

تاریخ اسلا

اثر

محمد شا کر بن محمد ذا کر سلیمانی

(عفی عنہم الباری جل جلالہ وعم نوالہ)

اوپنچی قسم

برنجی طبعی

ناشری: برادران کریمیلر

مطبعہ کریمیہ، قراندہ

۱۹۰۹

КАЗАНЬ
Лито-Типографія Т. Д. „Бр. Кагімовы“
1909

لو طرقتان عیون لغتان امانہ آنچه سیلہ طورای ملکینہ وفق البدلی ۱۹۱۲

Coat of arms of
Coat of arms

Handwritten notes in the left margin, including the word "Muz" and other illegible text.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بنی امیه پادشاهلرینک احوال تاریخیه لرینی
حاویدر .

امارت معاویه بن ابی سفیان
هجرتدن [۴۱] نچی یلنک وقایعی

حضرت عمر و حضرت عثمان رضی الله عنهما نلک زمان خلافتلرند، معاویه بن ابی سفیان شام ولایتنک امیر اولدیغی، حضرت علی کرم الله وجهه خلیفه اولدقن صکره معاویه عصیان ایدوب حضرت علی ایله محاربه لر ایلدیکی، حضرت علی شهید اولدقن صکره حضرت حسن بن علی رضی الله عنه مسلمانلرنلک قانی توگلمه سون ایچون خلافتنی معاویه بن ابی سفیان طايشردیغی کتابنلک ایکنچی قسمنک ذکر ایدلمشدر . حضرت حسن رضی الله عنه معاویه یه خلافتنی طايشردقن صکره اهل اسلامنک جمیعسی معاویه یه بیعت ایلدیلر . وبو یلغه [عام الجماعه] دیو اسم ویردیلر . بو واقعه هجرتدن قرق برنجی یلک ایدی . معاویه شام ولایتنک دمشق شهرنک اقامت ایدر ایدی .

معاویه بن ابی سفیان خلیفه اولدقن صکره اطرافه والیلر و امیرلر کوندرمییه باشلادی . کوفه یه مغیره بن شعبه رضی الله عنه نی وبصره یه بسر بن ابی ارضاه نی

امیر نصب ایلدی. بر آز صکره معاویه بسرنی بصره امیرلکندن عزل ایدوب
آنک بیرینه عبدالله بن عامر نی بصره امیر ایلدی.

عبدالله بن عامر بصره واردقن صکره قیس بن الهیثم نی خراسان ولایتینه
امیر ایلدی. اول حیند بلخ، بادغیس، هراة، بو شنج اھالیسی دولت اسلامیه دن
باش تارتوب عصیانہ قیام ایتمشلر ایدی. قیس بن الهیثم خراسانہ واردقن
صکره بلخ اھالیسنی تکرار اطاعت قیلدردی.

بوندن صکره قیس بن الهیثم بصره قایتوب آنک بیرینه خراسان ولایتینه عبدالله
بن خازم امیر نصب اولندی. عبدالله اورایه واردقن صکره هراة، بادغیس،
بو شنج اھالیسی امان طلب ایدوب عبدالله ایله مصالحه قیلدیلر.
حضرت علی کرم الله وجهه ننگ زمان خلافتند معاویه بن ابی سفیان مصر مملکتینه
عمر و بن العاص نی امیر نصب ایلمش ایدی، بونی کتابمنک ایکنچی قسمند
ذکر ایتمشیدم. عمرو بن العاص وفاتینه قدر مصر امارتنه قالمشدر. قایویلک
وفات اولدیغی یقینده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

خوارج طائفه سینک حرکتلری

معاویه بن ابی سفیان خلیفه اولدقن صکره خوارج طائفه سی حرکتکه کلدیلر.
هجر تن اوشبوقرق برنجی یلک ابتدا فروة بن نوفل الاشجعی خوارجدن بش یوز
قدر آدم ایله شهر زوردن خروج ایدوب کوفه شهری قربنده اولان نخیله یه قدر
کلدی. اول حینده حضرت حسن بن علی رضی الله عنهما کوفه دن مدینه منوره یه
قاراب یوله چیقمش ایدی. معاویه بن ابی سفیان فروه ایله محاربه ایدوگه امر
ایدوب حضرت حسن گه مکتوب کوندردی. ایلچی قادیسه ده حضرت حسن گه یولوقوب
معاویه ننگ مکتوبنی آکا ویردی. حضرت حسن رضی الله عنه: «اگرده اهل قبله دن
بر آدم ایله محاربه ایتمکنی اختیار قیلسه ایدم ابتدا سنک ایله محاربه ایدر ایدم.
لکن مسلمانلر ننگ قانی توکلمکدن احتراز ایتدیکمن خلافتنی سکا طاپشردم»
دیومعاویه یه جواب یازدی. بوندن صکره معاویه فروه ایله بر لکده اولان خوارج
طائفه سینه قارشو اهل شامدن برفرقه عسکر کوندردی. خوارج طائفه سی شدتله
هجوم ایدرهک شام عسکرینی بوزوب قاچردیلر.

بوننن صگړه معاویه بن ابی سفیان کوفه اھالیسینه خوارج ایله محاربه ایدوگه امر قیلدی . کوفه لیلر خوارج طائفه سینک رئیسی اولان فروه نی اسیر ایدرک کوفه شهرینه آلوب کردیلر .

فروه اسیر توشدکنن صگړه خوارج طائفه سی ایچلرننن عبداللہ بن الحوساءنی امیر ایلدیلر . بونک اوزرینه کوفه اھالیسی خوارج ایله محاربه یه کرشہرک امیرلری اولان عبداللہ بن الحوساء ایله خوارجن برنچہ سینی اولدیردیلر .

بوننن صگړه خوارجنک سلامت قالانلری بریرہ مجتمع اولوب حوثرہ بن وداع الاسدی نی امیر نصب ایلدیلر . بونلرنک مجموعسی یوز ایللی نفر آدم ایدی . صگړه معاویه بونلرہ قارشو عسکر کوندر مکله آرالرنده محاربه واقع اولدی . بو محاربه ده خوارجنن امیرلری حوثرہ ایله یوز آدم قتل اولنوب سلامت قورتیلان ایللی آدم کوفه شهرینه کروپ تارقالدیلر .

بوننن صگړه خوارجن یوقاریده ذکر ایتدیکم فروه بن نوفل الاشجعی خروج ایلدی . کوفه امیری مغیره بن شعبه رضی اللہ عنہ بوکا قارشو عسکر کوندردی . اوشبو عسکر شهر زورده فروه نی قتل ایدوب جمعیتینی تار مار ایلدیلر .

ینہ بویله خوارج طائفه سینک رئیسلرننن شیبب بن بجرہ ، معین بن عبداللہ ، ابو مریم ابولیلی توابعلریله خروج قیلسه لردہ کوفه والیسی مغیره بن شعبه حضرتلری بونلرہ قارشو عسکر کوندروب همه سینی قتل ایتدردی . خوارج طائفه سینک قایو یلده پیدا اولدیغنی وبونلرنک جمعیت اسلامیه دن نه ایچون آیریلک قلرینی کتابنک ایکنچی قسمنده حضرت علی کرم الله وجهه نک زمان خلافتنده وقوعه کلن (صفین محاربه سی) مبحثینک اخیرنده ذکر ایتمشیدم .

افریقہ فتوحاتی

ھجرتنن اشبو فرق برنچی یلده مصر امیری عمرو بن العاص (آفریقہ) حوالیسینه عقبہ بن نافع حضرتلرینی امیر نصب ایلدی . عقبہ بن نافع عسکرایله حرکت ایدوب اول حوالید ساکن اولان (لواته) و (مزاتہ) قبیلہ لرینی اطاعت قیلدردی . بوننن

سۈگرەغەبە ھىزىرتلىرى (غىدامس) ابلە (ودان) نى وبلاد بربىرنىڭ جەمىئەسىنى وسودان مەلئكتىدىن بەغز بىرلىرىنى قىلدى .

اسلام مورخلىرى واسلام جەغرافىيونلىرى (آفرىقاي شامالى) نىڭ بىرقىسىمىنە (افرىقىيە) دىواسم وىرەمشلىردىر . بونىڭ ھەدىنى كىتابىنىڭ اىكىنچى قىسىمىدە ذكىراىتمىش اىدىم .

ھەرتورلى خەبەرلىرى

عبداللە بن عباس رضى الله عنھما نىڭ على اسملى اوغلى اوشبو قىرق بىرنچى يىلدە توغمشدىر .

يەنە بويىلدە ھىج ورتىندە عتبە بن ابى سفىان ھاجىلەرە امىر اولوب ھىج قىلدىر مشدىر . وىنە بويىلدە اصحاب كرامدىن شاعر مشھور لىبىدىن رىبىعە رضى الله عنھە يوز ايللى ايدى ياشنىدە اولدىغى ھالەدە وفات اولمشدىر . دىن اسلامە داخلى اولدىقدىن سۈگرە قرأت قىرآنە شەت مەبىتىدىن شعر انشاد ايدونى بتون بتون قويمىش ايدى .

ھىجرتىدىن [۴۲] نچى يىلنىڭ وقائىسى

زىاد بن سەمىيە نىڭ معاوىيە يانىنىدە كەلدىكى

ھىجرتىدىن اوشبو قىرق اىكىنچى يىلدە زىاد بن سەمىيە (فارس) دن (شام) ولايتىنىدە كەلدى . معاوىيە بن ابى سفىانە يول قىلدىر . مەككە زىاد ھىزىرتى على كرم الله وھىجھە طرفىدىن فارس بىلگىنىدە تەيىن اولنەرق تىز زىماندە اورادە پىدا اولان قىتئە وفساد لىرنىڭ تامرىنى قورتمىش ايدى . ھىزىرتى على كرم الله وھىجھە شەھىد اولوب معاوىيە خلىفە اولدىقدىن سۈگرە كىندىسەنە مەخالفى بىر كىمىسە قالماش ايدى . يالگىز زىاد نىڭ اطاعتىدىن شەھىدە ايدوب رسول الله صلى الله عليه وسلم نىڭ اھل بىتىدىن بىرىنە بىعت ايدوب تەكرار ھار بەبابى آچماقنى سەبب اولماسون دىبو قورقار ايدى . بىنەئەلىيە زىادنى اوز طرفىنە جەلپ ايتىمىڭ اىچون مەغىرە بن شەھە ھىزىرتلىرىنى فارس مەلئكتىنە كوندردى . مەغىرە اورايە واروب زىادنى معاوىيە يانىنىدە كىدوگە دلالت قىلدى . زىاد دىخى مەغىرە نىڭ سوزىنى قبول ايدوب فارسىدىن شام ولايتىنىدە كەلدى معاوىيە يە يول قىلدى . سۈگرە زىاد معاوىيە نىڭ رەختىلەرە شامدىن كوفە يە واروب اورادە اقامت قىلدى . كوفە امىرى مەغىرە بن شەھە ھىزىرتلىرى آگاتەظىم و تەكرىم ايدىر ايدى .

هرتورلی خبیرلر

هجرتدن اوشبو قرق ایکنچی یلده اهل اسلام (لان) طائفه سیله غزا قیلدیلر .
ینه بویله اسلام عسکری روم مملکتینه کروپ غزاقیلدیلر . و روم عسکرینی
بوزوب قاچردیلر .

وبویله معاویه بن ابی سفیان مدینه منوره یه مروان بن الحکم نی و مکة مکرمه یه خالد
بن العاص بن هشام نی امیر نصب ایلدی . مروان بن الحکم هجرتدن قرق طوقزنجی
یله قدر مدینه امیرلکنک قالمشدر .

اوشبو قرق ایکنچی یلده حج وقتیده عنسبه بن ابی سفیان حاجیلره امیر اولوب
حج قیلدر مشدر .

ینه بویله اصحابن صفوان بن امیه بن خلف رضی الله عنه وفات اولمشدر .

هجرتدن [۴۳] نچی یلنک وقائی

خوارج محاربه سی

هجرتدن اوشبو قرق اوچنچی یلده خوارج طائفه سنندن مستورد بن علقمه اوچپوز
قدر خوارج ایله کوفه دن خروج ایدوب [مدائن] طرفینه کتدیلر . بونلره قارشو کوفه
امیری مغیره بن شعبه حضرتلری اوچ ملک آدم ایله معقل بن قیس نی و بصره امیری
عبدالله بن عامر دخی اوچ ملک آدم ایله شریک بن الاعور نی کوندردی . معقل بن قیس
حضرتلری شوذکر ایتدیکم عسکر ایله کیده رک [دیلمیا] اسملی اورنده خوارج طائفه-
سینه بولقوب آرالارنده قانلی محاربه وقوعه کلدی . بو محاربه ده خوارج طائفه سینلک
کوبره کی قتل اولنوب فقط بش یا خود آلتی نفری قورتیله بیلمشدر . امیرلری مستورد
دخی قتل اولمشدر . معقل بن قیس دخی بو محاربه ده شهید اولمشدر . مذکور معقل بن-
قیس حضرتلری حضرت علی کرم الله وجهه نلک محب صادق لرندن اولوب زمان خلافتلرنا
آکاجان کولکن خدمت ایتمشدر . رحمه الله تعالی .

سجستان وسند حدودنده گی فتوحات

هجرتدن اوشبو قرق اوچنچی یلده بصره امیری عبدالله بن عامر [سجستان] مملکتینه
عبد الرحمن بن سمره نی امیر تعیین ایدوب کوندردی . مذکور عبد الرحمن اورایه

دعوی قیلدی . ابوسفیان دین اسلامی قبول ایدودن مقدم طائف شهرینه کلوب
 زیادنڭ آناسی سمیه یه تقرب ایلمش . بوندن صکره سمیه حامله اولوب زیادنی
 توغدرمش ایمش . طائف شهرنده ساکن اولان ابومریم السلولی . « ابوسفیان
 منیم خانه مده سمیه یه تقرب ایلدی » دیومعاویه حضورنده گواھلق ویردی . وبوندن
 باشقه برنچه آدم : « زیاد منیم اوغلمدر دیو ابوسفیان بزلره خبر ویرمش ایدی »
 دیهرک معاویه حضورنده گواھلق ویردی لر . شول ائناده یونس بن عبید الثقفی
 آیاغه قالقوب : « یامعاویه رسول الله صلی الله علیه وسلم بالانی صاحب فراشق حکم
 ایدوب زانی بی بالادن منع ایدر ایدی . اما سز لر بالانی زانی گه حکم ایدوب
 شریعتکه خلاف ایش قیلدیگن » دیهرک بو ایشنڭ شریعتکه خلاف ایدیکنی بیلدرسه ده
 معاویه بونڭ سوزینی دگلاماسدن زیادنڭ ابوسفیان اوغلی اولدیغنی اعلان
 قیلدی . ابن الاثیر حضرتلری تاریخ کامله : « معاویه نڭ زیادنی ابو سفیانه الحاق
 قیلدیغی اسلامه آشکاره احکام شرعیه گه خلاف ایش قیلماقنڭ ایك اولیدر » دیمش .
 زنا ایله نبوت نسبه حکم ایتمک شرع شریفه مخالف اولدیغندن اهل اسلامنڭ کوبره گی
 (زیاد بن ابی سفیان) دیمه یوب (زیاد بن ابیه) دیرلر ایدی . (آتاسینڭ اوغلی)
 دیمکدر .

هروتورلی خبرلر

هجرتدن اوشبو قرق دوردنچی یلده عبدالرحمن بن خالد بن الولید برچوق
 عسکر ایله قورودن وبسر بن ابی ارطاة دخی برچوق عسکر ایله دیکزدن روم
 مملکتینه کروب غزاقیلدی لر .
 ینه بویله معاویه بن ابی سفیان عبدالله بن عامر نی بصره امیر لکتندن عزل ایدوب
 آنڭ یرینه حرث بن عبدالله الازدی نی بصره یه امیر نصب ایلدی .
 وینه بویله مهلب بن ابی صفرة (سند) حدو دنده (ملتان) ایله (کابل) آراسنده
 کفار ایله محاربه ایلدی . رسول اکرم نڭ زوجات طاھراتلر نندن ام المؤمنین ام
 حبیبه بنت ابی سفیان رضی الله عنھادخی اوشبو قرق دوردنچی یلده وفات اولمشدر .
 وبویله حج وقتند معاویه بن ابی سفیان مکه یه واروب حاجیلره امیر اولوب حج
 قیلدر مشدر .

رحمه الله تعالى . ینه بویله معاویه بن ابی سفیان مصر امیری عبدالله بن عمرو بن العاص فی عزل ایدوب آنک یزید معاویه بن حدیج فی مصر مملکتینه امیر نصب ایلدی .

هجرتدن قرق آلتنجی و قرق یئنجی یلدرده عتبه بن ابی سفیان و قرق سکرنجی یله مروان بن الحکم حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشلردر .

عبدالرحمن بن خالد بن الولید که آدم لریک زیاده میل و محبت قیلد قیلدن معاویه بن ابی سفیان آندن خوف ایدر ایدی . آخر الامر ابن اثال نصرانی که :

« عبدالرحمن نی بر حیلله تابوب قتل ایدک » دیوامر قیلدی . ابن اثال نصرانی دخی معاویه ننگی امرینه امثال عبدالرحمن که زهرلی شربت ایچردی . عبدالرحمن

بونو ایچدیکن صکره زهر ننگی تاثیرندن وفات اولدی . بو واقعه هجرتدن قرق آلتنجی یله ایدی . حالبوکه عبدالرحمن بن خالد (صفین) محاربه سنه معاویه بن

ابی سفیان طرفنده اولوب حضرت علی کرم الله وجهه یه عداوة اظهار قیلمش ایدی . معاویه یه جان کوئلدن خدمت ایتمش ایدی . معاویه خلیفه اولدقن صکره

ایتدیکی خدمتلری ایچون آکا اوشبو مه گگولک شربتینی ایچردی .

هجرتدن [۴۴] یئنجی یلنگی وقایعی

روم بلادنده اولان محاربه لر

هجرتدن اوشبو قرق طوقزنجی یله مالک بن هبیره و فضاله بن عبید و عبدالله بن کرز البجلی بره فرقه عسکر ایله روم مملکتینه کروب غزاقیلمشلردر .

ینه بویله یزید بن شجرة الرهاوی شام عسکر یله دیگزدن و عقبه بن نافع دخی مصر عسکر یله دیگزدن روم بلادینه کروب غزاقیلمشلردر .

وینه بویله معاویه بن ابی سفیان پک چوق عسکر جمع ایدوب سفیان بن عوف نی اوشبو عسکر ایله روم بلادینه کوندردی . و بونلر ننگی آرقه سنندن بر چوق عسکر ایله

اوغلی یزید نی دخی کوندردی . عبدالله بن عباس ، عبدالله بن عمر الفاروق ، عبدالله بن زبیر ، ابویوب الانصاری رضی الله عنهم حضراتی دخی بو عسکر ننگی

ایچنده ایدیلر . عسکر اسلام روملر ایله محاربه ایده ایده روم مملکتیننگی پای تختی

اولان (استانبول) شهرینه قدر ایلر اولدیلر . وشهرنی محاصره یه آلدیلر . غزاة اسلام بر مدت استانبولی محاصره ایتمشله ایسه ده فتح ایتمک میسر اولمادیغندن کیرو شام ولایتینه قایتدیلر . محاصره ائناسنده اصحاب کرامندن واهل بدردن ابو ایوب الانصاری رضی الله عنه وفات اولمقله استانبول ننگ حصارى قبرینه دفن اولندی .

وفات حسن بن علی رضی الله عنهما

هجرتدن اوشبو قرق طوقزنجی یلده رسول اکرم ننگ نبیره سی حسن بن علی رضی الله عنهما قرق آلتی یاشنده وفات اولوب بقیعه ده دفن اولمش در . زوجه سی (جعدة بنت الاشعث) مؤثر بر زهر دن (آغودن) حضرت حسن گه اوچ مرتبه یدیروب وفاتینه سبب اولمشدر .

مورخلردن بعضلریننگ روایتینه نظراً : معاویه ننگ اوغلی یزید من کوره جعدة یه : «زوج ننگ حسن نی زهر لب اولدیبرر ایسه کونی زوجه لگه قبول ایدرمن دیو خبر کوندرمش . جعدة دخی یزید ننگ بو یالغان وعده سینه اینانوب حضرت حسن رضی الله عنه یه زهر یدیرمشدر .

مورخلردن بعضلری : «جعدة بنت الاشعث نی بوایشه دعوت ایدوچی یزید ننگ آتاسی معاویه بن ابی سفیان ایدی » دیمشله . شمس الدین سامی رحمه الله (قاموس الاعلام) ده ذکر ایتدیکی نه نظراً : معاویه بن ابی سفیان حضرت حسن ننگ زوجه سی جعدة یه : «زوج ننگ حسن نی اولدیبرر ایسه کونی اوغلم یزید که تزویج ایدرمن » دیو وعده قیلمش . جعدة دخی بو یالغان وعده گه اینانوب معاویه ننگ خاص طبیبلردن ابن ائال ننگ ترتیب ایلدیکی مؤثر بر زهر دن حضرت حسن رضی الله عنه یه اوچ دفعه یدیروب شهید اولماقینه سبب اولمشدر .

حضرت حسن رضی الله عنه ننگ قایولده توغدیغنی وقایو یلده خلافت تختینه چیقدیغنی صکره خلافتنی معاویه بن ابی سفیان طابشردیغنی کتاب ننگ برنجی وایکنچی قسملرنده ذکر ایتمشیم .

بعض خبرلر

هجرتدن اوشبو قرق طوقزنجی یلده معاویه بن ابی سفیان مدینه منوره امیری

مروان بن الحکم فی عزل ایدوب آنک یزید مدینه منوره به سعید بن العاص فی امیر تعیین ایلمشدر. و مذکور سعید بن العاص بویلده حج وقتنده حاجیلر امیر اولوب حج قیلدرمشدر.

هجرتدن [۵۰] نچی یلنک وقائی

قیروان شهرینک بناسی

هجرتدن اوشبو ایللنچی یلده (افریقیه) امیری عقبه بن نافع حضرتلری (قیروان) شهرینی بنا ایدوگه کرشدی. هجرتدن ایللی بشنچی یلده شهرنک بناسی تمام اولوب افریقیه ولایتینک امیری یاننده اولان غزاة اسلام ایله اوشبو شهرده ساکن اولدیلر. بوندن مقدم (برقه) شهرنده اقامت ایدر ایدیلر. قیروان شهری افریقای شمالیده تونس مملکتنده اولوب تونس شهرینک بر یوز آلتمش یدی کیلومتره جنوبنده واقعدر.

هر توری خبرلر

هجرتدن اوشبو ایللنچی یلده بسر بن ابی ارقاة ایله سفیان بن عوف قورودن وفضالة بن عبید الانصاری دیکزدن روم مملکتینه کروب غزالر قیلدیلر. ینه بویلده اصحاب کرامدن کوفه امیری مغیره بن شعبه رضی الله عنه وفات اولوب کوفه ولایتی بصره امیری زیاد بن سمیه به طابشرلری. مغیره رضی وفاتنده یتیمش یاشنده ایدی. وینه بویلده معاویه بن ابی سفیان: «مدینه اهالیسی عثمان ذوالنورین فی شهید ایتدکلرندن آنلر آراسنده رسول الله صلی الله علیه وسلم نلک منبری ایله عصاصینی قالدرمق لایق ایمسدر» دهرک رسول اکرم نلک منبری ایله عصاصینی شام ولایتینه کوچروکه امر قیلدی. منبرنی کوچرمک ایچون اورنندن قوپاردقلری وقتده قیاش طوتلوب دنیانی قاراگولوق باصدی. ویولدزلر ظاهر اولدی. معاویه بونی کوردیکده منبر ایله عصانی اولگیچه مدینه منوره ده قالدردی. بو واقعه فی ابن الاثیر حضرتلری ذکر ایتمشدر. بویلده مصر امیری معاویه بن حدیج عزل اولنوب آنک یزیدنه مسلمة بن مخلد

الاتصاری تعیین اولندی . بویله حج وقتنده معاویه بن ابی سفیان حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

بویله اصحاب کرامدن و اهل بدردن سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه یتمش دورت یاشنده وفات اولوب مدینه منوره ده دفن اولمشدر . ابو موسی الاشعری رضی الله عنه دخی بویله وفات اولمشدر . وینه بویله رسول اکرمناڭ زوجات طاهراتلرندن ام المؤمنین صفیه بنت حی رضی الله عنها وفات اولمشدر .

هجرتدن [۵۱] نچی یلنڭ وقایعی حجر بن عدی رضهناڭ شهادتی

هجرتدن اوشبو ایلیلی برنچی یلده صلحای صحابه دن وحضرت علی کرم الله وجههناڭ محب صادقلرندن حجر بن عدی حضرتلریله رفیقلرندن آلتی آدم شهید اولدیله . بوناڭ تفصیلی اولدرکه : معاویه بن ابی سفیان زمان خلافتنده منبره چیقوب حضرت علی کرم الله وجهه یی سب قیلور ایدی . و معاویه طرفندن نصب ایدیلهن امیرلر و والیبلردخی منبرلره چیقوب حضرت علی نی سب قیلور ایدیله . کوفه امیری حضرت علی رضی الله عنه نی سب قیلدیغی وقتنده حجر بن عدی حضرتلری آباغه قالقوب امام علی حضرتلرینی مدح ایده رک آنی سب قیلماق غایت چرکن و قبیح ایش ایدیکنی بیلدیرر ایدی .

زیاد بن سمیه کوفه به امیر اولدقن صکره منبره چیقوب حضرت عثمان رضی الله عنه به ترحم ایدوب حضرت علی کرم الله وجهه یی سب قیلدی . درمال حجر بن عدی حضرتلری آباغه قالقوب زیادناڭ سوزینی رد ایده رک حضرت علی نی مدح قیلدی . بوندن زیادناڭ آچیغی چیقوب حجر بن عدی ایله آنناڭ رأینده اولان اون اوچ آدمنی قول آیاقلرینی بوغاولاتوب شام ولایتینه معاویه بن ابی سفیان حضورینه کوندردی . کوفه اهالیسندن بعضلری : «حجر بن عدی ایله رفیقلری معاویهناڭ خلافتنی تصدیق قیلمازلر و داڭما آنی سب ایده لر» دیره رک زیاد حضورناڭ گواھلق

ویردیلر . زیادبوخصوصده معاویهیه مکتوب کوندردی . وشاهدلرننگ اسملرینی دخی یازدی . حجر بن عدی ایله یولد اشلرینی شام ولایتینه ایرشد کلرنه دمشق شهریننگ قریبنده اولان (مرج عنراء) اسملی اورنده حبس قیلدیلر . صکره معاویه - بن ابی سفیان بونلرنی قتل ایتمک ایچون اوچ آدم کوندردی . اوشبو اوچ آدم مرج عنرا یه کلوب حجر بن عدی حضرتلریله یولد اشلرینه خطابا : «امیر المؤمنین معاویه سز لرنی قتل ایدوگه امر قیلدی . مگر علی بن ابی طالب که لعنت قیلسه لر آزاد ایدیکزدیوبوردی» دیدیلر . بوکافارشو حجر بن عدی ایله یولد اشلری : «امام علی کرم الله وجهه یه لعنت قیلمقدن قلیچلرننگ یاره سیننه صبر قیلمق بزلره آسانراقدر» دیوجواب ویردیلر . وحضرت علی یه لعنت ایدوگه راضی اولمادیلر . شام اها لیسندن بعضاری معاویه دن شفاعت طلب ایدوب حجر بن عدی ننگ یولد اشلرندن یدی آدمنی قتلدن خلاص قیلدیلر . قالان آلتیسی حجر بن عدی حضرتلریله برلکده، قتل اولنوب شهادت شربتینی ایچدیلر . رحمه الله . حجر بن عدی حضرتلری زاهد ومتقی بر آدم اولدیغندن اهل اسلامدن پک چوق آدم آننگ شهید اولدیغنی ایشتد کلرنه قایغو وحسرت ده قالدیلر . ام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله عنهایه حجر بن عدی ایله یولد اشلریننگ خبری ایرشدیکده بونلر ایچون شفاعت طلب ایدوب معاویه یه ایلچی کوندرمش ایدی . نه چاره که ایلچی شام ولایتینه کلوب یتمزدن مقدم حجر بن عدی ایله یولد اش لری آخرت عالمینه سفر قیلمشلر ایدی . بوخبر حسن بصری حضرتلرینه ایرشدیکده پک چوق تأسفی ایدوب (یاویل معاویه من قتل حجر واصحابه) دیدیکی مرویدر .

هرتورلی خبرلر

هچرتدن اوشبو ایلی برنچی ییله فضالته بن عبید ایله بسر بن ابی اراطه روم بلادینه کروب غزاقیلدیلر . وبویله کوفه امیری زیاد بن سمیه خراسان ولایتینه ربیع بن زیادنی امیر تعیین ایدوب آننگ ایله برلکده خراسانه کوفه وبصر اها لیسندن ایلیلی ملک آدم کوندردی . بونلر خاتون وبالا لر یله کیده ره ک خراسان ولایتنده ساکن اولدیلر . ربیع بن زیاد خراسانه واردقن صکره عصیان ایلمش (بلخ)

حاجبیلله محاربه لر ایلوب بلخ شهرینی تکرار فتح ایله دی . بوندن صکره (قستان) نی فتح ایله رهك اولناحیه ده ساکن اولان ترک لری اطاعت قیلدردی . بویله حج وقتنده یزید بن معاویه حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر . ینه بویله اصحاب کرامدن وعشره مبشره دن واهل بدردن سعید بن زید رضی الله عنه وفات اولوب مدینه منوره ده دفن اولنمشدر . ابوبکره نفع بن الحرث رضی الله عنه دخی بویله وفات اولمشدر . مذکور ابوبکره نفع حضرت لری زیاد بن سمیه ننگ آنا برقداشیدر . وینه بویله رسولا کرمنگ زوجات طاهراتلرندن ام المؤمنین میمونه بنت الحرث رضی الله عنها وفات اولمشدر .

هجرتدن [۵۲] و [۵۳] نجی یلر ننگ و قائی

هجرتدن ایلی ایکنچی یله سفیان بن عوف الاسدی ایله محمد بن عبدالله الثقفی روم مملکتینه کروب غزالر قیلدیلر . بو یله حج وقتنده سعید بن العاص حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر . هجرتدن ایلی اوجنچی یله عبدالرحمن بن ام الحکم الثقفی روم دیارینه کیدوب غزا قیلمشدر . و بویله جنادة بن ابی امیه الازدی (ردوس) جزیره سنی فتح قیلمشدر . ینه بو یله خراسان امیری ربیع بن زیاد وفات اولوب آننگ یرینه اوغلی عبدالله امیر اولمشدر . ایکی آیدن صکره عبدالله دخی وفات اوله رق خراسان ولایتینه خلید بن یربوع امیر نصب اولنمشدر . وینه بویله کوفه امیری زیاد بن سمیه وفات اولوب کوفه امارتی عبدالله بن خالد بن اسیدکه طابشرلمشدر . بو یله دخی سعید بن العاص حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن [۵۴] نجی یلننگ و قائی

بلاد روم وترکستان فتوحاتی

هجرتدن اوشبو ایلی دورنجی یله محمد بن مالک ایله معن بن یزید السلمی روم دیارینه کیدوب غزالر قیلدیلر . ینه بویله جنادة بن ابی امیه (بحر سفید) ده کی (آرواد) جزیره سنی فتح قیلدی . بوندن بریل مقدم (ردوس) جزیره سینگ فتح

اولندیغنی یوقاریله ذکر ایتمش ایدم. معاویه بن ابی سفیان ننگ زمان خلافتندک
اسلام عسکری بوا یکی جزیره ده اقامت قیلدیله. معاویه وفات اولوب اوغلی
یزید خلیفه اولدقدن صکره بونلر نی کیرو قایتارتدی. وینه بویله معاویه بن
ابی سفیان زیاده بن سمیه ننگ اوغلی عبیدالله نی خراسان امیرلکینه تعیین قیلدی.
عبیدالله بن زیاد خراسانه واردقدن صکره عسکر اسلام ایله (بخارا) طرفینه
حرکت قیلدی. (وجیحون) نه رینی دوه لر ایله کیچوب ترکلر ایله هماره به به کرشدی.
وبخارا حکومتینه تابع اولان رامن، نسف، بیکند بلد لرینی فتح ایلدی.
وبو یله مدینه منوره امیری سعید بن العاص عزل اولنوب آننگ بیرینه مروان
بن الحکم تعیین اولندی. مذکور مروان بن الحکم حج وقتنده حاجیلره دخی
امیر اولمشدر. ینه بویله اصحاب کرامدن واهل بدردن اولان ابو قتاده الانصاری
رضی الله عنه یتمش یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر. رسول اکرم ننگ
آزاد لوسی اولان ثوبان رضی الله عنه ایله اسامه بن زید بن حارثه رضی الله عنهما
دخی بویله وفات اولمشدر.

هجرتدن [۵۵] نجی یلنک وقاشی

هجرتدن اوشبو ایلمی بشنچی یله معاویه بن ابی سفیان بصره امیری عبیدالله
بن عمرو بن غیلان نی عزل ایدوب آننگ بیرینه عبیدالله بن زیاد نی تعیین
قیلدی. عبیدالله خراسان ولایتینک امارتینی اسلم بن زرعه الکلابی به
طابشردی. ینه بو یله کوفه امیری عبیدالله بن خالد عزل اولنوب
آننگ بیرینه ضحاک بن قیس تعیین اولندی. بو یله دخی حج وقتندک مروان
بن الحکم حاجیلره امیر اولمشدر. ینه بو یله اصحاب کرامدن ارقم بن ابی
الارقم المغزومی رضه وفات اولمشدر. وفاتنده یاشی سکسان دن اوزمش
ایدی. رسول الله صلی الله علیه وسلم هجرتدن مقدم اصحاب کرام ایله برلک
کوبره وقتد، مذکور ارقم حضرتلرینک خانه سنه اولتورر ایدیله.

هجرتدن [۵۶] د [۵۷] نچى يىللىر نىڭ وقائىمى

يزيد بن معاويه نىڭ ولى العهد تعيين ايدىلىدىكى

هجرتدن ايللى آلتىنچى يىلدا معاويه بن ابى سفیان اوغلى يزيدنى ولى العهد تعيين ايدى (شام) و (عراق) اھالىسىنە بيعت ايتىردى. بونىن صكۈرە ملك نىڭ نفر آتلۇعسكر ايلە (حجاز) ولايتىنە كىدەرك مەكە مكرمه و مدينە منوره اھالىسىنەن بيعت آلدى. لىكن حسين بن على المرتضى و عبدالله بن عمر الفاروق و عبدالله بن زبير و عبدالرحمن بن ابى بكر الصديق رضى الله عنھم حضراتى بيعت قىلمادىلر.

سمرقند و ترمذ صحار بەلرى

هجرتدن او شىبو ايللى آلتىنچى يىلە خراسان ولايتىنىڭ امارتى حضرت عثمان دىن نورىن نىڭ اوغلى سعيدكە تاپشۇرلدى. سعيد بن عثمان حضرتلرى خراسانە باردىقن صكۈرە بر چوق عسكر ايلە (جيجون) نھرىنى كىچىوب (سمرقند) كە باردى. وقارشوسىنە چىقان سمرقند عسكرىنى بر حملەدە تارمار ايدىوب شھرىنى محاصرىبە آلدى. سمرقند اھالىسى مقاومتىن عاجز قالدىقلىرىنەن سعيد بن عثمان ايلە مصلحە قىلدىلر. بونىن صكۈرە سعيد سمرقنددن حرىكت ايدىوب (ترمذ) شھرىنى فتح قىلدى. بو سفردە قثم بن عباس رضى الله عنھما شھىد اولمشدر.

ھرتورلى خېرلر

هجرتدن ايللى يىنچى يىلە مدينە منوره امىرى مروان بن الحکم عزل اولنوب نىڭ بىرىنە و ليد بن عتبە بن ابى سفیان تعيين اولدى. مذکور و ليد ايللى آلتىنچى و ايللى يىنچى يىللىردە حج وقتىدە حاجىلرە امىر اولمشدر. يىنە رسول كرم نىڭ زوجات طاھراتلرىنەن ام المؤمنىن جویریە بنت الحارث رضى الله عنھا هجرتىن ايللى آلتىنچى يىلە و ام المؤمنىن ام سلمة رضى الله عنھا ايللى يىنچى يىلە وفات اولمشدر. و يىنە هجرتىن ايللى آلتىنچى يىلە، جنادة بن ابى امیہ و ايللى يىنچى يىلە عبدالله بن قیس روم ديارىنە كىدوب غزا قىلدىلر.

هجرتدن [۵۸] نجی یلنک و قائلی

هجرتدن اوشبو ایلیلی سکزنجی یلده مالک بن عبدالله عسکر اسلام ایله روم بلادینه کیدوب غزاقیلمشدر . یینه بویله عسکر اسلام دیکزده روملر ایله محاربه قیلمشدر . بونلرنک رئیسلی عمر و بن یزید ایدی . وینه بویله کوفه امیری ضحاک بن قیس عزل اولنوب آنک ییرینه عبدالرحمن بن ام الحکم تعیین اولندی . مذکور عبدالرحمن اها لیگه ظلم قیلدیغندن کوفه لیلر آنی شهردن قودیلر . بوندن صکره معاویه بن ابی سفیان کوفه امارتینی نعمان بن بشیر الانصاری یه طابشردی . بویله حج وقتنه ولید بن عتبه حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر . رسول اکرمنک زوجات طاهراتلرندن ام المؤمنین عائشه رضی الله عنها دخی بویله وفات اولمشدر .

خوارج طائفه سینک حرکتلری

هجرتدن اوشبو ایلیلی سکزنجی یلده کوفه ده ساکن اولان خوارج طائفه سنندن برنچه سی کوفه دن (بانقیاء) طرفینه کیتدیلر . بونلر حیان بن ظبیان السلمی یه بیعت ایلدیلر . کوفه امیری طرفندن کوندریلان عسکر بانقیایه کلوب بونده اولان خوارجنک جمیعسنی قتل ایلدیلر . یینه بویله خوارجن طواف بن غلاق یتمش نفر آدم ایله بصره دن (جلاء) اسملی اورنغه چیقتی . بصره امیری عبیدالله بن زیاد طواف اوزرینه عسکر کوندردی . ایکی طرف بربرینه هجوم ایدوب محاربه یه کرشدکلرند بصره عسکری بوزیلوب قاچدیلر . خوارج بونلر نی بصره یه قدر قودیلر . شول حینده بصره دن پک چوق آدم چیقوب خوارجنک کوبره گینی اولدیردیلر . رئیسلی طواف دخی قتل اولندی . وینه بویله بصره خوارجنندن ابوبلال مرداس قرق نفر آدم ایله بصره دن حرکت ایدرک (اهواز) گه کلوب نزول ایلدی . بو واقعه دن بریل صکره بصره امیری عبیدالله بن زیاد ابوبلال اوزرینه ایکی مک عسکر کوندردی . ابوبلال یاننده بولنان قرق نفر آدم ایله اوزلرندن قات قات آشق اولان اوشبو ایکی مک عسکر نی برحمله ده تارمار ایلدی . بونلر قاچوب بصره یه قايتدیلر . بوندن یینه بریل صکره عبیدالله بن زیاد ابوبلال ایله محاربه ایتمک

ايچون اوج ملك عسكر كوندردى. بونلر ابوبلال ايله ياننده گى قرق نفر خوار جنى نمازده و قتلرنده اولديرديلر. خوارج نمازلرينى بوزماديلر. كيمي قيامده ، كيمي ركوعده ، كيمي سجدهده قتل اولنديلر. خوارج طائفه سينلگ كوبره كى شجاعت و كثره عبادت ايله متصف ايديلر. بونلرنلگ احوال تاريخيه سيني كورگان آدم بوگانكار قيلماس. بونلگ ايله برابر يك چركين ايشلريده وار ايدى. جمله دن برسى اوزلرينلگ منهبلرنده اوليان اهل اسلامنى تكفير ايدرلرحتى خاتون وبالالرينى قتل ايتمكى دخى جائز كوررلر ايدى.

هجر تدن [۵۹] نچي يلنك و قاشي

هجر تدن اوشبو ايللى طوقز نچي يلنك عسكر اسلام قوروده و ديكنزده روملر ايله غزا قيلدیلر . قوروده محاربه ايدنلرنلگ رئيسى عمرو بن مرة الجهنى اولوب ديكنز عسكرينلگ رئيسى جنادة بن ابى اميه ايدى . ينه بويلك (كماخ) طرفلرينه كوندر يلان اسلام عسكرى روملره غلبه ايدرك كماخ قلعه سيني ضبط ايتمشلردر . وينه بويلك عبد الرحمن بن زياد خراسان امارتينه تعيين اولنوب حضرت حسين رضى الله عنه شهيد اولانچيه قدر خراسانك قالمشدر . مذكور عبد الرحمن ضعيف اولديغندن هيچ برغر ا قيلماشدر . بويلك حج وقتنده عثمان بن محمد بن ابى سفيان حاجيلره امير اولوب حج قيلدرمشدر . اوشبو ايللى طوقز نچي يلنك نعمان بن بشير الانصارى كوفهده ، عبید الله بن زياد بصرهده ، وليد بن عتبة مدينه منورهده ، عبد الرحمن بن زياد خراسانده ، عباد بن زياد سجستانده ، شريك بن الاعور كرمانك امير ايديلر . بويلك اصحاب كرامدن ابوهريرة رضى الله عنه ايله رسول كرمئلگ مؤذنى ابوهندوره رضى الله عنه وفات اولمشلردر . مذكور ابوهندوره حضرتلرى وفاتينه قدر مکه مكرمهده اذان ايتمشدر . وفاتندن صكره اوغلى دخى مكهده اذان ايتمشدر . ينه بويلك حضرت على كرم الله وجهه نلگى محب صادقلرندن قيس بن سعد بن عباد الانصارى رضى الله عنهما مدينه منورهده وفات اولمشدر . يوقاريك برنچه اورنده ذكر ايتديكم سعيد بن العاص دخى بويلك وفات اولمشدر .

هجرتدن [۶۰] و [۶۱] نچی یللرنک و قاتمی

وفات معاویه بن ابی سفیان

هجرتدن آلتمشنچی یلده امیر المؤمنین معاویه بن ابی سفیان رضی الله عنه یتمش بش یاشنده اولدیغی حالده (دمشق) شهرنده وفات اولمشدر. مدت خلافتی اون طوقزیل، اوچ آی ویکرمی یدی کوندر. معاویه بن ابی سفیان وفاتی قریب اولدقه مالینک یاریمنی (بیت المال غه قایتاروغه وصیت قیلدی. ینه رسول الله صلی الله علیه وسلم نلک نبیره سی امام حسین بن علی کرم الله وجهه حقنک اوغلی یزیدکه وصیت ایدوب دیمشدرکه، «ای اوغلم من وفات اولدقن صکره عراقی اهاالیسی حسین بن علی نی خلیفه قیلماق ایچون کوفیه دعوت ایدر لر حسین دخی آنلرنک دعوتلرینی قبول ایدر دیوظن ایدمن. اگر حسین آنلرنک دعوتلرینی قبول ایدوب خروج ایدر ایسه وسن دخی آڭا غلبه ایدر ایسه ک زنه ار آنک ایله یغشی معامله ایدک. چونکه حسین نلک حقی عظیمدر. رسول اکرمگه قرابتی واردر.» بوندن صکره معاویه حضرتلری عبدالله بن زبیر رضی الله عنه حقنده دیمشدرکه: «ای اوغلم سکا آرسلان کبی هجوم ایدچک وتلکو کبی سنی طلب ایدچک آدم عبدالله بن زبیردر. اگر عبدالله بویله معامله ایدر ایسه آنی کتسه ک کیسه ک ایدوب توغراک.» مورخلردن بعضلرینک روایتینه نظرآ: معاویه نلک وفاتنده اوغلی یزید (خوآرین) قریه سنده ایدی. وفاتندن صکره ضحاک بن قیس ایله مسلم بن عقبه بو وصینتی اوغلی یزیدکه ایرشدر دیلر. معاویه بن ابی سفیان تکفین و تجهیزی توغریسنده دیمشدرکه: «رسول الله صلی الله علیه وسلم بکابر کولمک احسان قیلماش ایدی. اول کولمکنی اوزمگه کفن قیلماق ایچون صاقلامش ایدم. ینه برکوننی رسول اکرم طرناقلرینی کیسمش ایدی. من اوشبو طرناقلرنی آلوب حفظ قیلماش ایدم. وفاتمن صکره مندکور کولمکنی بکا کفن ایدیکز. اوشبو مبارک طرناقلرنی تویوب منم کوزلر مگه و آغزمغه سالکز. الله تعالی اوشبولرنک برکاتنده بکامرحمت قیلوردیو امید ایدمن:»

معاويه وفاتندن برنجه كون مقدم ديمشدر كه : « ميندن اولگى خليفه لرميندن خيرلو اولدقلى كى مين اوزمىن صكره كله چك خليفه لردن خيرلومن.» معاويه بن ابى سفيان حليم وسخى، سياست و اداره مملكتده ماهر ايدى. مکتوبلر يورتىك سهل اولسون ايچون (پوسته) وضع ايتىك، مسجدده (مقصوره) ياپدىرق، (ديوان خاتم) اتخاد ايتىك معاويه دن قالمشدر. يعنى بوفائىلى نرسه لرنى ايلك اول معاويه قيلدريشدر. ديوان خاتم دن مراد شولدر كه : معاويه مکتوبلر ينى مهرلك ايچون بر (خاتم) يعنى (مهر) ياپدىرى. اوشبو خاتمنى عبدالله بن محسن الحميدى كه ويردى. معاويه طرفندن يازيلان مکتوبلر اوشبو خاتم ايله مهرلنور يعنى پيچتلنور. (ديوان خاتم) ديو اوشبو وظيفه ايله مكلف اولان كاتبكه وكوبرهك وقتده آنك ايش قيله تورغان اورنينه اطلاق اولنور.

امارت يزید بن معاويه

هجرتدن اوشبو آلتمشنچى يلدہ معاويه بن ابى سفيان وفات اولدقن صكره اوغلى يزید كه بيعت اولنوب آتاسى اورنينه خليفه اولمشدر. معاويه وفاتندن برنجه يسل مقدم اوغلى يزید ايچون آدملردن بيعت آلمش ايدى. بونى يوقاريك ذكر ايتمش ايدم.

امام حسين بن على ايله عبدالله بن

زبير حضرتلرينك يزید كه

اطاعت قيلمادقلىرى.

معاويه بن ابى سفيان وفاتندن مقدم اوغلى يزید ايچون آدملردن بيعت آلدغيغنى، فقط امام حسين بن على وعبدالله بن عمر الفاروق وعبدالله بن زبير وعبدالرحمن بن ابى بكر الصديق رضى الله عنهم حضرتلرينك يزید كه بيعت قيلمادقلىرىنى يوقاريك ذكر ايتمش ايدم. بونلردن عبدالرحمن بن ابى بكر الصديق رضى الله عنه شول ائناده وفات اولمشدر. يزید بن معاويه خليفه اولدقن صكره مدينه منوره اميرى وليد بن عقبه بن ابى سفيان كه ايكى

مکتوب کوندروب برنده آتاسی معاویه ننگ و فاتینی یازدی . دیگر مکتوبننگ : « حسین بن علی نی و عبدالله بن زبیر ایله عبدالله بن عمر الفاروق نی بیعت ایدوگه دعوت قیلنگ . اگر قبول قیلمازلر ایسه کوچله بیعت ایتدرنگ » دیویازدی . یزیدننگ مکتوبلری ولیدکه ایرشدیکن صکره حضرت حسین ایله حضرت عبدالله بن زبیرنی دعوت قیلدی رضی الله عنه در حال اوزینه تابع اولان آدملرنی جمع ایدوب ولیدننگ خانه سینه واردی . یانننگی آدملرینی طیشاریه قالدیروب اوزی ایچرویه کردی . ولید بن عتبه مکتوبنی کونستروب حضرت حسین رضی الله عنه نی یزیدکه بیعت ایدوگه دعوت قیلدی . حضرت حسین رضی الله عنه : « یاشرون بیعت اینمک مینم اوخشاشلی آدمگه لایق ایش توگلدر . آدملرنی بیعتکه دعوت ایندیکنگ وقتنه مینی دخی دعوت ایدرسنگ » دیو ولیدننگ دعوتینی رد قیلدی . مروان بن الحکم دخی اول یرده حاضر اولدیغندن : « حسین نی بیعت قیلدرماسدن بویردن چیقارماک اگر قبول قیلماز ایسه باشینی کیسنگ » دیو ولیدنی اغوا قیلسه ده ولید آننگ سوزینه قارماسدن حضرت حسین گه رخصت ویردی . صکره مروان غه دیدیکه : « یامروان والله بتون دنیا مالینی بگا ویروگه وعده قیلسه لرده حسین نی قتل ایدوگه راضی اولماسمن . مینم ظنمه کوره حسین نی اولدیرهن آدمنگ قیامت کونی الله تعالی حضورنگ میزانی خفیف اولور . » شول آراده عبدالله بن زبیر حضرتلری قرداشی جعفر ایله برلکده کیچه سی مدینه منوره دن مکه مکرمه گه حرکت قیلدی . ولید بن عتبه آرقه لرنندن آدملر کوندرسه ده بونلره ایرشه آلمادیلر . برکون صکره امام حسین رضی الله عنه دخی بالالری و قرداشلری ایله برلکده کیچه سی مکه مکرمه گه کتدی . فقط قرداشی محمد بن الحنفیه مدینه منوره ده قالدی . بونندن صکره ولید بن عتبه عبدالله بن عمر الفاروق رضی الله عنه نی یزیدکه بیعت ایدوگه دعوت قیلدی . عبدالله حضرتلری : « آدملرننگ جمیعسی بیعت ایندییکن صکره بیعت ایدرم » دیو جواب ویردی . عبدالله بن عمر حضرتلریننگ خلافته میلی اولمادیغندن آنی اوز حالینه قودیلر . هجرتدن اوشبو آلتمشنچی

يىلە يىزىد بىن معاويه مەدىنە منورە امىرى ولىد بىن عىبەنى عىزىل ايدوب آنىڭ يىرىنە عمرو بىن سەيد بىن العاصنى تەيىن ايلدى عمرو مەدىنەگە كىلدىكىن سوڭرە عمرو بىن زىبىرنى يىدى يوز نىفر عىسكرايىلە قىرداشى عبد اللە بىن زىبىرنى طوتمىق اىچون مەكە مەكرمەگە كوندردى . چونكى عمرو بىن زىبىر قىرداشى عبد اللە بىن زىبىرگە دىشمان ايدى . عمرو بىن زىبىر ياندىاغى يىدى يوز نىفر آدم ايلە مەكە مەكرمەگە قىرىب اولدق قىرداشى عبد اللە بىن زىبىر حىزرتلىرى مەكە اھالىسىدىن بىرچوق آدم كوندردى . بونلرنىڭ رەئىسى عبد اللە بىن صفوان ايدى . عبد اللە بىن صفوان (دى طوى) اسملى اورندە عمرو بىن زىبىرنىڭ ياندىاغى عىسكىرىنى يوزوب عمرونى اسىر ايلەرك قىرداشى عبد اللە بىن زىبىر حىزرتلىرىنە كىتوروب طاپىشردى ھىجرتىدىن شوشى آلتىمشىچى يىلە عمر و بىن سەيد بىن العاص ھاجىلەرە امىر اولوب ھىج قىلدىر مشدر .

امام حىسەين رىضەنىڭ شھادىتى .

ھىجرتىدىن آلتىمشىچى يىلە امام حىسەين رىضى اللە عنە مەكە مەكرمەدىن كوفە شھرىنە ھىركىت ايلمش و آلتىمش بىر نىچى يىلە ھىمىر نىڭ اونىچى كوندە كوفە شھرى قىرىندە اولان (كىربىلا) اسملى اورندە ايللى بىش ياشنىڭ اولدىغى ھالىدە شھىد اولمشدر . بونىڭ تەفىلىلى بويىلە دركە : امام حىسەين رىضى اللە عنە نىڭ يىزىد كە بىعت ايتىدىكىنى مەدىنە منورەدىن مەكە مەكرمەگە كىدىكىنى يوقارىدە ذكر ايتىمش ايدىم . بوخىر كوفە اھالىسىنە ايرىشدىكە بونلردىن سلېمان بىن سىرد الخىزاعى ، مسىب بىن نىجە ، رفاعە بىن شاد ، ھىبىب بىن مظاهر ، شىب بىن رەبىعى ، ھىجار بىن ابجر ، يىزىد بىن ھىرث ، يىزىد بىن روىم ، عزوہ بىن قىس ، عمرو بىن ھىجاج الزبىدى ، ھىمەد بىن عمىر التىمىمى ، ايلە سائىر اشراف ھىزرت حىسەين رىضى اللە عنەگە يوز ايللىدىن آشق مەكتوب كوندردىلەر . مەكتوبلرنىڭ : « بىز لىر يىزىدكە اطاعت قىلمايمىز . شول وقتە بىز لىرنىڭ امامىزنى خلىفەمىز بوقىدر . اگر بورايە كلور ايسە ئىز جمىعمىز سىزە بىعت ايلەچكىمىز » دىو يازمشلەر ايدى . شول آرادە بىرەدىن يىزىد بىن بنىط ايكى اوغلى ايلە بىرلىكە مەكە مەكرمەگە كلەرك امام حىسەين رىضى اللە عنەگە بولقدى . امام حىسەين رىضى اللە عنە بونلرنىڭ

مکتوبلرینی آلدیقتن صکره رأیلرینی آکلامق ایچون عمزاده لری مسلم بن عقیل حضرتلرینی کوفه یه کوندردی. مسلم حضرتلری کوفه یه ایرشدیکه اهالی فوج فوج کلوب امام حسین رضی الله عنه نڭ اسمینه بیعت ایتمیه باشلادیلر. برنجه کونمن صکره بیعت ایلیان اهلینڭ مقدراری اون سکره نڭه ایرشدی. اول آراده کوفه نڭ امیری نعمان بن بشیر الانصاری ایدی. بنی امیه طرفدارلرنن برنجه آدم مسلم بن عقیل نڭ کوفه یه کلدیکنی و اهلینن حضرت حسین ایچون بیعت آلدیغنی و کوفه امیری نعمان بن بشیر نڭ اهلینی بوایشدن منع ایدیوگه قدرتی یتمدیکنی یزید بن معاویه یه یازدیلر. کوفه دن کوندرلش مکتوبلر یزیدکه ایریشدیکنن صکره بصره امیری عبیدالله بن زیادکه مکتوب کوندروب آنی کوفه امیرلکینه تعیین ایلدی. عبیدالله بن زیاد مکتوبنی آلدیغی ایله امام حسین رضی الله عنه نڭ بصره یه کوندردیکنی ایلچیسنی یانینه کتورتوب اهلینڭ کوزی آلدنڭ باشینی کیسردی. صکره اهالی یه خطابا: «ای بصره اهلایسی مینی امیر المؤمنین یزید کوفه امارتینه تعیین ایلدی. سز نڭ اوزریکزه قرداشیم عثمان بن زیادنی امیر ایلم. کیم که اطاعتنن چیقارایسه باشی کیسلور» دیره ک اهلینی قورقتدی بوننن صکره عبیدالله بر آزعسکر ایله کوفه یه کندی. کوفه شهرینه قریب اولدقن عسکرندن آیریلوب شهرگه اوزینڭ خاص آدملریله کردی. اهلایسی امام حسین نی: «بوکون یاخود ایرته گه کلور» دیه کوتوب تور دقلرنن عبیدالله نی حضرت حسین ظن ایدرک: «مرحبا ای رسول الله نڭ اوغلی» دیه خطاب ایدرلر ایدی. عبیدالله هیچ کیمگه جواب قایتارماسدن توغریچه حکومت اوینه کلدی. ایچلرنن بریسی عبیدالله نی تانوب اهالی یه بو آدم (ابن مرجانه) دیو خبر ویردی. عبیدالله نڭ آناسی (مرجانه) اسملی اولدیغندن اهالی آنی ذم مقامنه (ابن مرجانه) دیو تسمیه ایدرلر ایدی. عبیدالله بن زیاد کوفه یه کلدیکنن صکره آل رسول الله محبلرنن هانئ بن عروه درحال مسلم بن عقیل نی اوزینڭ خانه سینه باشردی. عبیدالله نڭ قملرنن بری مسلم بن عقیل نڭ هانئ بن عروه

خانەسەنە باشلىرىنىكىنى ايشىدوب افندىسى عبىداللهگە خىبر وىردى. عبىدالله درحال هانىئ بن عروەنى حضورىنە كىتورتوب قولداغى تاياقىلە اوروب بورىنىنى سىندردى. وبتون يوزىنى قانغە بويادى. صىكرە بىرخانەيە حبس قىلدى. مسلم بن عقىل حضرتلىرى عبىداللهنىڭ هانىئ بن عروەنى حبس قىلىدىغىنى ايشىدىكىكە حضرت حسين رضى الله عنه نىڭ اسمىنە بىعت ايتىش اونسىز مەك اھالىنى جمع ايدوب حكومت اوينى محاصرىيە آلەرق عبىداللهنى تضييق قىلمىيە باشلادى. عبىداللهنىڭ ياندا اولان كوفەنىڭ اعتبارلى آدملىرى حكومت اوينىڭ طامىنە چىقوب: «بوايشنىڭ صوڭى آغىر اولور عبىدالله سىزلىرى قاتى جزا وىرى» دىيەرك محاصرىيە ايتىش آدملىرىنى قورقتىلىرى سوزلىرىنە طورماس وىھىلىرىنە وفا قىلماس قورقات كوفە اھالىسى در حال تارقالمىيە باشلادىلىرى. تارقالە تارقالە اونسىز مەك آدملىرىنى عبىداللهنىڭ ياندا فقط اوتوز آدم قالدى. بوندىن صىكرە مسلم بن عقىل حضرتلىرى (بىنى كىندە) مەھلىسىنە توجە قىلدى. شول آرادە مسلم نىڭ ياندا ھىچ كىمىسە قالمادى. كوفە اھالىسى امام حسين رضى الله عنه نىڭ يولدا جانمىزنى فدا ايدىرگە حاضر مەز دىيەرك مسلم بن عقىل نىڭ قولىنى طوتوب بىعت ايلمىشلىرى ايدى. جان فدا ايتىش بىر ياقىن طورسون بورىلىرى قاناماسىن قورقۇپ قاچىدىلىرى. مسلم بن عقىل حضرتلىرى (بىنى كىندە) قىبىلەسىدىن بىرخاتون نىڭ خانەسىنە واردى. خاتون مسلمنى تانوب خانەسىنە ياشردى. مسلم اول خانەدە بىر كىچ قوندى. تاڭ تۇغۇقسىن صىكرە مەككە خاتون نىڭ بلال اسمىلى اوغلى: «مسلم بىزنىڭ خانەمىزدە در» دىيەرك عبىدالله بن زىيادنىڭ آدملىرىنە خىبر وىردى. عبىدالله درحال مسلمنى طوتۇق اىچون بىتمىش نىفر آدم كونسىردى. مسلم بن عقىل حضرتلىرى قىلىچنى قولىنە آلوب آرسىلان كىيى بونلرە مەھلى قىلدى. وىر نىچە مرتبە بونلرنى طىشارويە سوروب چىقاردى. نىھايەت بونلر خانەنىڭ طامىنە چىقەرق طاشلىرى واولر باغىدروب كوچ حال ايلە مسلمنى طوتدىلىرى. وىر قاچىرغە مىدىروب عبىداللهنىڭ حضورىنە كىتوردىلىرى. ظالم عبىداللهنىڭ امرىلە درحال مسلم بن عقىل نىڭ باشىنى كىسوب شىھىدلىك شىرتىنى اىچىردىلىرى. بوندىن صىكرە هانىئ بن عروەنى دخى شىھىد ايلدىلىرى. رىھمەتالله تەئالى. بو واقە ھىجرىتىدىن

آلتمشنچی یلک ذوالحجه نڭ طوقزنجی کوننده ایدی . عبیدالله هر ایکسینڭ باشینی یزید بن معاویه گه کوندردی . مسلم بن عقیل دن : « کوفه اھالیسنن اون سکز ملڭ آدم بیعت ایلدیلر » دیو مکتوب کلدیکن صگره امام حسین رضی الله عنه کوفه یه کیتکنکی قصد قیلمش ایدی . بوخبر آدملر آراسنڭ شایع اولدقده عبدالله بن عباس رضی الله عنهما نصیحت ایدوب دیمشدرکه : « ای عم اوغلی حسین کوفه اھالیسی سوزلرنده طورمازلر . سکا یاردم ویرمزلر . زنھار آنلرنڭ سوزلرینه اینانمہ . آنلر آتاڭ امام علی ایله قرداشڭ امام حسن گه بیعت ویمین ایدوب صگره دن عهدلرینی بوزمادیلر می . » حضرت حسین رضی الله عنه : « مین کوفه یه کیوگه حاضرلندم » دیو جواب ویردی . بوندن صگره عبدالله بن جعفر رضی الله عنه دخی نصیحت ایدوب کوفه یه کتمکدن منع قیلسه ده حضرت حسین رضی الله عنه : « رسول الله صلی الله علیه وسلم روایمده (توشمده) برایش ایله امر قیلدی که اول ایشنی قیلق بگا بورچدر » دیو جواب ویردی . لکن اول روایانڭ حقیقتنن هیچ کیمگه خبر ویرمدی . امام حسین رضی الله عنه هجرتن آلتمشنچی یلک ذوالحجه نڭ سکزنجی کوننڭ قرداش وتوابعلرندن بر چوق آدم ایله مکة مکرمه دن کوفه یه حرکت قیلدی . قز قرداشلری وبالالری دخی اوزیله برلکده ایدی . مسلم بن عقیل نڭ شهید اولدیغندن حضرت حسین نڭ هنوز خبری بوق ایدی . امام حسین رضی الله عنه (حاجر) اسملی اورنغه ایرشدیکن کوفه اھالیسینه قیس بن مسهر ایله بر مکتوب کوندردی . مذکور قیس بن مسهر حضرتلری یولده طوتیلوب کوفه یه کوندرلدی . وکوفه امیری عبیدالله بن زیادنڭ امریله قتل اولندی . رحمہ الله تعالی . (ثعلبیه) یه ایرشدکلرنده مسلم بن عقیل نڭ شهید اولدیغی ایشیدلدیکنن امام حسین نڭ اصحابندن بعضلری : « بوندن صگره کوفه ده سزه یاردم ویروچی اولماز کیرو مکة مکرمه یه قایتمق کراڭ » دیسه لرده مسلم نڭ قرداشلری : « بزلر دشمنلرمزه غلبه ایتمینچه یاخود قرداشمز مسلم نڭ ایچدیکی شھادت شربتینی ایچمینچه یولمزدن کیرو دونیممز » دیدیلر .

ایچلرندن بعضلری حسین رضی الله عنه گه «کوفه یه وار ساکنز اهالی البته سزه تابع اولورلر» دیدکلرندن کیرو مکه یه دونمه دیلر. اولگی کبی کوفه یه قاراب حرکت قیلدیلر. بولک امام حسین رضی الله عنه یه برچوق آدم تابع اولدی. (زباله) یه ایرشدکلرنگ امام حسین طرفندن مسلم بن عقیل گه کوندرلمش عبدالله بن بقطرنگ شهید اولدیغی ایشدیلی. بونی دخی عبیدالله بن زیاد قتل ایتدیرمشدر. مذکور عبدالله بن بقطر امام حسین رضی الله عنه ننگ سوت قرداشی ایدی. امام حسین رضی الله عنه بوننگ شهید اولدیغنی ایشندیکن صکره کیرو قایتماقنی ایسته گان آدملره رخصت ویردکلرندن یاننداغی آدملردن بر چوغی اطرافه تار قالب کندیلر. یانندا فقط مکه مکرمه دن اوزیله برلکله چیقمش آدملر قالدی. امام حسین رضی الله عنه (سراف) که ایرشدیکله حربن یزید برملک عسکر ایله اورایه کلوب حضرت حسین ننگ قارشوسینه نزول ایلدی. مذکور حر بن یزید کوفه امیری عبیدالله بن زیاد طرفندن امام حسین نی قارشولامق ایچون کوندرلمش ایدی. حضرت حسین رضی الله عنه بونلرنگ قارشوسینه چیقوب دیمشدرکه: «ای کوفه اهالیسی سزله مکتوبلر کوندروب مینی شهریکزه دعوت قیلدیکنز. مین دخی دعوتکنزنی قبول ایدوب بونک کلمم. اگر عهدیکزنی بوزوب سوزیکزدن قایتساکنز مین دخی بو یردن کیرو مکه مکرمه یه کیده ییم.» حضرت حسین ننگ بو سوزلرینه کوفه عسکریننگ رئیس حربن یزید: «والله مینم اوشبو مکتوبلردن اصلا خبرم یوقدر. سینی کوفه یه آلوب کلمک ایچون عبیدالله بن زیاد مینی بورایه کوندردی» دیو جواب ویردی. حضرت حسین رضی الله عنه: «میگا کوفه یه عبیدالله حضورینه وارمقن اولمک خیرلودر» دیهرک عبیدالله حضورینه وارمقنی شدتله رد قیلدی. شول آراده عبیدالله طرفندن حر بن یزیدکه: «حسین ایله اصحابینی صوسز یره ایندرک» دیو یازلمش مکتوب کلدی. حربن یزید مکتوبنی آللقن صکره حضرت حسین ایله اصحابینی (کربلا) یه ایندردی. اول کون محرمننگ ایکنچی کونی اولوب هجرتدن آلتمش برنجی یله کرلمش ایدی. امام حسین رضی الله

عنه نكڭ اصحابندن بعضلىرى: «ای رسول الله نكڭ اوغلى بزلره شو ساعتده قارشومزه نازل اولان عسكر ايله هماربه ايلمك يكل اولور. اوزرمزه بونلردن قات قات آشق عسكر كلور ايسه هالزمشكل اولور» ديسه لرده حضرت حسين: «هماربه بزنكڭ طرفمزدن باشلانماسون» ديو جواب وبردى. چونكه حضرت حسين رضى الله عنه حلق اوزره اوله توروب هماربه نكڭ اوز طرفندن باشلانوينى لايق كورمس ايدى. امام حسين رضى الله عنه نكڭ كربلايه نزولندن ايكنچى كوني عمر بن سعيد بن ابى وقاص دورت مڭ آطلو عسكر ايله كربلايه كلوب نزول ايلدى. عمر بن سعدنى دغى عبیدالله بن زياد كوندرمش ايدى. عمر بن سعد اورايه كلديكسن صكره امام حسين رضى الله عنه يه ايلچى كوندروب: «بوننه نه ايچون كلديكسن» ديو صوردى. حضرت حسين رضى الله عنه: «كوفه اهاليسى مكتوبلر كوندروب دعوت قيلدقلرنن بورايه كلمش ايدم. الحال آنلرنكڭ عهدلرينى بوزدقلرى معلوم اولدى. كيلديكم يولدن كيرو مکه مكرمه يه كيليم» ديو جواب وبردى. عمر بن سعد درحال حضرت حسين نكڭ كيرو مکه مكرمه يه كيدوگه راضى اولديغنى عبیدالله بن زيادكه يازسه ده عبیدالله ظالم جوابننه: «حسين نى يزيده بيعت ايتدركڭ. اگر قبول قيلماز ايسه (فرات) نهري كنارينه عسكر كوندروب حسين ايله اصحابينى صودن منع ايدكڭ. آنلر بر قطره صو ايچمه سونلر» ديو عمر بن سعدكه مكتوب كوندردى. عمر بن سعد مكتوبنى آلدقسن صكره بش يوز نفر عسكر كوندروب فرات صوينى كيسدردى. امام حسين رضى الله عنه اتباعى صوسزلقسن عاجز قالدقلرنه قرداشى عباس بن على حضرتلرينى يكرمى نفر پياده و او تون نفر آطلو عسكر ايله صو آلماغه كوندردى. بونلر صونى سد ايدن بش يوز نفر دشمن عسكرينى تارمار ايلركڭ قربه لرينى صو ايله طولتروب كيرو كلديلر. بونلر صكره امام حسين رضى الله عنه عمر بن سعدكه ديمشدركه: «يا عمر مينلن اوچ ايشكڭ برينى اختيار ايديكز. يا كلديكم يولدن كيرو مکه يه كيليم. يا خود شامگه كيدوب قولنى يزينكڭ قولينه وضع ايليم. يا خود مينى ترك حدودينه كوندركڭ اوراده غزا ايله مشغول اوله يم.»

امام حسين نىڭ بو سوزلرینی عمر بن سعد كوفه امیری عبیدالله بن زیادكە یازدى. عبیدالله مکتوبنی اوقۇقۇن صكړه حضرت حسين نى یزید حضورینه كوندرمەكنی معقول كورسەدە شمەربن ذى الجوشن اسمنە برخبیث عبیدالله كە: «ای امیر حسین نى كوفه یە اوز حضورڭغە كتورسونلر. جزا ویرسەكڭ اوزكڭ جزا صاحبى عفو قیلسەكڭ ینە اوزكڭ عفو صاحبى اولورسكڭ» دیو اغوا قیلدى. عبیدالله ظالم دخى بونكڭ سوزینه مغرور اولوب: «حسین ایله اصحابینی منم حضورمغە كوندریكڭز. اگر قبول قیلمازلر ایسە آنلرنى قتل ایدیكڭز. صكړه حسین نكڭ بدنینى آطلر ایله تابتاتوب سوبه ككړینی صندریكڭز» دیوشمەربن ذى الجوشن ایله عمر بن سعدكە مکتوب كوندردى. عمر بن سعد مکتوبنی الكقۇن صكړه چارەسز محاربه نى اختیار قیلدى. واكندی نمازندن صكړه هچومگە حاضرلندی. اول كون مھرم آیینكڭ طوقزىچى كونی ایدى. امام حسین رضی اللہ عنہ قرداشى عباس بن علی حضرتلرینی كوندروب بر كیچە مھلت ایستەدى. عمر دخى بوئی قبول ایدوب محاربه بركون صكړه یە قالدرلدى. اول كیچە امام حسین رضی اللہ عنہ اھل بیتینی واصحابینی طوپلایوب دیمشدركە: «ای منم اھل بیتم واصحابم هر قابوڭزە اللہ تعالی خیر جزا ویرسون. من سزلرە رخصت ویردم. بو كیچە هر بریکڭز اھل بیتمن برینكڭ قولندن طوتوب ایستدیكڭز یرە كیدیکڭز. بو قوم بنی طلب ایدرلر. سز نكڭ ایله ایشلری یوقدر.» امام حسین حضرتلرینكڭ اھل بیتى واصحابى: «ای رسول اللہ نكڭ اوغلى سزدن صكړه تریك قالماقنى اللہ تعالی بزلرە كوسترمەسون. سزنى دشمنلر ایچنەكڭ براقوب كیدر ایسەكڭ مھشر كوندە اللہ تعالی یە ورسولینە نە جواب ویررمز» دیو جواب ویردیلر. تاكڭ توغوب مھرم نكڭ اونچى كونینە كریلدى. عمر بن سعد تاكڭ نمازینی اوقۇقۇن صكړه امام حسین ایله اصحابینكڭ قارشوسینە كلوب عسكرینى قوردى. حضرت حسین رضی اللہ عنہ دخى تاكڭ نمازینی ادا قیلقۇن صكړه یاننە بولنان اوتوز ایكى نفر آطلو وقرق نفر پیادە ایله كوفه عسكرینكڭ قارشوسینە چیقدى. بولنن صكړه حضرت حسین

دوہ سینہ منوب بلند آواز ایله کوفہ عسکرینہ ندا ایسوب دیمشدرکہ: «ای آدملر منی قتل ایتمک و منم حرمتنی کیدرمک سز لره نیچوک جائز اولور. من پیغمبر یکنزنگ قزی فاطمة الزهرائنگ اوغلی یم. علی المرتضی منم آتامدر. شهید لرننگ سیدی حمزه آتامنگ عمی، جعفر الطیار قرداشیدر. رسول الله صلی الله علیه وسلم منم ایله قرداشم حسن حقنک (جنتک اولان یکنلرننگ سیدلریدر) دیو بیورمشدر. من سزلرننگ مالکنزنی آلامدم. قانکنزنی توکمه دم. نه ایچون منم قانمنی حلال کوررسز.» کوفه لیلردن هیچ بری جواب ویرمدیلر. بوندن صکره امام حسین رضی الله عنه مکتوبلر کوندروب اوزینی کوفه به دعوت ایسن آدملرکہ: «یاشبث بن ربعی و یاحجار بن ابجر و یاقیس بن الاشعث و یایزید بن الحرث سزلر مکتوبلر کوندروب منی کوفه به دعوت ایتمه دیکزمی» دیو ندا ایلدی. بونلر: «عبید الله که ایشیدیلور» دیو قورقدقلرندن مکتوبلرینی انکار قیلدیلر. شول آراده ابتدا برملک عسکر ایله کوفه دن کلوب امام حسین فی مکة مکرمه به قایتماقندن منع ایدرک کربلا به ایندرن حر بن یزید حضرت حسین ننگ یانینه کلوب گناهندن توبه قیلدی. امام حسین دخی آندن راضی اولدی. بوندن صکره مذکور حر بن یزید کوفه لیلره نصیحت ایسوب دیمشدرکہ: «ای کوفه اها لیسسی حسین فی ابتدا مکتوبلر کوندروب شهر یکنزه دعوت قیلدیکنز. شو حالده نه ایچون آثا یاردم قیلما یسز. رسول الله ننگ اهل بیتینی صودن منع قیلدیکنز. بونلر صوسزلقندن یقیلور درجه به کلمشدر.» شول آراده کوفه عسکری امام حسین ننگ اصعبینه اوق آتما به باشلادقلرندن هر ایکی طرف بربرینه هجوم ایده رک آرالرن، محاربه باشلانوب اورتاسینه قدر تارتولدی. بو محاربه ده ککرمک امام حسین و ککرمک اصعب و اهل بیتیننگ کوستردکلری بهادرلق فوق العاده اولوب دشمنلرندن برچوق آدمی تافی قیلدیلر. ابتدا حضرت حسین رضی الله عنه ننگ یانندن گئی اصحاب و احبابی شهید اولدیلر. صکره اوغللری و قرداشلری شهید اولدیلر. فقط چادر ناز و وجه لر یله قزلری و قز قرداشلری و یاش بالالری قالدی. امام حسین رضی الله عنه

صوسزلقنن درمانسز قالديغندن دشمن عسكربنى ياروب صوايچمك ايچون قرات نهرينه طوغرى يوردى . و دشمنلرى طاغيدوب صوبه يتشدى . شول آراده دشمن عسكرى طرفندن آتيلان براوق مبارك آغزينه صابلاندى . حضرت حسين رضى الله عنه اوقنى آغزندن تارتوب آلديغى ايله اورنندن قان روان اولدى . برقطره صوايچمك ميسر اولمايوب دونوب چادرى يانينه كلوب اولتوردى . شومالده كوفه عسكرنندن هيچ برى حضرت حسين نك يانينه وارمادى . چادرى ياننه برنجه ساعت اولتوردى . اول وقتده امام حسين صوسزلقنن درمانسز قالمش ايدى . و بدننه آلتمشدن آشق قليچ و سونگو جراحتى اولوب قانلرى آقماقده ايدى . نهايت خبيث شمر بن ذى الجوشن : « نه طورىيورسكز حسين نى اولدر يكز » ديوباغردى . درمال زرعه بن شريك التميمى ايله سنان بن انس النخعى امام حسين رضى الله عنه نى شهيد ايدرك مبارك باشينى بدنندن آيرديلىر . (انالله وانا اليه راجعون) و اوستندگى كيملرينى حتى سراويلينه قدر تالاشوب آلديلىر . صكره دوه لرينى و باشقه نرسه لرينى غارت قيلديلىر . بونندن صكره امام حسين نك چادرينه كروب اهل بيتينك استلرنده گى كيملرينه قدر تالاب آلديلىر . چادره كردكلرنده خبيث شمر بن ذى الجوشن امام حسين نك اوغلى على زين العابدين حضرتلرينه قليچينى كوته روب همله قيلدى . اول وقتده على زين العابدين خسته ايدى . حميد بن مسلم : « صبى بالانى اولدرمك جائز توگلدنر » ديهرك زين العابدين حضرتلرينى شمر ظالمين قوتقاردى . بونندن صكره عمر بن سعد : « بوخاتونلرنك چادرينه هيچ بريكز كرمه كز و بوخسته بالايله تعرض قيلماكز » ديهرك اهل بيت رسول الله نى سفيله لر نك تعرضندن بردرجه صاقلادى . بونندن صكره عمر بن سعد نك امرييله اون نفر آطلو امام حسين نك مبارك بدنينى طابئاتوب كووكرك و آرقه سوبه كلرينى صندرديلير . بو وحشيلكنى عمر بن سعد كه عبيدالله ظالم امر قيلمش ايدى . بونندن صكره امام حسين ايله اصحابنك باشلرى عمر بن سعد طرفندن عبيدالله بن زياد كه كوندريلدى . بو محاربه ده امام حسين رضى الله عنه نك اصحابندن

یتیمش ایکی آدم شهید اولمشدر . بوجمله دن امام علی کرم الله وجهه ننگ اوغللرندن : عباس ، جعفر ، عبد الله ، عثمان ، محمد ، ابوبکر حضرتلری و امام حسین رضی الله عنه ننگ اوغللرندن : علی هم عبد الله حضرتلری و امام حسن رضی الله عنه ننگ اوغللرندن : ابوبکر و قاسم حضرتلری و بونلردن باشقه بنی هاشمندن برنجه آدم بوهاربه ده شهید اولمشلردر . حضرت حسین رضی الله عنه ننگ زوجه لری و قز لری و قز قرداشلری ایله برلکده اوچ ایرکاک بالاسی سلامت قالمشدر . بونلردن حسن و عمرو اسملرندک ایکی صبی بالاسی کچوکلک سببیله قتلدن خلاص اولمشلردر . وبری یوقاریه ذکر ایتدیکم علی زین العابدین حضرتلریدرکه خسته لک سببیله بوظالملردن خلاص اولمشدر . بوهاربه ده کوفه عسکرندن سکیان سکر آدم قتل اولنوب عمر بن سعد بونلرننگ جسدلرینی دفن قیلدرمشدر . لکن امام حسین ایله آننگ اصعبانندن شهید اولمش یتیمش ایکی آدم ننگ جسدلرینی دفن قیلما یوب میدان مهاربه ده قالدرمشلردر . برکون صکره (بنی اسد) قبیله سندن برطائفه بونلرننگ جسد شریفلرینی دفن قیلماشلردر . عمر بن سعد بو واقعه دن صکره یاننده گی عسکر ایله ایکی کون کربلاده قالوب صکره امام حسین ننگ زوجه لریله قزلرینی قز قرداشلرینی و یاش بالالرینی کوفه یه عبید الله بن زیاد حضورینه کتوردیلر . ظالم عبید الله ننگ کوزی علی زین العابدین گه توشدیکی ایله : «بوالانی اولدیرک» دیو جلادینه امر قیلدی . امام علی کرم الله وجهه ننگ قزی زینب رضی الله عنها بالانی قوچاقلاب یالواره یالواره ظالم ننگ قولندن قوتقاردی . بونندن صکره عبید الله امام حسین ننگ باشیله اهل بیتینی و اصعبانندن شهید اولمش آدملرننگ باشلرینی شام ولایتینه یزید بن معاویه گه کوندردی . علی زین العابدین ننگ قولینه و موینینه بوغاو صالحلر مش ایدی . بونلر شامغه ایرشدیکده یزید بن معاویه بوننگ بوغاولرینی آلدردی . و امام حسین ننگ زوجه لریله قزلرینی و قز قرداشلرینی و یاش بالالرینی خانه سینه ایندردی . یزید ننگ خاتون و بالالری بونلره عزت و حرمت قیلدیلر . بونندن صکره یزید بن معاویه اهل بیت رسا الله فی شام اهالیسندن برامین آدم

ايلى بىرلىكىدە مەدېنە منورەيە كۈندۈردى . كىيىن ۋەقەلەرنى زىن العابدىن ئالى
 خىزىتىرىنى يىزىدىيەنە دەۋت ايدوب دىمىشىدەكە : «ئەبىد اللەغە اللە تەئالى لىغنت
 قىلسون . اگرمىن آنلڭ اورنىدە اولسە ايدىم البتە حسىن نى عفو قىلور ايدىم . اى
 اوغلىم حاجىلار كىتى مەكتوب ايلە بىكنا بىلىدىروب طور ورايسە كڭ ادا قىلور من .» اهل
 بىت رسول اللە مەدېنە منورەيە ايرىشىد كىرنەك (بنى هاشم) خاتونلىرى زار زار
 آغلاب بونلرە قارشو چىقىدىلر . امام حسىن نلڭ جىسىد شرىفلىرى (كىربلا) دەدەن
 اولمشىدە . مبارك باشلىرى مەدېنە منورەدە آناسى فاطمە رضى اللە عنەا نلڭ قىبر
 شرىفلىرى جوارىدە دىن اولمشىدە . بىر رۆايتە نىظراً : مبارك باشلىرى دىمشق
 شەرنەگى (باب الفرادىس) دەدەن اولمشىدە . و بىر رۆايتە نىظراً : ابتدا عسقلانە
 دىن اولنوب صكړە خلىفاء مصر قاھرە شەرىنە گىتورتوب اورادە دىن ايتىمشلر
 واوزىنە مشەد بنا ايتىمشلردەكە حالا (مشەد حسىن) دىو مشەوردە .

ھەر تۈرلى خىبەرلەر

ھىجرتىن آلتىمش بىر ئىچى يىلك يىزىد بن معاويە خراسان امىرى عبد الرحمن بن
 زىاد بن سمىيە ايلە قىرداشى سىجستان امىرى عباد بن زىادنى عزىل ايدوب
 خراسان و سىجستان نلڭ جىمۇعسىنى سىلم بن زىاد بن سمىيەگە تاپشىردى . سىلم
 بن زىاد بىصرەيە كىلەرەك قىرداشى يىزىد بن زىادنى سىجستانە كۈندۈردى . بونىن
 صكړە سىلم آلتى مىڭ عىسكرا يىلە خراسانە كىندى . اورايە وارد قىدىن صكړە (جىچون)
 نەرىنى كىچوب (خوارزم) و (سەرقىند) طرفلرنە غزالر قىلدى . بىنە اوشبو
 آلتىمش بىر ئىچى يىلك عبد اللە بن زىبىر رضى اللە عنەما مەككە مكرەمەدە يىزىد بن
 معاويەگە مىخالىقتىنى اظھار ايلدى . يىزىد مەككە مەدېنە امىرى عمرو بن سعىدكە :
 « عبد اللە بن زىبىر نى توتوب مىنىم خىزورمغە كۈندۈركڭ » دىو امر قىلسەدە بو ايش
 عمرو بن سعىد نلڭ قولدىن كىلمدى . شول سببىن يىزىد بن معاويە مەككە مەدېنە
 امارتىدىن عمرو نى عزىل ايدوب آنلڭ بىرىنە ولىد بن عتبە بن ابى سفىان نى
 تەئىن قىلدى . مىكور ولىد بو يىلكە حاجىلرە امىر اولوب ھىج قىلدىر مشىدە .

هجرتدن [۶۲] نچی یلنک وقایعی

هجرتدن اوشبو آلتمش ایکنچی یلده یزید بن معاویه مکة مکرمة و مدینه منوره امیری ولید بن عتبه بن ابی سفیان نی عزل ایدوب آنلک بیرینه عثمان بن محمد بن ابی سفیان نی تعیین قیلدی . ینه بویلاک علی بن عبدالله بن عباس رضی الله عنهم حضرتلرینلک محمد اسملی اوغلی توغدی . خلفاء عباسیه دن سفاح ایله منصور مذکور محمد بن علی حضرتلرینلک اوغللریدر . بویلاک حج وقتنده ولید بن عتبه بن ابی سفیان حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

افریقیه غزاسی

معاویه بن ابی سفیان وفاتندن برنچه یل مقدم (افریقیه) امیری عقبه بن نافع حضرتلرینی عزل ایتمش ایدی . یزید بن معاویه ایکنچی یلده عقبه بن نافع حضرتلرینی تکرار افریقیه امارتینه تعیین قیلدی عقبه حضرتلری افریقیه یه ایرشدیکن اول یرنلک مرکزی اولان (قیروان) شهرینی زهیر بن قیس حضرتلرینه طاپشردی . صکره پک چوق عسکر جمع ایدوب غزا نیتیه مغرب طرفینه حرکت قیلدی . اول حوالیه ساکن اولان (روم) و (بربر) طائفه لريله محاربه ایله این بنون (فاس) مملکتینی قطع ایدرهک (بحر محیط غربی) یه قدر واردی . صکره یاننداغی عسکريله قیروان شهرینه دوندی . یولی اوزرنک بولنان روم و بربر طائفه لری قورقوب قاچدیلر . عقبه بن نافع حضرتلری قیروان شهرینه سیکز کونلک یرده اولان (طبنه) شهرینه ایرشدیکن عسکرینی فرقه فرقه ایدوب قیروان شهرینه کوندردی . واوزی یاننده عسکری آز قالدی . عقبه بن نافع حضرتلرینلک عسکرنه اول حوالینلک اصلی اهاالیسندن اولان بربر طائفه سنندن دین اسلامه داخل اولمش کسيله بن کمرم اسمناک بر آدم وار ایدی . اوشبو کسيله یه عقبه حضرتلری برقوینی بوغازلاب تیریسنی طونارغه امر قیلدی . کسيله بن کمرم قومی آراسناک معتبر آدم اولدیغندن عقبه حضرتلری نلک قوی بوغاز لرغه قوشدیغنه پک خورلاندی . اول وقتک عقبه حضرتلرینلک یاننده

اوغلندن هر برسینه اونارملق درهم احسان قیلدی. لکن بونلر یزیدنلق شریعتکه مخالف اشلرینی کورب آندن کؤکلرلی صووندی. عبدالله حضرتلریله یولد اشلری مدینه منوره یه قایتدقلرنه: «بزلرخر ایچکؤچی وطنبور اویناؤچی آدمنلق آلدنن کیلدک» دهرک یزیدنلق شریعتکه خلاف اشلرنن مدینه اهالیسینه خبر ویردیله. عبدالله بن حنظله حضرتلری: «یزیدنلق بگا احسان قیلدیغی یوزملق درهمنی قبول قیلماز ایدم. فقط آنلق ایله همار به ایدوگه قوت حاصل قیلماق ایچون قبول قیلماق» دهرک مدینه اهالیسینی یزید ایله همار به ایدوگه تشویق قیلدی. بونن صکره مدینه منوره اهالیسی یزید بن معاویه نی خلافتن خلع قیلدیله. عبدالله بن حنظله حضرتلرینه بیعت ایدوب آنی اوزلرینه امیر نصب ایلدیلر. هجرتن اوشبو آلتمش اوچنچی یلغه کر یلک کن صکره مدینه منوره اهالیسی یزید طرفندن حجاز امارتینه تعیین ایدیلهن عثمان بن محمد بن ابی سفیان نی شهر دن چیقاروب مدینه ده ساکن اولان (بنی امیه) نی محاصره قیلدیله. اول وقتده مدینه ده بنی امیه دن خاتون وبالالردن باشقه ملق نفر ایرکک آدم وار ایدی. بونلرنلق مجموعسی مروان بن الحکم نلق خانه سینه کلوب نزول ایلدیلر. یزید بن معاویه به مدینه منوره اهالیسینلق اطاعتن چیققلرینی یازدیله. بنی امیه طرفندن کوندرلش مکتوب یزید بن معاویه یه ایرشدیکن صکره مدینه منوره یه اون ایکی ملق عسکر کوندردی عسکر نلق امیری مسلم بن عقبه المری ایدی. یزید بن معاویه عسکر نی مدینه منوره گه کوندردیکی وقتده مسلم بن عقبه یه دیمشدرکه: «علی بن حسین گه عزت و حرمت ایلق چونکه اول مدینه اهالیسینه قوشولما دیغنی بگا یازمش ایدی. مدینه گه ایرشدیکن صکره اهالیسینی اوچ مرتبه اطاعتکه دعوت ایلق. اگر قبول قیلماز ایسه لر آنلر ایله همار به ایلق. شهرنی اوچ کونگه قدر نهب و غارات قیلدرک. مدینه اهالیسندن تالانوب آلتمش ماللر نی عسکرگه تقسیم ایلق». مسلم بن عقبه یزیدنلق بو وصیتنی اخلاص کؤئل ایله دکلادقلن صکره اوشبو اون ایکی ملق عسکر ایله مدینه گه قاراب حرکت قیلدی. مدینه اهالیسی مسلم نلق حرکتینی ایشتدقلرنه بنی امیه قبیله سینه منسوب اولان آدملر نی شور دن

چيغاردیلر. ومدینه اطرافینه خندتلر قازوب مدافعهیه حاضرلندیلر. مسلم بن عقبه مدینهیه ایرشدیکه اهالیسنی یزیدبن معاویهیه اطاعت ایدوگه دعوت قیلدی. واوچ کونگه مصلحت ویردی. اوچ کوندن صکره تکرار اطاعتکه دعوت قیلدی. لکن مدینه اهالیسی آنکڭ دعوتینی قبول قیلما دیلر. شام عسکری ایله مهاربه ایدونی اختیار قیلدیلر. بوندن صکره مسلم بن عقبه یانداغی اون ایکی مکڭ عسکرا یله کلوب (حره) طرفندن مدینه اهالیسینه هجوم قیلدی. ایکی طرف بری برینه هجوم ایسره ک آرالرنده قانلی مهاربه وقوعه کلدی. هر ایکی طرفدن برچوق آدم قتل اولندی. نهایت شام عسکری غلبه ایدوب شهرگه کردیلر. واوچ کونگه قدر مدینه منوره اهالیسینی قتل ایدوب مال لرینی تالادیلر. بو وقعه ده مدینه اهالیسندن پک چوق آدم شهید اولمشدر. امیرلری عبدالله بن حنظله حضرتلرینک ابتدا اوغللری شهید اولوب صکره قرداشیله اوزی دخی شهید اولمشدر. بو وقعه ده اصحاب کرامدن دخی برچوق آدم شهید اولمشدر. رضی الله عنهم اجمعین. شام عسکری نڭ امیری مسلم بن عقبه مدینه اهالیسینه هر توری ظلم وجورلر اجرا قیلسه ده حضرت حسین رضی الله عنه نڭ اوغلی زین العابدین علی حضرتلرینی عزت وحرمت ایدوب خانه سینه کونردی. چونکه یزید بن معاویه: «علی بن حسین گه عزت وحرمت ایدکڭ» دیومسلم بن عقبهیه تنبیه قیلمش ایدی. بونی یقینک ذکر ایتمش ایدم. بوندن صکره مسلم بن عقبه یاندا اولان شام عسکر یله مکة مکرمهیه حرکت قیلدی. شام عسکرینک مکة مکرمه نی محاصره قیلدقلری یقینده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی. بویله حج وقتنک عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما حاجیلره امیر اولوب حج قیلر مشدر.

هجرتدن [۶۴] نچی یلنڭ وقائی

مکة مکرمه محاصره سی

یوقاریده ذکر ایدیلدیکی اوزره شام عسکرینک امیری مسلم بن عقبه اوچ کونگه قدر مدینه منوره اهالیسنی قتل ایندروب مال لرینی تالادقن صکره

هجرتدن اوشبو آلتمش دوردنجی یلنڭ باشنده عسکرینی آلوب عبدالله بن زبیر رضی الله عنہما ایله عماربه قیلمق ایچون مکة مکرمه یه کندی . مسام بن عقبه اول وقتنڭ خسته اولدیغندن مکة یه ایرشمه سدن یولنڭ وفات اولدی . وفاتی قریب اولدقده شام عسکرینی حصین بن نمیر قولینه تابشردی . حصین بن نمیر ایله یاننداغی شام عسکری مکة مکرمه نی محاصره ایلدیلر . ومچنیق قوروب کعبه معظمه یه طاشلر واولتر یاغدیردیلر . بوندن کعبه نڭ اورتیسی یاندى . بونلر مکة نی برآیدن آشق محاصره ایلدیلر . بومدتده عبدالله بن زبیر حضرتلریله مکة اهالیسی صوڭ درجه ثبات کوستروب شام عسکرینی شهرنڭ ایچروسینه کرملکن منع ایلدیلر . نهایت حصین بن نمیرگه یزید بن معاویه نڭ وفاتی خبری ایرشهرک عسکرینی آلوب شامغه کندی . حصین بن نمیر کیتهر وقتنڭ عبدالله بن زبیر حضرتلرینه : «یا ابن زبیر خلافتکه سندن احق هیچ کم بوقدر . اگر مینم ایله برلکده شامغه کیدر ایسه نڭ بتون شام اهالیسی سکا بیعت ایدرلر» دیسه ده عبدالله حضرتلری بونڭ دعوتینی قبول قیلامادی . اگر شول وقتنڭ عبدالله بن زبیر بونلر ایله برلکده شامغه کیتسه ایدی بتون شام اهالیسی آڭا بیعت ایده چکلر ایدی . بونی یقینده آڭلارسز .

وفات یزید بن معاویه

هجرتدن اوشبو آلتمش دوردنجی یلنڭ یزید بن معاویه اوتوزسیکیز یاشنده اولدیغی حالده شام ولایتینده گی (حوران) شهرنده ربیع الاوّل نڭ اون دوردنده وفات اولدی . مدت خلافتی اوچیل و آلتی آیدر .

بیعت معاویه بن یزید بن معاویه وعبدالله بن زبیر رضهما

یزید بن معاویه وفات اولدقندن صکره شام اهالیسی یزیدنڭ اوغلی معاویه یه بیعت ایتمکلی کی حجاز اهالیسی عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما یه بیعت ایلدیلر . یزیدنڭ اوغلی معاویه عاقل و دیندار بر یکت اولدیغندن باباسی

معاویہ ایله آتاسی یزیدنڭ خلافتنی اولاد رسول الله دن تارتوب آلدقلا رینی مکروه کورر ایدی. یزیدنڭ وفاتنه شام اھالیسی مذکور معاویہ بن یزید که بیعت قیلسه لرده اوچ آی و برر وایتہ کوره قرق کون خلیفه اولدقن صکره آدملرنی مسجد جامع که جمع ایدوب آنلرہ دیمشدرکه: «ای آدملر مینم بابام معاویہ اوزنن نیچه درجه افضل و اعلم و رسول اکرمگه اقرب اولان علی بن ابی طالب (کرم الله وجهه) ایله محاربه لرقیلدی. سزلردخی آکابو خصوصه یاردم ویردیگنر. نهایت خلافت تحتینه چیقوب مقصودینه ایرشدی. آخر الامر وفات اولوب قبرنه قیلغان عملینڭ نتیجه سینی کوردی. بوننن صکره خلافت آتام یزید که کوچدی. حالبوکه آتام شریعتکه خلاف اشلر قیلدیغندن خلیفه اولورغه مستحق توگل ایدی. خلیفه اولدقن صکره رسول اکرمنڭ اولادینه حرمت قیلما دی. آنلرنڭ قانونی توکدی. نهایت کوب ییل عمر سورمسن یاشلکده وفات اولوب جزاسینی تابدی. مین اوزمنی خلافتدن خلع ایلدم. ایستدیگنر آدمنی خلافتکه انتخاب ایدیگنر.» بوسوزلرنی اھالیگه سویلدیکن صکره معاویہ بن یزید حضرتلری خانه سینہ کردی. و قرق کونن صکره (۳) وفات اولدی. وفاتنه یکریمی بریاشند ایدی. رحمہ الله تعالی. یزید بن معاویہ وفات اولدقن صکره حجاز اھالی سینڭ عبد الله بن زبیر رضی الله عنھما بیعت ایلدکلرینی ذکر ایتمش ایدم. بونلردن باشقه یمن، بصرہ، کوفہ اھالیسی دخی عبد الله بن زبیر حضرتلرینه بیعت ایلدیلر. عبد الله بن زبیر طرفندن بصرہ امیرلکینه عبد الله بن حرث، کوفہ امیرلکینه عامر بن مسعود تعیین ایدیلوب بصرہ و کوفه نڭ اولگلی امیری عبید الله بن زیاد شام ولایتینه قاچدی. ینه (حمص) ده نعمان بن بشیر الانصاری، (قنسرین) ده زفر بن حرث الکلابی، (شام) ده ضعاک بن قیس (مصر) ده عبد الرحمن بن جحدم اھالیدن عبد الله بن زبیر ایچون بیعت آلماقده ایدیلر. قصه چه قیلوب ایتکانده عبد الله بن زبیر حضرتلرینه اهل اسلامنڭ کوبره کی بیعت ایتمش ایدیلر.

(۳) بونڭ وفاتیه (سفیانیه دولتی) منقرض اولوب آتک برینه (مروانیه دولتی) قائم اولمشدر.

امارت مروان بن الحکم

یزید بن معاویہ وفات اولدیغی وقتک مروان بن الحکم مدینه منوره ایدی. یزیدنک وفاتینی ایشتمدیکن صکره مدینه ده ساکن اولان (بنی امیه) ایله برلکده شامغه کلدی. مروان بن الحکم مکة مکرمه یه واروب عبدالله بن زبیر حضرتلرینه بیعت ایتمک قصدنه اولسه ده عبیدالله بن زیاد: «یا مروان سن (قربش) قبیله سینک سیدی سگ. ابن زبیرگه بیعت ایتمک سکا لایق توگلدر» دهرک مروان نی بو ایشدن منع قیلدی. شول آرا ده شام اهاالیسی ایکی فرقه اولوب برفرقه سی (۳) مروان بن الحکم که بیعت ایلدیلر. برفرقه سی عبدالله بن زبیر ایچون بیعت آلماقده اولان ضحاک بن قیس که تابع اولدیلر. اول وقتک ضحاک بن قیس اوزینه تابع اولان آدم لر ایله (مرج راهط) اسملی اورنک ایدی. بوندن صکره مروان بن الحکم اوزینه تابع اولان اهاالیدن عسکر جمع ایلوب ضحاک بن قیس ایله محاربه ایتمک ایچون مرج راهط که کندی. قنسرین و فلسطین دن ضحاک بن قیس که یاردم کلدی. مروان مرج راهط که ایرشدیکن صکره هرایکی طرف بری برینه هجوم ایلوب محاربه یه کرشدیلر. بو محاربه یکر می کونگه تارتولدی. نهایت ضحاک بن قیس قتل اولنوب مروان طرفی غلبه قیلدی. بو وقعه یه (مرج راهط وقعه سی) دیرلر. حمص ده عبدالله بن زبیر ایچون بیعت آلماقده اولان نعمان بن بشیر الانصاری گه مروان نلک غلبه سی ایشدیلمدی که شهر دن چیقوب قاچمش ایدی. حمص اهاالیسندن برنجه آدم آرقه سندن کیدرک آنی قتل ایلدیلر. زفر بن حرث الکلابی دخی (قنسرین) دن قاچوب کیدرک (قرقیسیا) نی ضبط ایلوب (الجزیره) نلک بر قسمنی استیلا قیلدی. شو صورتله مروان بن الحکم بتون شامنی ضبط ایلوب شهر لره والی لر کوندردی. بوندن صکره مروان برچوق عسکر ایله کیده رک مصر نی دخی ضبط قیلدی. حجاز ، یمن ، عراق ، فارس ، خراسان ، الجزیره عبدالله بن زبیر قولندک قالدی. عبدالله

(۳) مروان (بنی امیه) دن اولوب نسی: مروان بن الحکم بن ابی العاص بن امیه در. معاویه دخی (بنی امیه) دن اولوب نسی: معاویه بن ابی سفیان بن حرب بن امیه در.

ایدوب آنی اوزارینه امیرنصب ایلدیلر . مذکور سلیمان بن صدرد رسول اگرمنگ اصحابندلر . بوندن صکره سلیمان بن صدرد حضرتلری (بصره) و (مدائن) شهرلرینه مکتوبلر کوندروب شیعهلر نی حضرت حسین ننگ قانینی طلب ایدوگه باشرتون دعوت قیلیمه باشلادی . کوفه وبصره ومدائن شهرلرنده ساکن شیعهلردن اون آلتی ملگ قدر آدم سلیمان بن صدردکه بیعت ایلدیلر . هجرتدن اوشبو آلتمش بیشنچی یلغه کرلریکن صکره سلیمان بن صدرد حضرتلری ربیع الآخر آینه کوفه شهرینگ طیشاروسینه جیعوب اوزینه بیعت ایدن توابین طائفه سیننی یانینه دعوت قیلدی . اوچ کون اول یرده توقف قیلدی . بومتنه یوقاریله ذکر ایتدیکم اون آلتی ملگ آدمدن فقط بش ملگ آدم کلدی . قالان اون برمگی عهدلرنده طورمادیلر . سلیمان بن صدرد حضرتلریله اوشبوش ملگ قدر توابین ابتدا کر بلایه واروب حضرت حسین رضی الله عنه ننگ قبر شریفنی زیارت قیلدیلر . اول یرده برکیچه وکوندز توروب آغلايه آغلايه گناهلرندن توبه قیلدیلر . شول آراده سلیمان بن صدردنک یاننداغی عسکرندن بر آزی شهرلرینه قایتوب کیتدیلر . بوندن صکره سلیمان بن صدرد یاننده قالان عسکری ایله الجزیره ولایتینه کلمکه اولان شام عسکرینه قارشو یوردی . بو عسکر سلیمان ننگ عسکرندن قات قات آشق اولوب امیرلری فاسق عبیدالله بن زیاد ایدیکه بوننگ حضرت حسین رضی الله عنه نی شهید ایتدیکنی یوقاریله ذکر ایتمش ایدم . عبیدالله بن زیادنی اوشبو عسکر ایله مروان بن الحکم شاملن الجزیره کوندرمش ایدی . الجزیره نی فتح ایتدیکن صکره عراق ولایتینه کیدوب بصره ایله کوفه نی ذخی فتح ایدوگه امر قیلمش ایدی . سلیمان بن صدرد حضرتلری (توابین) ننگ آلدینه توشوب (انبار) و (قرقیسیا) شهرلرندن کیچهره ک (عین الورد) اسملی اورنغه واروب نزول ایلدی . عبیدالله بن زیاد توابین ننگ خبرینی ایشندیکن صکره حصین بن نمیرنی اون ایکی ملگ عسکر ایله عین الوردکه کوندردی . حصین بن نمیر عین الوردکه ایرشدیکن صکره شام عسکر ایله توابین آراسنده محاربه باشلاندی . بو محاربه اوچ کونگه تارتولدی . عبیدالله بن زیاد شام عسکریننگ

باردینه ھاربه نلڭ ايکنچي کوننده سيکنزلڭ واوجنچي کوننده اون ملك عسکر کوندردي. توابين طائفه سينه هيچ بيري دن باردم کلمديکندن آنلر نلڭ کوبره گي شهيد اولمشدر. اميرلري سليمان بن سرد حضرتلر يله مسيب بن نجبة الفزاري حضرتلري دخي شهيد اولمشلردر. رحمهما الله تعالى. توابين پک آز ايسه لرده اوزلرندن قات قات آشق اولان شاميلردن پک کوب آدمني قتل ايلديلر. بوندن صکر توابين عسکري ھاربه يه کفايت ايدميه چک درجده آز قالدقلرندن کيچه سي کوفه يه توغري رجعت قيلديلر. شول آراده توابين طائفه سينه ياردم ويرمک ايچون حنيفه بن يمان رضی الله عنه نلڭ اوغلي سعد حضرتلري بر يوز يتمش نفر شيعه ايله مدائن دن ومثني بن مخربة العبدی حضرتلري اوچ يوز نفر شيعه ايله بصره دن عين الورده گه قاراب حرکت قيلمشلر ایدی. يولده سليمان بن سرد ايله توابين نلڭ کوبره گي شهيد اولديغني وتريک قالان بر آز آدم نلڭ کوفه يه توغري رجعت قيلديغني ايشدوب کيروشهرلرينه قايتوب کيتديلر. (توابين) اسميله معروف اولان شيعه لر شيعه طائفه سينلڭ ايک برنجي طبقه سندن اولوب حضرت علي كرم الله وجهه يه خدمت ايتمش آدملردر. بونلره حضرت علي يه تابع اولدقلري ايچون (شيعه) دبرلر. چونکه بر آدم نلڭ تابعلرينه شول آدم نلڭ شيعه سي دبرلر.

وفات مروان بن الحكم

ھجرتدن اوشبو آلتمش بيشنچي يلدی رمضان آينده مروان بن الحكم آلتمش اوچ ياشنده اولديغني حالده دمشق شهرنده وفات اولدی. مدت خلافتی طوقه ز آی واون سيکنز کوندر. وفاتندن مقدم اوغللري عبد الملك ايله عبد العزيز ايچون اھاليدن بيعت آلمش ایدی. مروان نلڭ وفاتند اوغلي عبد الملك و آنلڭ وفاتند ديگر اوغلي عبد العزيز خليفه اوله چق ایدی.

امارت عبد الملك بن مروان

مروان وفات اولدقندن صکره اوغلي عبد الملك که تکرار بيعت ايديلوب شام

ومصر امارتی آگنا تابشردی . عبدالملک قرداشی عبدالعزیزنی مصر مملکتینه امیرنصب ایلی . اول وقتده شام ایله مصردن باشقه بتون بلاداسلام عبدالله بن زبیر قولنده ایلی . آرادان آلتی ، یسی یل کیچدکن صکره عبدالملک بتون بلاد اسلامی ضبط ایتمشدر . بونی یقینه ذکر ایدرمز ان شاءالله تعالی . عبدالله بن زبیر رضی الله عنه ننگ اداره سنه اولان عراق عسکری ننگ امیرلرینه اطاعتسز آدملراید کلرینی یوقاریده برنچه اورنده ذکر ایتمش ایتم . عبدالملک اداره سنه اولان شام عسکری ایسه بالکلیه بونلرننگ خلافتچه اولوب امیرلرینه اطاعتلری ایله مشهور آدملرایلی . اوشبو سببدن عبدالملک غلبه قیلمشدر . بونگله برابر عراق اهالیسندن بر قسمی خوارج وبر قسمی شیعه مذهب لرنده اولدقلرندن اوراده عبدالله بن زبیر حضرتلرینه چن کوکلن اطاعت ایدنلر پک آزاو لمشدر .

خوارج محاربه لری

هجرتدن اوشبو آلتمش بیسنچی یلک بصره خوارجی شهردن طیشارویه چیقوب طوپلانلر ق اهالییه هجوم قیلمقنی قصد قیلیلر . بونلرننگ رئیس لری نافع بن ازرق ایلیکه خوارج طائفه سنن (ازرقه) اسمیله مشهور اولانلری اوشبو نافع بن ازرق که منسوبدرلر . بصره امیری عبدالله بن حرث بونلره قارشو برچوق عسکرایله مسلم بن عبیس نی کوندردی . مسلم بصره عسکریله شهردن چیقوب خوارج طائفه سنی (هواز) ناحیه سنه گی (دولاب) اسملی اورنغه قدر سوردی . وشول اورنده بصره عسکریله خوارج آراسنده محاربه باشلانلی . بارابار محاربه قوتله نوب بصره عسکری ننگ امیری مسلم ایله خوارج طائفه سیننگ امیری نافع بن ازرق قتل اولدیلر . بونلن صکره بصره اهالیسی حجاج بن باب الحمیری نی خوارج طائفه سی عبدالله بن ماحوز التمیمی نی امیر تعیین ایلوب تکرار محاربه یه کرشدیلر . بودفعه دخی هر ایکی طرفننگ امیرلری قتل اولنوب بصره اهالیسی ربیع بن اجرم التمیمی نی خوارج طائفه سی عبیدالله بن ماحوز التمیمی نی امیر تعیین ایلوب قیاش باتقاچه یه قدر محاربه قیلدیلر .

شول آراده خوارج طائفه سینه یاردم کلدیکندن بصره عسکرینه بردن هجوم ایدوب امیرلری ربیعہ بن اجرم نی قتل ایلدیلر . بونندن صکره حارثه بن زید بصره عسکرینک سنجاغینی آلوب خوارجنی قایتاروغه اجتهاد قیلسه ده یاننک اولان بصره عسکری بوزیلوب قاچدیلر . خوارج طائفه سی بصره یه قدر کلدیلر . شول آراده عبدالله بن زبیر حضرتلری بصره امیری عبدالله بن حرث نی عزل ایدوب آنک ییرینه حرث بن ابی ربیعہ نی کوندردی . مذکور حرث بن ابی ربیعہ خوارج ایله محاربه ایدوگه بهادر لغی و علم حربیه مهارتی ایله مشهور اولان مهلب بن ابی صفره نی تعیین قیلدی . مهلب اون ایکی ملک عسکر ایله شهر دن چیقوب خوارجنی بصره اطرافندن سوردی . بونندن صکره خوارج طائفه سی اهوازغه واروب نزول ایلدیلر . مهلب یاننک اغی بصره عسکر یله اهوازغه کلدیکندن صکره خوارج (سولاف) اسملی اورنغه واردیلر . وشول اورنکه توقف ایدوب بصره عسکر یله محاربه ایدوگه قرار ویردیلر . مهلب بصره عسکر یله سولاف غه کلدیکندن صکره آرالارنکه محاربه باشلانندی . وبو محاربه برنجه ساعت دوام ایلدی . صکره خوارج طائفه سی محاربه نی قوتلندر دیلر . بصره عسکری مقاومتن عاجز قالدقلرنندن بوزیلوب قاچدیلر . مهلب ایله اوغلی مغیره و عسکزدن بر آز آدم صبر و ثبات کوستروب خوارج طائفه سینه قارشو طور دیلر . شول آراده مهلب بلند آواز ایله بوزولمش عسکر گه ند ایلدیکندن دورت ملک قدر آدم یانینه کلوب طوپلان دیلر . بونندن صکره مهلب بن ابی صفره بصره عسکر یله سولاف دن (عاقول) اسملی اورنغه کلدی . واوچ کون اوراده قالبوب عسکرینه استراحت قیلدردی . صکره خوارج طائفه سی اقامت ایدن (سلبری) اسملی اورنغه واروب آنلر ایله تکرار محاربه یه کرشدی . بودفعه دخی بصره عسکری بوزیلوب قاچدیلر . خوارج نلک کوبز کی بوزولمش عسکر نلک آرقه سندن کندیلر . شول حالده مهلب برتوبه اوستینه چیقوب بلند آواز ایله ند ایلر هک بصره عسکرینی دعوت قیلدی . مهلب نلک آوازینی ایشدوب اوچ ملک قدریسی یانینه کلوب طوپلان دیلر . مهلب اوشبو عسکر ایله خوارج اوزرینه یوردی . اول وقتک خوارج طائفه سی میدان

مباربه ده آرزقالمش ای دیلر . کوبره گی بوزولمش بصره عسکرینک آرقه سننن کیتمش ای دیلر . مهلب بونن استفاده ایده رک یاننده اولان اوچ ملک قدر آدم ایله میدان مباربه یه واروب خوارجنگک کوبره گینی قتل ایتدردی . شول آراده بصره عسکرینک آرقه سننن کیدن خوارج میدان مباربه یه قایتمایه باشلادیلر . مهلب یوللری اوزرینه آطلو عسکر کوندروب بونلر نکهده کوبره گینی قتل ایتدردی . خوارجنگک تریک قالانلری (کرمان) طرفینه قاچدیلر . بصره خوارجینک بونن صکره غی احوالی کیله چکه ذکر ای دیلور ان شاء الله تعالی . مهلب بن ابی صفره خوارج طائفه سینک مغلوب و پیریشان اولقلرینی بصره امیری حرث بن ابی ربیعیه یازدی بصره اهالیسی خوارجنگ شرنن خلاص اولقلرینه پک شادلان دیلر . بونن صکره مهلب نک مکتوبی عبدالله بن زبیر حضرتلرینه کوندریلوب خوارجنگ مغلوب اولقلری مکة مکرمه اهالیسینه دخی بیلدریلدی .

هرتورلی خبیرلر

هجرتن اوشبو آلتمش بیسنچی یلله عبدالله بن زبیر حضرتلری قرداشی عبیده بن زبیرنی مدینه منوره امیرلکنن عزل ایوب آنک بیرینه دیگر قرداشی مصعب بن زبیرنی تعیین قیلدی . ینه بویله عبدالله بن زبیر کعبه معظمه نی حضرت ابراهیم علیه السلام طرفنن وضع ایلمش نیگزگه قدر یقوب یاگان بننا قیلدی . چونکه یزید بن معاویه نک زمان خلافتنده شام عسکری مکة مکرمه نی محاصره ایله کمنچیتی برله کعبه یه طاشلر آطمش ای دیلر . بونن کعبه نک دیوارلری آوشمش ایدی . مکة مکرمه محاصره سنی یوقاریده ذکر ایتمش ایتم . ینه بویله بصره شهرنده طاعون اولوب پک کوب آدم وفات اولمشدر . بوگا (طاعون جارف) دیرلر . معناسی (یقوب شراب ایبوچی طاعون) دیمکدر . بویله حج وقتنده عبدالله بن زبیر حضرتلری حاجی لره امیر اولمشدر . ینه بویله عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنهما مصرده وفات اولمشدر .

هجرتدن [۶۶] و [۶۷] نچی یلار نك و قاتمی

مختار نك خروچی

هجرتدن آلتمش آلتنچی یلده ثقیف قبیله سندن مختار بن ابی عبید اوزینه تابع اولان شیعه طائفه سیله خروج ایدوب کوفه شهرینی ضبط ایلدی . صکره حضرت حسین رضی الله عنه ایله اصحابینی شهید ایدن آدملرنی قتل ایتدردی . مختار نك آتاسی ابو عبید اصحاب کرامدن اولوب کوپری محاربه سنده شهید اولمش ایدی . بونی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم . اوتکان آلتمش بيشنچی یلده کوفه شیعه لرندن برچوق آدم مختار گه بیعت ایتمشلر ایدی . کوفه امیری عبدالله بن یزید الحظمی بونی ایشتمدیکن صکره مختارنی حبس ایتدرمش ایدی . هجرتدن آلتمش آلتنچی یلده عبدالله بن عمر الفاروق رضی الله عنهما نك شفاعتیله کوفه امیری عبدالله بن یزید مختارنی حبسدن چیقاردی . واوزی کوفه ده امیر اولدیغی مدتده خروج ایتمییه چکینه یمین ایتدردی . چونکه مختار حبسندن عبدالله بن عمر الفاروق حضرتلرینه اوزینك حبس قیلنغانینی یازمش ایدی . مختار نك قزقرداشی صفیه نك عبدالله بن عمر الفاروق نك نكاحنده ایدیکنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم . مختار حبسندن چیقارقدن صوکره کوفه ده ساکن اولان شیعه طائفه سی آذک یانینه کلمیه باشلادیلر . کوندن کونه تابع لری چوغالمایه باشلادی . شول آراده عبدالله بن زبیر حضرتلری کوفه امیری عبدالله بن یزید الحظمی نی عزل ایدوب آذک یرینه عبدالله بن مطیع نی امیر تعیین ایلدی . وشول آراده شجاعتی و رسول الله نك اهل بیتینه محبتی ایله مشهور اولان مالک اشتر نك اوغلی ابراهیم دخی مختار گه تابع اولدی ، مذکور ابراهیم آتاسی کبی بهادر ایدی . هم اهل بیت رسول الله غه محبت ایدر ایدی . ابراهیم تابع اولدقدن صکره مختار نك قوتی بر گه بر آرتدی . چونکه ابراهیم نك قوم قبیله سی چوق ایدی . هجرتدن آلتمش آلتنچی یلده ربیع الاول نك اون دور دنچی کیچه سنده مختار اوزینه تابع اولان شیعه طائفه سیله عبدالله بن مطیع اوزرینه خروج ایلدی . عبدالله شهر ایچنده گی محله لر نك هر برسینه بره فرقه

عسکر قویمیش ایدی. مختار عسکرینی تارقاتماسدن بره بره بوفرقلر اوزرینه هجوم ایدوب کیچه ننگ آخرینه قدر تارتیلان قانلی مهاربه دن صکره کوفه عسکرینه غلبه ایدره ک شهرنی ضبط ایتمشدر. مختار ننگ یاننده اولان عسکری اوج ننگ مقدارنده اولوب اوشبو عسکرایله بتون کوفه اهاالیسینه غلبه قیلمشدر. بونلر ننگ ایچنده ای ننگ زیاده بهادرلق کوسترن ابراهیم بن اشتر اولمشدر. آننگ آرسلان کبی حمله ایدشینه کوفه اهاالیسی طاقت کتورمه سدن بوزیلوب قاقمشلردر. مختار عبدالله بن مطیع گه امان ویردیکندن اوده بصربه کتمشدر. مختار بن ابی عبید کوفه نی ضبط ایندیکن صکره مالک اشتر ننگ قرداشی عبدالله بنی ارمیه گه، محمد بن عمیرنی اذربایجان گه، عبدالرحمن بن سعیدنی موصل گه، اسحق بن مسعودنی مداین گه، قدامه بن ابی عیسی نی بهقباد الاعلی گه، محمد بن کعب نی بهقباد الاوسط گه، سعد بن حزیقه بن الیمان رضی الله عنه نی حلوان گه امیر نصب ایلدی. شول آراده عبیدالله بن زیاد ننگ سیکسان ننگ شام عسکرایله موصل ولایتینه کل مکده اولدیغی خبری ایشدیله. مختار شام عسکرینه قارشو ابراهیم بن اشترنی یدی ننگ نفر عسکرایله موصل ولایتینه کوندردی. کوفه اهاالیسننن پک چوق آدم مختار ننگ امیرلکینه راضی اولماقلرندن ابراهیم ننگ موصل گه کندیکنی غنیمت بیلوب مختار اوزرینه هجوم ایلدیله. مختار درحال آرقه لرندن آدم کوندرب ابراهیم ایله آننگ یاننداشی عسکرینی کیرو قایتارتدی. ابراهیم کوفه یه قایتقدن صکره مختار آننگ یاردمیله تکرار کوفه لیلرگه غلبه قیلدی. بوندن صکره مختار حضرت حسین رضی الله عنه ایله سائر اهل بیت رسوالله ننگ قانلرینه شریک اولان آدم لرنی قتل ایتدردی. رسول الله ننگ اهل بیتینه ای ننگ زیاده دشمن اولان و حضرت حسین رضی الله عنه ننگ شهادتینه ای ننگ برنجی سبب اولان خبیث و ظالم شمرین ذی الجوشن ایله عمر بن سعد بن ابی وقاص نی دمی قتل ایتدردی. مذکور عمر بن سعد کر بلاده حضرت حسین ایله اصحابینک قانلرینی آغزغان کوفه عسکرینک رئیس ایدی. بو عسکرنی کر بلایه ظالم عبیدالله بن زیاد کوندرمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم. عبیدالله بن زیاد ننگ قتل

قتل اولندیغنینده یقینده ذکر ایدرمز ان شاء الله تعالی .

مختار کوفه اهاالیسینه غلبه قیلدقن صکره عبیدالله بن زیادنک قوماندسنده اولان شام عسکريله محاربه قیلدق ایچون تکرار ابراهیم بن اشترنی موصلگه کوندردی . شول ائنده آلتمش آلتنچی یل تمام اولوب آلتمش یدنچی یله کریلدی . عبیدالله بن زیادنک عسکری سکسان ملغ نفره بالغ اولدیغی حالده ابراهیم بن اشترنک عسکری طوقرمکنن آشق توگل ایدی . ابراهیم یاننده گی عسکريله موصلگه ایرشدیکن صکره ایکی عسکر بربرینه قارشو کلوب محاربه یه کرشدیلر . کوفه عسکرینک هر بریسی بر آرسلان کیسلوب اولرنن قات قات آشق اولان شام عسکرینه شدتله هجوم قیلدیلر . ابراهیم کوفه لیلرنک آلدینه توشوب شامیلرنک صفلرینی یارماقده قارشوسینه چیقان دشمنی براورشده هلاک قیلماقده ایدی . محاربه بدرجه قوتلندیکه معرکه ده سیل صووی کبی قانلر آقدی . آقشامغه قدر دوام ایدن بوقانلی محاربه دن صکره شام عسکری بوزیلوب قاچدیلر . بو محاربه ده شام عسکرینک برچوغی قتل اولنوب و برچوغی زاب نههرینه توشوب بوغلمشلردر . شامیلرنک رئیسی اولان ظالم عبیدالله بن زیاد دخی بو محاربه ده قتل اولنوب باشی مختارغه کوندریلدی . بونن صوگ ابراهیم بن اشتر موصل ولایتند قالوب اول طرفلرده بولنان شهرلره والیلر کوندردی . شول آرا ده عبدالله بن زبیر حضرتلری بصره امیری حرث بن ابی ربیعنه عزل ایدوب آنک بیرینه قرداشی مصعب بن زبیرنی تعیین قیلدی .

مصعب بصره یه کلدیکن صکره کوفه شهرینی ظبط قیلدق ایچون عسکر جمع ایدوگه کرشدی . وفارس والیسی اولان مهلب بن ابی صفره نی دخی دعوت قیلدی . مهلب درحال برچوق مال و عسکر ایله بصره یه مصعب حضورینه کلدی . بونن صکره مصعب پکچوق عسکر ایله کوفه اوزرینه یوردی . مختار دخی بونلره قارشو برفرقه عسکر کوندردی . ایکی عسکر بربرینه بولقوب محاربه یه کرشدیلر . برنچه ساعت دوام ایدن قانلی بر محاربه دن صکره کوفه عسکری بوزیلوب قاچدیلر .

بوندن صکره مصعب عسکرینی باشلاب کوفه به کلدی. مختار دخی اوزینه تابع اولان بر آز آدم ایله بصره لیلره قارشو چیقدی. ایکی عسکر بری برینه حمله ایدوب تکرار محاربه به کرشدیلر. بو محاربه ده مختار قتل اولنوب مصعب بن زبیر کوفه نی ظبط قیلدی. ابراهیم بن اشتر موصلدن کوفه به کلوب مصعب که اطاعت قیلدی. هجرتدن آلتمش آلتنجی و آلتمش یدنجی یلدرده حج وقتنده عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

هجرتدن [۶۸] نچی یلنک و قانلی خوارج محاربه سی

(ازارقه) مذهبینه منسوب اولان بصره خوارجینک مهلب بن ابی صفره ایله برنجه مرتبه محاربه قیلدقلرینی و پک قورقنچ و قانلی محاربه لردن صکره خوارجینک کرمان طرفینه قاچدقلرینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم. هجرتدن اوشبو آلتمش سکزنجی یلنک (عراق) امیری مصعب بن زبیر حضرتلری مهلب بن ابی صفره نی (فارس) امارتندن عزل ایدوب آنک یزینه عمر بن عبیدالله بن معمرنی تعین ایلدی. ومهلب که موصل، الجزیره وارمنیه ولایتلرینی طاپشردی مصعب بن زبیر فارس امارتینه تعین ایدیلان عمر بن عبیدالله بن معمرکه خوارج ایله محاربه ایدوکه امر قیلمش ایدی. اول وقتنده خوارج طائفه سینک رئیس زبیر بن الماحوز ایدی. عمر بن عبیدالله فارس ولایتینه واردقن صکره خوارج ایله محاربه به کرشدی. برنجه ساعت دوام ایدن قانلی محاربه دن صکره خوارج بوزیلوب (نیسابور) طرفینه قاچدیلر. بو محاربه ده خوارجینک ایکنک مشهور آدم لردن طوقسان آدم قتل اولنمشدر. بوندن صکره عمر بن عبیدالله یاننانگی عسکر یله (نیسابور) گه کلوب تکرار خوارج ایله محاربه به کرشدی. بودفعه دخی خوارج طائفه سی مغلوب و پریشان اولوب (اصفهان) طرفینه قاچدیلر. خوارج طائفه سی اصفهان طرفارننه برنجه وقت اقامت ایده رک قوت حاصل قیلدیلر. صکره (فارس) (وارجان) ولایتلردن اوتوب اهواز گه کلدیلر. وکیچدکلری

یرنڭ اھالیسنى قتل ایڤرک ماللرینی آلدیلر. حتی خاتونلرنی وصبی بالالرنیدە قتل ایلدیلر. بوندن صڭره (مدائن) و (ری) ولایتلرندن کیچوب (اصفهان) شهرینه کلدیلر. و شهرنی محاصره یه. آلدیلر. محاصره مدت برنچە آیغه تارتولدی. و شهر اھالیسینڭ رزقلری آزایدی. شول سببدن شهر امیری عتاب بن ورقاء عمار به یه قادر اولان آدملری جمع ایڤوب تاڭ وقتندە شهرنڭ طیشار و سینە چیقدی. و آڭمزدن هچوم ایڤرک خوارجنى سهرنڭ اطرافندن سوردی. و امیرلری زبیر بن الماموزنی قتل ایلدی. بوندن صڭره خوارج طائفه سی قطری بن الفجاءة یه بیعت ایلدیلر. و اصفهان دن کرمان طرفینه کتدیلر. قطری بن الفجاءة کرمان طرفندە گى اھالینى تلاب پک چوق مال جمع ایلدی. و هر طرفدن خوارج کلوب قطری یه بیعت ایلدیلر. شول روشچە قطری پک چوق مال و عسکر جمع ایڤرک تکرار اھواز ولایتینه کلدی. مصعب بن زبیر بونی ایشتدیکن صڭره مھلب بن ابى صفره نی موصل دن قایتاردی. و آڭا اھوازه واروب خوارج ایله عمار به ایڤوگە امر قیلدی. و موصل ولایتینه ابراهیم بن اشترنی والی قیلدی.

مھلب بن ابى صفره موصلدن کلدیکن صڭره بصره دن عسکر جمع ایلدی. و او شبو عسکر ایله اھواز ولایتینه واردی. و سکز آی توتاشدن خوارج ایله عمار به قیلدی. خوارجنڭ بوندن صڭره گى احوالی کیله چکنە ذکر ایڤیلور. ان شاء الله تعالی.

ھرتورلی خبرلر

ھجرتدن او شبو آلتمش سکزنجی یلدە اصحاب کرامدن و بنی ہاشمدن عبد اللہ بن عباس رضی اللہ عنھما یتمش دورت یاشندە اولدیغى حالده وفات اولمشدر. یتہ بویلدە اصحاب کرامدن و حضرت علی کرم اللہ وجھہ نڭى محب صادق لرندن عدی بن حاتم الطائى رضی اللہ عنہ یوزیکرمی یاشندە اولدیغى حالده وفات اولمشدر. بویلدە هچ وقتندە (عرفات) دە دورت (لواء) کورنمکە ایڤدی. بولوا لردن

برنجیسی : حضرت علی کرم وجهه ننگ اوغللرندن محمد بن الحنفیه حضرتلریننگ واصعابیننگ لواسی ، ایکنجیسی : عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما ایله آننگ اصعابیننگ لواسی ، اوچنجیسی : شامده حکومت ایدن بنی امیه ننگ لواسی ، دوردنجیسی : خوار جدن نجده بن عامر ننگ لواسی ایدی . لکن آرالرندده محاربه وقتنه چیقما دیغندن حاجیلر طنچلق و راحتنگ اوزره حجلرینی ادا قیلوب ولایتلرینه کتمشلردر . بونلرنگ ایچنده مصالحه و مسالمه نی ایکن زیاده آرزو ایدن جماعت محمد بن الحنفیه حضرتلریننگ اصعابی اولمشدر .

هجرتدن [۶۹] نجی یلنگ وقائی

آفریقیه محاربه سی

(بربر) قومندن کسپله بن کمرم ننگ عقبه بن نافع حضرتلرینی قتل ایدوب (۳) افریقیه (ولایتنی ضبط ایتمکنی ، (قیروان) شهریننگ والیسی زهیر بن قیس حضرتلریننگ افریقیه نی ترک ایدوب (برقه) شهرینه کتدیکنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم . هجرتدن اوشبو آلتمش طقوزنجی یلده شام امیری عبد الملک بن مروان برقه شهرندده اقامت ایدن زهیر بن قیس حضرتلرینه افریقیه نی تکرار فتح ایدوگه امر ایدوب مکتوب کوندردی . و آننگ یانینه برچوق عسکر کوندردی . زهیر حضرتلری اوشبو عسکر ایله افریقیه ولایتینه حرکت قیلدی . کسپله بن کمرم بونی ایشتدیکن صکره (بربر) و (روم) طائفه لرندن پک چوق عسکر جمع ایلدی . زهیر حضرتلری افریقیه یه واردقن صکره ایکی عسکر بری برینه قارشو کلوب محاربه یه کرشدیلر . هر ایکی طرفدن پک چوق آدم قتل اولندی . کون ننگ آخیرینه قدر دوام ایدن قانلی بر محاربه دن صکره کسپله ننگ عسکری بوزیلوب قاچدیلر . مسلمانلر آنلرنگ آرقه لرینه توشه رک پک کوبینی قتل ایلدیلر . رئیسلی اولان کسپله بن کمرم دخی قتل اولندی . بو محاربه ده بربرلرنگ هم روملرنگ مشهور آدم لری

(۳) اسلام مورخلری (افریقای شمالی) ننگ برقیمنه (افریقیه) دیواسم ویرمشلردر .

بونگ حدوده نی کتابنگ ایکنجی قسمنده ذکر ایتمشیدم .

قالما مشدر . شو صورتله افریقیه تکرار فتح اولنوب زهیر بن قیس حضرتلری ولایتناڭ مرکزی اولان قیروان شهرینه واروب نزول ایلدی . بوندن صکره زهیر بن قیس حضرتلری ولایتنی محافظه قیلمق ایچون قیروان شهرندن عسکر قالدروب اوزی بر آزعسکرایله مصر مملکتینه کتدی . زهیر حضرتلری برقه دن افریقیه کندیکن صکره روم حکومتیناڭ دیگزه عسکری آق دیگزه واقع (سجیلیا) جزیره سندن صوغش کیمه لرینه منوب برقه (۳) شهرینه کلدیله . اول طرفلده ساکن اولان اهالینی قتل ایتمک و ماللرینی تالامق ایله مشغول اولدیله . شول آراده زهیر حضرتلری برقه به کلوب یاننده گی عسکری روم عسکرینه نسبتناڭ آرایسه ده کیرو قایتماسدن آنلرایله محاربه به کرشدی . بو محاربه ده زهیر حضرتلریله یاننده گی عسکریناڭ جمعیمی شهید اولدیله . رحمهم الله تعالی . افریقیه ناڭ بوندن صکره گی احوالی کیله چکده ذکر ایدیله . ان شاء الله تعالی .

بعض خبرلر

هجرتدن اوشبو آلتمش طقوزنجی ییله حج وقتنده عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما حاجیلره امیر اولوب حج قیلد مشدر . ینه بویله حضرت علی کرم الله وجهه ناڭ شاگردلردن ابوالاسود الدؤلی حضرتلری سکسان بش یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر . منکور ابوالاسود حضرتلری امام علی کرم الله وجهه ناڭ امریله علم نحو ایچون ایکن اوّل قاعده لر توزمشدر .

هجرتدن [۷۰] نجی ییله ناڭ واقعی

هجرتدن اوشبو یتمشنجی ییله (روم) لر مسلمانلرناڭ بری برینه قلیچ اوردقلردن استفاده ایده رکن شام حدودنده گی شهرلرنی یغما و غارت قیلمايه باشلادیله . مسلمانلرناڭ اوز آرارلرندن فتنه و محاربه لرناڭ کوبلگی سببلی شام امیری

(۲) (برقه) مصر مملکتیه طرابلس غرب مملکتی آراسنده واقعه شهر قدیم ایدی . هجرتدن آلتی بوزیل اوتدیکن صکره بوشهر خراب اولمشدر .

عبدالملك بن مروان بلاد اسلامگه هجوم ایدن روم لرنی دفع ایذوگه قادر اولمادی . شول سببیدن هرجهعه کونی مک دینار ویرمک شرطیله روملرایله صلح قیلمشدر . عبدالملك بن مروان بتون ممالک اسلامنی اوز قولینه آلدقن صکره روملره غلبه ایذرک مسلمانلرنی بوحقارت وذلتن قوتقارمشدر . بونی یقینده ذکر ایذرمز ان شاءالله تعالی . بویلده حج وقتنده عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

هجرتدن [۷۱] نجی یلنک وقائی

عبدالملك نك عراقنی ضبط ایتمدیکی

هجرتدن اوشبو یتمش برنجی یلده شام امیری عبدالملك بن مروان برچوق عسکر جمع ایذرک عراق ولایتینه حرکت قیلدی . عراق امیری مصعب بن زبیر حضرتلری بونی ایشتدیکن صکره عسکر جمع ایلدی . و ابراهیم بن اشترنی موصل ولایتندن کتورتوب عسکرینک مقدمه سینی آگا طاپشردی . و اوشبو عسکر ایله کوفه دن چیقوب شامدن کلمکه اولان عبدالملك اوزرینه بوردی . عبدالملك بن مروان عراق اهالیسینک رئیس لرندن کوبره کینی مکتوبلر کوندروب اوزینه جلب ایتمش ایدی . رئیس لرندن مصعب بن زبیرگه چن کوئلن اطاعت ایذنلری فقط ایکی آدم اولوب بونلردن بری مهلب بن ابی صفره و دیگرى ابراهیم بن اشتر ایدی . حالبوکه مهلب بن ابی صفره خوارج محاربه سی ایله مشغول اولدیغندن بو محاربه ده حاضر ایمس ایدی . شام عسکر ایله عراق عسکرى (دیرجانلیق) اسملی اورنده بری برینه بولقوشدیلر . عراق عسکرندن کوبره کی عبدالملك طرفینه میل قیلقلرندن محاربه یه کرشمه دیلر . مصعب بن زبیر عسکرندن اوزینه اطاعت ایدن برآز آدمنی ابراهیم بن اشترگه قوشوب شام عسکرینک قارشوسینه کوندردی . ابراهیم بن اشتر اوشبو عسکر ایله برلکده شام عسکرینه هجوم ایذرک قتل اولناچه یه قدر دشمانغه قلیچ اوردی . رحمه الله تعالی . ابراهیم قتل اولدقن صکره عراق اهالیسندن مصعب بن زبیرگه یاردم ایذوچی آدم قالمادی . بونلردن هر قایوسی

عبدالملك ننگ غلبه سینی آرزو قیلماقده ایدیلر . شول آرادا عبدالملك بن مروان قرداشی محمد بن مروان نی کوندروب مصعب که امان ویردی . لکن اوزیننگ قرداشی عبدالله بن زبیرگه خیانت ایده رك اوز قوليله مملکتنی تسلیم ایدونی مصعب ننگ وجدانی قبول قیلمادیغندن حقارت و ذلت ایله عمر سورمکنن محاربه میدانندن اولمکنی آرتق کوردیکندن باشی کیسلوب یره دوشنچه یه قدر محاربه میدانندن دونمه دی . رحمه الله تعالی . مصعب قتل اولنقدن صکره باشینی عبدالملك که کتوردیلر . و عراق اهالیسی عبدالملك که بیعت قیلدیلر . عبدالملك قرق کون قدر عراق ولایتند اقامت ایدرک (کوفه) شهرینه قرداشی یسر بن مرواننی (بصره) یه خالد بن عبدالله نی ، (همنان) گه محمد بن عمیرنی ، (ری) گه یزید بن رویم نی والی قیلدی . بوندن صکره عبدالملك بن مروان شام ولایتینه قایتوب کیتدی . بو محاربه دن صکره عبدالملك عراق ، فارس ، الجزیره وارمنیه ولایتلرینه مالک اولمشدر . عبدالملك ننگ بتون ممالک اسلامی ضبط ایتدیکنی و جمیع اهل اسلامنگ خلیفه سی اولدیغنی یقینه ذکر ایدرمز . ان شاء الله تعالی .

هجرتدن [۷۲] نچی یلننگ وقائعی

خوارج محاربه سی

بصره خوارجیننگ (فارس) و (اهواز) ولایتلرینی یغما و غارت قیلد قلرینی و مهلب بن ابی صفره ننگ آنلرایله اوغراشدیغنی یوقاریده برنچه اورنده ذکر ایتمش ایدم . شام امیری عبدالملك بن مروان عراق امیری مصعب بن زبیرنی قتل ایدوب عراق و فارس مملکتلرینی ضبط ایتدیکن صکره بصره امیرلکینه خالد بن عبدالله نی تعیین قیلدی . اول وقتده مهلب بن ابی صفره خوارج محاربه سیله مشغول ایدی . خالد بن عبدالله بصره کلدیکن صکره مهلب نی اهواز ولایتیننگ خراجینی جمع ایدوگه تعیین ایده رك خوارج ایله محاربه ایتمک ایچون اوزیننگ قرداشی عبدالعزیز بن عبدالله نی کوندردی . عبدالعزیز برچوق عسکر ایله بصره دن خوارج اوزرینه یوردی . خوارج طائفه سی بوننگ حرکتینی ایشتمدیکنده

(کومان) ناحیه سندن (دارابجرد) که کلدیلر . وشول اورندن خوارج طائفه سینک امیری قطری بن الفجاءة بصره دن کلمکه اولان عبدالعزیز اوزرینه طقوز یوز نفر آطلو عسکر کوندردی . بو عسکر ننگ رئیس خوارجمن صالح بن مخارق اسملی بر بهادر آدم ایدی . صالح اوشبو طقوز یوز نفر آطلو عسکر ایله کیدرک عبدالعزیزگه یقین کلدی . وکیچه سی آکسزدن هجوم ایدرک برهمله ده عبدالعزیز ننگ عسکرینی بوزوب قاپردی . عبدالعزیز عسکرندن اوتوز قدر آدم ایله قاجوب (رامهرمز) گه کلدی . بصره امیری خالد بن عبدالله بو واقعه نی تفصیلا یازوب عبدالمملک بن مروان گه مکتوب کوندردی . عبدالمملک بو مکتوبنی اوقودندن صکره خالدک : «حرب علمینه ماهر اولان مهلب نی خراج جمع ایدوگه تعیین ایدرک هیچ برنرسه دن خبری اولمیان قرداشنگ عبدالعزیز نی خوارج محاربه سینه کوندروب سگ . منم اوشبو مکتوبم ایرشد یکن صکره بصره عسکر یله خوارج اوزرینه یورک . ومهلب نی خوارج محاربه سینه تعیین ایدنگ . وهیچ ایشنی اوز راینگ ایله قیلماک بلسه هر ایشک مهلب ایله مشاوره ایدنگ » دیبو جواب یازدی . بوندن صکره عبدالمملک کوفه امیری بشر بن مروان گه : «کوفه دن خوارج ایله محاربه قیلماق ایچون بش منگ نفر عسکر کوندرک » دیبو یازدی . عبدالمملک ننگ مکتوبنی ایرشد یکن صکره خالد بن عبدالله برچوق عسکر ایله بصره دن حرکت ایدرک اهواز ولایتینه کلدی . بوننگ آرقه سندن عبدالرحمن بن محمد بن الاشعث دخی بش منگ قدر عسکر ایله کوفه دن چیقارق اهواز گه کلوب بصره عسکرینه قوشولدی . مهلب بن ابی صفره دخی بصره عسکریننگ ایچندک ایدی . شول آرا ده خوارج طائفه سی اهواز ولایتینه کلدیلر . خالد بن عبدالله اوراده بکرمی کون قدر اقامت قیلدندن صکره عسکرینی توزوب خوارج اوزرینه هجوم قیلدی . بصره وکوفه عسکریننگ کوبلکندن خوارج طائفه سینک کوکللرینه قورقوتوشه رک کلدیکی یوللرندن کیر وکتدیلر خالد بن عبدالله خوارج ننگ آرقه لرندن داو دبن قحدم ایله بره فرقه عسکر کوندردی . بونندن صکره خالد بن عبدالله بصره یه قایتدی . مهلب اهواز ده قالدی . عبدالرحمن بن محمد بن الاشعث (ری) گه کندی . چونکه کوفه امیری بشر بن

مروان عبدالرحمن فی (ری) گه والی قیلمش ایدی. و آکا خوارج عمار به سنندن یوشاندقن صکره یاننده گی بش ملث عسکر ایله (ری) گه کیدو گه امر قیلمش ایدی. خالد بن عبدالله بو واقعه فی عبدالملک بن مروان گه یازدی. عبدالملک خالدنلث مکتوبنی آلدقن صکره کوفه امیری بشر بن مروان گه خوارجنی قووب کیمن داو دبن فحدم نلث یاردمینه کوفه دن دورت ملث عسکر کوندر و گه امر ایوب مکتوب کوندردی. بشر بن مروان مکتوبنی آلدیغی ایله عتاب بن ورقاعنی دورت ملث عسکر ایله کوفه دن چیقاردی. عتاب اوشبو عسکر ایله (فارس) ولایتینه واروب داو دبن فحدم گه قوشولدی. بونلر یانلرنده گی عسکر لر ایله برلکده خوارج نلث آرقه لرینه توشه رک شهر دن شهر گه تاغدن تاغغه کوچوب آنلرنلث از لرننن یوردیلر آطلری هلاک اولوب بتکاچه به قدر آرقه لرننن قالمادیلر صکره پیاده (بیان) اهواز گه قایتدیلر. خوارج نلث بوننن صکره گی احوالی کیله چکنه ذکر ایدیلور.

عبدالملک نلث خراسان فی ضبط قیلدیغی

هجرتن اوشبو یتمش ایکنچی یلده عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما طرفندن تعیین ایدیلان (خراسان) امیری عبدالله بن حازم قتل اولنوب اهالیسی عبدالملک بن مروان گه بیعت قیلمش لردر. بونلث تفصیلی اولدرکه: عبدالملک بن مروان عراق امیری مصعب بن زبیر فی قتل ایوب عراق و فارس ولایتلرینی ضبط ایتمیکدن صکره خراسان امیری عبدالله بن حازم فی اوزینه بیعت ایدیو گه دعوت ایوب مکتوب کوندردی. ویدی یل خراسان امارتنه قالدروغه وعده قیلدی. لکن عبدالله بن حازم عبدالملک که بیعت ایدیو فی قبول قیلما دی. خراسان امیرلری (مرو) شهرنده اقامت ایدر ایدیلر. لکن عبدالله بن حازم مرو شهرینی بکیر بن وشاح که طا بشروب اوزی عصیان ایمن بحیر بن ورقاعنی اطاعت قیلدر مق ایچون فیسابور شهرینه کتمش ایدی. عبدالملک بن مروان بوننن استفاده ایده رک عبدالله بن حازم نلث مروده قالدردیغی بکیر بن وشاح گه مکتوب کوندردی. مکتوبنده: «اگر مکنا بیعت قیلساک سنی خراسان ولایتینه والی قیلورمن» دیو

یازمش ایدی. بکیر بن وشاح مکتوبنی آلدقمن صکره عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما فی خلافتدن خلع ایدوب عبدالملک بن مروان ایچون اهلیندین بعیت آلدی. عبدالله بن حازم بونی ایشندیکن صکره بحیر بن ورقاء ایله محاربه فی ترک ایدهرک مرو شهرینه کندی. بحیر بن ورقاء درحال یاننده گی عسکر یله عبدالله بن حازم ننگ آرقه سینه توشدی. و مرو شهرندن سکر فرسخ یراقلقدہ اولان برقریه ده عبدالله بن حازم ننگ آرقه سندن یتشوب آنی قتل ایلدی. عبدالله بن حازم قتل اولندقمن صکره خراسان اهلیندی عبدالملک بن مروان گه بیعت قیلدی لر. عبدالملک وعده سینه وفا ایدهرک خراسان ولایتینه بکیر بن وشاح نی والی قیلمشدر. عبدالملک بن مروان بویلده طارق بن عمرونی بر آزعسکر ایله حجاز گه کوندروب مدینه منوره نی ضبط قیلمشدر.

هجرتدن [۷۳] نجی یلنک وقائعی

عبدالله بن زبیر [رضه] ننگ قتل اولندیغی

هجرتدن اوشبو یتمش اوچنچی یلده عبدالله بن زبیر (رضی الله عنه) قتل اولنوب بتون ممالک اسلامنی عبدالملک بن مروان اوز اداره سینه آلمشدر. بوننگ تفصیلی اولدرکه: عبدالملک بن مروان عراق امیری مصعب بن زبیرنی قتل ایدوب عراق و فارس ولایتلرینی ضبط ایتدیکن صکره عبدالله بن زبیر حضرتلریننگ اداره سنگی یرلرنیده اوز قولینه آلمق ایچون (ثقیف) قبیلہ سندن حجاج بن یوسف نی اوچ مک عسکر ایله کوفه دن مکة مکرمه یه کوندردی. حجاج اوشبو عسکر ایله هجرتدن یتمش ایکنچی یلده (طائف) شهرینه واروب نزول ایلدی. حجاج طائف گه واردقمن صکره برنجه مرتبه مکة یه قریب اولان (عرفات) که عسکر کوندردی. عبدالله بن زبیر حضرتلری دخی بونلره قارشو عسکر کوندره رک آرالرنده برنجه مرتبه محاربه واقع اولدی. بو محاربه لرنگ هر برسندہ حجاج ننگ عسکری عبدالله بن زبیرننگ عسکرینی بوزوب قاچمرشلدر. بوندن صکره حجاج مکة مکرمه نی محاصره قیلماقنی نیت ایدوب عبدالملک بن مروان دن

ياردم طلب قىلدى. عبدالملك (وادى القرى) ده اقامت ايدىن طارق بن عمروگە ياتىدىكى عسكەرلە حجج يانىنە واروغە امر قىلدى. طارق بن عمرو وبىش مىڭ ئوغۇر عسكەرلە حجج يانىنە واردى. بوندىن سىڭرە حجج مەككە مۇكرەمە نى محاصره ايدىنك (ابوقبىس) طاغىنىڭ باشىنە (منجىق) قوردروب كعبە معظمە بە طاشلر آتتىردى. محاصره مدتى يىدى آيغە تارتولدى. نهايت هجرتدىن اوشبو يتىمش اوچنچى يىلدە جمادى الآخرە آيتىدە عبد الله بن زبىر حضرتلرى قتل اولنوب حجج ظالم مەككە مۇكرەمە نى ضبط قىلدى. محاصره ائناسىدە عبد الله بن زبىر حضرتلرى فوق العادە شجاعت وبهادلىق اظهار قىلمىشدر. مەككە مۇكرەمە نىڭ محكم ومتىن حصارى اولمادىغى كىبى محافظە بە كفايت ايدە چىك عسكەرلە يوق ايدى. شولاي اولە توروب شام عسكرىنى يىدى آيغە قىدر ھرم ايچىنە كىرتمە مشدر. رضى الله عنه. عبد الله بن زبىر حضرتلرى قتل اولندىغى وقتدە يتىمش اوچ ياشىدە اولوب مدت خلافتى توقز يىلدر. خلافتى اوز اختىيارىلە عبدالملك كە طاپشرسە قتلدىن خلاص اولە چىق ايدى. واوزىنە پىك چوق مال ويروگە وعدە قىلمىشدر ايدى. لىكن ذلت وحقارت ايلە عمر سورمىكن اولمىكى آرتق كورمشدر. عبد الله بن زبىر حضرتلرى قتل اولندىقن سىڭرە عبدالملك بن مروان مەككە مۇكرەمە، يەنە ويمامە اوزرىنە حجج نى والى قىلمىشدر.

ھىرتورلى خىبرلر

ھجرتدىن اوشبو يتىمش اوچنچى يىلدە عبدالملك بن مروان قىرداشى محمد بن مروانى (الجزيرة) و (ارمنيه) ولايتلرىنىڭ والىلىكىنە تەيىن ايلمىشدر. مىكور محمد برچوق عسكەرلە روم بلادىنە كىرۇب غزاقىيامش وروملارە غلبە ايتىمشدر. يەنە بويىلدە عبدالملك نىڭ امرىلە عمر بن عبىد الله بصرە وكوفە اھالىسىندىن اون مىڭ قىدر عسكەر جمع ايدىنك خوارجىدىن ابوفدىك اوزرىنە ايدوردى. مىكور ابوفدىك اوتكان يتىمش ايكنچى يىلدە خوارجىدىن نىجە بن عامرنى قتل ايدىنك (بىجرىن) نى ضبط ايتىمش ايدى. نىجە نىڭ اصحابىدىن اولان يىدى مىڭگە قىرىب

خوارج دخی ابوفدیك كه تابع اولمشلر ایدی . عمر بن عبیدالله بحرین گه واردقسن صكره خوارج طائفه سی دخی بونلرنك قارشوسینه كلوب آرالرنده هاربه باشلاندی . بو هاربه ده عمر بن عبیداللهنك عسكری خوارج طائفه سینه غلبه ایده رك آنلردن آلتی ملك آدمنی قتل ایدوب سكر بوزینی اسیر قیلمشلردر . رئیسلری ابوفدیك دخی قتل اولمشلدر . ینه بویله عثمان بن ولید دورت ملك عسكرا یله ارمینه طرفندن روم بلادینه كروب روملرنك آلتمش ملك عسکرینی بوزمشدر . و آنلردن پك كوب آدمنی قتل ایتمشدر . بویله حج وقتنده حجاج بن یوسف حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر . ینه بویله عبدالله بن عمر الفاروق (رضی الله عنه) سكسان یدی یاشنك اولدیغی حالده مكه مكرمه ده وفات اولوب (ذی طوی) اسملی اورنده دفن اولمشدر . وفاتینه سبب اولدر كه : حجاج نك امریله توابعندن بری زهرا یله صووارلمش سنگوا یله آباغینك آرقه سینه اورمشدر . وبونده اولان زهرنك تأثیرندن وفات اولمشدر . ابوبكر الصدیق حضرتلرنك قزی اسماء (رضی الله عنها) دخی بویله وفات اولمشدر . وفاتنده بوزیاشنده ایدی . اسماء جنابلری عبدالله بن زبیر رضی الله عنه نك آناسی ایدی . عبدالله حضرتلرنك اوشبو یتمش اوچنچی یله مكه مكرمه ده شهید اولدیغنی یقینده ذكر ایتمش ایدم . اسماء جنابلری اوغلی عبدالله دن اون كون ساكه بر آی صكره وفات اولمشدر و اوغلینك بدنینی اوز قولیله یووب دفن ایتدرمشدر . ینه بویله عبدالملك بن مروان كوفه امیری بشر بن مروان گه بصره شهرینی دخی طاپشردی . و اولگلی امیری خالد بن عبدالله نی عزل قیلدی . بشر بن مروان كوفه شهرینی عمرو بن حرب گه طاپشروب اوزی بصره شهرینه كندی .

هجرتدن [۷۴] یچی یلنك وقائی افریقیه عمار بهسی

(افریقیه) ولایتینك امیری زهیر بن القیس حضرتلرنك روملر طرفندن قتل اولندیغی یوقاریده ذكر ایدلمش ایدی . اول وقتنده عبدالملك بن مروان

داخلى محاربه لار ايله مشغول اولدىغىندىن افرىقيه ولايتينه عسكر كوندوره آلاماش ايدى . بو واقعه دن دور تىل اوتدىكىدىن صكره عبد الملك بن مروان عبد الله بن زبير حضرتلرينه غلبه ايدىرك بتون ممالك اسلامنى ضبط قىلماش واوشبو يتمش دور دىچى يلك مسان بن نعمان نى پك چوق عسكر ايله افرىقيه يه كوندرمىشدر . حسان بن نعمان او شبو عسكر ايله افرىقيه يه واروب ابتداء (قرطاجنه) شهرىنى فتح ايلمشدر . بوشهرده (روم) و (افرنج) طائفه لرندن پك چوق آدم اقامت قىلور ايدىلر . بونلردن بر قسىمى (اندلس) گه و بر قسىمى (سىجىليا) جزيره سینه قاچوب كىتمشدر . بوندىن صكره حسان بن نعمان (صطفوره) و (بنزرت) شهرلرىنى فتح ايدى . بو ايكى شهرده (روم) و (بربر) اقوامدىن پك چوق آدم مجتمع اولمشلر ايدى . بوندىن صكره حسان بن نعمان (اوراس) طاغنده ساكن اولان (بربر) قومى اوزرىنه يوردى . بونلرنى پادشاهلرى (كاهنه) اسميله معروفه اولان بر خاتون ايدى . كاهنه دى عسكرىنى جمع ايدىرك اسلام عسكرىنى قارشوسينه چىقىدى . ايكى عسكر بربرىنه يولقوب آرارلنده محاربه باشلاندى . بو محاربه ده (بربر) عسكرى غلبه ايدىرك اسلام عسكرىنى مغلوب و پرىشان قىلمشدر . بوندىن صكره كاهنه خاتون بتون افرىقيه نى اوزاداره سینه آلهرق اهل اسلامنى اورادىن چىقارمشدر . بوندىن صكره حسان بن نعمان افرىقيه دن چىقوب برقه شهرينه كلىمشدر . و اوراده بشىل اقامت قىلمشدر . بوندىن صكره عبد الملك بن مروان افرىقيه يه تكرر عسكر كوندرمىشدر . حسان بن نعمان او شبو عسكر ايله افرىقيه يه واروب كاهنه نى قتل ايدىرك افرىقيه نى تكرر فتح ايلمشدر . و بربر قومندىن اون ايكى ملك آدمنى عسكرلككه تعيين ايدىرك بونلره قتل اولنمش كاهنه نى ايكى اوغلىنى قوماندان قىلمشدر . بونلر اسلام عسكرىله برلكه غزايه كىدر ايدىلر . بو واقعه دن صكره بربر قومى دىن اسلامه كرمىه باشلادىلر . و آرارلنده اسلام دىنى شايع اولدى . افرىقيه نى بوندىن صكره گى احوالى كىله چكك ذكر ايدىلور . ان شاء الله تعالى . (افرىقيه) بتون (افرىقا) قطعه سینه اسم اولمايوب بلكه (افرىقاى شمالى) نى بر قسىمى اسمدر . بونى

مسودینی کتابمنك ایکنچی قسمندہ ذکر ایتمش ایدم .

هر تورلی خبرلر

مکه مکرمه ، یمن و یمامه امیرلکینه حجاج بن یوسف نك تعیین ایبیلدیکنی یوقاریه ذکر ایتمشیدم . هجرتدن اوشبو یتمش دوردنچی یلک عبدالملک بن مروان مدینه منوره امیری طارق بن عمرونی عزل ایدهرك مدینه منوره نی دخی حجاج گه طاپشمرشد . بوندن صکره حجاج مدینه به کلوب اوراده بر آی قدر اقامت قیلمشدر . حجاج ظالم مدینه ده وقتنك : «سزلر عثمان ذوالنورین نی قتل ایتدیگر» دیرهك اصحاب کرامدن جابر بن عبدالله و انس بن مالک و سهل بن سعد (رضی الله عنهم) حضراتینه و سائر برچوق اصحاب کرامه قیلما دیغی حقارتلر قالماشدر . حتی قوللرینه قورغاشین ایله مهرلر باصدمشدر . کیتدیکی وقتده تلگه آلماسلای سوزلر ایله مدینه منوره نی ذم قیلوب کیتمشدر . ینه بویله حجاج بن یوسف عبدالله بن زبیر رضی الله عنه طرفندن بنا ایلمش کعبه معظمه نی یقروپ رسول الله صلی الله علیه وسلم زماننده گی هیئت اوزرینه بنا ایتدردی . وینه بویله عبدالملک بن مروان بصره و کوفه شهرلرینك و بنون عراق ولایتینك والیسی اولان بشر بن مروان گه : «بصره و کوفه شهرلرندن عسکر جمع ایدهرك مهلب بن ابی صفره نی خوارج اوزرینه کوندرك» دیویازمش ایدی . عبدالملک نك مکتوبی بشر بن مروان گه ایرشدیکن صکره بصره عسکر یله مهلب نی و کوفه عسکر یله عبدالرحمن بن مخنف نی کوندردی . مهلب بصره عسکر یله (رامهرمز) گه کلوب خوارج طاغه سینه یولقدی . و عسکرینك اطرافینه خندق قازتدی . عبدالرحمن بن مخنف دخی کوفه عسکر یله مهلب نك عسکرینه یقین اولان بر گه کلوب نزول ایلدی . ایکی عسکر نك آراسی یدی سکز چافرمدن آشق توگل ایدی . شول آراده عراق ولایتینك والیسی بشر بن مروان وفات اولدی . وفاتندن مقدم کوفه امارتینه عمرو بن حریث نی و بصره امارتینه خالد بن عبدالله نی تعیین قیلمش ایدی . بشر نك وفاتی رامهرمز گه ایرشدیکه مهلب ایله عبدالرحمن نك یاننده گی بصره و کوفه اهلیمندن برچوق آدم شهرلرینه قایتوب کیتدیلر . بصره امیری خالد

بن عبدالله بونلرنىڭ قارشوسىنە مکتوب كوندروب كىرو مەلب يانينە كىدوگە
 ارقىلسە دە بونلر خالدنىڭ سوزىنە التفات قىلماسدن شەرلرینە قايتدىلر .
 كوفە امىرى عمرو بن مريث بونلرە شەرگە كروگە اذن وىرمەسە دە بو اطاعتسىز
 ويالغاو آدملر كوندىز شەرنىڭ طىشار وسندە توروب كىچەسى امىرنىڭ اذندىن
 باشقە شەرگە داخل اولەر ق خانەلرینە كلدیلر . عراق ولايتىنە حجاج بن يوسف
 والى اولانچە بە قدر بونلر مەلب يانينە كىتمە دىلر . مەلب ایلە خوارج آراسناڭ گى
 واقەلر كىلە چكەن ذكر ايدىلور . ينە بويلىدە عبدالملك بن مروان (خراسان)
 والىسى بىكىرىن وشاح نى عزل ايدوب آنىڭ يرىنە امىه بن عبدالله نى تەيىن
 قىلمىشدر . امىه مەراسان گە واردقدىن صكرە اوزىنىڭ اوغلى عبدالله نى (سجستان)
 ولايتىنە امىر نىصب ايلمىشدر . بويلىك ھىج وقتىدە حجاج بن يوسف حاجىلرە امىر
 اولوب ھىج قىلمىشدر .

ھىجرتدن [۷۵] نچى يىلنىڭ وقائى

ھىجرتنىڭ عراق والىلىكىنە تەيىن قىلىنىدىغى

ھىجرتدىن اوشبو يىتمىش بىش نچى يىلدە خلىفە عبدالملك بن مروان (عراق) و
 (فاس) ولايتلرنىڭ والىلىكىنە حجاج بن يوسف نى تەيىن ايدەرك آڭماكتوب
 كوندردى . اول وقتىدە حجاج مەدىنە منورە دە ايدى . عبدالملك نىڭ مکتوبى
 ايرىشدىكىدىن صكرە حجاج اون ايكى آطلو ایلە مەدىنە منورە دن چىقوب عراق نىڭ
 مركزى اولان كوفە شەرىنە كىدى . حجاج كوفە بە كىدىكىدىن صكرە توغرى مسجد
 جامع گە كروب مەنبە چىقىدى . و عمامەسى ایلە يوزىنى اورتىدى . شول سەبەبن
 كوفە لىلر بونىڭ حجاج اولدىغى بىلمىوب : « خوارج طائفە سندن بر آدمىر »
 دىبو ظن قىلدىلر . اىچلرنىن محمد بن عمىر قولىنە طاشلر آلوب ھىجرت گە آتماقچى
 بولسە دە حجاج آياغە قالقوب بلىد آواز ایلە سويلشمگە باشلاب محمد بن عمىرنى
 تەھدىد قىلدى . شول مەلدە محمد بن عمىرنىڭ قولدىداغى طاشلرى بىرگە قويولدى .
 و اوزىنىڭ بونىن خەبرى اولمادى . بونىن صكرە ھىجرت بوزىنىڭ پىردە سنى قالدىروب

مفصل تاریخ کتابلرنده یازلمش مشهور خطبه سینی اوقودی . و خوارج (۳) حمار به سینه تعیین ایدیلان آدملرگه : « اوج کونگه قدر مهلب بن ابی صفره ننگ یانینه کیتمه سهر باشلری کیسلور » دیوندا قیلدردی . خوارج حمار به سینه تعیین ایدیلان آدملرننگ ایچنده عمیر بن ضابئ اسملی برقارت آدم وار ایدی . مذکور عمیر آیاغه قالقوب : « ای امیرمین قارتایدم حمار به یه قدر تم قالمادی . مینم یرمگه او غلمنی حمار به یه کوندرک » دیدیکه حجاج : « سن کم اوله یورسن » دیدی . عمیر : « عمیر بن ضابئ من » دیو جواب ویردی . حجاج : « عثمان (ذوالنورین) ننگ خانه سینی محاصره ایدنلردن دگل میسن » دیدیکه عمیر : « اوت آنلردن مین » دیو جواب ویردی . حجاج : « ای الله ننگ دشمنی عثمان نی محاصره ایدوگه نه ایچون اوزک و اردک ، یریکگه باشقه آدمنی کوندرمه دک . سنی اولدرمک کوفه ننگ هم بصره ننگ توزو کلکینه سبب اولور » دیدیکن صکره عمیرننگ باشینی کیسدردی . کوفه اهل یسنندن خوارج حمار به سینه تعیین ایدیلان آدملر بوسیاستنی کوردیکن صکره بری آردنن بری مهلب ننگ یانینه کیتیمه باشلادیلر . اوج کونگه قدر بونلرننگ جمیعسی مهلب ننگ یاننده گی عسکرگه واروب قوشولدیلر . مهلب بونلرننگ آشغوب آشغوب کلمکه اولد قلرینی کوردیکه : « بوکون عراق ولایتینه بر ایرکک آدم کلدی ، بوکون دشمنان (خوارج) قتل اولنور » دیمش ایدی . اول وقتک مهلب (رامهرمز) ده اقامت ایدرک خوارج حمار به سیله مشغول ایدی . بوندن صکره حجاج کوفه شهرینی عروه بن المغیره بن شعبه یه طاپشروب اوزی بصره شهرینه واردی . و اوراده دخی : « خوارج حمار به سینه تعیین ایدیلان آدملر اوج کونگه قدر مهلب ننگ یانینه کیتمه سهر باشلری کیسلور » دیوندا قیلدردی . شول آراده خوارج حمار به سینه تعیین ایدیلان آدملردن شریک بن عمرو حجاج ننگ یانینه کلوب :

(۳) بصره و کوفه یلردن خوارج حمار به سینه تعیین ایدیلان برچوق آدمنک بشر بن مروان ننگ وفاتی خبرینی ایشدکلرنده امیرلری اولان مهلب بن ابی صفره گه اطاعت قیلما یوب کیرو شهرلرینه قایتوب کیتدکلرینی یوقا ریده ذکر ایتمش ایدم .

دای امیر منده قاصف آوروی واردر . بشر بن مروان دخی منی عفوایتهمش
 ایدی . محاربه یه کینمک ایچون مکا بیت المالین ویریلان آنچه بودر ، کیرو
 بیت المالگه قایتارلسون » دیدی . حجاج درحال جلادینی چاقروب مذکور
 شریک نڭ باشینی کیسدردی . بونن صکره بصره اهالیسی دخی مهلب نڭ یانینه
 آشغوب آشغوب کیتیمیه باشلادیلر . عبدالله بن زبیر رضه نڭ زمان خلافتنه
 صععب بن زبیر حضرتلری بصره اهالیسنڭ بیت المالین آلتورغان وظیفه لرینه
 یوزدرهم آرتدرمش ایدی . حجاج اوشبو آرتدرلش یوزدرهمنی بصره لیلر
 ویروگه راضی اولمادی . شول سببن بصره اهالیسی حجاجنی عراقدن
 چیقاروغه و عبدالله که مکتوب کوندروب عراق ولایتینڭ والیکینه باشقه
 بر آدمنی تعیین قیلدروغه قرار ویردیلر . وبصره نڭ الوغلرندن عبدالله بن
 الحارود اسملی برداتنڭ یانینه طوپلانوب آڭا بیعت قیلدیلر . حجاج نڭ یاننده
 یالغز اهل بیتیله خادملری قالدی . بونن صکره بصره لیلر حجاج نڭ
 چادرندگی ماللرینی تالادیلر . لکن اوزینه ضرر ایرشدرمسدن کیرو
 چیکلیدیلر . بصره لیلردن بعضیلری «حجاج گه غلبه قیلماق یڭلدر لکن صکره
 خلیفه عبدالله بزنی هلاک ایدر » دیوملاحظه ایدرک برر ایکیشهر حجاج نڭ
 یانینه کلمیه باشلادقلرندن عبدالله بن جارودنڭ تابع لرندن بعضلری :
 «فرصتنی غنیمت بیلوب بوکون حجاج اوزرینه هجوم قیلماق تیشدر . اگر
 بوایشنی ایکنچی کونگه قالدرساڭ آنڭ تابعلری چوغالور صکره آڭا غلبه
 قیلماق مشکل و آغر اولور » دیسه لرده عبدالله بن جارود : «بوکون قیاش
 باتوغه یقین قالدی . ایرته گه آنڭ ایشنی تمام قیلورمز » دیوجواب ویردی .
 تاڭ توغقدن صکره کوردیلرکه حجاج گه تابع اولانلرنڭ مقداری آلتی مڭگه
 ایرشمشدر . بونن صکره عبدالله بن جارود اوزینه تابع اولان بصره لیلری
 بریره طوپلاب حجاج گه هجوم ایدیوگه حاضرلندی . حجاج دخی اوزینه تابع

اولانلر ایله میدانه چیقدی. ایکی عسکر بری برینه حمله ایدرک آرالرنده محاربه باشلاندی. محاربه ائناسنده حجاج عسکری طرفندن آتیلان بر اوق عبدالله بن جارودکه تیکدی. عبدالله بواوقنک تأییرندن بره یقیلوب جانینی تسلیم قیلدی. و آکا تابع اولانلر مغلوب و پیریشان اولوب حجاج طرفنده اولانلر غلبه قیلدی. حجاج عبدالله بن جارودکه که تابع اولان آدملرنک جمیعسنی عفو قیلدی. فقط هزیل بن عمران ایله عبدالله بن حکیم فی طوتدروب قتل ایتدردی. چونکه بصره اهالیسنک حجاج دن باش تارتولرینه بوایکی آدم سبب اولمش ایدی.

هرتورلی خبیرلر

هجرتدن اوشبو یتمش بشنچی یلده امیر المؤمنین عبدالملک بن مروان (سند) ولایتینه سعید بن اسلم فی والی قیلمش ایدی. لکن (بنی کلاب) قبیله سنندن معاویه بن الحرث ایله آنک قرداشی محمد بن الحرث مذکور سعید بن اسلم فی قتل ایدوب سند ولایتینی اوز قوللرینه آلدیلر. بونندن صکره حجاج سند ولایتینه (بنی تمیم) قبیله سنندن جماعه بن سعرنی کوندردی. جماعه یوقاریده ذکر ایتدیکم معاویه ایله محمد که غلبه ایدرک سند ولایتینی ضبط قیلدی. و اول طرفلرده اقامت ایدن کفار ایله غزایدرک برنجه شهرنی فتح قیلدی. ینه بویله محمد بن مروان (روم) لر ایله غزاقیلمشدر. و ینه بویله حج وقتنه خلیفه عبدالملک بن مروان مکة مکرمه یه وارمش و حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر.

هجرتدن [۷۶] و [۷۷] یچی یالرنک وقائی

ممالک اسلامده آچه ضرب اولنمغه باشلادیغی

عبدالملک نک زمان خلافتینه قدر ممالک اسلامده (روم) و (فارس) آچه لری قوللانیلور ایدی. هجرتدن یتمش آلتنچی یلده خلیفه عبدالملک بن مروان برنچی دفعه اوله رق عرب حروفاتی ایله لفظه الله یازولی کموش و آلتون

آقچہ لر صوقتور مشدر . بوندن صکرہ مالک اسلامدہ روم و فارس آقچہ لرینی استعمال ایتمک نہی قیلنمشدر . ینہ اوشبو یتمش آلتنچی یلک خلیفہ عبدالمک بن مروان ننگ قرداشی محمد بن مروان ننگ مروان اسملی اوغلی توغمشدر . مذکور مروان بن محمد بن مروان خلفاء بنی امیہ ننگ ایلیغ اخیریدرک کیلہ چکک احوالی ذکر ایدیلور ان شاءالله تعالی .

خوارج محاربہسی

• هجرتدن اوشبو یتمش آلتنچی یلک (بنی تمیم قبیلہ سندن صالح بن مسرح امیرلر وایلیرنی ظلم دن منع قیلماق قصدیلہ بریوزیکرمی نفر آدم ایله (موصل) ولایتندن خروج ایلدی . مذکور صالح خوارجلدن (صغریه) منہبینه منسوب اولوب عالم وفاضل وعباد بزوات ایدی . شاگردلرینه قرآن وفقه اوگره تور ایدی . صالح ننگ عسکری ایچنده شجاعت و بهادر لغیلہ مشهور اولان شیبب بن یزید الشیببانی دخی وار ایدی . (دارا) و (نصیبین) و (سنجار) اھالیسی بونلردن قورقدقلرندن قلعه لرینه کر و ب تعصن قیلدیلر . (صاقلاندیلر) موصل ولایتینک والیسی محمد بن مروان بونلر ننگ خروجینی ایشتدیکن صکرہ برملک عسکر ایله عدی بن عدی الکندی نی کوندردی . مذکور عدی اهل اسلامنگ قانینی توکمکنی مکروه کوردیکندن : « سزدن موصل ولایتندن چیقوب کیتمه ککرنی التماس قیلام . چونکہ من اهل اسلامنگ قانینی توکمکنی مکروه کورم » دیو صالح بن مسرح کہ ایلچی کوندردی . صالح : « اگر بزنگ ایله برمنہبینه و براعتقادده ایسه کز التماسکرنی قبول ایدرمز » دیو جواب کوندردی . عدی : « من خوارج منہبینه اختیار قیلغانم یوقدر . لکن اهل اسلامنگ قانینی توکمکنی مکروه کورم کیره ک قایومنہبینه اولسه ده » دیو جواب کوندردی . صالح عدی ننگ خوارج منہبینه اولمادیغنی ایشتدیکن صکره ایلچیسینی قایتارماسدن یاننداغی خوارج طائفه سینہ آطارینه آتلانورغه امر قیلدی . ودر حال اول یردن حرکت ایدرک

آئسزدن عدی ننگ عسکرینه ایرشدی . اول وقتده عدی عسکریله برلکده نماز او قمتده ایدی . شول حالده خوارج عدی ننگ عسکرینه هجوم ایدهرک آنلرنی برهمله ده تارمار ایلدیلر . عدی قاچوب محمد بن مروان ننگ یانینه واردی . بوندن صکره محمد بن مروان خوارج اوزرینه برمک بش یوز آدم ایله خالد بن جزء السلمی نی کوندردی . وبوننگ آرقه سنن حرث بن جعونه العامری نی دخی برمک بش یوز آدم ایله کوندردی . صالح بن مسرح بونلرننگ کلکده اولد قلیرینی ایشتدی کده عسکریننگ یاریمنی شبیب بن یزید ایله حرث بن جعونه اوزرینه کوندردی . و اوزی یاننده قالان یارم عسکریله خالد بن جزء اوزرینه یوردی بونلر ایکندی وقتندن باشلاب اطرافنی قارا گغولق باصانچه یه قدر محاربه قیلدیلر . خوارجمن اوتوز آدم و محمد بن مروان ننگ عسکرندن یتمش آدم قتل اولندی . کیچه سی صالح بن مسرح یاننداغی خوارج ایله اول یردن کوچوب (الجزیره) و (موصل) ولایتلرننن کیچهرک حجاج بن یوسف ننگ اداره سنده اولان (دسکره) یه کلدی . اول وقتده صالح ننگ یاننده طوقسان نفر خوارج وار ایدی . بوخبر حجاج گه ایرشدیکن صکره حرث بن عمیره نی اوچ ملک آدم ایله دسکره یه کوندردی . حرث اوشبو عسکر ایله کوفه دن حرکت اینوب دسکره یه صالح دخی یاننداغی طوقسان نفر دن عبارت اولان آرنغه عسکریله بونلرننگ قارشوسینه چیقیدی . ایکی عسکر بری برینه حمله ایدهرک آرالرنده محاربه باشلاندى . بو محاربه ده خوارجمن یکرمی آدم قتل اولندیغی کبی رئیسلی صالح بن مسرح دخی قتل اولندی . قتلن قورتلان یتمش نفر خوارج شبیب بن یزید ننگ یاردمیله شول یرده گی بر قورغان غه کروپ صاقلاندیلر . کوفه عسکریننگ امیری حرث بن عمیره اول قورغان ننگ قپوسینی یاندروب : « آنلر اوت اوزرننن یوروب طیشارویه چیقماقغه قادر اولمازلر . طاک توغدقن صکره جمیعسینی قتل ایدرمز » دیهرک عسکر یانینه کلدی . قورغان ایچنلگی خوارج شبیب بن یزید که بیعت ایدهرک آنی اوزلرینه امیر نصب ایتدیلر . کیچه سی اطرافنی قارا گغولق باصدقن صکره قپو اورننداغی اوتلی کومرگه صو ایله چلاتؤلش برضور کیندرنی یایوب آننگ اوزرننن یوروب قورغان ننگ

طيشاروسينه چيقتيلر . و آكسزدن كوفه عسكرىنى باصوب آنلرنىڭ برنچە سىنى قتل ايتدىلر . كوفه ليلرنىڭ قلىچىن قورتىلانى (مداڭن) شەرىنە قاراب قاچدىلر . بوندىن سڭرە شىبىب (بنى شىيان) قىبىلەسى ساكن اولدىغى بىرگە واردى . واول طرفلردە بىكرمى يا كە اوتوز قىر آدم شىبىب كە تابع اولد قىلرندىن عسكرى يوز نفرە قىرىب اولدى . شىبىب اوشبو عسكرىلە (آزر بىجان) طرفىنە كىتدى . حجاج بوندىن خىبر آلكىدە سفىيان بن ابى العالىيە نى بىر ملىڭ آطلو عسكەر ايلە شىبىب اوزرىنە كوندردى . سفىيان (خانقىن) اسملى اورنىدە شىبىب كە ايرشىدى . شىبىب ياندىداغى عسكردىن ايللى قدر آدمنى بىر موافقى اورنغە باشروب قالغان ايللى قدر آدمىلە قارشوسىنداغى طاغغە قاراب كىتدى . سفىيان نىڭ عسكرى شىبىب نى قاچوب كىتدى دىيە ظن قىلىد قىلرندىن : « الله نىڭ دشمنى قاچدى » دىيە باغرا باغرا شىبىب نىڭ آرقە سىندىن كىتدىلر . شول آرادە بىر طرفقە ياشىرنىش ايللى قدر خوارچ ياشىرنىش اورنلردىن چىقوب بونلرنىڭ آرقە لرىنە توشدىلر . شىبىب دخى كىرو قايتوب بونلرە قارشو كلەرك آرقە و آل طرفدىن ھجوم ايلە سفىيان نىڭ عسكرىنى بىر ھملەدە قاچردىلر . بوندىن سڭرە سوره بن الحر بش يوز نفر عسكەر ايلە (مداڭن) شەرىندىن ھىركت قىلدى . (و نھروان) دە شىبىب كە ايرشوب آرالرنىدە ھىربە باشلاندى . شىبىب سوره نىڭ عسكردىنە بىر ھملەدە مغلوب و پىرىشان ايدەرك مداڭن شەرىنە قدر قودى . سڭرە دونوب (تكرىت) طرفىنە كىتدى .

بوندىن سڭرە حجاج كوفە اھالىسىندىن دورتە ملىڭ عسكەر جمع ايدوب شىبىب اوزرىنە كوندردى . بو عسكردىڭ قوماندانى جىز بن سعید الكندى ايدى . بو عسكەر دخى شىبىب نىڭ بىريوز آلتىمىش قدر عسكرىنە مقاومت قىلە آلماسدىن بوزىلوب كوفە يە قايتدىلر . قوماندان لرى جىز بن سعید ھىروچ اولدى . بوندىن سڭرە شىبىب كوفە يە كلىدى . حجاج درھال شىبىب نى دفع قىلمىق اىچون شەرىننىڭ طيشاروسىنە ايكى ملىڭ عسكەر چىقاردى . بو عسكردىڭ رىئىسى سويدىن عبد الرھمن ايدى . مذكور سويد وار قوتىنىنى صرف ايدوب شىبىب نى كوفە يە

کرمکن منع ایلدی . بوندن صکره شبیب (آزربایجان) طرفینه کیتدی . شبیب کوفه دن اوزاقلاشدقن صکره حجاج بصره شهرینه کیتمش ایدی . شول آراده شبیب تکرار کوفه شهرینی قصد قیلدی . بوخبر حجاج گه ایرشدیکی ایله بصره دن کوفه یه قاراب حرکت ایدهرک ایکندی وقتنده کوفه یه کلوب کردی . بونلک آرقه سننن آخشام وقتندک شبیب دخی کوفه یه ایرشوب شهرنلک ایچروسینه کردی . و قولنداغی چوقماری ایله حجاج اوتوردیغی سراینلک قبوسینه بیک قاتی اوردی . و قپوده اثری قالدی . صکره یاننداغی خوارج ایله مسجد جامع گه کروب نماز ایله مشغول اولان برنچه آدمنی قتل ایلدیلر . و بونلردن باشقه (مسجد ذهل) دیومعرف برمسجد که کروب نماز اوقوب تورغان ذهل بن الحرث نی هم باشقه برنچه آدم نی قتل ایلدیلر . بوندن صکره شبیب یاننداغی خوارج ایله کوفه نلک طیشاروسینه چیقدیلر . حجاج کوفه لیلردن عسکر جمع ایدهرک بشر بن غالب نی ، زائده بن قدامه نی ، ابوالضریس نی ، عبدالاعلی بن عبدالله نی ، زیاد بن عمرو نی ، ایکیشه رملک آدم ایله و محمد بن موسی بن طلحه نی برمک نی آدم ایله و زخر بن قیس نی برمک سکز یوز آدم ایله شبیب نلک آرقه سننن کوندردی . لکن اوشبو عسکرلرنلک جمیعسی شبیب نلک یاننداغی بریوز یا که یوزایللی قدر خوارج گه قارشو تورالماسدن کوفه یه قاچوب قایتمشلر . رئیس لرندن زائده ، بشر ، محمد قتل اولنوب زیاد ایله زخر مجروح اولمشلردر . بوندن صکره حجاج عبدالرحمن بن محمد بن اشعث نی شبیب اوزرینه کوندردی . عبدالرحمن آلتنی ملک آطلوعسکر ایله کوفه دن حرکت قیلدی . شبیب بریرده قرار قیلماسدن ولایتین ولایتکه یوردیکنن عبدالرحمن ایله یاننداغی عسکری آنلک آرتندن یوری یوری عاجز قالدیلر . شول سببن حجاج عبدالرحمن نی عزل ایدوب آنلک یرینه (مدائن) امیری عثمان بن قطن نی کوندردی . اول وقتندک عبدالرحمن هم شبیب (موصل) ولایتندک ایدیلر . عثمان موصل ولایتینه واروب عبدالرحمن نلک عسکرینی اوز قومانداسینه آلدی . اول وقتندک شبیب نلک بریوزسکسان قدر عسکری وار ایدی . عثمان اوراده ایکی کون توردقن صکره

شېبىب ايله ھاربەيە كرشىدى . بۇ ھاربەدە دخى شېبىب نىڭ عسكىرى غالب و كوفە عسكىرى مغلوب و پېرىشان اولدىلر . ورئىسلىرى عثمان بن قطن قتل اولندى . بوندىن صكرە شېبىب (ماھبھراذان) گە واروب اورادە يىلنىڭ اسسى وقتىنى اوتكاردى . اول ىردە اطرافدن برچوق آدم كلوب شېبىب كە تابع اولدىلر . بونلر ايله شېبىب نىڭ عسكىرى سكرىوزگە ايرشدى . اول ىردە شېبىب اوچ آى قدر استراحت قىلدقن صكرە اوزىنە تابع اولان سكرىوز آدم ايله مدائن طرفىنە حركت قىلدى . شول آرادە يتمش آلتنچى يىل تمام اولوب يتمش يىنچى يىلە كرلدى . شېبىب نىڭ مدائن شھرىنى قصد قىلدىغى خېرى كوفەيە ايرشدىكە حجاج : «اى كوفە اھالىسى اكر شېبىب كە غلبە ايدىگە قدر تىگىز يىتمەسە شامدىن عسكىر كىتورتوب بيت المالدن و ىرلەچك وظيفە كزنى آنلرە و ىررم» دىرەك كوفە لىلر نى تىك ىر قىلدى . حجاج نىڭ بوسوزلرى كوفە اھالىسىنى حرىككە كىتوردى . درھال ھاربەيە حاضر نىمىە باشلادىلر . وكوب وقت اوتەدى بونلردن ايللى مىڭ قدر آدم شېبىب اوزىنە يوردىلر . بونلر نىڭ امىرلىرى عتاب بىن ورقاء اسمندە بر بهادر آدم ايدى .

اول وقتدە شېبىب نىڭ عسكىرى بر مىڭ نفرە ايرشماش ايدى . لىكن كوفە عسكىرىنىڭ كوبلىكىنى ايشتىد كلرنە دورت يوزى شېبىبىن آيرىلدىلر شېبىب يانندە قالان آلتى يوز نفر خوارچ ايله مدائن دن چىقوب كوفە عسكىرىنىڭ قارشوسىنە كلدى . بوندىن صكرە شېبىب عسكىرىنى اوچكە تقسىم ايدوب سويدىن سلېم نى ايكى يوز نفر آطلو ايله صول طرفقە ، ھىلل بن واژل نى دخى ايكى يوز نفر آطلو ايله اوڭ طرفقە تعيىن ايدىرەك اوزى قالان ايكى يوز نفر آطلو ايله اورطەدە توردى . قياش باتوب ھر طرف آى نىڭ نورى ايله ياقتور دقن صكرە شېبىب اورطەدن ، سويد ايله ھىلل اوڭ وصول طرفلردن كوفە عسكىرىنە ھجوم قىلدىلر . آرادن كوب وقت اوتەدى كوفە عسكىرى بوزىلوب قاچدىلر . اىچلر ندىن ھمىت و وجدان صاحىبى بر نچە آدم مىدان ھاربەدن دونمە يوب امىرلىرى عتاب ايله برلىككە قتل اولندىلر . زھرە بن ھويە اسملى بر شىيخ فانى دخى قتل اولندى . كوفە عسكىرى . بوزىلدىقن صكرە امىرلىرى

عتاب بن ورقاء کوفه عسکرینک عدلری کوب اولسه ده قیلغان اش لری آز اولدیغندن وبش آلتی یوز قدر خوارجنگ ایللی مک قدر آدمنی قاچردیغندن چوق تأسف قیلدی. بوگقارشو مذکور شیخ فانی دیدیکه: «ای عتاب بن ورقاء سن اوزک اوخشاشلی بهادر و وجدان صاحبی آدم لر قیله تورغان اشنی قیلدک، میدان محاربه دن دونمه دک. سونچ اولسون بزلره الله تعالی آخر عمر مرده شهید اولماقنی نصیب ایتدی». بوندن صکره شیب کوفه شهرینی قصد قیلدی. کوفه عسکری شیب ایله محاربه دن عاجز قال قیلرندن حجاج شامدن عسکر طلب ایدوب خلیفه عبدالملک که مکتوب کوندرمش ایدی. عبدالملک شامدن سفیان بن ابرد الکلبی ایله دورت مک و حبیب بن عبدالرحمن الحکمی ایله یکی مک عسکر کوندردی. بونلر شیب مدائن ده وقتده کوفه یه کلوب کردیلر. شیب اوزینه تابع اولان آلتی یوز قدر خوارج ایله کوفه قربنده گی (سبغه) اسملی اورنغه کلوب نزول ایلدی. حجاج دخی کوفه لیلردن برنجه مک آدمنی شهرگه کره تورغان یول باشلرینه تعین قیلدقن صکره شامدن کلن آلتی مک عسکرنی یانینه آلوب کوفه نک طیشار وسینه چیقهرق (سبغه) یه کلدی. شیب عسکرندن یکی یوزینی اولک، یکی یوزینی صول، یکی یوزینی اورطه طرفه تعین ایدهرک بش آلتی دفعه شام عسکرینه هجوم قیلسه ده هر دفعه سنک کیرو چیکامیه مجبور اولمشدر. چونکه شام عسکری قوللرند اغی سنگولر ایله خوارجنگ یوزلرینه و کوزلرینه سانچوب آنلرنی کیرو چیکامیه مجبور قیلمش لردر. بوندن صکره مدائن محاربه سنک قتل اولنان عتاب بن ورقاء نک اوغلی خالد کوفه لیلردن برچوق آدم ایله خوارجنگ آرقه طرفلرندن کلوب شیب نک قرداشی مصاد ایله خاتونی غزاله نی قتل ایلدی. شول آرا ده شام عسکری شدتله حمله ایدرک شیب نک عسکرینی مغلوب و پریشان قیلدیلر. شیب ابتداء خروجنندن بوکونگه قدر هیچ بر محاربه ده مغلوب اولغانی یوق ایدی. نهایت اطاعتلی و صبرلی شام عسکری آکغلبه قیلدیلر. بوندن صکره شیب کوفه دن (انبار) طرفینه کیتدی. خوارجنگ کوبره گی شیب دن آیریلد قیلرندن عسکری آز ایدی.

حجاج شام عسکرندن اوج ملڭ آتلو ایله حبیب بن عبدالرحمن نی شیب نڭ آرقه سنن کونردی. حبیب بن عبدالرحمن اوشبو عسکرایله (انبار) گه واروب نزول ایلدی. قیاش باتدقن صکرشیب شام عسکرینه مقابل اولوب آرالارنه محاربه باشلاندى. بومحاربه کیچه نڭ آخیرینه قدر دوام ایلدی. خوارجدهان اوتوز آدم وشام عسکرندن یوز آدم قتل اولندی. بونن صکره شیب (دجله) نهرینی کیچوب (جوخی) اسملی یرگه واردی. تکرار (دجله) نی کیچوب (واسط) که چیقدی. و آنن (اهواز) وفارس طریقله (کرمان) ولایتینه واروب نزول ایلدی. شیب نڭ کرمانده اقامت قیلدیغی خبری حجاج گه ایرشدیکه شام عسکرله سفیان بن ابردی شیب اوزرینه کونردی. سفیان اوشبو عسکرایله کوفه دن حرکت ایدرک (اهواز) گه کلدی. اول ائنده شیب دخی کرماندن اهواز گه کلمش ایدی. (دجیل) نهرینڭ کوپرنده سفیان ایله بربرینه یولقتیلر. درحال شیب کوپردن سفیان طرفینه کیچدی. و عسکرینی اوچکه بولب سفیان نڭ عسکرینه حمله قیلدی. ایکی عسکریاستو وقتینه قدر محاربه قیلیلر. شفق باتوب اطرافنی قاراڭغولق باصدقن صکره شیب: «ان شاءالله ایرته گه تکرار محاربه یه کرشورمز» دیرک عسکرینه کوپردن کیچوگه امر قیلدی. عسکری آلن و اوزی آنلرنڭ آرقه سنن یوردی. شول آرا ده کوپرنڭ برطاشی حرکتلنیکندن شیب آطینڭ اوستنن یقیلوب دجیل نهرینه دوشه رک غرق اولدی. شیب صویه دوشدیکی حالده (لیقزی الله امرأ کان مفعولا) دیدی. و صویه باتدی. تکرار صواوستینه چیقوب (ذلک تقدیر العزیز العلیم) دیدی صکره صویه غرق اولوب هلاک اولدی. شیب غرق اولدقن صکره آڭتابع اولان خوارج طائفه سی: «امیر المؤمنین غرق اولدی» دیرک تارقالوب کیتیلر. بونن صکره سفیان بن ابرد شیب نی صودن چیقارتوب دفن قیلردی.

ازارقه مذهبنده گی خوارجنڭ

هلاک وانقر اضلری

هجرتن یتمش یدنجی یلده (ازارقه) مذهبنده گی خوارجنڭ جمعیتلری پریشان

اولوب هلاک و منقرض اولمشلردر . بونلڭ تفصیلی اولدرکه : مهلب بن ابی صفره نلڭ برنچه یلن بویاق (فارس) ولایتنه ازارقه طائفه سی ایله اوغراشدیغنی یوقاریده برنچه اورنده ذکر ایتمش ایتم . مهلب بن ابی صفره فارس ولایتنه (سابور) شهری قربنده منکور ازارقه خوارجیله بریل توتاش مهاربه قیلمشدر . بوندان صکره خوارج طائفه سی (کرمان) طرفینه کیتمشلردر . مهلب دخی یانداغی عسکریله خوارج نلڭ آرقه سنن کرمان ولایتینه واروب تکرار آنلر ایله مهاربه یه کرشمشدر . بو مهاربه اون سکر آیفه تارتولمشدر . شول آراده خوارج طائفه سینلڭ آرالرینه اختلاف دوشه رک ایکی طرف اولمشلردر . بونلرنلڭ دورت اولوشنن اوچ اولوشی رئیسلی قطری بن الفجاءه نی عزل ایده رک ایچلرنن عبدر به الکبیر اسمنده گی برداتقه بیعت قیلمشلردر . و بر اولوشی قطری بن الفجاءه طرفنده قالوب ایکی طرف بری برینه هجوم ایده رک بر آی مقداری مهاربه قیلمشلردر . بومدته مهلب بن ابی صفره بونلرنلڭ بری برینی تورادقلرینی برافتن قاراب تماشا قیلور ایدی . خوارج بر آی قسری بری برینه قلیچ اوردقن صکره قطری بن الفجاءه اوزینه تابع اولان خوارج ایله (طبرستان) طرفینه کیتمشدر . عبدر به الکبیر اوزینه تابع اولانلر ایله کرمانده قالمشدر . بوندن صکره مهلب بن ابی صفره عسکرینی قوراللاندروب کرمانده قالان خوارج ایله تکرار مهاربه یه کرشدی . عبدر به الکبیر یانداغی خوارج ایله (جرفیت) شهرینه کروپ تحصن قیلدی . (صاقلاندی) . مهلب شهرنی هر طرفن عسکری ایله چولغاب آلوب خوارجنی محاصره یه آلدی . محاصره مدتی اوزایدیغندن خوارج طائفه سی خاتون وبالالری ایله شهردن چیقوب مهلب نلڭ عسکرینه حمله ییلدیلر . و بر آز مهاربه قیلدقن صکره خوارج شهرنی ترک ایدوب کیتیلر . مهلب بونلرنلڭ آرقه لرنن ایرشوب تکرار مهاربه یه کرشدی . بو مهاربه پک قورقنچ وقانلی اولدی . خوارجمن دورت ملک آدم قتل اولوب خاتون وبالالری اسیر دوشدی رئیسلی عبدر به الکبیر دخی قتل اولمشدر . بو مهاربه ده خوارجمن پک آزی قتلن قور تیله بیلمشدر . ینه اوشبو یتمش یدنچی یلده عجاج طبرستان طرفینه کین قطری بن

الغجاءه اوزينه برچوق عسكر ايله سفیان بن ابردنی کونوردی . سفیان اوشبو عسكر ايله طبرستان گه واروب قطری بن الفجاءه ايله آنکڭ یانداغی خوارجنگڭ جیمعسنی قتل ایلدی . قطری ايله برلکده خوارجنگڭ مشهور رئیس لرندن عبید بن هلال دخی قتل اولمشدر . شوصو رتله (ازارقه) منهبندگی خوارج طائفه سی هلاک ومنقرض اولمشلدر . بونلرنگڭ ایلگى اولگى رئیس لری نافع بن الازرق وایلگى صوگفی رئیس لری قطری وعبدر به الکبیر وعبید بن هلال در . مهلب بن ابی صفره بونلر ايله اون یلکن آشق محاربه قیلمشدر . بونلره نافع بن الازرق که تابع اولمقلری ایچون (ازارقه) دیرلر .

فائده : خوارج طائفه سی آرالرند پیدا اولان اختلاف سببلی دورت منهبکه بولمشلدر . برنجیسی : نافع بن الازرق که تابع اولان خوارجدر که بونلره (ازارقه) دیرلر . ایکنچسی : نجده بن عامر که تابع اولان خوارجدر که بونلره (نجده) دیرلر . اوچنچسی : عبدالله بن اباض که تابع اولانلدر که بونلره (اباضیه) دیرلر . دوردنچسی : صفار که تابع اولانلدر که بونلره (صفریه) دیرلر . یقینه ذکر ایتدیکم صالح عبدالله بن بن مسرح ايله مشهور شیبب بن بزیك (صفریه) منهبندک ایدیلر . نجده بن عامر که تابع اولان خوارجنگڭ (بحرین) ده قتل اولمقلرینی دخی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم . هجرتدن اوشبو یتمش آلتنچی ویتمش یدنچی یلدرده مدینه منوره والیسی ابان بن عثمان ذی النورین حاجیلره امیر اولوب حج قیلدر مشدر .

هجرتدن [۷۸] و [۷۹] نچی یلارنگڭ وقائی

هجرتدن یتمش سکزنجی یلک عبدالله ملک بن مروان (خراسان) و (سجستان) ولایتلرینگڭ والیسی امیه بن عبدالله فی عزل ايله بوایکی ولایتنی دخی حجاج گه تاپشردی . بونلر ايله حجاج عراق ، فارس ، کرمان ، خراسان ، سجستان کبی بش ولایه واسعه یه مالک وحا کم اولدی . بوندن صگره حجاج خراسان ولایتی والیلکینه مهلب بن ابی صفره فی وسجستان والیلکینه عبیدالله بن ابی بکره فی تعیین ایلدی . مهلب ابتدا اوزینگڭ اوغللرندن حبیب فی خراسان ولایتینگڭ مرکزى اولان (مرو) شهرینه کونوردی . اون آیتن صگره اوزی دخی اورابه واردی . چونکه

خراسان والیلری مروده اقامت ایدرایدیلمر . ینه اوشبو یتمش سکزنجی یلمه عبدالرحمن بن عبدالله القاری یتمش سکز یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر . رسول الله صلی الله علیه وسلم مذکور عبدالرحمن ننگ باشینی مسح ایلمش ایسی . هجرتدن یتمش طوقزنجی یلمه (شام) ولایتده طاعوندن پک چوق آدم وفات اولمشدر . هجرتدن اوشبو یتمش سکزنجی ویتمش طوقزنجی یلمه دخی مدینه منوره امیری ابان بن عثمان حاجیلره امیر اولوب هج قیلدرمشدر .

هجرتدن [۸۰] نچی یلمه ننگ و قالمی

هجرتدن اوشبو سکساننجی یلمه مکمه مکرمه یه سیل صوی کلوب حاجیلردن پک چوق آدمنی آغزمشدر . و خانه لیر صویه عسرق اولمشدر . ینه بویلمه (بصره) ده طاعوندن پک چوق آدم هلاک اولمشدر . بوگا : (طاعون جارف) دیرلرمعناسی : (یقوب خراب ایسوی طاعون) دیمکدر . وینه بویلمه خراسان والیسی مهلب بن ابی صفره اوزیننگ اوغللردن مغیره نی (مرو) شهرنده قائم مقام ایسوب سکز ملک عسکرایله (ماوراءالنهر) طرفینه حرکت قیلدی . و (جیحون) نه رینی کیچهرک (کش) ولایتینه واردی . و اهاالیسنی بزمقدار ویرگوویرمییه هجور قیلدی . مهلب اوراده ایکی ییل مقداری اقامت قیلقدن صکره مرو شهرنده گئی قائم مقامی اولان اوغلی مغیره وفات اولدی . شول سببدن مهلب (۳) کش اهاالیسیله مصالحه قیلدی . و دونوب مرو شهرینه کلدی . بویلمه دخی مدینه منوره والیسی ابان بن عثمان حاجیلره امیر اولمشدر . ینه بویلمه (بنی هاشمن) حضرت علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ننگ اوغلی محمد بن الحنفیه حضرت لریله قرداشی ننگ اوغلی عبدالله بن جعفر بن ابی طالب حضرت لری وفات اولمشدر . اصحابدن جناده بن امیه رضی الله عنه دخی بویلمه وفات اولمشدر . مذکور جناده حضرت لری معاویه بن ابی سفیان ننگ زمان خلافتنده دیکز عسکریننگ قوماندانی اولدیغندن معاویه ننگ وفاتینه قدر دیکز هاربه سیله مشغول اولمشدر .

(۳) (کش) ماوراءالنهر بلادندن (شهر سبز) ننگ اسم اصلیسیدر . بو شهر الان (بخارا) خانینه تابعدر .

بونلرنڭ ھمتیلہ عبیداللہ عسکرینی کابل مملکتندن چیقاردی . لکن عسکرندن
برچوق آدم منکور شریح ایله برلکده شهید اولدیلر . تریک قالانلریده
آچلقدن هلاک اولمق مرتبه سینہ ایرشمشدر ایدی . بوخبر حجاج گه ایرشدیکدن
صکره بصره وکوفه لیلردن عسکر جمع ایلرک عبدالرحمن بن محمد بن اشعثنی
قرق ملک عسکرایله (سجستان) ولایتینه کوندردی . بو عسکر هرجهندن غایت
مکمل ومنتظم ایدی . عبدالرحمن اوشبو عسکرایله رتبیل مملکتینه کروب
پای تختی اولان کابل شهرینه قدر واردی . ویولی اوزرنده نه قدر شهر وار
ایسه جمیعسنی فتح ایلدی . ودشمان عسکری آرقه طرفلردن کیلوب بوللرینی
باغلاماسون ایچون تیوشلی اورنلرغه عسکر قویدی . بوندن صکره عبدالرحمن
بن محمد بن اشعث عسکرینی ایلرویه حرکت قیلمقدن منع ایده رک آنلره
دیدیکه : « ای آدملر بزلره بویل محاربه نی ترک ایله مملکتنڭ یوللرینی
اوگرنمک لازمدر . کیله سی یلغه ان شاءالله رتبیلنڭ قول آستنداغی جمیع
شهرنی فتح ایدرمز . بزلر مملکتنڭ یوللرینی اوگرنمهدن محاربه یه دوام
ایدر ایسه ک عبیدالله بن ابی بکره ایله برلکده اولان اهل اسلامنڭ باشینه
کن هلاکت بزنلڭ باشمزغه ده کیلور . » عبدالرحمن بوسوزلرنی حجاج گه
دخی یازدی . لکن حجاج بوکاراضی اولمادی . محاربه یی ترک ایندیکی ایچون
عبدالرحمن نی تحقیر ایدوب مکتوب کوندردی . عبدالرحمن حجاجنڭ مکتوبینی
عسکرینه اووقودندن صکره هر طرفدن : « اللهنڭ دشمانی حجاجنی خلع قیلدق »
دیوندا قیلدیلر . صکره هر قایوسی عبدالرحمن گه بیعت ایده رک حجاج ایله
محاربه قیلمقنی قصد ایدوب (عراق) اوزرینه یوردیلر . عبدالرحمن بن محمد بن
اشعث عراق ولایتینه کیدشند رتبیل ایله بریاکی معاهده عقد ایتمشدر .
بومعاهد حکمنچه عبدالرحمن غلبه قیلور ایسه رتبیلدن خراج طلب ایتمیه چک ،
مغلوب اولور ایسه رتبیل آنی مملکتنده حفظ وحمایه ایده چک ایدی . بونلر
(فارس) ولایتینه کلدیکن صکره قوماندانلری عبدالرحمننڭ یانینه طوپلانوب
عبدالملک بن مرواننی دخی خلافتدن خلع ایلدیلر . بوخبر حجاج گه ایرشدیکدن

صكره عبدالمملك كه مكتوب كوندر وب شامدن عسكر طلب ايتمشدر. عبدالملك
 مكتوبنى آغاچده (۳) پوسته آطلى ايله عسكر كوندر ميه باشلامشدر. شام
 عسكرى يوزر يوزر، ايليشهر ايليشهر عراق ولايتينه كلوب طوپلانمقده
 ايديلر. بوندى صكره حجاج شام عسكريله عبدالرحمن ننگ قارشوسينه كيندى.
 (تتر) شهرنده ايكي عسكر برى برينه يولقشوب آرالنده مهاربه باشلاندى.
 بو مهاربه ده حجاج ننگ عسكرى بوزيلوب قاچديلر. حجاج بوزلمش عسكريله
 (زاويه) اسملى اورنغه كلوب نزل ايلدى. عبدالرحمن ياننداغى عراق عسكرى ايله
 بصره شهرينه كلدى. بصره اهاليسندنك جميعسى عبدالرحمن كه بيعت ايلدىكلرنى
 عسكرى چوغالدى. بو واقعه هجرتدن سكران برنچى يلننگ اخيرنده ايدى.
 هجرتدن سكران ايكنچى يلغه كرلدىكندن صكره حجاج عسكريله عبدالرحمن
 عسكرى آراسنده تكرار مهاربه باشلاندى. بو مهاربه برنچه كونگه تارتيلدى.
 مهاربه ننگ اولنگى كونلرنده غلبه عبدالرحمن طرفنده ايسه ده ايلنگ صوكنغى
 كوننگ حجاج طرفى غلبه قيلدى. عبدالرحمن ننگ عسكرى بوزيلدى. عبدالرحمن
 بوزلمش عسكريله كوفه شهرينه كلدى. بوندى صكره حجاج شام عسكريله
 بصره دن حركت ايدرك (ديرالقره) اسملى اورنغه كلوب نزل ايلدى.
 عبدالرحمن دغى كوفه دن چيقوب ديرالقره كه قريب اولان (ديرالمام) اسملى
 اورنغه كلوب نزل ايلدى. عراق اهاليسندن مهاربه يه قادر اولان نه قدر آدم
 وار ايسه جميعسى عبدالرحمن كه تابع اولقلرنى عسكرى يوزمگن آشى.
 شول آرا ده حجاج ننگ ياردمينه دغى شامدن برچوق عسكر كلدى.
 ايكي عسكر تكرار مهاربه يه كرشديلر. عبدالملك بن مروان بو مهاربه ننگ
 حجاج ظلمندن ايلرو كلدىكنى بيلرك عراق اهاليسنى اطاعتكه كيلتورمك
 ايچون اوغلى عبدالله ايله قرداشى محمد بن مرواننى يانلرينه برچوق عسكر
 قوشوب عراق ولايتينه كوندردى. عراق اهاليسنى مخالفتنى ترك ايدوب
 (۳) خلفاء اسلامدن ايل اول پوسته ايجاد ايدن معاويه بن ابى سفيان ايدىكه بونى ذكر ايتمشدم.
 حكومت آدملى و آنلر ننگ مکتوبلرى پوسته ايله يورتلور ايدى.

خلیفه‌گه اطاعت قیلور لر ایسه حجاج نی عزل ایله چکینی آنلره تبلیغ ایله یگزدیدی. عبدالله و محمد عراق اهالیسینه عبدالملک خلیفه ننگ سوزلرینی ایرشدرسه لرده آنلر بوصلحه راضی اولمیوب مخالفتنه ثبات کوستردیلر. بوندن صکره عبدالله بن عبدالملک ایله محمد بن مروان (دیر القره) گه واروب محاربه ننگ اخیرینه قدر حجاج ایله برلکه اولدیلر. شام عسکر یله عراق عسکری اوشبو (دیر الجمجم) ده اوچ آیدن آشق محاربه قیلدیلر. بالآخره عراق عسکری بوزیلدی. عبدالرحمن بن اشعث بوزلمش عسکر یله قاچوب بصره یه کلدی. بو واقعه هجرتدن سکسان اوچنچی یلک ایدی. بوندن صکره عبدالله بن عبدالملک شامغه، محمد بن مروان موصل گه، حجاج کوفه یه قایتدی. حجاج کوفه یه قایتندن صکره اهالیسندن بیعت آلدی. و بیعت ایتمش آدم لردن هر برسینه: « سن کافر اولنگ » دیر اییدی. اگر اول آدم: « اوت من کافر اولدم » دیرک حجاج ننگ سوزینی تصدیق قیلور ایسه آنی آزاد ایدر، تصدیق قیلماز ایسه آننگ باشینی کیسیرر اییدی. بوندن صکره حجاج شام عسکر یله بصره حرکت قیلدی. عبدالرحمن دخی عراق عسکر یله حجاج گه قارشو واردی. ایکی عسکر (مسکن) اسملی اورتک بری برینه یولقشوب محاربه یه کرشدیلر. بو محاربه اون بش کونگه تارتیلدی. بودفعه دخی عراق عسکری مغلوب و پیریشان اولمشدر. عبدالرحمن بوزلمش عسکر یله (سجستان) گه قاچوب (کابل) پادشاهی رتبیل که صغنمشدر. رتبیل بوزنغی عهدینه و فالیدوب عبدالرحمن گه چوق حرمت و رعایت ایتمش ایسه ده حجاج بتون مملکتینی خراب ایله چکینی بیان ایله رتبیل نی قورقتدیغندن عبدالرحمن ننگ باشینی کیسیروب حجاج گه کوندرمشدر.

بعض خبر لر

هجرتدن سکسان اوچنچی یلک حجاج بن یوسف (واسط) شهرینی بنا ایلمشدر. ینه بویله وائله بن الاسقع یوزبش یاشند و زر بن حبیش یوزبکرمی ایکی یاشند اولدقلری حالده وفات اولمشلردر. بویله حج و قنتنه مدینه منوره والیسی هشام بن اسمعیل المخزومی حاجیلره امیر اولمشدر.

ھىجر تىدن [۸۴] نىچى يىلىنىڭ وقاىمى

ھىجر تىدن اوشبوسكسان دورىدېنچى يىلدە خىراسان واليسى يىزىدېن مېلىب (بادغىس) ناھىيە سىنەگى (نيزك قلعەسى) نى فتح ايلدى . بوقلعه غايت مستحكم ومزين ايدى . بادغىس ناھىيە سىنىڭ ھاكىمى (نيزك) بوقلعه نى كورگان وقتىدە آڭسا تعظيم ايدوب سېلىقور ايدى . (بادغىس) ھرات ايلە مرورود آراسىدە بىر ناھىيە ايدى . يىنە بويىلدە خليفە عبدالملىك بن مرواننىڭ عبد اللە اسملى اوغلى بىرچوق عسكرايلە روم ملىكتىنە كرولوب (مصيصە) شەرىنى فتح ايلدى . بويىلدە دخى مەدىنە منورە واليسى ھشام بن اسمعيل حاجىلرە امير اولمشدر .

ھىجر تىدن [۸۵] نىچى يىلىنىڭ وقاىمى

ھىجر تىدن اوشبوسكسان بىشېنچى يىلدە حجاج خىراسان واليسى يىزىدېن مېلىب نى عزل ايدوب آننىڭ يىرىنە قىرداشى مفضل بن مېلىب نى تەىين ايلدى . مفضل خىراسان والىلىكىنە تەىين ايدىلىكىن سىكرە (بادغىس) ناھىيە سىنە واروب غزاقىلمشدر . سىكرە (طخارستان) ملىكتىنە تاىع اولان (آخرون) و (شومان) ناھىيە لرینە واروب غزاقىلمشدر . (طخارستان) ملىكتى (بلخ) نىڭ شىرقىدە واقە ايدى . يىنە بويىلدە خليفە عبدالملىك بن مرواننىڭ قىرداشى عبد العزىز بن مروان وفات اولمشدر . مىكور عبد العزىز (مصر) ولايتىنىڭ واليسى ايدى . بونىڭ وفاتى بىعدىدە عبدالملىك اوزىنىڭ اوغلى عبد اللە نى مصر والىلىكىنە تەىين ايلمشدر . بويىلدە دخى مەدىنە منورە واليسى ھشام بن اسمعيل حاجىلرە امير اولمشدر .

ھىجر تىدن [۸۶] نىچى يىلىنىڭ وقاىمى

وفات عبدالملىك بن مروان .

ھىجر تىدن اوشبوسكسان آلتنچى يىلدە اميرالمؤمنين عبدالملىك بن مروان آلتمش باشىدە اولدىغى ھالەدە (دمشق) شەرىدە وفات اولوب (باب الجابىيە) نىڭ طىشاروسىدە دفن اولنمشدر . مدت خلافتى اون اوچ يىل ، دورت آيدىر . عبد اللە

بن زبیر رضی اللہ عنہ ایله اوغراشدیغی سکزیلنی بوکا ضم قیلساق یکرمی بر یله بالغ اولور . عبد الملک بن مروان ممالک اسلامه برنجی دفعه اوله رق آلتون وکמוש آچهلر صوقتورمشدر . بونی ذکر ایتمش ایدم . ینه فرس وروم وقبط لسانلرنده اولان (دیوان) نی عرب لسانینه ترجمه قیلدرمشدر . عبد الملک بن مروان وفاتندن مقدم اوغللری ولیدوسلیمان ایچون اھالیدن بیعت آلمشیدی . اوزینک وفاتندن اوغلی ولید وآنک وفاتندن دیگراوغلی سلیمان خلیفه اولاقچ ایدی .

امارت و ولید بن عبد الملک .

عبد الملک وفات اولدقن صکره اوغلی ولید که بیعت اولنوب آتاسی اورنینه خلیفه اولمشدر .

قتیبہ بن مسلم ننگ خراسان و ایلیکینہ

تعیین ایلیدیگی .

ھجرتدن اوشبو سکسان آلتنجی یلده حجاج خراسان والیسی مفضل بن مھلب نی عزل ایلوب آنک یرینه قتیبه بن مسلم نی تعیین ایلدی . قتیبه خراسان ولایتینک مرکزی اولان (مرو) شھرینه کلدیکن صکره منبره چیقوب غزا و جھاد ننگ فضیلتینه دائر آیات قرآنیہ و احادیث نبویہ او قودی . صکره قتیبه مرو شھرنه طویلانمش عسکر اسلام ایله (طخارستان) مملکتینه حرکت قیلدی . (طالقان) ناحیه سینہ ایرشدیکن (بلخ) شھرینک رئیسلی قتیبه نی استقبال ایتدیلر . قتیبه (جیعون) نہرینی کیچدکن صکره (صغانیان) مملکتینک پادشاهی قتیبه نی استقبال ایلوب قیمتلی هدیه لر تقدیم ایلمشدر . قتیبه طخارستان مملکتینه واردقن صکره (آخرون) و (شومان) ناحیه لرینک رئیسلی هر یل بر مقدر مال و یرمیه و عده ایلوب قتیبه ایله مصالحه قیلمشلدر . بوندن صکره قتیبه قرداشی صالح بن مسلم نی برچوق عسکر ایله طخارستانه قالدروب اوزی مرو شھرینه قایتدی . صالح بن مسلم اوشبو عسکر ایله (فرغانه) مملکتینه واروب (کاشان) و (اورشت) و (اخشیکت) شھرلرینی فتح ایلدی .

بعض خېرلەر

ھىجرىتىن اوشبو سىكسان آلتىنچى يىلدە ھىجاج ظالم خىراساننىڭ بورنىغى واليسى يىزىد بن مەلب بن ابى صفىرىنى ھىبس ايلدى . ومەلب بن ابى صفىرىنىڭ باشقىھ اوغلىرىنىڭ مەنسىلەرنىن عزىل ايلدى . يەنە بويىلە مەسلىمە بن عبدالملىك روم بىلادىنە كرۇب غىزا قىلمىشدر . بويىلە دىخى ھىشام بىن اسماعىل ھاجىلەرە امىر اولمشدر .

ھىجرىتىن [۸۷] نىچى يىلنىڭ وقائى

صلىح قىتەبە و نىزىك وفتح بىكىند .

(بازغىس) ھاكىمى (نىزىك) اوتكان ھارىبەلردە اھل اسلامدىن بىرخىلى اسىر آلمىش اولدىغىدىن خىراسان واليسى قىتەبە دن قورقەرق ھىجرىتىن اوشبو سىكسان يىدىنچى يىلدە (مرو) شەرىنە كلوب قىتەبە يە عرض اطاعت ايلدى . بوندىن سىكرە تىزىك قىتەبە نىڭ ياندىدە قالوب آننىڭ ايلە بىرلىكدە ھارىبەلردە بولدى . آخرالامر تىزىك ھەدىنى بوزوب (طخارستان) اھالىسىنى قىتەبە دن باش تارتوغە واطاعتدىن چىقماقغە دعوت قىلدىغىدىن قىتەبە آنى قىل ايتىردى . يەنە بويىلە قىتەبە بن مسلم عىسكراسلام ايلە مرو شەرىندىن ھىركىت ايلدى . و (جىجون) نەرىنى كىچەرك (بخارا) بىلادىدىن وبخاراننىڭ قىرق دورى كىلومىترە جنوب غىربىسىندە بولنان (بىكىند) شەرىنى ھىصىرە ايلدى . بىكىندە اھالىسىڭ (سمرقند) اھالىسىلە بىرلشوب اسلام عىسكىرىنە قارشو توردىلەر . ايكى طرف ايكى آيدىن آشق ھارىبە قىلدىلەر . آخرالامر قىتەبە غلبە ايدوب شەرىنى صلىح ايلە فتح ايلدى . وبىكىند اھالىسىنە اھل اسلامدىن بىرذاتنى ھاكىم نىص ايدوب آننىڭ ياندىدە بىر آز عىسكەر قالىردى . بوندىن سىكرە قىتەبە عىسكراسلام ايلە مرو شەرىنە قايتوب كىتدى . قىتەبە اورادىن كىتىدىكىن سىكرە بىكىند اھالىسى ھەدىلرىنى بوزوب قىتەبە طرفىدىن نىص ايدىلەن ھاكىمنى و آننىڭ ياندىداغى عىسكىرىنى قىل ايلدىلەر . بوخىر قىتەبە يە ايرشدىكە كىرودونوب بىكىندنىڭ ھىصارىنى بوزدرمايە باشلادى . اھالى تىكرار صلىح طلب قىلسەلردە بودفەسندە قىتەبە قىبول ايتمە يوب شەرىنى جىبرا فتح ايلدى . بوغىزادە

اهل اسلام پك چوق غنیمت مالی آلمشدر . بوندن صكره قتیبه عسکر اسلام ایله
 هرو شهرینه قایتدی .

هروتورلی خبیرلر

هجرتدن اوشبوسکسان یدنجی یلده هشام بن عبدالملک برچوق عسکر ایله روم
 بلادینه کروب (بولق) و (اخرم) و (بولس) قلعه لرینی فتح ایلدی . ینه بویله
 خلیفه ولید بن عبدالملک مدینه منوره والیسی هشام بن اسمعیل نی عزل ایلوب
 آنک ییرینه عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینی تعیین ایلدی . عمر حضرتلرینک
 آتاسی عبدالعزیز بن مروان عبدالملک بن مرواننک قرداشی ایدی . عمر
 حضرتلری عالم و عادل و متقی و زاهد بردات اولدیغندن مدینه منوره اهلایسی
 آنک والی اولدیغینه بیک شادلانکیلر . ینه بویله عبیدالله حضرتلری قرداشی عبدالله ابن عباس
 عنهما مدینه منوره وفات اولمشدر . عبیدالله حضرتلری قرداشی عبدالله ابن عباس
 رضی الله عنهما دن بریاش کچوک ایدی . بویله حج وقتنده مدینه منوره والیسی
 عمر بن عبدالعزیز حضرتلری حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن [۸۸] نچی یلنک وقائی

فتوحات .

هجرتدن اوشبوسکسان سکر نچی یلده خراسان والیسی قتیبه بن مسلم عسکر
 اسلام ایله مرو دن حرکت ایلوب جیعون نهرینی کیچهرک (ماوراءالنهر) بلادندن
 (نومشکت) و (رامنه) شهرلرینی صلحا فتح ایلدی . بوندن صكره قتیبه مرو شهرینه
 قایتیق ایچون یوله چیقدی . شول آرا ده (۱) (صغد) و (فرغانه) ترکلرندن ایکی
 یوزمک نفر عسکر طوپلانوب (چین) پادشاهی نك قزقرداشینک اوغلی (کور-
 تعابون) قومانداسیله عسکر اسلامنک آرقه طرفنداغی احتیاط فرقه سینه هجوم
 ایلدیلر . بوفرقه نك قوماندانی قتیبه نك قرداشی عبدالرحمن بن مسلم
 ایدی . قتیبه عسکر نك آلدنن اولدیغندن عبدالرحمن ایله آنک آراسنک برمیل
 قدر مسافه وار ایدی . بوخبر قتیبه یه ایرشدیکنه عسکر ایله کیرویه دونوب

عبدالرحمن گه ایرشهره ترك تركرا ايله عمار به به كرسدى. اويله وقتنه تركلر بوزيلوب قاجديلر. بوندن صكره قتيبه عسكر اسلام ايله مرو گه قايتدى. ينه بويلا خليفه وليدنىڭ قرداشى مسلمه بن عبدالملك ايله اوغلى عباس بن وليد برچوق عسكر ايله روم بلادينه كروب (طوانه) شهرينى فتح ايلدیلر. بويلا دخى حج وقتنه عمر بن عبدالعزبز حضرتلرى حاجيلره امير اولمشدر.

هجر تەدن [۸۹] نچى يىلنىڭ وقائى

روم و ترك فتوحاتى

هجر تەدن اوشبو سكران طوقز نچى يىلدا مسلمه بن عبدالملك ايله عباس بن وليد عسكر اسلام ايله (روم) مملكتينه كرديلر. بونلردن مسلمه بن عبدالملك (عموريه)، (هرقله)، (قمونيه) شهرلرينى و عباس بن وليد (دروليه) شهرينى فتح ايلمشدر. ينه بويلا مسلمه بن عبدالملك (اذر بيحان) ناحيه سندن (ترك) مملكتينه كروب برچوق قلعه فتح ايلمشدر.

افريقيه فتوحاتى.

هجر تەدن اوشبو سكران طوقز نچى يىلدا خليفه وليد بن عبدالملك (افريقيه) واليكينه موسى بن نصيرنى تعيين ايلدى. موسى افريقيه به واردقن صكره اطاعتن چيغمش بر قوم اوزرينه اوغلى عبدالله ايله برچوق عسكر كونردى. عبدالله اول قومنى مغلوب و پريشان ايدرك آتاسى يانينه قايتدى. بوندن صكره عبداللهنى دونما ايله (ميورقه) جزيره سينه كونردى. عبدالله ميورقه اهاليسينه دخى غلبه ايدرك پك چوق غنيمت مالى ايله افريقيه به قايتدى. بوندن صكره موسى بن نصير حكومتكه مخالفت ايدن طائفه لردن بر طائفه اوزرينه اوغلى هرروننى كوندروب اوزى ديگر طائفه اوزرينه يوردى. وهر ايكيسى دشمانغه غلبه ايله پك چوق غنيمت مالى آلوب كلديلر. بوندن صكره موسى بن نصير افريقيه ده ساكن اولان (بربر) طائفه سينىڭ جميعسنى اطاعت قيلدرف اچچون پك چوق عسكر ايله [طنجه] اوزرينه يوردى. بربر طائفه سى قورقويه دوشهرك قاجديلر. موسى بونلرنىڭ آرقه لرندن كيدرك (سوس ادنى) به قدر واردى. وپك كوبىنى قردى.

بونگ اوزینه بربر طائفه سی موسی دن امان طلب ایده رک آکتابوین صوندیلر . صکره موسی (طجه) شهرینه اوزینگ قلی طارق بن زیادنی حاکم نصب ایلوب آنک یاننده برچوق عسکر قالدردی . ودین اسلامه داخل اولان بربرلره قرآن و شریعت اوگرتمک ایچون معلم لر قالدردی . بوندن صکره موسی بن نصیر افریقیه ننگ مرکزی اولان (قیروان) شهرینه قایتمق ایچون یوله چیقدی . یولی اوزرنده گی (مجانہ) قلعه سیننگ اھالیسی قلعه لرینه کوروب تحصن ایلدیلر . موسی بونلرنی محاصره قیلیمق ایچون اوراده بر آز عسکر ایله بشر بن فلاننی قالدردی . مذکور بشر مجانہ قلعه سیننی فتح ایلدی . صکره بوقلعه نی (قلعه بشر) دیو تسمیه ایلدیلر . موسی بن نصیرنگ بوسفرندن صکره افریقیه ده اسلام حکومتینه مخالف طائفه قالمادی . افریقیه ولایتیننگ بوندن صکره گی احوالی کیله چکمه ذکر ایلدیلور . ان شاء الله تعالی . اسلام مؤرخلری . (افریقای شمالی) ننگ بر قسمینه (افریقیه) دیو اسم ویرمشلدر . بوننگ حدودینی کتابمزننگ ایکنچی قسمنده ذکر ایتمیشیم .

فتح مملکت (سند) و (هند)

ھجرتدن اشبو سکسان طقوزنجی یلک (ھندستان) حدودنده گی (سند) مملکتیننگ پادشاهی (ذاھر) قتل اولنوب بتون سند مملکتی فتح اولنمشدر . بوننگ تفصیلی اولدرکه : حجاج بن یوسف اوزینگ عم زاده سی محمد بن قاسم آلتی مگ عسکر ایله ھندستان حدودینه کوندردی . محمد بن قاسم ابتدا (مکران) گه واروب اوراده برنچہ کون اقامت قیلدی . صکره مکران دن حرکت ایده رک (قنزبور) و (ارمائیل) شهرلرینی فتح ایلدی . بوندن صکره محمد بن قاسم (دبیل) شهرینی محاصره ایلدی . دشمان عسکری شهرلرندن چیقوب اسلام عسکرینه ھجوم قیلسه لرده بوزیلوب کیروشهرلرینه کردیلر . اسلام عسکرنه (عروس) اسمنده بر ضرور منجنیق وار ایلیکه آنی حرکتلندروب طاش آتمق ایچون بش یوز آدم حاجت بولور اییدی . اشبو منجنیق ایله غایت آغیر طاشلرنی آتارلر اییدی . اشبو طاشلردن بریمسی شهرده اولان بر (بتخانہ) ننگ منارہ سینہ تیکوب منارہ ننگ باشینہ باغلانمش

سجاقلىرىنى يره دوشوردى . بونىڭ اوزرىنه اسلام عسكىرى باصقچىلر قويوب
حصار اوزرنىن آشەرق شەرنى جبرا فتح ايلدىلر . محمد بن قاسم دىبل شەرنە
بىر مسجد جامع بنا ايتىردى . صىگىرە اورادە بر آز عسكىر قالدروب (بىرون)
اوزرىنە يوردى . بىرون اھالىسى عسكىر اسلامنى استقبال ايدوب شەرلىرىنە
كوتدىلر . بوندىن صىگىرە محمد بن قاسم (سىند) مەلىكىنىڭ پادشاھى (زاھىر) اوزرىنە
يوردى . يولى اوزرنە نە قدر شەىر وارايسە جەمىئەتنى فتح ايلدى . صىگىرە
(مەران) نەرىنى كىچەرك زاھىر ايلە مەربەيە كىردى . بو مەربەيە ايرتە دن
كىچەيە قدر دوام ايلدى . بالآخىرە زاھىر قتل اولنوب عسكىرى بوزىلدى . زاھىر
قتل اولدىقتىن صىگىرە محمد بن قاسم سىند مەلىكىنە اولان جەمىئەت شەرنى فتح ايلدى .
ايلىڭ سوۋىندە (مىلتان) شەرىنى فتح ايلمشىد . محمد بن قاسم نىڭ بوندىن صىگىرە غى
اھوالى كىلەچكە ذكر ايدىلور . ان شاء الله تعالى .

بىخارا غزاسى

ھىجرتىن اوشبو سىكسان طقورنچى يىلە خراسان واليسى قتيبە بن مسلم عسكىر
اسلام ايلە (بىخارا) شەرىنە ھىركت قىلدى . يولى اوزرنە (صىغىد) و (كىس)
و (نىس) اھالىسى يولقەرق مەربەيە كىرەشەلردە اسلام عسكىرى آنلرنى مغلوب
و پىرىشان ايلدىلر .

بوندىن صىگىرە قتيبە بىخارايە واروب (خرقانە السفلى) اسملى اورنە بىخارا
عسكىرىلە مەربەيە كىردى . ايلكى كون و ايلكى كىچە مەربەدىن
صىگىرە بىخارىلر بوزىلدىلر . بوندىن صىگىرە قتيبە بىخارا پادشاھى (وردان خنداھ) ايلە
مەربەيە كىردى . وردان خنداھ پىك چوق عسكىر ايلە قارشو طوروب اسلام
عسكىرىنىڭ ھەملە و ھجوملىرىنى دفع ايلدى . قتيبە نە قدر اجتھاد صرف قىلسەدە
غلبە و فتح مىسر اولمايدىغىن عسكىر اسلام ايلە كىرو مرو شەرىنە قايتدى .

بعض خبەرلەر

ھىجرتىن اوشبو سىكسان طوقىزىنچى يىلە خلىفە وليدىن عبدالملىك مەكە مكرەمە والىلىكىنە
خالىد بن عبد الله القسرى نى تەيىن ايلدى . بو يىلە دخى ھەربىن عبد العزىز

حضرت لری حج وقتندہ حاجیلرہ امیر اولوب حج قیلر مشدر .

هجرتدن [۹۰] و [۹۱] نچی یللر نڭ وقائی

فتح بخارا و طالقان و فاریاب و جوزجان

و کرز و شوہان و کش و نسف

هجرتدن طوقسانچی یلکہ خراسان و الیسی قتیبہ بن مسلم عسکر اسلام ایله (بخارا) اوزہ-
رینہ یوردی . و جیعون نہرینی کیچہ رک بخارا مملکتینہ واردی . و اول مملکتنڭ مرکزی
اولان (بخارا) شهرینی محاصره آلدی . شول آرادہ (صغد) مملکتندن بخاریلرہ یاردم
کلدی . بونڭ اوزرینہ بخاریلر شهرلرندن چیقوب صغد عسکر یلہ برلکک اسلام
عسکرینہ هجوم ایلدیلر . اسلام عسکرندن (ازد) قبیلہ سی محاربه نڭ ابتدا سنہ
بوزیلوب کیرویه دونمش ایسه لردہ عسکر اسلام ایله برلکک کلہن مسلمہ لر
(مسلمان خاتونلری) بوزلمش اسلام عسکرینی آطلرینڭ بوزلرینہ اوروب
کیرویه چوردیلر . خاتونلر نڭ شومیتکارانه معاملہ لرندن عسکر اسلام غیرتک
کلوب شدتلہ هجوم ایده رک دشمن عسکرینی بوزدیلر . و بخارا شهرینی فتح
ایلدیلر . قتیبہ فتح خبرینی حجاج گہ یازدی . بخارا فتح اولنقدن صڭرہ (صغد)
پادشاهی (طرخون) قورقویہ دوشہ رک برمقدار مال ویرمیہ وعد ایوب قتیبہ
ایله مصالحہ قیلدی . بوندن صڭرہ قتیبہ عسکر اسلام ایله مرو شهرینہ قایتدی .
قتیبہ بخارا دن قایتقدن صڭرہ (بادغیس) حا کمی (نیزک) قتیبہ دن رخصت
آلوب (طخارستان) مملکتینہ کیتدی . نیزک اورایہ واردقدن صڭرہ طخارستان
اهالیسنی عهدلرینی بوزوب قتیبہ ایله محاربه ایوگہ دعوت قیلدی . آنلر
دخی نیزک نڭ دعوتینی قبول ایوب قتیبہ ایله محاربه یه حاضرلندیلر . بوخبر
قتیبہ یه ایرشدی کده خراسان نڭ هر طرفندن عسکر جمع ایده رک طخارستان اوزرینہ
یوردی . ابتدا (طالقان) شهرینی فتح ایلدی . طالقان اهالیسی قتیبہ یه قارشو
طوروب محاربه قیلدقلرندن شهرلری جبرافتح اولنوب وقت محاربه ده (اهالینڭ)
برجوغی قتل اولندی . شول آرادہ طوقسانچی یل تمام اولوب طوقسان برنجی یلہ کرابی
بوندن صڭرہ قتیبہ طالقان شهرینی قرنداشی عمر بن مسلم گہ طاپشروب عسکر

اسلام ایله (فاریاب) اوزرینه یوردی. فاریاب صامبی عسکر اسلامنی استقبال ایتموب شهرنی اوزاختیار ایله قتیبه یه طاپشردی. قتیبه اورایه اهل اسلامن بر ذاتنی حاکم نصب ایده رک (جوزجان) اوزرینه یوردی. جوزجان اهالیسی دخی اوزاختیار لریله قتیبه یه تابع اولدی لر. قتیبه اورایه عامربن مالک الحمانی نی حاکم نصب ایلدی.

بوندن صکتره قتیبه عسکر اسلام ایله جوزجان دن حرکت ایده رک طاغلری جنحکم کچید ودر بندلری کیچوب (کرز) شهرینی محاصره یه آلدی. نیزک دخی اوشبو شهرده ایدی. ایکی آی محاصره دن صکتره شهر فتح اولندی. عهدینی یوزوب پکچوق آدمنگ قانلری توکلمگه سبب اولان نیزک اسیر دوشوب قتل اولندی. بوندن صکتره قتیبه عسکر اسلام ایله مرو شهرینه قایتدی.

هجرتدن طوقسان برنجی یلک قتیبه بن مسلم عسکر ایله (طخارستان) مملکتینه واروب (شومان) ناحیه سینی فتح ایلدی. بوندن صکتره طخارستاندن کیده رک (۲) (کش) (۳) و (نسف) شهر لرینی فتح ایله دی. و دونوب مرو شهرینه قایتدی.

هرتورلی خبیرلر

(خراسان) ننگ بورنغی والیسی یزید بن مهلب ایله قرداشلری مفضل بن مهلب و عبدالملک بن مهلب هجرتدن طوقسانچی یلده حجاج ظالم ننگ زندانندن قاچهرق (شام) ولایتینه واروب سلیمان بن عبدالملک بن مروان گه صغندیلر خلیفه ولید بن عبدالملک قرداشی سلیمان ننگ شفاعتیه یزید بن مهلب نی قرداشلرینی عفو قیلک یغندن مهلب بن ابی صفره ننگ اولادی حجاج ننگ ظلمندن خلاص اولدی لر. حجاج ظالم اوچ یلک بوطرف اولاد مهلب نی جلادلرینه بیوروب انواع عذاب ایله عذابلا تورایدی. ینه بویله مسلمه بن عبدالملک روم مملکتنده برچوق قلعه فتح ایلمشدر. وینه بویله خلیفه ولید (مصر) والیکینه قره بن شریک نی تعیین ایلمشدر. بویله دخی حج وقتنده عمر بن

(۲) کش: (شهر سبز) ننگ اسم اصلیدر. (۳) نسف: (قارشی) شهر ننگ اسم اصلیدر.

بوا یکی شهر ایوم (بخارا) خانینه تاجدرلر.

عبدالعزیز حضرتاری حاجیلره امیر اولمشدر. ینه اوشبو طوقسانچی یلکه اصحاب کرامدن انس بن مالک الانصاری رضی الله عنه طوقسان آلتی یاشمده اولدیغی حالده وفات اولمشدر. علماءدن نصر بن عاصم اللیثی النحوی دخی بویله وفات اولمشدر. مذکور نصر حضرتلری علم نحونو ابو الاسود الدؤلی حضرتلردن اخدا یتمش ایدی.

هجرتدن طوقسان برنجی یلکه هج وقتنده خلیفه ولید بن عبدالمکک مکة - مکرمه یه واروب حاجیلره امیر اولوب هج قیلدرمشدر. ینه بویله خلیفه ولید بن عبدالمکک عمی محمد بن مروان فی (الجزیره) و (ارمینیه) والیلکندن عزل ایدوب آنک بربینه قرداشی مسلمه بن عبدالمکک فی تعیین ایلدی. مسلمه اورایه واردقن صکره (آذربيجان) ناحیه سندن ترک بلادینه کروب (در بند) شهرینه قدر واردی. وبرجوق قلعه فتح ایلدی. اسلام مؤرخلری و اسلام جغرافیونی (در بند) شهرینی (باب الابواب) و بعضیلری (الباب) دیو ذکر ایتمشلردر.

هجرتدن [۹۲] و [۹۳] نجی یلدرنک و قائلی

فتح اندلس [اسپانیه]

هجرتدن طوقسان ایکنچی یلکه اسلام عسکری (سبته) بوغازندن کیچره رک (اندلس) مملکتینه داخل اولمشلردر. بونک تفصیلی اولدرکه: اول زمانده اندلس مملکتینک ترالی یعنی پادشاهی (رودریک) اسملی بردات ایدی. مذکور رودریک (سبته) شهرینک والیلکینه (قونت جولیانوس) اسملی برداتنی تعیین ایلمش ایدی. قرال رودریک بوکنا بر صورتله تعرض و ظلم قیلمش ایدی. شول سببدن جونیانوس قرالندن انتقام آلمق ایچون (آفریقیه) والی سی موسی بن نصیرگه مکتوب کوندروب (سبته) شهرینی اوز اختیاریه موسی یه تسلیم ایده چکینی، اگر اندلس مملکتینه عسکر کوندره چک ایسه قولندن کلدیکی قدر عسکر اسلامه یاردم ایده چکینی بیلدردی.

بوندن صکره موسی اندلس مملکتینه عسکر کوندروگه خلیفه ولید بن عبدالمکک دن اذن آلوب ابتداء اوزینک آزادلوقلردن طریف اسملی بردات فی

حورتیوز قدر آدم ایله کشف ایتمک و تیکشورمک ایچون اندلس یقاسینه کوندردی .
 بونلر قایلقره اولتوروب سبته بوغازندن اندلس یقاسینه کیچه رک بر بورنه
 نازل اولمشلدرکه صکره مذکور بورون (طریف بورنی) دیوشهرت تاپه مشدر .
 یعه اولیره بر شهر بنا اولنوب طریف اسمیله تسمیه اولنمشدر . طریف اندلس
 یقاسینه کیچه یکن صکره عسکرنگ نزولی ایچون لازم اولان اورنلرنی تیکشروب
 ویرجوق غنیمت مالی آلوب ککیرو افریقیه یه موسی حضورینه قایتدی .
 بوندن صکره موسی بن نصیر اوزینگ آزادلو قللرندن طارق بن
 زیادنی یدی ملک عسکر ایله اندلس مملکتینه کوندردی . بو عسکرنگ کوبره گی
 (بربر) طائفه سندن اولوب ایچلرنده عرب آزایدی . لکن بونلر دین اسلامه
 داخل اولان بربر اقوامندن اولسه لر کک . چونکه اول وقتده بربرلرننگ
 کوبره گی اسلام دینیه مشرف اولمشلر ایدی . طارق بن زیاد اوشبو
 عسکر ایله بوغازدن کیچه رک ساحله بولنان بر طاغه نازل اولمشدر . واول
 طاغ (جبل طارق) دیو تسمیه قیلنمشدر . طارق نگ اندلس مملکتینه دخولی
 طوقسان ایکنچی یلک رجب آینده ایدی . بوندن صکره طارق یاننداغی
 عسکر ایله طاغدن اینوب (الجزیره الحضره) اسملی بر کچوک جزیره نی فتح ایلدی .
 شول آراده طارق بن زیادکه اندلس قرالی رودریک نگ پک چوق
 عسکر جمع ایلدیکی خبری ایرشوب موسی دن یاردم ایسته دی . موسی دخی
 طارق نگ یاردمینه بش ملک نفر عسکر کوندردی . بونلر ایله طارق نگ عسکری
 اون ایکی ملک نفره ایرشدی . اوشبو عسکر ایله طارق ایلرویه حرکت قیلدی . اندلس
 قرالی رودریک دخی بوز ملک قدر عسکر ایله اسلام عسکرینگ قارشوسینه کلمک
 ایدی . (سدونه) ولایتنده و (لکه) یاخود (لطفه) نه ری کنارنده ایکی عسکر
 یری برینه اوچرا شوب مهاربه یه کرشدیلر . هرکون ایرته دن کیچه یه قدر
 مهاربه ایدرایدیلر . شوروشچه یدی کون مهاربه دوام ایلدی . سکنچی کونده
 قرال رودریک قتل اولنوب اندلس عسکری بوزلدی . طارق آنلرننگ آرقه -
 لرندن کیتدی . بوزلمش عسکر (سنجه) شهری قربنده طوپلانوب تسکرار

حاربه به کرشسه لرده طارق آنلر نی مغلوب و پریشان ایده رک (استجه) شهرینی فتح ایلمی . و بوشهر قربنده واقع بر چشمه یه طارق نازل اولدیغی سببلی (عین طارق) یعنی (طارق چشمه سی) دیو اسم و یردی لر . یوقاریده مذکور قونت جولیانوس اسلام عسکر یله برلکله کیدر و آنلره یول کوسترر و هر خصوصه قولندن کلدیکی قدر یاردم ایدر ایلمی . استجه شهر ی فتح اولندن صکره جولیانوس اندلس عسکرینک کونکلیرینه قورقو دوشدیکنی کوروب طارق بن زیادکه عسکرینی برنچه قسمگه آیروغه قوشدی . طارق دخی بونک سوزینی قبول ایلموب عسکرینی بش قسمگه آیروب بونلردن بر قسمینی (قرطبه) یه و بر قسمینی (مالقه) یه و بر قسمینی (غرناطه) یه و بر قسمینی (تلمیر) گه کوندردی . بونلر استجه دن حرکت ایدرک مذکور دورت شهر نی فتح ایلدیلر . طارق اوزی عسکرینک کوبره گی ایله اورادن حرکت ایدرک اول زمانده اندلس مملکتینک پای تختی اولان (طلیطله) شهرینی فتح ایلمی . بوندن صکره طارق (مائه) و (مایه) شهرلرینه یوردی . و ایکی طاغ آراسنداغی (۲) برکچیدن کیچهرک بوا یکی شهر نی فتح ایلمی . و دونوب طلیطله یه قایتدی . شول آرا ده طوقسان ایکنچی یل تمام اولوب طوقسان اوچنچی یله کرلمی . او شبو طوقسان اوچنچی یلده رمضان آینده افریقیه و الیسی موسی بن نصیر دخی بر چوق عسکر ایله اندلس مملکتینه کروب (قرمونه) ، (اشبیلیه) ؛ (مارده) ، (سرقسطه) کبی مشهور شهرلر نی فتح ایلمی ، شور و شچه اندلس تماما فتح اولندی . هجرتدن طوقسان اوچنچی یل تمام اولوب طوقسان دور دنچی یله کرلمیکده خلیفه ولید بن عبدالملک اندلس مملکتینه ایلچی کوندروب موسی نی حضورینه دعوت قیلدی . موسی دخی اندلس نی اوغلی عبدالعزیز گه و (سبته) ایله (طنجه) نی دیگر اوغلی عبدالملک که و (افریقیه) نی اولوغ اوغلی عبدالله گه طاپشروب طارق ایله برلکله شاهه خلیفه حضورینه کیتدی . اندلسدن پک چوق غنیمت مالی و اوتوزمک قدر اسیر آلمش ایلمی . بونلرک جمله سینی اوزی ایله برلکله

(۲) مذکور کچید (فتح طارق) یعنی (طارق کچیدی) دیو تسمیه قیلتمشدر .

خلىقە بەكىنوردى. اندلس مەلىكىنىڭ بونىن سىڭرەگى احوالى كىلەچكەنە ذكر ايدىلور. ان شاء الله تعالى.

صالح خوارزمشاه و فتح سمرقند .

ھىرتىن طوقسان اۈچىنچى يىلە خراسان واليسى قتيبە بن مسلم بىر چوق عىسكەر ايلە (خوارزم) مەلىكىنىڭ باردى . و (خوارزم) (۲) زىمىنە بىر مەقدار مال و بىر مەھىمە و عەھدە ايدىوب قتيبە ايلە صالح قىلدى . بونىن سىڭرە قتيبە قىرداشى عبدالرحمن بن سامنى بىر آرز عىسكەر ايلە خوارزمشاهنىڭ دىشمىنى اولان (خامجىرد) اوزرىنە كۆتىردى . عبدالرحمن خامجىردنى قىتل ايدىوب آنىڭ تىصرفىندە اولان يىللىرى غىبط ايدىلى . بونىن باشقە خوارزمشاهنىڭ (خىرزاد) اسملى بىر ظالم قىرداشى وار ايدىكە اھالىنىڭ قىز و خاتونلىرىنى تارتىوب آلور ايدى . تابىلغىلىرى چوق اولدىغىنىدىن پادىشاھ آنى بىواشىدىن مەنغ ايدىدە آلماز ايدى . قتيبە بونى تابىلغىلە توتىپىروب پادىشاھە تاپشردى . پادىشاھ دىخى بونىلارنىڭ ھالىرىنى قتيبە يە و يردى . قتيبە بورايە پادىشاھنىڭ دىعوتى بونىنچە كەلمىش ايدى . چونكە پادىشاھ مەنكۇر ظالم قىرداشىنىڭ ظالماندىن عاجىز قالدىغىنىدىن قتيبەنى مەلىكىنىڭ دىعوت قىيامىش ايدى .

بونىن سىڭرە قتيبە عىسكەر اسلامىلە (صغىد) مەلىكىنىڭ پاى تىغىنى اولان (سمرقند) شىرىنە يوردى . چونكە صغىد اھالىسى عەھدلىرىنى بوزەرق جىزىيە و بىر مەكىن استىنكاف ايتىمشلر و قتيبە يە جىزىيە و بىر مەھىمە راضى اولدىغى ايتىچون پادىشاھلىرى (طىرخون) نى عزىل ايدىرك آنىڭ يىرىنە قىرداشى (غورنىك) نى پادىشاھ نىصب ايتىمشلار ايدى قتيبە صغىد مەلىكىنىڭ كىلوب سمرقندنى محاصىرە يە آلدى . و ايكى طرف بىرى بىرىنە اوقىلرا تىشوب ھىار بە يە كىرشدىلر بىر مەھىمە ھىار بە جىريان ايتىدىكەن سىڭرە صغىد اھالىسى (۲) (شاش) و (فەرغانە) پادىشاھلىرىنە مەكتۇب كۆندىروب ياردەم ايتىستە دىلار . آنلر دىخى صغىدلىلارنىڭ التماسىنى قىبول ايدىوب سمرقند شىرىنە عىسكەر كۆندىدىلر . بوخىر قتيبە يە ايرىشدىكى ايلە قىرداشى صالح بن مسلم نى آلنىوز قىلر بەھادرايەلە

(۲) (شاش) تاشكەندنىڭ اسم قەدىمىدەر . بىض مورخلر (چاش) دىپو ضبط ايتىمشلردىر .

آنلرنڭ قارشوسینه کونردی . صالح کیچه وقتی سمرقنددن حرکت قیلدی . وایکی فرسخ یول یوردیکن صکره عسکرینی اوچ قسمکه آیروب برقسیمینی آنلرکیچه چک یولنڭ اوڭ طرفینه وبری نی صول طرفینه یاشردی واوزی قالان ایکیوز قدر بهادر ایله یول اوزرنده توردی . کیچه یاریسی اوتدیکن صکره شاش و فرغانه عسکری ایرشوب یول اوزرنڭگی ایکی یوز قدر اسلام فرقه سینه هجوم ایلدیلر . شول آرا ده یولنڭ ایکی طرفنده بولنان فرقه لر یاشرنمش اوزنلرنن چیقهرق دشمان عسکرینه شدتله حمله ایدوب آنلرنی اورتایه آلدیلر . وپک چوغینی قیلچمن کیچردیلر . بو عمار به ده دشمان عسکرینڭ کوبره گی قتل اولنوب و بر آزی اهل اسلام قولینه اسیر دوشمشدر . وپک آزی قاچوب قورتیله بیلمشدر . بونن صکره صالح پانداغی عسکر یله قتیبه یانینه قایتمشدر . صغد اهالیسی شاش و فرغانه عسکرینڭ مغلوب و پریشان اولدقلرینی ایشتدیکن صکره آنلردن امیدلری کیسلدی . وکوکلرینه قورقو دوشدی .

قتیبه شهرنڭ اطرافینه منجیققر قویدر و پطاش لر آتوردی و بر طرفندن شهرنڭ حصارینی بوزردی . صغد اهالیسی مدافعه دن عاجز قالدقلرندن جزیه ویرمیه راضی اولوب قتیبه دن صلح طلب قیلدیلر . قتیبه دخی بونلرنڭ طلب لرینی قبول ایدوب صغد اهالیسی هر یل بر معین مقدار جزیه ویرمک و شهرده مسجد یاپلمق و خلیفه اسمنه خطبه او قونمق شرطلری اوزرینه بر مصالحه عقد اولندی .

بونن صکره قتیبه عسکر اسلامیه سمرقند شهرینه کردی . و بر نچه کون اوراده توردقمن صکره کیرو مرو شهرینه دوندی .

قتیبه مرویه قایتدن صکره (خوارزم) اهالیسینڭ عهدلرینی بوزدقلری خبری ایرشدی . قتیبه آنلرنی تکرار اسلام دولتینه ربط قیلیمق ایچون مغیره بن عبدالله ایله عسکر کونردی (خوارزم شاه) بونن خبردار اولوب ترک مملکتینه قاچدی . مغیره خوارزم مملکتینه واروب اهالیسینی جزیه ویرمیه مجبور ایلدی . و دونوب قتیبه یانینه قایتدی .

یونان صکره قتیبه مذکور مغیره فی (نیسابور) گه والی قیلمشدر .

روم فتوحاتی

هجرتدن طوقسان ایکنچی یلک (الجزیره) والیسی مسلمه بن عبدالملک برچوق
 عسکر ایله حدوددن آشارق روم قلعه لرندن بر چوق قلعه فتح ایلدی .
 هجرتدن طوقسان اوجونچی یلک خلیفه ولیدنک اوغلی عباس عسکر ایله
 روم مملکتینه کروب (سبسطیه) ، (مرزبانین) ، (طرسوس) شهرلرینی فتح
 ایلدی . ینه بویله خلیفه ننگ دیگر اوغلی مروان روم مملکتینه داخل اوله رق
 (خجره) یه قدر واردی . وینه بویله مسلمه بن عبدالملک روم بلادندن
 (مالیسه) ، (حصن الحدید) ، (غزاله) بلادلرینی فتح ایلدی .

بعض خبرلر

هجرتدن طوقسان ایکنچی یلک عمر بن عبدالعزیز حضرتلری وطوقسان اوجنچیک
 عبدالعزیز بن ولید حاجیلره امیر اولمشلدر . هجرتدن طوقسان اوجنچی یلک
 خلیفه ولید مدینه منوره امیری عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینی عزل ایلرک
 آنک برینه عثمان بن عفان فی تعیین ایلدی .

هجرتدن [۹۱] نچی یلنک وقائهی

سعید بن جبیرنک شهادتی .

هجرتدن اوشبو طوقسان دوردنچی یلکه حجاج ظالم کوفه اهالیسندن وکبار
 تابعیندن سعید بن جبیر حضرتلرینی قتل ایتمشدر . بونک تفصیلی اولدرکه :
 بو تاریخدن اون دورتیل مقدم عراق اهالیسینک عبدالرحمن بن محمد بن الاشعث
 ایله برلکه خروج ایلدیکلرینی یوقاریده ذکر ایتمشیدم . سعید حضرتلری
 دخی عراق اهالیسیله برلکه خروج ایلمش ایدی . عبدالرحمن ننگ مغلوبیتندن
 عسکره سعید حضرتلری (اصفهان) گه وارمش ایدی . حجاج ظالم اصفهان امیرینه :
 « سعید فی توتدروب بگا کوندرک » دیو مکتوب یازدیغندن سعید حضرتلری

(آذربایجان) شهرینه واروب اوراده بر چوق وقت اقامت قیلدکن صکره (مکه مکرمه) یه وارمش ایدی. خالک بن عبدالله مکه امارتنه تعیین ایدیلدکن صکره سعید بن جبیر حضرتلرینی توتدروب حجاجگه کوندردی. حضرت سعید کوفه یه کلدیککن صکره حجاج ظالم آنی یانینه چاقرتوب: «یاسعیدنه ایچون عبد الرحمن گه بیعت ایتدک» دیه رک توبیغ ایتدی. نهایت آچیغی قوتلنوب سعید حضرتلرینی قتل ایتدردی. شهید محترم سعید رحمه الله ننگ باشی کیسلوب یره دوشدیککن صکره اوچ مرتبه (لاله الاله) دیب ایتدی. اولگی مرتبه سنه لسان فصیح ایله پک آچق ایدوب ایتدی. حضرت سعیدنی قتل ایتدردیککن صکره حجاجنک عقلینه ضعفک کلدی. وکوکلینه ندامت و قورقو دوشه رک سعیدنی کوندرن خالک بن عبدالله گه لعنت قیلدی. بوننن صکره هرکیچه توشنک سعید حضرتلری حجاجنک یفاسندان توته رق: «ای خدانک دشمانی بنی نه ایچون قتل ایتدک» دیر ایدی. نهایت آز وقت صکره حجاج دخی وفات اولارق خلق آنک ظامندن خلاص اولمشلردر. بوننگ وفاتینی یقیندک ذکر ایدرمزان شاء الله تعالی. احمد بن حنبل رحمه الله دیمشدرکه: «حجاج سعید بن جبیرنی قتل ایتدردی. حالبوکه بتون یربوزننگی اهل اسلام آنک علمینه محتاج ایدیلر.» حضرت سعید قتل اولندیغی وقتده قرق طغوز یاشنده ایدی.

شاش (۲) وخچنده غز الری

هجرتدن اوشبو طوقسان دوردنچی یله خراسان والیسی قتیبه بن مسلم بخارا وکش و نسف و خوارزم اهلایسننن یکرمی مگ قدر عسکر جمع ایده رک آنلرنی (شاش) یعنی (تاشکند) مملکتینه کوندردی. واوزی (خچندک) شهرینه یوردی. خچندک اهلایسی بریره طوپلانوب اسلام عسکرینه برنچه مرتبه هجوم قیلسه لرده هرمرتبه سنه اسلام عسکری غالب ومظفر اولمشدر. بوننن صکره قتیبه بلاد فرغانه دن اولان (کاشان) شهرینه واردی. کاشان (کاسان) شهرینک اسم

(۲) خچنده (خوجند) شهرینک اسم قدیمیدر. بو شهر ایوم (روسیه) تصرفنده در.

عربىسىدەر . بوشەرنىڭ قايبولىدە قىتئە اولدىغى يوقارىدە ذكر ايدىلمىشدر . شاش مەللىكىنە كوندىلمىش عىسكىر دىشى شاش شەرىنى قىتئە ايدىوب شەرنىڭ كۆبرەگىنى ياندىرىلەر . و دونوب كاشان شەرىنە كەرك قىتئە يە يولقىدىلەر . بوندىن سىگەرە قىتئە مەروشەرىنە قايتدى .

بعض خبەرلەر

ھىجرىتىن اوشبو طوقسان دوردىچى يىلدە (شام) دە قىر قىر كۈنە قىر زىلزىلە اولوب شەرلەر خراب اولمىشدر . يەنە بولىدە ائىمە ائىنا عىشردىن (زىن العابدىن) على بن عىسە رىضى الله عنھما وكبار تابعىندىن عروە بن زبىراىلە سعید بن المسیب رىضى الله عنھم حضراتى وفات اولمىشدر . بو يىلدە حج و قىتئە مسلمە بن عبدالملىك حاجىلەرە امىر اولمىشدر .

ھىجرىتىن [۹۵] نىچى يىلنىڭ وقاىمى

ھىجاجنىڭ وفاتى .

ھىجرىتىن اوشبو طوقسان بىشنىچى يىلدە عراق والىسى ھىجاج بن يوسف الثقفى ابللى دورت ياشىدە اولدىغى حالدە (واسط) شەرىندە وفات اولمىشدر . عراق ولايتىدە يىكەرى يىل والى اولمىشدر . ھىجاج عالم ، مۇبەر ، عاقل ، بەادر بىر آدم ايدى . زمانىدە عراق و فارس ولايتلىرىنە يايىلمىش خوارج قىتئەسى ھىجاجنىڭ غەيرىتەلە سوندىلمىش و آنىڭ ھىرب و عىسكىرلىك ايشلىرىدە گى مەھارتى سەببىلى اسلام عىسكىرى (چىن) ھىدودىنە قىر وارمىشدر . بونىڭ ايلە بىر ابر ھىجاج بى نەھايە ظالم وقان توككۈچى اولدىغىدىن توككىدىكى قانلىرى بىخىشى خىمىنلىرىنى قاراڭغۇدە قالدۇرمىشدر . ھىجاجنىڭ امرىلە يوزىكەرىمى ملىك مسلمان قىتل اولمىشدر . مىدان مەربەدە قىتل اولغانلەر بو ھىسابە داخلى ايمىشدر . وفات اولدىغى وقت زىنداننىڭ ابللى ملىك ابرىكك و اوتوزملىك خاتون مەبوس بولمىشىدى . ابرىكك و خاتون بىر اورندە مەبوس قىلمىشىدى . زىنداننىڭ اوستى آچق اولدىغىدىن مەبوسلەر جاى كۈندە آفتابنىڭ ھىرارتىدىن (قىياشنىڭ اسسىلىگىدىن) كوز و قىش كۈندە قار

ویغموردن عذاب تارتور ایدیله. وفاتی قریب اولدوقده امامنچیلک وظیفه سینه اوغلی عبدالله نی، حرب وعسکرلک ایشلرینه یزید بن ابی کبشه نی، خراج جمع ایلوگه یزید بن ابی مسلم نی تعیین ایلدی. خلیفه ولید بونلر نی حجاج تعیین قیلغان اونلرنده قالدردی. هیچ برسینی عزل قیلما دی.

بعض خبر لر

هجرتدن اوشبو طوقسان بشنچمی یلده محمد بن علی بن عبدالله بن عباس (رضی الله عنهما) ننگ عبدالله اسملی اوغلی توغمشدر. مذکور عبدالله خلفاء عباسیه ننگ ایکنچیسى درکه لقبی (المنصور) در. بوننگ احوال تأریخیه سی کتابمزننگ دور دنچی قسمنده کلور. ان شاء الله تعالی. ینه بویله یوز اوتوز یاشینه ایرشمش ابو عثمان النهدی ایله یوز یکر می یاشینه ایرشمش سعد بن ایاس الشیبانی وفات اولمشلدر. وینسه حجاج امارتنده رسول الله صلعم ننگ آزادلولرندن سفینه رضی الله عنه وفات اولمشدر. بویله حج وقتنده خلیفه ولیدننگ کثیر اسملی اوغلی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن [۹۶] نچی یلنگ وقائی

فتح کاشغر

هجرتدن اوشبو طوقسان آلتنچی یلده (کاشغر) مملکتی فتح اولمشدر. بوننگ تفصیلی اولدرکه: (خراسان) والیسی قتیبه بن مسلم اوشبو طوقسان آلتنچی یلده پک چوق عسکر ایله مرو شهرندن حرکت ایلدی. وکاشغر مملکتینه کیده تورغان طاغ بولینی توزتمک ایچون آدم لر کوندردی. صکره قتیبه (فرغانه) یه کلوب کبیر اسملی بر بهادر قوماندان ایله کاشغرگه عسکر کوندردی. مذکور کبیر کاشغر مملکتینه کروپ (چین) حدودینه قدر واردی. وبتون (ترکستان شرقی) نی فتح ایلدی. اسلام عسکریننگ چین حدودینه ایرشدکلری چین ایمپیراتورینی قورقوبه دوشورمش اولدیغندن قیمتلی هدیه لر کوندروب قتیبه دن صلح طلب قیلمشدر.

شول آراده قتیبه یه خلیفه ولیدننگ وفاتی خبری ایرشمش و دونب مرویه قایتمشدر.

وفات ولىد بن عبدالملك

ھىجرىتىن اۋشبو طوقسان آلتىنچى يىلدە اميرالمؤمنين ولىد بن عبدالملك قىرق
ايكى ياشىندە اولدىغى حالدە (دىر مروان) دە وفات اولوب (دمشق) شەھرىندە
دەفن اولمىشدر. مدت خلافتى طوقز يىل ويىدى آيدىر.

خليفە ولىدخلافتىنىڭ ايكنچى يىلدە مەلىكىنىڭ نەقدەر ماھىر مەھار (مەھار)
اوسئالرى) وارايىسە جەملەسىنى مەدىنە منورە يە كوندەر كرسول اكىرىنىڭ مەسجىدىنى
ايگى وبويى ايگىش يوز آرشون اولەرق يىگىدىن بنا ايتىردى. واطرافىدە
بولغان خانەلرى صاحابلىرىنە قىمەتلىرىنى وپەرەك بوزدرتمىش ايدى

يەنە شول يىلدە دمشق شەھرىندە (جامع بنى امىيە) ديو معروف اولان مەسجىد
عظىمىنى بنا قىلدىرمە باشلامىش ايدى. اۋشبو جامع اول زماننىڭ بىلكە امويە
وعباسيە زمانلىرىنىڭ ايگىمەل ائىرلىرىدىن سانالمىشدر. ويىنە خەستە خانەلرىبولچى
خانەلر بنا ايتىرمىشدر. ومەدىنە منورە دە فوارەلى قىوقازتمىشدر. وبونلردىن باشقە
جەماعتلىقە مبتلا اولان آدملىرە مەھار تەخصىص ايتىك، سوقىر و آياقسىزلىرە بىر
خەمتكار تەيىن ايتىك، يتىملىرى سەنت قىلدىرمەق و آنلرىنى تەربىيەلەپ اوقىتىرمەق
وعلىما و فقرايە انعام واحسان قىلىمەق خليفە ولىدنىڭ آثار خىرىيە سەنتىن سانالمىشدر.
خليفە ولىد رمضان ھەركون بىر مەرتبە وباشقە آيلردە اوچ كوندە بىر مەرتبە قرآن
شەرىف ختم ايدىرايدى. اوزى تواضەلى ايدى. لىكن عراقنى ھىجاج، مەدىنەنى
عثمان بن ھىيان، مەكەنى خالىد بن عبدالله، مىصرنى قرە بن شەرىك كەبى ظالملىرىنىڭ
ادارەسىنە تاپشۇردىغى اېچون ظالم اسمىنى كوتەرمىشدر.

امارت سەلىھەمان بن عبدالملك

ولىدنىڭ وفات اولدىغى كوندە قىرداشى سەلىھەمان بن عبدالملك كە بىعت اولدى.
سەلىھەمان خلافت تەختىنە چىققەن سىگىرە ھىجاجنىڭ زىندانداغى مەھبوسلىرى آزاد
قىلدردى. ومەدىنە منورە واليسى عثمان بن ھىياننى عزىل ايدوب آننىڭ يىرىنە
عمرو بن ھەزمىنىڭ نەبىرەسى (۲) ابوبكر بن مەھمەدىنى تەيىن ايدى.

(۲) بالانىڭ بالاسىنە (نەبىرە) دېيىلەر.

بنه عراق والیلسکینه یزید بن مهلب فی تعیین ایلسدی . هندستان حدودناگی (سند) مملکتینک و ایسی محمد بن قاسم خدمتندن اهل اسلام فائدا نمش بر بهادر وغیرتلی قوماندان اولدیغی حالده مجرد حجاج ننگ اقر باسندن اولدیغی سببلی سلیمان بن عبدالملک ننگ امریله عزل اولنهرق یرینه یزید بن ابی کبشه تعیین اولندی . مذکور یزید سند مملکتینه کلدیکسن صکره محمد بن قاسم فی توتدیروب آباق قوللرینه بوغاو صالدیروب عراق ولایتینه کونردی . سند اهالیسی بهادر وغیور قوماندانلرننن آیریلک قلمری وقتده آغلاشدیلار . محمد بن قاسم عراق ولایتینه کتوریلدیکن صکره خلیفه سلیمان ننگ امریله قتل اولمشدر . یزید بن ابی کبشه اون سکر کوننن صکره وفات اولدیغندن سند والیلسکینه حبیب بن مهلب تعیین اولندی بنه مکمه مکرمه والیلسکینه عبدالعزیز بن عبدالله بن خالد بن اسید تعیین اولندی .

قتیبه بن مسلم ننگ قتل اولدیغی .

هجرتدن اوشبو طوقسان التیچی یله خراسان والیسی قتیبه بن مسلم قتل اولمشدر . بوننگ سببی اولدرکه : سلیمان بن عبدالملک ایله قتیبه آراسنده دشمنلق وار ایدی . سلیمان خلیفه اولدقنن صکره قتیبه قورقویه دوشهرک : «منی خراسان والیلسکننن عزل ایدر ایسه ک اوستگه عسکر ایله کلورم» دیو سلیمانگه یازدی . سلیمان دخی فتنه دن خوف ایندیکننن قتیبه فی خراسان والیلسکنده قالدردی . وبوخصوصه قتیبه یه مکتوب کونردی . لکن قتیبه ننگ وهمی آرتمقله سلیمان ننگ مکتوبی ایرشودن اول خراسان عسکری آلندنن سلیمان فی خلافتدن خلع ایلسدی . و آنلر فی دخی خلیفه دن باش تارتوغه دعوت قیلدی . خراسان عسکرندن هیچ کیمسه خلیفه دن باش تارتوغه راضی اولمادیغندن قتیبه آنلره خاطرلری قالدوردای سوزلر سویلسدی : شول سببنن خراسان عسکری غضبه کلهرک قتیبه فی قرداشلریله برلکده قتل ایلدیلر . وکیفیتی خلیفه یه بللردیلر . قتیبه قتل اولدقنن صکره خراسان والیلسکینه وکیع بن ابی اسود تعیین اولندی . بویله حج وقتنده مدینه منوره والیسی ابوبکر بن محمد حاجیلره امیر اولمشدر .

يەنە بويلىكە قاضى شريح بوزىكرىمى ياشىنىدە اولدىغى حالدا وفات اولمشىدۇر.
مصر واليسى قرە بن شريك دىكى بويلىكە وفات اولمشىدۇر.

ھىجرەتدىن [۹۷] ئىچى يىلىنىڭ وقائىسى.

ھىجرەتتىن اوشبو طوقسان يىلدىكى سىلىمان بن عبدالملىك نىڭ امربىلە اندلس واليسى عبدالعزىز بن موسى بن نصير قىل اولمشىدۇر. مذكور عبدالعزىز فضىلت و عدالت صاحىبى بىر آدم اولوب اندلس مېلىكتىندە فتح اولنماسدان قالماش بىر نچە شەھرىنى فتح ايلمشىدۇر. واندىلس قرالى (رودرىك) نىڭ زوجه سىنى تىزىج ايلماش ايدى. خلىفە ابلە موسى بن نصير آراسىدە دشمانلىق وار ايدى. شول سەبەبىن خلىفە موسى نىڭ اوغلى عبدالعزىزنى قىل ايتىدۇر. سىكرە خلىفە اندلس والىلىكىدە حىرث بن عبد الرحمن الثقفىنى تەئىين ايلمشىدۇر. سىلىمان بن عبدالملىك خلىفە اولدىن سىكرە عراق والىلىكىدە يىزىد بن مەلبنى تەئىين ايلماش ايدى. بونى يوقارىدىكى ذكر ايتىمىش ايدىم. ھىجرەتتىن اوشبو طوقسان يىلدىكى خە اسان ولايتىنى دىكى يىزىد بن مەلب كە طابشردى. يىزىد درحال اوغلى مەلىكىنى بىر آرزى عىسكەر ابلە خراسان كە كوندردى. سىكرە اوغلى آرقە سىندىن اوزى دىكى خراسان كە كىتتى. كىنەر وقتدە (واسط) شەھرىدە جراح بن عبد الله نى، (بصرە) يە عبد الله بن ھىلال نى، كوفەدە حىرمەلە بن عمىرنى امىر ايلدى.

بويلىكە ھىج وقتىدە امىر المؤمنىن سىلىمان بن عبدالملىك مەككە مەكرەمە يە واروب ھاجىلرە امىر اولوب ھىج قىلدۇر مشىدۇر.

يەنە بويلىكە اندلس فاتىھى موسى بن نصير وفات اولمشىدۇر.
يەنە بويلىكە سىلىمان بن عبدالملىك افرىقىە واليسى عبد الله بن موسى بن نصيرنى عزل ايدەرك آنىڭ يىرىنە محمد بن بىزىد القرشىنى تەئىين ايلمشىدۇر.

ھىجرەتدىن [۹۸] ئىچى يىلىنىڭ وقائىسى

قىسطنطنىيەدە (۲) مەھسەرىسى

ھىجرەتتىن اوشبو طوقسان سىكز ئىچى يىلدە سىلىمان بن عبدالملىك پىك چوق عىسكەر

ایله قرداشی مسلمه بن عبدالملک فی (قسطنطینیہ) شهرینه کوندردی. مسلمه اوشبو عسکرایله روم مملکتینه کروب (قسطنطینیہ) شهرینی محاصره ایلمشدر. مدت محاصره بربیله تارتیامشدر. محاصره زماننده سلیمان بن عبدالملک آزوق ایرشدیره آلمادیغندن عسکر آچلقنن هلاک اولسق مرتبه سینه ایرشمشلردر. هجرتدن طوقسان سکزنجی یل تمام اولوب طوقسان طوقزنجی یله کریلدیکده سلیمان بن عبدالملک وفات اولش و آنلک اورنینه خلیفه اولان عمر بن عبدالعزیز حضرتلری مسلمه بن عبدالملک که پک چوق آط و طعام کوندروب آچلقنن عاجز قالمش عسکر نی کیر و قایتارمشدر.

فتح (۱) جرجان (۲) و قهستان (۳) و صلح طبرستان.

هجرتدن اوشبو طوقسان سکزنجی یلده خراسان والیسی یزید بن مهلب یوز مکنن آشق عسکرایله جرجان و طبرستان طرفلرینه یوردی. ابتدا (قهستان) ایله (جرجان) نی فتح ایبارک قهستان گه دورت ملک عسکرایله عبدالله بن معمر نی و جرجان نلک طبرستان جهتینه دخی دورت ملک عسکر ایله راشد بن عمرونی قوبیدی. بوندن صکره یزید (طبرستان) خطه سینه کروب اهایسیله مهاربه یه کرشدی. شول آراده جرجان اهایسی عهدلرینی بوروب عبدالله بن معمر ایله آنلک یاننداغی دورت ملک اهل اسلامی قتل ایتدیلر. بوخبر یزید بن مهلب که ایرشوا یله طبرستان اهایسیله صلح ایدوب تکرار جرجان اوزرینه یوردی. ویدی آی قدر محاصره قیلدقنن صکره جرجانی تکرار فتح ایدره رک اهایسندن قرق (۴) ملک آدمنی قلیچدن کیچردی. صکره (جرجان) شهرینی بنا ایدوب اورایه جهم بن زحر الجعفی فی امیر ایلدی، چونکه جرجان برطاولق

- (۱) جرجان آرال کولینک شرق جنوبی ساحلینه یقین برشهردر. (۲) قهستان کوهستان دن مغرب اولوب خراسان نلک قسم شمالیسیله مازندران و طبرستان جهتلرینه و نهند و همدانه قدر اولان یوکسک و طاغلق یراره و یریلن اسمدر. (۳) طبرستان ایران نلک جهت شمالیه سنده برخطدر. (۴) شونک ایچون عمر بن عبدالعزیز حضرتلری: «یزید بن مهلب ظالم و جبار» دیر ایدی *

بدرن عبارت اولوب آنده شهر وقصبه دن هیچ نرسه یوق ایدی . بوندن صکره یزید بن مهلب مرو شهرینه قایتمشدر .

بو یله حج وقتنده مکة مکرمه والیسی عبدالعزیز بن عبدالله حاجیلره امیر اولمشدر . ینه بو یله بصره امارتینه سفیان بن عبدالله الکندی تعیین اولمشدر .

هجرتدن [۹۹] نچی یلنک وقائی وفات سلیمان بن عبدالملک .

هجرتدن اوشبو طوقسان طوقز نچی یله امیر المؤمنین سلیمان بن عبدالملک اوتوز طوقز یاشنده اولدیغی حالده (۱) (دابق) اسملی برقریه ده وفات اولوب شول قریه ده دفن اولنمشدر . مدت خلافتی ایکی یل ، بش آی وبش کوندر . وفاتی قریب اولدنده برعه نامه یازدروب خلافته عمر بن عبدالعزیز نی و آندن صکره یزید بن عبدالملک نی تعیین ایلمشدر . سلیمان بن عبدالملک ننگ مکة مکرمه والیسی خالک بن عبدالله ومینه منوره والیسی عثمان بن حیان کبی ظالم لر نی عزل ایده رک یرلرینه عدالتلی ذاتلر نی نصبی وعمر بن عبدالعزیز حضرتلرینی استخلافی مدح و ثنا اولنمغه لایق ایشلرندر . لکن قتیبه بن مسلم ومحمد بن قاسم وعبدالعزیز بن موسی کبی مشهور قوماندانلر نی قتل ایتمه یروب حدودده غزاه فتح بلاد ایله مشغول اولان عسکر ننگ مرکاتینه مانع اولمشدر . بونلر ننگ قایوب یله قتل اولنقلرینی یوقاریه ذکر ایتمشیم .

عمر (۲) بن عبدالعزیز ننگ خلافتی .

سلیمان بن عبدالملک وفات اولدیغی کون عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینه بیعت اولندی . بیعت ایشی تمام اولدقسن صکره عمر حضرتلری جنازه نمازینی اوقوب سلیمان نی دفن قیلدرمشدر . دفندن بوشاندقسن صکره عمر حضرتلریله

(۱) دابق (حلب) شهری قریبه برقریه در *

(۲) عمر بن عبدالعزیز حضرتلری دخی (بنی امیه) دن و اولاد مروان دن اولوب سلسله نسبی :

عمر بن عبدالعزیز بن مروان بن الحکم بن ابی العاص بن امیه در *

خلیفه لرنك ركوبینه مخصوص اولان آطلرنی ككتور دیلر . عمر حضرتلری :
 « بگا اوزمنك آطمن باشقه سی حاجت توگلر » دهر ك بو آطلرنی كپرو
 قایتاردی . سوكره بو آطلرنی صانتیروب آچمه سینى (بيت المال) غه صالمشدر . عمر
 بن عبد العزیز خلیفه اولدقن صكره اوزینك زوجه سی فاطمه بنت عبد الملك كه
 « اگرم نایلہ برگه تورمقنى اختیار قیلساك اوزنك ملككده بولنان مالكنك
 جمیع سینى بیت المال غه قایتارك . چونكه بومال مسلمانلرنك حقیدر » دیدى .
 فاطمه دخى زوجینك سوزینى قبول ایدوب آلتون ، كموش دن وجواهر دن
 وباشقه مالن نه قدر اشیاسى واریسه جمیع سینى بیت المال غه قایتار مشدر .
 خلیفه حضرتلری زوجه سینك مالینى نه ایچون مسلمانلرنك حقیدر دیمش
 چونكه بومال فاطمه گه آتاسى عبد الملك طرفندن ویرلمشدر . حالبوكه
 عبد الملك كه اولادینه بومال بابالری حكم دن قالمشدر . بلكه خراج دن
 وعشردن وغنیتم مالینك خمستن كلمشدر . خلیفه لر گه اول مالن شریعت
 بیورغانن آرتق صرف قیلماق درست توگلر . فقرانك حقیدر . معاویه بن
 ابى سفیان زمانندن بیرو (بنی امیه) خلیفه لری و آنلر طرفندن نصب ایدیلان
 والیلر و امیرلر هر جمعه كونی منبرلرده حضرت على كرم الله وجهه نى (۱) سب
 قیلور ایدیلر . حتى بعضیلری اول ذات شریف گه لعنت قیلماقن هم چیركنمز
 ایدیلر . خلیفه عادل عمر بن عبد العزیز حضرتلری بو عادت قبیعه یی ترك
 ایدوب آنك یرینه (ان الله یأمر بالعدل والاحسان وابتداء ذی القربى وینهى
 عن الفحشاء والمنكر والبغی یعظكم لعلكم تذكرون) آیت کریمه سینى قرأت
 قیلمشدر . اول وجهیله عمل ایدوگه بتون والیلره و امیرلره امر و فرمان ایدوب
 بو عادت خبیثه یی اورطه دن كوتر مشدر .

هجرتن اوشبو طوقسان طقوزنجی یله امیر المؤمنین عمر بن عبد العزیز حضرتلری
 یزید بن مهلب نى عراق وخراسان والیلکندن عزل ایدهر ك بصره یه عدی بن

(۱) سب قیلماق (سوگمك) دیکدر .

ارطاةنى، كوفه يه عبد الحميد بن عبد الرحمن العدوى نى امير نصب ايلدى .
 وخراسان واليلىكىنه جراح بن عبد الله الحكيمى نى تعيين ايلدى . بويلىكە حج
 وقتىندە مدينه منوره واليسى ابوبكر بن محمد حاجىلرە امير اولمشدر .

هجرتدن [۱۰۰] نچى يىلىڭ وقائى

خوارج واقعهسى

هجرتدن اوشبو يوزنچى يىلە خوارج طائفة سندن و (بنى يشكر) قبيله سندن
 شوذب اسملى برعرب (عراق) ولايتىندە گى (جوخى) اسملى اورىندىن خروج
 ايلدى . بوڭا ايكيوز قدر خوارج تابع اولمش ايلدى .

بوخبر خليفه عادل عمر بن عبد العزيز حضرتلرينە ايرشديكەن صكره
 كوفه اميرى عبد الحميدكە: «جوخى دن خروج ايدىن خوارج اھاليگە ضرر
 ايرشدىرمە سەلر اوز ھاللىرىڭە قويغىل» دىيو يازدى . عبد الحميد خليفە نىڭ
 مکتوبىنى آلدقەن صكرە ايكي مڭ عسكرايلە محمد بن جرير اسمەنك بر قومانداننى
 خوارج اوزىنە كوندردى . كىدر وقتە محمد بن جريركە: «خوارج نىڭ قارشوسىنە
 واروب نزول ايلەڭ . لىكن آنلر حركت ايتمەكچە ھاربە يە كرشەڭ» دىيو
 بيوردى . محمد بن جرير دى جوخى يە كلوب خوارج نىڭ قارشوسىندە حركت
 قىلماسەن توردى . بوندىن صكرە عمر حضرتلرى شوذب كە مکتوب كوندردى .
 مکتوبىندە: «سنى اللہ تعالٰى يە ورسولىنە عاصى اولان آدملىرە غضب ايدەرك
 خروج ايلمش دىيو ايشتىم . ھالبوكە بو خصوصە سن مندىن آرتق توگلسىڭ .
 اگرچن كوگلىدىن اللہ تعالٰى نىڭ رضاسىنى طلب ايدوب چىقىمش ايسەڭ منم ھوزورمە
 كلىڭ . بو خصوصە سنىڭ ايلە مناظرە ايدىم . اگر حق بىزنىڭ طرفدە ايسە باشقە
 آدملىر كىي سىندە بىڭا اطاعت قىلىڭ . اگر سىزنىڭ طرفدە ايسە اول تىق بىردە سىزنىڭ
 ايشكىزنى قارارمىز» دىيو يازمىش ايدى . شوذب بو مکتوبنى آلدىغى ايلە خليفە
 حضرتلرينە ايكي آدم كوندردى . بونلردىن برى (بنى شيبان) نىڭ آزادلورلردىن
 عاصم اسملى بر ھېشى وديگرى (بنى يشكر) دن برعرب ايدى . بونلر شام
 ولايتىنە كلوب عمر حضرتلرينە يولقىدىلر . حضرت عمر بونلرە: «نە ايچون خروج

قیلم بکیز» دیووردقه بونلردن عاصم: «بیزسنک کبی عادل آدمنگ سیرتینه انکار قیلمایمز. لکن بزگه خبر ویرک که آدملرنک رضاسی و مشورتیله خلافته تعیین قیلنکمی یاخود غلبه ایله آلدنکمی» دیوسؤال قیلدی. عمر حضرتلری: «هیچ کیمدن امیرک صورامدم، غلبه ایله ده آلامدم. بلکه مقدمه گی خلیفه منی ولی عهد قیلدی. سزدن باشقه هیچ کیمسه انکار قیلمادی. جمیعسی بکابییعت قیلدی. حالبوکه سزنگ منهبزده کرک عرب اولسون، کرک عجم اولسون عدالت وانصاف صاحبی اولان آدمنگ امامت و خلافتی جائزدر. باشقه لربکی سزده بکا اطاعت ایسی بکیز. اگر عدالت وانصافی ترک ایسر ایسه اول وقتده بکا اطاعت قیلدی سزنگ اوزرگزگه واجب توکلدر» دیوجواب ویردی. آرلرنده بوندن باشقه سوزلرده سویلندی. نهایت هبشی عاصم: «شهادت ایده رمکه سن حلقق اوزرنده سنک» دیرک عمر حضرتلرنک سوزلرینی تصدیق قیلدی. و آنک یاننده شام ده قالدی. یولداشی عرب: «شودب ایله آنک یاننده اغی مسلمانلره سنک سوزلریکنی عرض ایسوب آنلرنک جوابینده ایسده یم» دیرک جوخی به قایتوب کیتدی. لکن بو جوخی به یتکاچی عمر حضرتلری وفات اولمشدر.

شودب ننگ سائر احوالی بقینده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

اولاد (۱) عباس دن محمد بن علمینک اطرافه داعیلر کوندر دیککی هجرتدن اوشبو یوزنجی یلده حضرت عباس رضی الله عنه ننگ اولادنن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس عراق وخراسان ولایتلرینه داعیلر کوندر میه باشلامشدر. بونک تفصیلی اولدرکه:

حضرت علی کرم الله وجهه ننگ اوغللرنن محمد الحنفی ننگ عبد الله اسملی بر اوغلی اولوب کنیه سی (ابو هاشم) ایدی. منکور ابو هاشم بوتاریختن بر یل هتتم وفات اولمش ایدی. وفاتینه سبب اول ایدی که سلیمان بن عبد الملك ننگ

(۱) عباس رضه رسول اکرمک آتاسیله بر توغمه قرداشیدره بونی برنجی قسمده (اجداد

رسول) مبعثده ذکر ایتمیشدم.

زمان خلافتىدە ابۇھاشىم شامغە كەلمەش ايدى. سەلىمان بونلۇق عالمىنە و فصاحتىنە حسد قىلىدىغىن كىدر وقتىدە بولى اوزرىنە آدم قوبوب آڭا زهر (آغو) قوشولمەش سوت اىچرتىدى. ابۇھاشىم زهرلۇق تائىرنىن وفات اولدى. وفات اولدىغى وقتىدە بوقارىدە مذكور (۱) مەمبەن على نلۇق خانە سەنە ايدى. وفاتى قىرىب اولدۇقە مەمبەن على گە دىمەشدر كە :

« بنى امىه دولتى يقىندە منقرض اولەچقىدر . و آنلر نلۇق يىرلرىنە سىنلۇق يالارلۇق خلىفە اولەچقىدر . كىلەچك بوزنچى يىلدە عراق وخراسان ولايتلرىنە داىر كوندرك. آنلر سىناوسنلۇق اولادكە بىعت اىتمكە آدملرنى دعوت قىلسونلر. »
 ابۇھاشىم نلۇق وفاتىدىن سىكرە آنلۇق شىعەلرى مەمە بن على گە بىعت اىلدىلر . بوندىن سىكرە مەمە بن على عراق ولايتىنە مىسرە اسملى بىر آدمنى وخراسان ولايتىنە مەمە بن خنىس ، ابۇمەمە الصادق ، حىيان العطار اسملى ذاتلرنى كوندردى
 آرزمان اىچىندە خراسان اھالىسىدىن بىتمەش آدم بونلر نلۇق دعوتلرىنى قىبول ايدوب مەمە بن على حضرتلرىنە بىعت اىلدىلر . ابۇمەمە الصادق بونلردن اون اىكى آدمنى مەمە بن على گە (نقىب) يعنى (وكىل) قىلدى . بو اون اىكى آدمگە (نقىب آل عباس) دىرلر ايدى . بونلر : (خرزاعە) قىبىلە سىدىن سەلىمان بن كنىر ، مالك بن هىثم ، طلحە بن زرىق ، عمرو بن اعىن ، عىسى بن اعىن و (بنى تەمىم) قىبىلە سىدىن لاهز بن قرىظ ، موسى بن كعب ، قاسم بن مجاشع و (طى) قىبىلە سىدىن قىطبە بن شىبىب و (بنى شىبان) دن خالد بن ابراهىم و (آل ابى معىط) دن عمران بن اسمعىل و (بنى حنىفە) دن شىل بن طەمان اىنى . اوشبو آدملر نلۇق اجتەھادىلە بىرنچە يىلدىن سىكرە (بنى امىه دولتى) منقرض اولوب آنلۇق بىرىنە (خلافت عباسىە) قائم اولمشدر . بونى كىلەچككە تفصىلا ذكر ايدىرمز ان شاء الله تعالى

ھەر تورلى خىبەرلەر

ھىجرەتتىن اوشبو بوزنچى يىلدە خلىفە عادل عمر بن عبد العزىز حضرتلرى خراسان ولايتى نلۇق بوزنغى والىسى بىزىد بن مەلب نى شامغە كىتەرتوب آندىن جىرجان

(۱) مەمە بن على (شام) نلۇق جەنۇبىدە (بەلقا) خىطە سەندە (ھىمە) اسملى بىر اورۇندە اقامەت قىلور ايدى ،

مالینڭ خمسينى (بشمن برينى) طلب قىلدى . چونكه يزید سلیمان بن عبد الملك زمانده : «جرجان دن آلنان غنیمت مالینڭ خمسى آلتیپوز میلیونغه ایرشدى . الحال بو مال منم قولمده در» دیو سلیمان غه یازمش ایدى . عمر حضرتلری بومالنى طلب قىلقدە یزید بن مہلب : «منم قولمده بوقدر مال یوقدر» دیهرك انكار قىلدى . عمر حضرتلری : «یا یزید الله تعالى دن قورقۇڭ بو مال مسلمانلرنڭ حقیدر» دیونصیحت قىلسەده یزید انكارنده دوام ایندیکنن عمر حضرتلری آنى (حلب) قلعه سینە حبس قىلردى . یزیدنڭ سائر احوالی کيله چكده ذکر ایدیلور .

ینه بویلكه عمر بن عبد العزيز حضرتلری خراسان والیسی جراح بن عبد الله نى عزل ایديرك آنڭ یرینه خراسان والیلكینه عبد الرحمن بن نعيم القشیری نى تعیین ایلدى .

وینه بویلكه خلیفه عادل عمر حضرتلری (سند) طرفنده حکومت ایمن مجوسی پادشاهلرنى مکتوب ایله دین اسلامه دعوت قىلدى آنلر دخى خلیفه نڭ دعوتینى قبول ایدوب اسلام دینیله مشرف اولدیلر . وعرب اسملریله تسمیه اولندیلر . اول وقتده سند مملکتینڭ والیسی عمرو بن مسلم ایدیکه عمر حضرتلری طرفندن تعیین اولنمشیدی . مذکور عمرو قتیبه بن مسلم نڭ قرداشیدر . وینه بویلكه عمر حضرتلری (الجزیره) یه عمر بن هبیره الفزارى نى (افریقیه) یه اسمعیل بن عبد الله نى ، (اندلس) مملکتینه سمع بن مالک الخولانى نى والى نصب ایلدى . او شبو سمع بن مالک عالم وعاقل بر ذات اولوب اندلس ده والى بولندیغى مدتده حسن اداره یه موفق اولمش وحتى بر (۱) دونما تجهیز ایدوب اوزرینه (امیر الماء) اسمیله بر آدمنى امیر نصب ایلمشدرکه الآن آوروپالیلر بو اسمنى (امیرال) دیو استعمال ایتمکده درلر . (امیر الماء) نڭ معناسى (صوامیری) دیمکدر .

بویلكه هج وقتده مدینه منوره امیری ابوبکر بن محمد حاجیلره امیر اولمشدر .

(۱) دونمانڭ اصلی (طونما) اولوب صوغش کیمه لرینڭ جموعه سینە دیرپان اسمدر .

بند بويلىك اصحاب كرامدن ابوالطفيل عامر بن وائل رضى الله عنه مکه مکرمه ده وفات اولمشدر. مذکور ابوالطفيل حضرتلى رسول اکرمنىڭ ايلىڭ صگره وفات ايلىن صجابه سيدرکه بونىڭ وفاتيله يريورنده اصحاب كرامدن هيچ كيمسه قالماشدر. رضى الله عنهم .

فقها دن مسلم بن يسار دخى بويلىك وفات اولمشدر .

هجرتدن [۱۰۱] نچى يلىنىڭ وقائى

يزيد بن مهلبنىڭ زند اندن قاچىدىغى .

خليفة عادل عمر بن عبد العزيز حضرتلىنىڭ يزيد بن مهلب نى حلب قلعه سینه حبس ايتىردىكىنى بوقارىده ذكر ايتىشىم . اوشبو يوز برنچى يلىك يزيد بن مهلب عمر حضرتلىنىڭ خسته اولدىغى ايشوب آنىڭ يرينه خليفه اولدق يزيد بن عبد الملك دن قورقدىغىدن حلب شورىنىڭ اميريله قلعه صاچىلىرىنىڭ كوزلىرىنى مال ايله باغليهرق حبس خانه دن چىقوب بصره طرفينه قاچىدى . چونكه يزيد بن عبد الملك ايله بونىڭ آراسنده دشمانلىق وار ايدى . عمر وفات اوله قالسه يزيد بن عبد الملك منم قانمنى توگار ديو قورقدىغىدن قاچىشدر . يزيد بن مهلبنىڭ بوندىن باشقه واقعه لرى كيله چكده ذكر ايدىلور . ان شاء الله تعالى .

وفات عمر بن عبد العزيز رحمه الله تعالى

هجرتدن اوشبو يوز برنچى يلىك امير المؤمنين ع. ر بن عبد العزيز حضرتلى اختوز طوقز ياشنده اولدىغى حالده (دبر سمعان) اسملى اورنده وفات اولوب تول اورنده دفن اولمشدر . مدت خلافتى ايكى يىل وبش آيدى . خلفاء (۱) راشدين دن صگره عمر بن عبد العزيز كى خليفه عادل كلماشدر . اخلاق حميده وآثار حسنه لرندن بر آزينى بوقارىده ذكر ايتىشىم . علماء اسلام

(۱) خلفاء راشدين دن مراد : ابو بكر الصديق ، عمر الفاروق ، عثمان ذوالنورين ، على المرتضى ، حسن المجتبى رضى الله عنهم حضرتلدر . بونلر نىڭ احوال تاريخى لرى ايكنچى قسىمه ذكر ايدىلدى .

بالاتفاق عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینی اوشبو برنجی یوزنلڭ (مجدد) (۱) نمن
صانامش لدر.

عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینلڭ سلسلهء نسبی آناسی طرفندن عمر الفاروق
رضی اللہ عنہ یه اولاشور. چونکه عمر حضرتلرینلڭ آناسی ام عاصم بنت عاصم بن
عمر الفاروق بن الخطاب رضی اللہ عنہ در. آناسی طرفندن (بنی امیہ) دن
واولاد مروان دن ایدیکنی یوقاریده ذکر ایتمیشیم.

اهارت یزید بن عبد الملک.

عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینلڭ وفاتندن صکره یزید بن عبد الملک که
بیعت اولندی.

یزید بن عبد الملک خلیفه اولدقن صکره هر برایشنده عمر بن عبدالعزیز
حضرتلرینه مخالفت قیلور بولدی. اول جمله دن عدالت وانصاف صاحبی
ابوبکر بن محمدنی مدینه منوره والیلکندن عزل ایله آنلڭ یرینه عبد الرحمن
بن ضحاک الفهری نی تعیین ایلدی.

خوارج محاربه سی

عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینلڭ زمان خلافتنه (جوخی) اسملی اورندن ایکیوز
قدر خوارج ایرگه شتروب (بنی یشکر) قبیله سنندن شوذب اسملی برعرب
خروج ایلمش ایدی. کوفه والیسی عبد الحمید آنلرنلڭ ضررینی دفع قیلیم
ایچون ایکی ملڭ عسکر ایله محمد بن جریرنی کوندرمش ایدی. خلیفه عادل
عمر حضرتلری: «خوارج طائفه سی اهالیگه ضرر ایرشدیرمه لر آنلرنی اوز
حالرنجه قویکن» دیو بیورمش ایدی. مذکور شوذب عمر حضرتلرینه ایکی
ایلچی کوندرمش ایدی. بونلرنلڭ جمله سیننی یوقاریک تفصیلا ذکر قیلیمش ایدم.
عمر بن عبدالعزیز حضرتلری وفات اولدقن صکره کوفه والیسی نلڭ

امریله محمد بن جریر خوارج اوزرینه هجوم ایدوگه حاضر لنمیه باشلادی.
خوارجنلڭ رئیس شوذب کوفه عسکرینلڭ قوماندانی محمد بن جریرگه: «نه ایچون
عهدنن بوزوب محاربه یه حاضر لنیورسز. خلیفه حضورینه کوندرلش ایلچیلریم

(۱) هر یوز باشنده دین اسلامنی تجدید ایدوچی یعنی بدعتلردن پاکه گوچی بر آدم توغری
کامشدرکه بو آدمگه (مجدد) دیرلر. بو توغریده رسول الله دن حدیث روایت قیلنمشدر.

کیلگانچی صبر ایدیگنیز» دیسهده محمدبن جریر: «بزرگه کوفه والیسی مهاربه ایدیوگه امر قیلدی» دهرک عسکرینی تزوب خوارج اوزرینه هچوم قیلدی. خوارج بربرسینه قاراشوب: «شکسزرجل صالح عمر وفات اولغاندر» دیدیلر. بونن صکر خوارج قلیچلرینی صوروب مهاربهیه کرشدیلر. وکوفه عسکرندن برجوغینی قلیچدن کیچردیلر. آخر الامر کوفه عسکری بوزیاوب قاجدیلر. خوارج طائفه سی آنلرنی کوفهیه قدر قودیلر. صکره دونوب جوخییه کلدیلر. شول آراده شوب ننگ ایلیچسی قایتوب عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینک وفات اولدیغنی بیلدردی.

بونن صکره خلیفه یزیدبن عبدالملک خوارج اوزرینه تمیم بن حباب ایله ایکی مک عسکر کوندردی. بودفعه دهی خوارج غلبه قیلمشدر. تمیم بن حباب ننگ عسکری ایکیگه آیریلوب بفرقه سی کوفهیه و بفرقه سی شامغه قاراب قاجمشدر. وقوماندا نلری تمیم بن حباب قتل اولمشدر.

بونن صکره خلیفه یزید بر آرز عسکرایله نجده بن الحکیم الازدی نی کوندردی. خوارج طائفه سی نجده بن الحکیم نی دهی قتل ایدرک عسکرینی قروب قاجردیلر. بونن صکره خلیفه ایکی مک عسکر ایله شجاع بن وداع نی کوندردی. خوارج مذکور شجاع نیدن آخرة عالمینه کوندرمشدر وعسکرینی مغلوب و بریشان ایلمشدر.

بو واقعه دن برنجه آی کیچدیکن صکره مسالمه بن عبدالملک کوفهیه کلدی. اون مک قدر شام عسکر ایله سعید بن عمرو المحرشی نی مذکور خوارج اوزرینه کوندردی. خوارج طائفه سی قلیچلرینک قندیلرینی صنروب تاشلاب شام عسکرینه آرسلانلر کبی حمله ایلدیلر. و آنلرنی برنجه مرتبه اورنلرندن قوپاردیلر. نهایت قوماندانلری سعید بن عمرو: «ای شام عسکری بو قدر آزادمن قاجسه گز اویات اولماسمی» دهرک عسکرینی تویخ قیلدی. شام عسکری قوماندانلرینک سوزنن غیرتکه کلوب جمله سی بردن خوارج اوزرینه حمله ایدرک آنلرنی قلیچدن کیچردیلر. شوب ایله آگتابع اولان ایکوز خوارج هلاکت چوقرینه کیتدیلر.

اون ملك ن فردن مركب جسيم بر عسكرنك ايكپورت قدر آدمگه غلبه لری
عجب ایش توگل بلسكه بو قدر آرزوار جنگ نچه دفعه اوزلرندن قات قات آشق
عسکر نی تارمار ایلدکلری عجاائباتندئر ، اوشبو اوچنچی قسمه ذکر ایلدش
خوارج واقعه لرینی اوقغان آدملرگه : «اسلام فرقه لری ایچندک ایلک فدا ئیسی
خوارج فرقه سی ایدیکی» معلوم اولور .

بویله خلیفه یزید (افریقیه) والیلکینه یزید بن ابی مسلم نی تعیین
ایلمشدر . حاجیلره مدینه امیری عبدالرحمن بن ضحاک امیر اولمشدر .
بویله (الجزیره) نك بورنغی والیسی محمد بن مروان بن الحکم وفات اولمشدر .

هجرتدن [۱۰۲] نچی یلنك وقائی یزید بن مهلب نك عصیانی .

یزید بن مهلب نك حبش خانه دن بصره طرفینه قاچدیغنی یوقاریه ذکر ایتمش
ایلم . یزید بن مهلب بصره یه واردقن صکره بر چوق مال صرف ایدوب
عسکر جمع ایلدی . اول وقت بصره ده والی بولنان عدی بن اوطاة نك عسکرینه
غلبه ایدرک بصره شهرینی ضبط ایلدی . او زینه مخالف اولان آدملر نی حبس
ایتدردی . عدی بن اوطاة نی دخی بونلرایله برلکک حبس ایتدردی . بونلن
صکره یزید (فارس) ، (اهواز) ، (کرمان) طرفلرینه بر رفرقه عسکر کوندروب
اورالری ده ضبط ایتدردی .

بوخبر خلیفه یزید بن عبدالملک که ایرشدیکن صکره ایلک مشهور
قوماندانلرندن قرداشی مسلمه بن عبدالملک ایله قرداشینک اوغلی عباس بن
ولیدنی یتمش ملك عسکر ایله (عراق) ولایتینه کوندردی بونلر کوفه یه کلوب
نزول ایلدیلر . یزید بن مهلب شام عسکرینک کلمکه اولدیغنی ایشتدیکن
صکره بصره شهرینه قرداشی مروان بن مهلب نی امیر ایدوب (واسط) شهرینه
واردی . اول یردن قرداشی عبدالملک بن مهلب نی عسکر ایله کوفه یه کوندردی ،
صکره واسط شهرینه اوغلی معاویه نی امیر ایدوب ارزی دخی کوفه یه یوردی .
کوفه قربنک (سواد) اسملی اورنک عباس بن ولید عسکر ایله قارشو کلوب

عبدالملك بن مهلب ننگ عسكرىنى بوزدى . مسلمه بن عبدالملك دخی شام عسكريله كوفه دن حرکت ايدرك (انبار) شهرينه كلدى . صكره كوپر صالح يروب (قرات) نهرىنى كيچەرك يزید بن مهلب ننگ قارشوسينه كلوب نزول ايلدى . شول آرا ده كوفه دن وباشقه اورنلردن پك چوق آدم كلوب يزید بن مهلب كه تلح اولدقلرندن عسكرى يوز يكرمى مکه ايرشدى .

بوندن صكره ايكي عسكر برى برينه هجوم ايدەرك محاربه يه كرشديلر . يزید بن مهلب طرفنه بولنان عسكر ننگ كوبره گى يالگز مالغه قزغوب كيلگان آدملردن عبارت اولديغندن محاربه باشلانور باشلانماز بوزيلوب قاچديلر . يزید ننگ ياننه قرداشلريله قوم قبيله سنندن باشقه هيچ كيمسه قالمادى . يزید بن مهلب علم حربده ماهر وبهادر آدم اولديغندن محاربه ده چوق يكتلكلر كوتردى . وشام عسكرىنى ياروب مسلمه بن عبدالملك اوزرينه يوردى . شول آرا ده شام ننگ آطلو عسكرى ايريشوب يزیدنى قتل ايتديلر . بو محاربه ده محمد بن مهلب ايله حبيب بن مهلب دخی قتل اولديلر .

يزید بن مهلب قتل اولدقلدن صكره مهلب ننگ قليچدن قورتيلان اوغللرى و اوغللريننگ اوغللرى بصره شهرينه كلوب طوپلانديلر . صكره ماللرينى ، خاتون وبالالرينى آلوب كيمه لر ايله (كرمان) طرفينه قاچديلر . بونلر ننگ ريسلرى مفضل بن مهلب ايدى . بوزلمش عسكر ننگ بر چوغى بونلره تابع اولشلر ايدى . بونلر كرمان ساحلينه ايرشديكدن صكره قورويه چيقوب ماللريله خاتون وبالالرينى حيوانلره آرتوب (قندابيل) شهرينه يوردیلر . شول آرا ده مسلمه بن عبدالملك طرفندن كونرلمش عسكر آرقه لرندن ايرشوب بونلره هجوم قیلدى . آرا لرندە پك قورقنچ وقانلى بر محاربه واقع اولدى . بو محاربه ده مهلب ننگ اوغللرى و اوغللريننگ اوغللرى قتل اولديلر . يالگز ابو عيينه بن مهلب و عمر بن يزید بن مهلب و عثمان بن مفضل بن مهلب (سجستان) طرفينه قاچوب (كابل) پادشاهى (تيل) گه صغندیلر . صكره بونلر خليفه يزید ننگ امانيله وطنلرينه قايتمشلردر .

بو وقعه مهلب بن ابی صفره اولادینک برنجه یلدن بیرلی عراق وخراسان طرفلرینی یاقنورتمش چراغلرینی سوندمشدر . مهلب ایله آنک اولادی عراق وخراسان طرفارنده خیلی خدمت کوسترمشلردر که یوقاریده ذکر ایدلمشدر .

ترك غزاسی

هجرتدن اوشبو یوز ایکنچسی یله خلیفه یزیدبن عبدالملک عراق وخراسان ولایتلرینی قرداشی مسلمه بن عبدالملک که طاپشردی .

مسلمه کوفه شهرینه محمد بن عمرو بن ولیدنی، بصره شهرینه، عبدالرحمن بن سلیمان الکلبی نی امیر نصب ایلدی . صکره عبدالرحمن نی بصره امارتدن عزل ایله آنک یرینه عبدالملک بن بشر بن مروان نی تعیین ایلدی . وخراسان والیلکینه سعید بن عبدالعزیز الاموی نی تعیین ایلدی .

منکور سعید بن عبدالعزیز خراسان ولایتینه واردقن صکره (ترکستان) طرفلرند آنک ضعف ادارهسی شایع اولدیغندن ترك پادشاهی (خاقان) پک چوق عسکر جمع ایدوب (سمرقند) طرفینه کوندردی . بو عسکر نک قومانانی (کورصول) اسملی برمشهور ترك ایدی . کورصول اوشبو عسکر ایله سمرقند حوالیسینه کلوب (قصر الباهلی) اسملی اطرافی قورغان وختق ایله احاطه اولنمش برضور قصرنی محاصره ایلدی . بو قصرده بسر یوز مسلمان خاتون وبالالریله اقامت قیلماق ایدیلر .

قصر اهالیسی سمرقند امیری عثمان بن عبداللهدن یاردم ایسته دیلر . عثمان بونلر نک یاردمینه مسیب بن بشر ایله دورت ملک عسکر کوندردی . مسیب بولغه چیققدن صکره عسکرینه خطاب ایدرهک : «سز لر اوزگزدن نجه ونجه قات آشق اولان ترك عسکری اوزرینه واره چقسکز . ایچکزده غزا و صبرنی اراده قیلان آدم وارایمه منم ایله برلکک وارسون بوغیسه کیرو قایتسون» دیدیکک عسکرندن برمک اوچیوز نفری کیرو قایتدی بر آرز یوردیکدن صکره مسیب اولگی سوزینی ایکی مرتبه تکرار قیلدی . هر مرتبه سنک عسکرندن مکر آدم کیرودوندی . یاننده فقطیدی یوز آدم قالدی . مسیب ایله اوشبو یددی یوز آدم کیچهسی سحر وقتنده (قصر الباهلی) گه کل دیلر . وجملهسی بسر آوزدن

تكبير ايتوب غافل ياتقان ترك عسكرىنى آكسزدن باصوب قرمىه باشلاديلر .
 محاربه اول درجه شدتلى اولدىكە قصرده بولنان اهل اسلام قيامت قويدى ديو
 ظن قيلمشاردر . آخر الامر ترك عسكرى بوزيلوب قاچدىلر . بوندىن صكره
 سيب قصرده بولنان مسلمانلرنىڭ جميعىنى سمرقندكە آلوب كىندى .

تاڭ توغدىن صكره ترك عسكرى تكرر قصرگه رجوع قىلدىلر . اوراده
 اوزلرينىڭ اولكلرنىن باشقە هيچ كىمىسە كورمىكلىرىدە بربرسىنە قاراشوب :
 «كىچەسى بورايە كلوب بىزنى شىغون ايدىنلر (بنى آدم) دن توڭلر دىدىلر .
 سمرقند اھالىسى عھدىلرېنى بوزوب (خاقان) نىڭ عسكېرىنە ياردم
 وېرىشلر ايدى . بوخېر خراسان والىسى سعېد بن عبدالعزىزگە اېرىشىكى
 اېلە برچوق عسكېر جمع ايدەرك (مرو) دن حرىكت قىلدى . وسمرقند مېلىكتېنە
 واروب اھالىسىنى تكرر خلافت اسلامىگە رېبى قىلدى .

بعض خېبرلر

ھىرتدن اوشبويوز اېكنچى يىلكە خلىفە يزىد قرداشى مسلمەنى عراق وخراسان
 والىلىكىدىن عزل اېلە آنىڭ يېرىنە (الجزىرە) والىسى عمر بن ھىبىرەنى كوندردى .
 ىنە بويىلە (افرىقىە) والىسى يزىد بن ابى مسلم قتل اولمىشدر . بونىڭ
 سېبى اولدىركە : مەككور يزىد اول بزنىڭ اصلى اھالىسىدىن اولان (بربر)
 طائفەسىنىڭ اسلام دىنىنە داخل اولانلرىنە دە خراج وضع ايلدى . شول سېبىدىن
 (بربر) لر آنى قتل ايلدىلر .

وېرىنە افرىقىە نىڭ بورىغى والىسى مھمېدىن يزىدنى تكرر والى قىلدىلر .
 خلىفە دەخى بونىڭ والىلىكىنى تصدىق اېلە بىرنە قالدىردى .

بو يىلكە حج وقتىدە مەدىنە منورە امېرى عبدالرحمەن بن ضەكك بن قىس
 الغھرى ھاجىلەرە امېر اولمىشدر .

بويىلە مصر والىسى اسامە بن زىد ايدى .

هجرتدن [۱۰۳] نچی یلنک و قاتئی

هجرتدن اوشبو یوز اوچنچی یلده خراسان والیسی سعید بن عبدالعزیز عزل اولنوب آنک یزیننه سعید بن عمرو الحرشی تعیین اولندی. سعید الحرشی خراسان ولایتینه وارد قمن صکره بر چوق عسکر ایله (مرو) شهرندن حرکت ایده رک (جیعون) نهرینی کیچدی. و اطاعت دائره سندن چیقمش اولان (صغد) و (نسف) و (کش) اهلایلرنی جبراً اطاعت قیلدردی. و کش و نسف شهرلرینک حرب و خراج اشلرینی سلیمان بن ابی السری گه طاپشردی.

(صغد) سمرقند مملکتینک اسم قدیمیدر. (کش) شهر سبزنگ، (نسف) قارشی شهرینک اسم قدیمیلریدر. بو ایکی شهر بوکونده بخاراخان تصرفتدر. بونلرنی یوقاریلده ذکر ایتمشیدم.

ینه بویله مکة مکرمه و طائف امیری عبدالعزیز بن عبدالله عزل اولنوب طائف که عبدالواحد بن عبدالله النضری فی امیرنصب ایلدی. و مکة مکرمه فی مدینه امیری بولنان عبدالرحمن بن ضحاکنگ اداره سیننه طاپشردی بویله هج و قنتده مذکور عبدالرحمن حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه اوشبو یوز اوچنچی یلده علما فی اسلامدن و کبار تابعیندن عامر بن شراحیل الشعبی حضرتلری کوفه ده وفات اولمشدر. و فاتنگ یتمش یددی یاشنده ایدی. شعبی حضرتلری کوفه ده اقامت قیلمش ایسه ده اصلی (یمن) عربلرندن ایدی.

هجرتدن [۱۰۴] نچی یلنک و قاتئی

(۱) خزر غزاسی

هجرتدن اوشبو یوز دورنچی یلده اسلام عسکری (ارمنیه) طرفندن (خزر) مملکتینه کردیلر. بو عسکرنگ قوماندانی نبیت النهرانی اسملی بردات ایدی.

(۱) خزر ترک اقوامندن بر قوم اولوب بحر خزرنگ یعنی (کاسپی دیکزی) ننگ شمال غریسندده (وولغا) نهرینک ایکی جهتده ساکن ایدیلر. خزر مملکتینک پای تختی (استرخان) شهری ایدی. خزر و بلغار ترکاری قاشنده وولغا نهرینک اسمی (اتل) اولدیقتن بو نهرنگ کنارنده بولنان استرخان شهریده اتل اسمیله تسمیه قیلنور ایدی. بو شهرگه استرخان و حاجی طرخان اسملری سوکره دن ویرلمشدر.

خزر تركلرى (قبچاق) وباشقه ترك قبيله لريله اتفاق ايدوب اسلام
عسكرينه هجوم ايلدیلر. آراسلرنده پك قورقنچ وقانلى برمهاره واقع اولدى.
بومهاربه ده اسلام عسكرندن پك چوق آدم شهيد اولدى. سلامت قورتيلانى
قاچوب شامغه خليفه يانينه قاينديلر

بونن صكره خليفه ارمينيه گه جراح بن عبدالله الحكيمى نى امير نصب
ايدهرك آنى پك چوق عسكر ايله اورايه كوندردى. و آڭا خزر مملكتينه
كروب غزا ايدوگه امر قيلدى. جراح بن عبدالله اوشبو عسكر ايله حدودكه
ايرشديكى وقتك خزر قومى (دربند) شهرينه كهرهك حدودده بولنان اهل
اسلامنى يغما وغارت ايدوگه حاضرلنمشلر ايدى. جراح تيزلك ايله (كر)
نهرينى كيچوب دربند شهرينه ايرشدى. شول آراده خزر پادشاهينڭ اوغلى
پك چوق عسكر ايله قارشو كلدى. و (ران) نهرى كنارنك ايكي عسكر آراسنك
قانلى برمهابه اولدى. آخر الامر خزرلر بوزيلوب قاچديلر. جراح بن عبدالله
آنلرنڭ آرقه لرندن كيدرك (حصين)، (يرغو)، (بلنجر) شهرلرينى فتح ايلدى
(۲) بلنجر شهرينڭ محاصره سى وقتنك خزر تركلرى آخر چيكيكه قدر
مدافعه قىلك قلرندن پك چوق قان توگلمش در. نهايت اسلام عسكرى قلىچلرينڭ
قتيلرينى صندروب تاشلاب جمله سى بردن خزر عسكرينه هجوم قىلدیلر.
وشول هجوم ايله شهرنى آلدیلر.

بونن صكره جراح بن عبدالله خزر فتحينى اكمال ايتنك ايچون خليفه
يزيدن عسكر ايسنه دى. وعسكر كىلگانچى خزر مملكتنك
قالدى. جراحنڭ بونن باشقه احوالى كيله چكده ذكر ايديلور ان شاء الله تعالى.

بنى العباس داعيلرى.

هجرتن اوشبو يوز دوردنچى يلك محمد بن على بن عبدالله بن عباس رضى
الله عنهمانڭ عبدالله اسملى اوغلى توغدى. اوشبو عبدالله خلفاء عباسيه دن

(۲) بلنجر كاسىي دېڭزى نڭ ساحل غريسنده ودر بند شهرينك شمالنده يعنى شروان جهتنده
ايكى بر شهر ايدى.

برنجی خلیفه اولوب کنیه سی (ابوالعباس) ولقبی (السفاح) در. عبدالله توغاندن صوڭ خراسان ولایتندگی اولاد عباس داعیلرینڭ رئیسارندن ابو محمد الصادق بر نیچه داعیلر ایله محمد بن علی حضرتلرینه کلدی. محمد بن علی اوغلی عبدالله نی کوتهروب بونلرنڭ یانینه آلوب چیققی و بالاغه اشاره ایلرک: «اولاد عباس دن ایڭ اۆل خلیفه اولهچق ذات اوشبو بالادر. و بونلڭ زماننده بنی امیه دولتی منقرض اولور» دیدی. اول وقتده عبدالله اون بش کونلڭ بالا ایدی. محمد بن علی حضرتلری بونی آتا و بابالارندن ایشتمش ایدی. آتا و بابالری رسول الله صلی الله علیه و سلم دن ایشتمش ایدیله .

محمد بن علی حضرتلرینڭ عراق و خراسان طرفلرینه داعیلر کونلردیکنی و آنلرنڭ اهلینی اولاد عباس که بیعت ای دوگه دعوت قیلد قلرینی یوقاریده ذکر ایتمشیدم .

آنلرنڭ دعوتلرینڭ نتیجه سینی کیله چکک اوقورسز بر آز صبر ایدیکنز هجرتدن یوز دور دنچی یلده خراسان و الیسی سعید بن عمرو الحرشی عزل اولنوب آنلڭ یرینه مسلم بن سعید الکلابی تعیین ایدیله .

ینه بویله عبدالرحمن بن ضحاک مکه و مدینه امارتندن عزل اولنوب آنلڭ یرینه (طائف) امیری عبدالواحد بن عبدالله النضری تعیین ایدیله .

منکور عبدالواحد بویله حاجیلره امیر اولمشدر .

عبدالرحمن بن ضحاک نڭ عزلینه سبب شولدرکه: منکور عبدالرحمن حضرت حسین بن علی کرم الله وجهه نڭ قزی فاطمة النبویه نی نکاحلاب آلورغه تله مش ایدی . لکن فاطمه حضرتلری قبول قیلمامش ایدی . اول وقتده فاطمه بالالر آناسی طول خاتون اولوب زوجی حسن المثنی بن حسن السبط بن علی کرم الله وجهه وفات اولمش ایدی . عبدالرحمن فاطمه نی اوز رضالقیله و ارماعاچ قورقتب آلمقچی بولوب: «اگر بکئا و ارماز ایسه ک اولوغ اوغلاڭ عبدالله نی خمراچمسی دیب تهمت ایدوب قامچی ایله صوقد بیرمن» دیو کوچلی باشلادیغندن فاطمه حضرتلری بو ظالم نڭ تعرض و ظلمندن شکایت ایدوب

خليفە يازىد بن عبدالملىك كە مکتوب كوندردى . خليفە فاطمەنىڭ مکتوبىنى
 او قوغاچە عبدالرحمن بن ضحاکنى مەكە و مەدىنە امارتىدىن عزىل ايدىرك آنىڭ
 يارىنىه عبدالواحدنى تەيىن ايدى . عبدالواحد خليفە يازىدنىڭ امرىلە
 عبدالرحمننى تورلى تورلى عذاب ايلە عذابلادى .

ھىجرىتىدىن [۱۰۵] نىچى يىلىنىڭ وقاىتى وفات يازىد بن عبدالملىك .

ھىجرىتىدىن او شىبو يوزىشنىچى يىلى شەعبان آيىنىڭ يىكرىمى بىشنىچى كۈنىدە امىرال مومىنىن
 يازىد بن عبدالملىك قىرق ياشىدە اولدىغى ھالەدە وفات اولمشىدى . مدت
 خلافتى دورىتىل ، بىر آي و بىر نىچە كۈندى .
 وفاتىنىھە ھىبابە اسملى جارىھە سىنىڭ وفاتى سەبب اولمشىدى . چۈنكە خليفە
 يازىد مەككە ھىبابە يە جان كوڭلىدىن عاشق اولەرق كوبرەك وقتىنى آنىڭ ايلە
 بىرلىككە كىچىرىدى . او شىبو يوزىشنىچى يىلى دىخى عاشق و مەشوقە ايكىسى
 بىرلىككە تەنزە قىلمىق اىچۈن (اردن) ناھىيە سىنە كىنمىشلىرى ايدى . شول يىردە
 ھىبابە سى ھىبابە آكسىزدىن ھىستەلىنوب وفات اولمشىدى . آنىڭ ھىستىدىن آغلايە
 آغلايە اون بىش كۈن سىڭرە خليفە دىخى وفات اولوب ھىبابە ياتىنە دىفن اولنىمشىدى .
 يازىدنىڭ سىلسىلە نىسبى : يازىد بن عبدالملىك بن مروان بن الھىكم بن ابى
 العاص بن امىيەدى .

يازىد وفاتىدىن مەقمە قىرداشى ھىشامنى و ھىشام دىن سىڭرە اوغلى ولىدىنى
 ولى عەھد ايلمشىدى .

امارت ھىشام بن عبدالملىك .

يازىد بن عبدالملىك وفات اولدىدىن سىڭرە قىرداشى ھىشام بن عبدالملىك كە
 بىعت اولدى . ھىشام خليفە اولدىدىن سىڭرە عراق والىسى عەمر بن ھىبەرنى
 عزىل ايلە آنىڭ يارىنىھە خالىد بن عبدالله القىسرىنى تەيىن ايدى .

(۱) لان و روم غىزالىرى

ارمىنىيە والىسى جراح بن عبداللهنىڭ (خىزر) مەلكىتىنە كىرۈپ (بىلنچى) شەھرىنى

(۱) لان باخود آلان تركا قوماندان بر قوم اولوب قاقاس قىلغە سىندە و پەخر خىزر سا خاندە ساكن ايدىلەر .

و باشقه برنچه قلعه نی فتح ایلدیکنی یوقاریده ذکر ایتیمشیم .
 هجرتدن اوشبو یوز بشنچی یلده جراح بن عبدالله عسکر اسلام ایله
 (لان) مملکتینه کرووب برنچه قلعه و شهر فتح ایلمشدر .

ینه بویله مروان بن محمد بن مروان برچوق عسکر ایله روم مملکتینه
 کرووب (قونیه) و (کوخ) شهرلرینی فتح ایلدی .
 بویله حج و قنده خلیفه ننگ آناسیننگ قرداشی ابراهیم بن هشام بن
 اسماعیل المخزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

ینه بویله کبار تابعین دن وفهادن عکره حضرتلری وفات اولمشدر .
 مذکور عکره حضرتلری عبدالله بن عباس رضی الله عنهماننگ ٴلی و شاگردی
 ایدی . عبدالله حضرتلری وفات اولدقن صکره اوغلی علی طرفندن آزاد
 قیلنمش ایدی .

ینه بویله عرب شاعرلرندن کثیر عزه وفات اولمشدر .

هجرتدن [۱۰۶] یچی یلننگ وقائی

ترکستان ولان و روم غز الری .

هجرتدن اوشبو یوز آلتنچی یلده (ارمینیه) والیسی جراح بن عبدالله عسکر
 اسلام ایله (لان) مملکتینه کرووب غزا ایده رک اهاالیسنی جزیه یه باغلادی . جراح
 بن عبدالله ننگ (خزر) و (لان) مملکتلرینه کرووب برنچه شهر و قلعه فتح ایلدیکنی
 یوقاریده ذکر ایتیمشیم . وشول اورنلرده قصه لوق ایله اولسه ده خزر ولان
 مملکتلریننگ جغرافیه لرینده ذکر ایتیمشیم . اسلام عسکر یله خزر ولان قوملری
 آراسنده وقوعه کلن محاربه لر کیله چکله دخی ذکر ایدیلور . ان شاء الله تعالی .
 ینه بویله (خراسان) والیسی مسلم بن سعید برچوق عسکر ایله (جیحون)
 نهرینی کیچه رک اسلام حکومتندن باش تارتمش ترکلر ایله محاربه لر قیلدی .
 وینه بویله سعید بن عبدالملک عسکر اسلام ایله (روم) مملکتینه
 کرووب غزا قیلمشدر .

ھەرتورلى خېبرلەر

ھىجرىتىن اوشبويوز آلتىنچى يىلكە (خراسان) ولایتىنىڭ (حجاز) و (تھامە) عربلىرىنىن اولان (بنى مضر) قىبىلەسىلە (يەمەن) عربلىرىنىن اولان (ازد) قىبىلەسى آراسىدا نىزاع و قىتئە باشلانمىشدر . (رىبىعە) و (تغلب) قىبىلە لىرى (ازد) قىبىلەسى طرفىدا اولمىشدر . بو قىتئە بىر نىچە يىلغە تارتىلۇپ بالآخىرە (بنى امىيە دولتى) نىڭ انقراضىنە سىبب اولمىشدر . بونى كىلە چىكە آڭلارسىز .

بو يىلكە ھىج و قىتئە خلىفە ھىشام مەككە مۇكرەمە يە وارۇپ ھىج قىلەمىشدر . يىنە بو يىلكە خراسان والىسى سەئىد بن مسلم ھىزل اولنەرق آنىڭ يىرىنە اسد بن عبد اللە القىسرى تەئىين اولندى .

وينە بو يىلكە (بنى امىيە) دن ھىر بن يوسىف (موصل) والىلىكىنە تەئىين اولندى . اول وقتغە قىدر موصل شەھرىنىڭ (دجلە) نەھرىنى باشقە آغۇم سوللىرى اولمادىغىنىن نەھردن بىراق بولنان مەھلەرنىڭ اھالىسى مىشقت چىكىمكە ايدىلر . ھىر بن يوسىف موصل دە والى بولندىغى مەتتە خلىفە نىڭ امرىلە بىر جەدول يعنى آرىق قازىنىپ دجلە نەھرىنى شەھەر اىچىنە سوكرتەرك اھالىنى مىشقتن قوتقاردى . وينە بو يىلكە خلىفە ھىشام بن عبد الملك مەككە و مەدىنە و طائىف امىسرى عبد الوادى بن عبد اللە النضرى نى عزىل ايدەرك آنىڭ يىرىنە اوزىنىڭ آناسىنىڭ قىرداشى ابراھىم بن ھىشام بن اسماعىل المىغزومى نى تەئىين ايلدى .

ھىجرتدن [۱۰۷] نىچى يىلنىڭ وقائى

سىند و غرىستان و غور غزلىرى .

ھىجرىتىن اوشبويوز يىلدىنچى يىلكە عراق والىسى خالىك بن عبد اللە القىسرى (ھىندىستان) ھەدۈندەگى (سىند) ولایتىنە جىنىد بن عبد الرحمن نى والى نەصب ايلدى . اول وقتتە (كەرج) اھالىسى ھەدىلرىنى بوزۇپ اطاعتىن چىقىمش ايدىلر . جىنىد بن عبد الرحمن كەرج شەھرىنى فتح ايدەرك اھالىسىنى تىكرار اسلام ھۆكۈمىتىنە اطاعت قىلدردى . بونىن باشقە (ارىن) و (مالىيە) شەھەرلىرىنى دىخى فتح ايلدى .

ینه بویلده خراسان والیسی اسد بن عبدالله القسری برچوق عسکرایله (مرو) شهرندن حرکت ایلدی. و (طالقان) طاغلری قوبنده بولنان (غرستان) مملکتینه واروب غزا ایدهرک پادشاهی (نمرون) نی صلح طلبینه مهور ایلدی. ینه بویلده مذکور اسد بن عبدالله (هراة) طاغلرنده گی (غور) مملکتینه واروب غزا ایدهرک برچوق غنیمت مالی آلمشدر.

بو واقعه دن بریل صکره اسد بن عبدالله تکرار (غور) مملکتینه واروب غزا ایدهرک برچوق اسیر و غنیمت مالی آلمشدر.

خزر غزاسی

(ارمینیه) والیسی جراح بن عبدالله ننگ (خزر) و (لان) مملکتلرینه کروب برنجه شهر و قلعه فتح ایلدیکنی یوقاریده اوچ اورنک ذکر ایتمشیم. هجرتدن اوشبو یوزیدنچی بیلک خلیفه هشام ارمینیه والیلکندن جراح بن عبدالله نی عزل ایدهرک آننگ یرینه اوزینک قرداشی مسلم بن عبدالمکک نی تعیین ایلدی. مسلمه ارمینیه نی حرث بن عمرو الطائی گه طاپشردی. مذکور حرث بن عمرو عسکر اسلام ایله (خزر) مملکتینه کروب برچوق بیلک و قریه فتح ایلمشدر.

افریقیه و اندلس احوالی.

(افریقیه) والیسی یزید بن ابی مسلم قتل اولنوب آننگ یرینه محمد بن یزید تعیین اولندیغنی یوقاریده ذکر ایتمشیم. بو واقعه دن بریل صکره افریقیه والیلکینه بشر بن صفوان الکلبی تعیین اولمشدر.

(اندلس) والیلرندن بعضیلری توغریدن توغری خلیفه لر طرفندن نصب اولنورلر و بعضیلری افریقیه والیلری طرفندن تعیین اولنورلر ایدی. عمر بن عبد العزیز ننگ زمان خلافتنه سمع بن مالک الحولانی ننگ اندلس والیلکینه تعیین اولندیغنی یوقاریده ذکر ایتمشیم. مذکور سمع بن مالک غزا و جهاد قصدیله (فرانسه) طرفینه کیدوب (طلوشه) یعنی (طولوز) شهرینی محاصره ایتمش ایدی. اثنای محاصره ده سمع بن مالک شهید اولدیغندن افریقیه والیسی یزید بن ابی مسلم اندلس والیلکینه عنسبه بن شهیم الکلبی نی تعیین

ایلمش ایلی . مذکور عنسبه بن شجیم هجرتدن اوشبویوزیدنچی یلک (فرنک) یلادنن (نموسه)، (لیون)، (اوتونه) شهرلرینی فتح ایلی . عنسبه بوغزاده مجروح اولوب قایتدیغی وقتده یولده وفات اولمشدر . بوندن صکره افریقیه والیسی بشر بن صفوان اندلس والیلکینه یحیی بن سلمة الکلبی فی تعیین ایلی . بویله مکه ومدینه امیری بولنان ابراهیم المخزومی حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

هجرتدن [۱۰۸] نچی یلنک وقائی

روم و خزر غزالی

هجرتدن اوشبو یوز سکنچی یلک مسلمه بن عبدالملک بر چوق عسکر ایله (روم) مملکتینه کروب (قیساریه) فی فتح ایلی . یینه بویله ابراهیم بن هشام عسکر اسلام ایله حدوددن آشهرق (روم) قلعه لرندن برقله فتح ایلی .

وینه بویله خلیفه هشام ننگ اوغلی معاویه دونما ایله کیدرک آق دیگنده واقع (قبرس) جزیره سینه چیقوب غزا ایلی .

وینه بویله (خزر) پادشاهیننگ اوغلی برچوق عسکر ایله حرکت ایدرک (آذربایجان) طرفده بولنان برشهرنی محاصره ایلی . (ارمینیه) و (آذربایجان) والیسی بولنان حرث بن عمر الطائی بوخبرنی ایشتنکچده عسکر جمع ایلوب خزر ترکلری اوزرینه یوردی . و آنلرنی بر ایکی حمله ده بوزدی . و بوزلمش ترکلرنی (رس) یاخود (آراث) نهرینه قدر قودی . شول برده ترکلر کیرودونوب عسکر اسلام ایله تکرار محاربه یه کرشدیلر . بودفده دخی ترک عسکری بوزلمشدر . و آنلردن پک چوق آدم قتل اولنمشدر . و پادشاهلریننگ اوغلی کوچکه قاچوب قور تولمشدر .

بویله (شام) ده طاعون مرضی پیدا اولمشدر .

بویله حج وقتنده مکه ومدینه وطائف امیری بولنان ابراهیم بن هشام المخزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن [۱۰۹] میچی یلنک و قائی

روم، خزر، سچلییه غزالی.

هجرتدن اوشبو یوز طوقز میچی یلنک عبدالله بن عقبه الفهری دوننما ایله دیگزدن و معاویه بن هشام بر چوق عسکر ایله قورودن (روم) مملکتینه کروپ غزالی قیلمشلردر. معاویه بن هشام بوسفرنده روم قلعه لرندن (طیبه) قلعه سینلی فتح ایلمشدر.

ینه بویله مسلمه بن عبدالملک عسکرایله (آذربایجان) طرفندن (خزر) مملکتینه کروپ غزالی ایله رک بر چوق غنیمت مالی آلوب کیرو قایتمشدر. وینه بویله (افریقیه) والیسی بشر بن صفوان دوننما ایله آق دیگزه چیقوب (سچلییه) جزیره سینلی یغما و غارت قیلمشدر. وپک چوق غنیمت مالی آلورق کیرو آفریقیه نلک مرکزی اولان (قیروان) شهرینه قایتمشدر.

بشر بن صفوان سچلییه غزاسندن قایتدقن صکره وفات اولدیغندن خلیفه هشام افریقیه والی لکینه عبیده بن عبدالرحمن السملی نی تعیین ایلمشدر. مذکور عبیده بن عبدالرحمن اندلس والیسی یحیی بن سلمه نی عزل ایله رک آنک برینه حذیفه بن الاحوص الاشجعی نی تعیین ایلدی. صکره حذیفه نی عزل ایله رک اندلس والی لکینه عثمان بن ابی لسعة الخثعمی نی تعیین ایلدی.

بعض خبرلر

هجرتدن اوشبو یوز طوقز میچی یلنک خلیفه هشام خراسان والیسی اسد بن عبدالله القسری نی عزل ایلدی. اسد بن عبدالله خراسان ولایتینی حکم بن عوانة الکلبی یه طابشروب اوزی عراق ولایتینه قایتدی. بونندن صکره خلیفه هشام خراسان والی لکینه اشرس بن عبدالله السملی نی تعیین ایلدی. مذکور اشرس بن عبدالله نی ابن الاثیر حضرتلری: «فاضل و کامل بردات ایلدی» دیو مدح قیلسه ده بو آدمین شریعت و حقانیتکه خلافی برایش صادر اولوب خراسان ولایتینه پک چوق قان توکلمگه سبب اولمشدر. بونی یقینه آگلار سز.

بويلىكە حج و قىتئە مەكە و مەدېنە و طاقق اميرى بولنان ابراهيم بن هشام المخزومى حاجىلرە امير اولمشدر .

هجر تدن [۱۱۰] نچى يلنك و قائلئى

تركستان اھالىسىنك عصيانى و كمرجه واقعهسى .

حضرتن اوشبو يوز اونچى يىلدە (خراسان) واليسى اشرس بن عبد الله (سمرقند) وبتون (ماوراء النهر) اھالىسنى دين اسلامە دعوت قىلماق اپچون ايوالصيداء بن طريف و ربيع بن عمران اسملرنده اولان ايكي آدمنى كوندردى .
 بونلرە : « هر كم دين اسلامى قبول ايدرايسە آننن جزية آلنماز » ديوندا ايتىرگە امر قىلدى . بو ايكي ذات سمرقندكە واروب اول طرفلردە ساكن اولان تركلرنى دين اسلامە دعوت قىلدىلر . و : « دين اسلامە داخل اولان آدمنن جزية آلنماس » ديوندا ايلدىلر . بونلرنك دعوتلر ينى قبول ايدوب سمرقند شەرتندە و اطرافندە ساكن اولان تركلردن بر چوغى دين اسلامى قبول ايدەرك سجنلر يناقىلمايە باشلامشدر ايدى . لکن خراسان واليسى اشرس بن عبد الله اولكى سوزندە تورمايوب سمرقند اميرينە : « اسلام دينينى قبول ايدنلردنكە جزية آلکز . بوخسە بيت المالغە ضرر ايرشور . چونكە آنلر جزية و بىرمس اپچون گنە مسلمان بولولر ايمش » ديوييازوب شريعت و حقانيتكە خلاف ايش ايدە امر ايتدىكىدن سمرقند و بخارا اھالىسى قيام ايدەرك اھل اسلام ضررينە عسكەر جمع ايتمىە باشلادىلر . و دين اسلامە داخل اولانلرينك كوبرەگى مرتد اولدىلر .

شول آراده ترك خاقانى يعنى پادشاهى پك چوق عسكەر ايلە (خراسان) ولايتينە كلوب (كمرجه) شەرىنى محاصره ايلدى . فرغانە ، صغد ، افشين ، نسف ، شاش اھالىسى و بخارا اھالىسىنك بر قسى خاقان ايلە برلككە ايدىلر . مدت محاصره ايللى سكر كونگە تارتىلدى . تركلەر طرفدن هجوم ايدوب كورسە لردە شەردە ساكن اولان اھل اسلام وار قوتلر ينى صرف ايدوب آنلرنك هجوملر ينى دفع ايلدىلر .

خاقان آسانلق ایله شهرگه کرمک ممکن اولمادیغنی آڭلادیغندن شهرده گی اهل اسلامغه : « اگر سز لر شهر نی تاشلاب سمرقند گه یاخود دبوسیه گه کیدوگه وعده قیلور ایسه گز بزلر محاصره نی ترک ایدوب بویردن کوچه رمز » دیوایلچی کوندردی . مسلمان لر دبوسیه گه کیدوگه راضی اولدیلر . بوندن صکره خاقان عسکرینی آلوب اول یردن کوچدی . بونڭ آرقه سنندن اهل اسلام دخی دبوسیه گه کوچدیلر .

ترکلرنڭ بودفعه قوزغالولرنده اهل اسلام دن پک چوق آدمڭ قانی توکلمشدرکه بونی یقینده ذکر ایدرمز ان شاءالله تعالی . اگر خراسان والیلری دین اسلامه داخل اولان ترکلردن جزیه آلمق کبی شریعت وحقانیتکه خلاف اشنی قیلماسه لر ایدی وبونڭ ایله برابر ترکستان نڭ هریرینه علماء و صلحاء دن برنجه آدم کوندروب آنلارنی دین اسلامه دعوت قیلسه لر ایدی هیچ شکسز آقرون آقرون بتون ترکستان خلقی اسلام دینیله مشرف اولور ایدیلر . وبرتامچی قان توگلماس ایدی . صکره دن بتون ترک قومینڭ اوزاختیارلریله دین اسلامه داخل اولقلری بوڭا دلیلدر .

خزر وروم غزالری .

هجرتدن اوشبو یوز اونچی یلده (ارمینییه) والیسی مسلمه بن عبدالملک برچوق عسکر ایله (لان) طرفندن (خزر) مملکتینه کروب (خاقان) ایله برآی قدر مهاربه قیلدی . آخر الامر اسلام عسکری غلبه ایدرک خزر ترکلرینی بوزدیلر .

ینه بویله معاویه بن هشام برچوق عسکر ایله (روم) مملکتینه داخل اوله رق (صمله) شهرینی فتح ایلدی .

ینه بویله عبدالله بن عقبه الفهوی بری عسکر ایله قورودن وهب الرحمن بن معاویه بن حدیج بحری عسکر ایله دیکزدن روم مملکتینه هجوم ایلمشدر .

بعض خبیرلر

بویله حج وقتنده حرمین شریفین امیری ابراهیم بن هشام المغزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

ئىنە بويلىمە اكابر تابىئىن دن امام مشهور حسن البصرى حضرتلرئىلە امام
العبرين محمدبن سربىن حضرتلرى وفات اولمشلردر .

عرب شاعرلرئىنك مشهورلرنىن (فرزدق) ايله (جرير) دىقى بويلىمە
وفات اولمشلردر .

ھىجرىتىن [۱۱۱] ئىچى ئىلنىڭ وقا ئىھى

تىركىستان ھىجىرىتى

ھىجرىتىن او شىبو يوز اون بىرىنچى ئىلە خلىفە ھىشام خراسان والىسى اشرس بن
عبدالله نى عزل ايله آنك ئىرىنە جنيد بن عبدالرحمن المرى نى تىئىن اىلدى .
جنيد پوستە آطلرى ايله خراسانغە كلىدى . و آنىن (ماوراء النھر) گە ئىنى
(جىئون نھرىنىڭ دىگىر طرفىدە بولغان بخارا و سمرقند طرف لرىنە) كىتىدى . اول
قىتدە خراسان نىڭ بورنىقى والىسى اشرس بن عبدالله بخارا و سمرقند اھالىسىلە
ھىجىرىتىدە يور اىدى . ترك خاقانى دىقى پك چوق عىسكر ايله آنلرنىڭ ياردىمىنە
كلىشى اىدى . دىن اسلامە داخلى اولان تركلردن جزىە آلكلرى اىچون بتون
ترك قومىنىڭ ھىركىتكە كلكلرىنى يوقارىدە ذكر اىتمىشىم .

جنيد بن عبدالرحمن (جىئون) نھرىنى كىچوب بخارا خىطەسندە بولغان
(بىكىن) شھرىنىڭ ھوالىسىنە اىرىشىدى . ياننىدە اشرس بن عبدالله طرفىدىن
كوندىرلىشىم آطلو عىسكرى وار اىدى . شول ىردە تركلرنىڭ آطلو عىسكرى
جنيدنىڭ قارشوسىنە چىقوب ھىجىرىتىدە باشلادىلر . بو ھىجىرىتىدە ياننىدە اغى
عىسكرى ھىلك اولمىغە ئىقىن قالدىلر . آخىر الامر اللھ تىئالى اھل اسلامە ياردىم
بىردى . ترك عىسكرى بوزىلوب قاچدىلر .

بونىن سىگىرە جنيد اورادىن ھىركىتىدە اشرس بن عبدالله نىڭ ياننىدە
واردى . و آنك قول آستىدە اولان عىسكرىنى اوز قومانداسىنە آھرىق سمرقند
بىلدىن اولان (رىزان) ھوالىسىدە تركلرئىلە ھىجىرىتىدە كىرىشىدى . و (خاقان) نىڭ
قرداشىنىڭ اوغلىنى اسىرايدەرك خلىفەغە ھىجىرىتىدە كوندردى . و بخارا و سمرقند بىلدىنى

تکرار ضبط ایده رک قطن بن قتیبه فی (بخارا) یه، شد اد بن خلید الباهلی فی (سمرقند) که، ولید بن القعقاع العبسی فی (هرات) که، یحی بن ضبیعه فی (بلخ) که امیر نصب ایلمی. و دونوب خراسان ننگ مرکز ی اولان (مرو) شهرینه قایتندی.

بعض خبر لر

بویله خلیفه هشام ننگ اوغلارندن معاویه بن هشام بر طرفندن، سعید بن هشام طرفندن بری عسکر ایله و عبدالله بن ابی مریم بحری عسکر ایله دیکیز طرفندن (روم) مملکتینه کروب غزا قیلمشلر در.

ینه بویله (افریقیه) والیسی عبیده بن عبدالرحمن (اندلس) والیسی عثمان بن ابی لسه فی عزل ایله آننگی یرینه هیثم بن عبید السکنانی بی تعیین ایلمی. بویله دخی حج وقتنده حرمین وطائف امیری ابراهیم بن هشام المغزومی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن [۱۱۲] نجی یلنگ وقائی

خزر معمار بهسی.

اوتکان یوز اون برنجی یله جراح بن عبدالله تکرار (ارمینیه) والیکنه تعیین اولنمش ایلی. وشول یله مذکور جراح عسکر ایله (تفلیس) طرفندن (خزر) مملکتینه کروب (البیضاء) شهرینی فتح ایلمش و دونوب ارمینیه یه قایتمش ایلی.

بو واقعه دن صکره خزر ترکرلرندن پک چوق آدم بریره طوپلانوب (لان) طرفندن اسلام بلادینه هجوم ایلدیلر. جراح بن عبدالله اوزیننگ یاننده اولان شام عسکر یله (مرج اردبیل) اسملی اورنده ترکرله مقابل اولوب محاربه یه کرشدی. بو محاربه ده ترکرلر پک چوق اولدیغندن جراح بن عبدالله حضرتلر یله یاننده اولان شام عسکری شهید اولدیلر.

بوغلبه اوزرینه خزر قومی بلاد اسلامی یغما وغارت ایسده رک (موصل) هوالیسینه قدر کلدیلر. وبر چوق اهل اسلامی اسیر ایلدیلر.

خراسانده حسن خدمتى كوريلن سعيد الحرشى نى اوشبو يوزاون ايكنچى يلك بوسته آطلر بله خزرگه كوندردى . سعيد الحرشى يولى اوزرنده گى شهرلرده ساكن اولان اهل اسلامنى خزر غزاسينه دعوت ايدمه كيدر ايدى . آنلردخى سعيدنك دعوتىنى قبول ايدوب آنك آرقه سينه ايرگاشور ايديلر . سعيد الحرشى اوشبو عسكرايله ايلرويه حركت ايلدى . ويولى اوزرنده بولنان قلعه لرنك جيبعسنى فتح ايدهرك (اجروان) گه قدر واردى . وشول بىرده خزرلرنى يوزارق آنلرنك اسير اينمش اولدقلىرى برچوق اهل اسلامنى قوتقاردى .

بوندن صكره (آذربيجان) ناحيه سنه (برزند) اسملى اورنده خزر قومندن يك چوق آدم خاقاننك اوغلى قوماند سنده اوله رق اسلام عسكرينه هجوم ايديلر . مهاربه نك ابتداسنده خزر قومى غالب اولوركى كورنسه ده آخرونه مغلوب وپريشان اولديلر . اسلام عسكرى آنلرنى (ارس) نهرينه قدر قوديلر . بودقه دخی خزر قولينه اثير توشمش اهل اسلامدن برچوغىنى قوتقارديلر . بو واقعه دن صكره خزر خاقانينك اوغلى برچوق عسكرايدوب (بيلقان) نهري كنارنده تسكرار اهل اسلام ايله مهاربه كرشه ده بوزيلوب قاچودن ياشقه ايش قيله آمادى .

بوندن صكره خليفه هشام بن عبدالملك اوزينك قرداشى مسلمه بن عبدالملك نى (ارمينيه) و (آذربيجان) واليگينه تعيين ايدهرك سعيد الحرشى نى شامغه قاينارمشدر . مسلمه بن عبدالملك قشنگ شدتلى زمانده خزر مملكتينه سفر قيلمشدر . مسلمه نك احوالى كيله چكك ذكر ايديلور ان شاء الله تعالى .

تركستان محاربهسى

دين اسلامنى قبول ايدن تركلردن جزيه آلدقلىرى ايچون بتون تركستان اهالىسى حركتكه كلوب (كمرجه) نى محاصره قيلدقلىرىنى و (بخارا) و (سمرقند) طرفلرنه اهل اسلام ايله مهاربه ايلدقلىرىنى يوقاريله ايكي اورنده ذكر ايتميشيم . هجرتدن اوشبو يوز اون ايكنچى يلك سمرقند حواليسنه تركلر تسكرار

اهل اسلامه هجوم ایدرک آنلردن اون مکنن آشق آدمنی شهید ایتدیلر .
بو واقعه ایکی طاغ آراسند تاریده وقوعه کلدیکی ایچون تاریغه (شعب
واقعه سی) دیوم معروفدر . بونلک تفصیلی اولدرکه :

هجرتدن اوشبویوزاون ایکنچی یلک خراسان والیسی جنیدبن عبدالرحمن
(طخارستان) مملکتینی قصدایدوب یوله چیقدی . وعماره بن حریم فی اون سکر
ملک و ابراهیم بن بسام فی اون ملک عسکرا یله ایلرویه کوندردی . شول آراده
ترک خاقانی پک چوق عسکر ایله کلوب سمرقند شهرینی محاصره ایلمکینن
سمرقند عسکرینک قومانداننی سورة بن الحر جنید بن عبدالرحمن دن یاردم
ایسته دی . جنید عسکرینک کوبره کینی اطرافه طاغتمش اولدیغندن یاننک عسکری
آزراق قالمش ایدی . شول سببندن رئیس لرندن بعضیلری جنیدکه : «ترکلر فی
باشقه لرغه قیاس قیلماک . چونکه آنلر بهادر و علم حربکه ماهر قوملردر . ایلی
ملک نفردن کیم عسکر ایله جیعون نهرینی کیچمک جائز اولماز» دیسه لرده جنید
آنلرنک سوزینه باقمیوب تیزلک ایله نهرنی کیچهرک سمرقندکه یوردی . وسمرقند
شهرینه اوتوز ایکی چاقرم قدر مسافه قالدق (شعب) که یعنی طاغ آراسنداغی
تاریوله کردی . شول یرده (خاقان) پک چوق عسکر ایله قارشو کلوب اسلام
عسکرینک مقدمه سینه حمله قیلدی . صغد، فرغانه، شاش اهالیسی دخی خاقان
ایله برلسک ایدیلر . جنید یاننده اولان عسکر یله معرکه یه ایرشوب ترکلر ایله
مباربه یه کرشدی . مباربه نلک شدنی بدرجه یه واردیکه عسکر اسلام نلک
قوللرنداغی قلیچلر هیچ برنرسه کیسمیه چک برصورت کسب ایلدی . بونندن
صکره عسکر ایچنک بولنان قللر آغاچلر کیسوب عسکرگه طاغندیلر . عسکر
اسلام آغاچلر ایله مباربه یه دوام ایتدیلر . مباربه نلک اوزاقغه تارتولوی همه .
سینه یورغنلق ویرمکه اسلام عسکری برطرفه چیکلوب اطرافلرینه خندق قازدیلر
جنیدبن عبدالرحمن ترکلرگه آسانلق ایله غلبه قیلماق ممکن اولمادیغنی
آکلا دیغندن سمرقندده بولنان سورة بن الحرگه : «عسکر ایله بورایه کلک»
دیو یازدی . سورة بن الحر اون ایکی ملک عسکر ایله سمرقنددن چیقوب جنید

يانتينه كيندى . سوره ايله جنيد آراسنده سكر چاقرم قىر مسافه قالدقده خاقان
عسكرايله كلوب بونلره هجوم ايلدى . بو محاربه ده سوره بن الحرايله يانداغى
عسكردن اون مكى شهيد اولوب فقط ايكي مكى قورتيله بيلمشدر .

بوندىن سكره جنيد شعبدىن چيقوب تركلرايله محاربه ايله سمرقند كه كشمش
اوراده دورت آي قىر اقامت قيلمشدر .

شعب وقعه سنده اون مكنن آشق اهل اسلام شهيد اولديغى خليفه هشام غه
ايرشديكن سكره جنيد بن عبدالرحمن غه يكرمى ملك عسكرو او تون ملك سونگو
كوتردى .

بعض خبەرلر

بو يىلده اندلس واليسى هيثم بن عبید وفات اولوب آنکي يرينه محمد بن
عبد الملك الاشجعی تعيين اولمشدر . ايكي آيدن سكره منكور محمد بن
عبد الملك عزل اولنوب آنکي يرينه عبدالرحمن بن عبدالله الغافقي تعيين اولمشدر .
بو يىلده دخى حج وقتنده ابراهيم بن هشام المخزومی حاجيلره امير اولمشدر .
ينه بو يىلده فهقادن ابو عبدالله مكحول الشامی وفات اولمشدر .

هجر تدن [۱۱۳] نچي يىلنك وقايمى

خزر و اندلس غزالرى .

هجر تدن او شبو يوزاون اوچنچي يىلده (ارمينيه) و (آذربيجان) واليسى مسلمه
بن عبد الملك (خزر) مملكتينك هر طرفينه عسكرو كوندروب برچوق شهر
قلعه فتح ايلمش ايدى . بو وقعه ده خزر خاقانينك اوغلى قتل اولنديغندن
خزر قومي اول طرفلرده ساكن اولان باشقه قوملرايله اتفاق ايدوب مسلمه بن
عبد الملك اوزرينه يورمشلر . بو خبر مسلمه يه ايرشديكي ايله چادرلرينى
وياشقه آغرنسه لرينى شول يرده قالدروب ياننده اولان عسكريله كيرو
دوشمشدر . هر كوچوده ايكي مرحله (قوناق) يول يوروب آخرو صولوده (دربند)
شهرينه كلوب يتمشدر .

ینہ بویلکہ (اندلس) والیسی عبدالرحمن بن عبداللہ الغافی ایک مرتبہ (فرانسہ) مملکتینہ کروہ غزاقیلوش و پک چوق غنیمت مالی آلمشدر . لکن سوکفی سفرنہ عبدالرحمن حضرتلریلہ یاننہ بولنان عسکرننن برچوغی شہید اولمشلردر .

عبدالرحمن حضرتلری شہید اولقن صگرہ اندلس والیلگینہ عبدالملک بن قطن تعیین اولمشدر .

بویلہ حج وقتنہ خلیفہ ہشام ننگ سلیمان اسملی اوغلی حاجیلرہ امیر اولمشدر .

ہجرتدن [۱۱۴] نچی یلنک و قائلی

خزر غزاسی .

مسلمہ بن عبدالملک ننگ (خزر) مملکتینہ کروہ برنچہ قلعہ و شہر فتح ایلیکنی، صگرہ خزرلردن خوف ایدوب (در بند) شہرینہ قایتدیغنی یوقاریدہ ذکر ایتمشیدم . بوغزادہ خلیفہ ہشام ننگ عمزادہ سی مروان بن محمد بن مروان دخی مسلمہ بن عبدالملک ایلہ برلکہ ایدی . مسلمہ در بند کہ قایتدقن صگرہ مروان بن محمد شامغہ واردی . و خلیفہ یہ یولقوب آگا دیدیکہ : «خزر قومی جراح بن عبداللہنی قتل ایدوب بلاد اسلامنی یغما و غارت قیلدقن اسلامغہ زور عارلک و کیمچیلک کلدی . بوننن صگرہ قرداشگز مسلمہ بن عبدالملک خزر یرینہ کرسدہ خزر قومندن انتقام آلماسدن کیرو قایتدی . اگر مینی یوز یکرمی ملک عسکر ایلہ خزر اوزرینہ کونددر ایسہک آنلردن انتقام آلور ایتم .» خلیفہ مروان ننگ التماسینی قبول ایدوب آنی (ارمینہ) گہ والی قیلدی . بوننن صگرہ مروان بن محمد ہجرتدن اوشبو یوزاون دور دنجی یلکہ ارمینہ گہ کیتدی . خلیفہ آننگ آرقہ سننن (شام)، (عراق)، (جزیرہ) ولایتلردن یوز یکرمی ملک عسکر کوندردی .

مروان ننگ مقصودی خزر بلادینہ ہجوم قیلیم ایسہدہ خزر خاقانینی غافل وقتنہ واروب باصمق ایچون (لان) مملکتینہ سفرایتمک آوازاسینی چیقاردی . و خزر خاقانینہ ایلچی کوندروب صلح طلب قیلدی . خزر خاقانی مروان ننگ

سوزىنى راست فهملەپ مصلحە نامە يازدۇمق ايچون مروان غە اوز طرفندن ايلچى كونىردى. مروان محاربه يە حاضرلنوب يتكايچى خاقان نك ايلچىسىنى اوزينك ياننك طوتدى. اسباب محاربه نى تمام قيلك قىن سكره صلجنى ردايدوب ايلچىنى خاقان نك ياننك قايتاردى. واوزى ياننك اولان يوز يكرمى مك عسكر اسلام ايله ايلك يقين يولدن كيدەك ايلچىدن اول خزر مملكتينه كىردى. خاقان قورقوبە دوشوب مملكتينك ايلك چيت شهرينه قاچدى مروان خزر مملكتينك بر طرفندن كروب ايكنچى طرفينه قدر واردى. ويولى اوزرنده بولنان شهر يقربه لرنى يغما وغارت قيلدى. واوراده برنچه كون اقامت قيلدى. سكره بك چوق غنيمت مالى واسير آلوب كىرو دوندى. قايتقان وقتندە سرير، تومان، زريكران، حمزىن، سغدان، سغانشاه، لكر، شروان، دودانىسه مملكتلرىنى قىق ايدەك اھالىلرىنى جزىيە باغلامشدر.

بعض خبرلر

بويك: مكه مكرمه ايله طائف امارتينه محمد بن هشام المخزومى ومدينه منوره امارتينه خالد بن عبد الملك بن الحرث بن الحكم الاموى تعيين اولندى. مذكور خالد بن عبد الملك بويكده حاجيلره امير اولمشدر.

ينه بويكده (ائمه اثنى عشر) دن يعنى اون ايكى امام دن برى اولان امام محمد الباقر حضرتلرى وفات اولمشدر. امام باقر حضرتلرى نك سلسله نسبى: محمد الباقر بن على زين العابدين بن الحسين الشهيد بن على المرتضى بن ابى طالب رضى الله عنهم حضرت ائيدر.

ھجرتدن [۱۱۵] و [۱۱۶] نچى يللر نك وقائى

ھجرتدن يوز اون بشنچى يلكه خراسانده قحط (آچلق) اولوب خراسان واليسى جنيد بن عبد الرحمن باشقە ولايت لردن بغدادى واون كيتور تمشدر.

ينه بويكده شامده (طاعون) خستە لگى ظاهر اولوب بوخستە لك يوز اون آلتنچى يلكە بيگرە كە قوتلنوب عراق ولايتينده ياييلمشدر.

ھجرتدن يوز اون بشنچى يلكە مكه مكرمه و طائف اميرى محمد بن هشام المخزومى

ویوز اون آلتنچیله و لید بن یزید بن عبدالملک حاجیلره امیر اولمشدر .
مذکور و لید بن یزید خلیفه هشام ننگ ولی عهدی اولوب آننگ وفاتنده خلیفه
اولمشدر . بونی کیله چکده ذکر ایدرمز .

ینه بو اون آلتنچی یلده خراسان و الیسی جنید بن عبدالرحمن وفات اولوب
آننگ بیرینه عاصم بن عبدالله الهلالی تعیین اولمشدر .

هجرتدن [۱۱۷] نچی یلننگ وقائی

لان، روم، ساردنیه، سچلیه، افریقیه غز الری

هجرتدن اوشویوز اون یل نچی یلده (ارمنیه) و الیسی مروان بن محمد بن مروان
ایکی فرقه عسکر چیقاردی . بونلردن برنجی فرقه سی (لان) مملکتینه کروب اوج
عدد قلعه فتح ایلدیله .

ایکنچی فرقه سی (تومان شاه) غه واروب ایلدیله .

ینه بویله خلیفه هشام ننگ اوغللردن معاویه بن هشام برطرفدن و سلیمان
بن هشام ایکنچی طرفدن روم مملکتینه کروب غز ایلدیله .

وینه بویله خلیفه (مصر) و الیسی عبیدالله بن الحجاب الموصلی نی (افریقیه) یه
والی قیلدی . عبیدالله بن الحجاب مصرنی اوغلی ابوالقاسم گه طاپشروب اوزی
افریقیه یه کیتدی . و اورایه واردقن صکره (اندلس) مملکتینه عقبه بن الحجاج
القیسینی و (طنجه) شهرینه اوغلی اسماعیل نی امیر نصب ایلدی .

صکره برچوق عسکر ایله حبیب بن ابی عبیده نی (سودان) طرفلرینه کوندردی .
حبیب سودان یرینه کروب غز ایله برك برچوق غنیمت مالی و اسیر آلوب قایتمشدر .

بوندن صکره آق دیکزده واقع (ساردنیه) جزیره سینه عسکر کوندردی . بو
عسکر افریقیه ساحلندن کیمه لره اولتوروب کیدرک ساردنیه جزیره سینه چیقوب
یغما و غارت قیلدیله . و برچوق غنیمت مالی آلوب کیرو افریقیه یه قایتدیله .

ساردنیه غزاسندن دورت یل صکره عبیدالله بن الحجاب آق دیکزده گی
(سچلیه) جزیره سینه دونما کوندردی . بودوننماننگ امیرالی حبیب بن ابی عبیده
ایلی . حبیب سچلیه جزیره سیننگ ایلک بیوک شهرلردن اولان (سرقوسه) شهرینی

فتح ايلدى. حبيب بنون جزيره نى ضبط قىلغانچى اوراده اقامت قىلماقنى قصد قىلسه ده عبیدالله بن الحجاب آڭا «تيرلك ايله بورايه كلڭ» ديوبازديغندن عسكرىنى آلوب كىرو افرىقيه يه قايتدى. عبیدالله نڭ حبيب نى دعوت قىلماقینه سبب شولدرکه :

طنجه اميرى اسماعيل بن عبیدالله نڭ كىڭاشچىلرنىن عمر بن عبد الله المرادى اهالى يه ظلم قىلميه باشلاب دين اسلامى قبول ايدىن (بربر) لردن خراج طلب قىلميه كرشدى . شول سببىن اول طرفلرده ساكن اولان بربر قومى عهدلرينى بوزوب خوارچ طائفه سندىن مىسره اسملى برآدمگه تابع اولدىلر . مذکور عمر بن عبد الله نى قتل ايدوب طنجه شهرىنى فتح ايلدىلر . واوشبو مىسره گه بيعت ايدوب آڭا (خليفة رسول الله) و (امير المؤمنىن) ديوا خطاب قىلميه باشلادىلر . واوشبو وقتده افرىقيه ده خوارچ منهبى ظاهر اولدى .

عبیدالله بن الحجاب برچوق عسكر ايله خالد بن حبيب نى مىسره اوزرينه كونردى . خالد بن حبيب طنجه حوالىسنده مىسره نڭ عسكريله محاربه يه كرشدى . پك قورقنچ و قانلى بر محاربه دن صكره مىسره محاربه نى قويوب طنجه شهرينه قايتدى . شول آراده بربر قومى مىسره نى قتل ايدوب خوارچمن خالد بن حميد الزناتى يه بيعت ايلدىلر . بوندىن صكره خالد بن حميد اوزينه تابع اولان بربرلرايله طنجه دن چيقوب خالد بن حبيب نڭ عسكرينه هجوم ايلدى . بربر عسكرىنىن برچوغى بر طرفه ياشرنمش ايدىلر . محاربه آراسنده آنلر ياشرنمش اورنلرنىن چيقوب آڭسزدن هجوم ايلدىلر نڭن عرب عسكرى نڭ برقىسى بوزىلوب قاچدىلر . و برقىسى صبر و ثبات كوسترب خالد بن حبيب ايله برلكده قتل اولدىلر . بو محاربه ده عرب عسكرىنىن ايلڭ بهادرلىرى قتل اولدىلر نڭن افرىقيه ده ترتيب و انتظام بوزلمشدر . بوخبر (اندلس) اهالىسىنه ايرشديكن صكره اميرلىرى عقبه بن الحجاج نى عزل ايدوب بورنغى اميرلىرى عبد الملك بن قطن نى تکرار امير نىصب ايلدىلر .

بوندىن صكره خليفه هشام افرىقيه يه كڭشوم بن عياض القشبرى نى والى ايدوب

آنی پك كوب عسكرايله اورايه كوندردى . كلثوم اوشبو عسكرايله افريقيه يه
كلوب خوارج ايله محاربه يه كرشمه ده هرب عسكرى مغلوب وپريشان اولوب
بربرلر غالب اولدیلر . كلثوم بن عياض ايله يوقاريك مذكور حبیب بن عبیده
قتل اولدیلر .

نهایت بو واقعه دن بریل صکره افريقيه واليلکينه تعيين ايديلن خنظله
بن صفوان الكلبي افريقيه يه كلدى . شول آراده خوارجن بن عبدالواحد بن
يزيد الهواری اوچيوزمك عسكرايله (قيروان) شهرينك قربنك بولنان (اصنام)
اسملى اورنغه كلوب نزول ايلدى . بونك عسكرى خوارج منهنك اولان
بربرلر ايدى . خنظله بن صفوان عرب عسكريله قيروان دن چيقوب بربرلرگه
مقابل اولدى . قيروان شهرينك علماسى عربلرني جهادكه ترغيب وتشويق
قيلدیلر . خوارج طائفه سينك خاتون وبالالرينى اسيرايك چكلرينى بيلدردیلر .
بونن صکره عرب عسكرى قلیچلرينك قنلرينى صندروب تاشلاب خوارج
اوزرينه هجوم ايلدیلر . بو محاربه اول قدر قانلى اولمشدرکه ايكي طرفدن
بريوز سگمانمك آدم قتل اولمشدر . آخر الامر خوارج نك قلیچدن قورتيلاني
بوزيلوب قاجمش ، اميرلری عبدالواحد قتل اولمشدر . شول آراده خوارج
نكرئيسلرندن عكاشه بن ايوب الفزارى دخى قتل اولمشدر .
بونن صکره خنظله بن صفوان خوارجنك مغلوب وپريشان اولدقلرينى
خليفه يه يازمشدر .

هوتورلى خبیرلر

بويلده هج وقتنده خالد بن عبدالمك حاجيلره امير اولمشدر .
ينه بويلده خراسان واليسى عاصم بن عبدالله عزل اولنوب آنك بيرينه
اسد بن عبدالله القسرى تعيين اولمشدر .

وينه بويلك حضرت حسين رضی الله عنه نك قزى سكينه حضرتلری وفقه اदन
ميمون بن مهران حضرتلری وفات اولمشدر .

هجر تدن [۱۱۸] نچي يلنك وقائى

هجر تدن اوشبو يوز اون سكرنچي يلده خليفه هشام نك اوغلمرندن معاويه ايله

سليمان (روم) مملكتينه كروب غزا قىلمشدر .

ينه بويلىك خراسان واليسى اسد بن عبدالله القسرى (مرو) دن (بلخ) كه كوچوب اوراده اقامت قىلمشدر . ديوان و محكمه لر ينى دخى اورايه كوچومشدر . يونن صكره اسد بن عبدالله (طغارستان) و (جبويه) مملكتلرينه واروب غزا قىلمش و برچوق غنيمت مالى واسير آلمشدر .

وينه بويلىك مدينه منوره اميرى خالد بن عبد الملك بن الحرث عزل اولنوب آنك يرينه محمد بن هشام المعزومى تعيين اولنمشدر . مذكور محمد بويلىك حاجيلره امير اولمشدر .

وينه بويلىك (بنى هاشم) دن عبدالله بن عباس رضى الله عنهما نك اوغلى على حضرتلرى (شام) ده (حميمه) اسملى اورنده وفات اولمشدر . وفاتنده سكسان يدى ياكه سكسان سكر ياشنده ايدى . مذكور على حضرتلرينك محمد اسملى اوغلى وارلغنى و آنك عراق و خراسان ولايتلرينه داعيلر كوندر ديكنى يوقاريله ذكر ايتمشيدم . بودا عيلرنك اجتهاد لريله (دولت بنى اميه) منقرض اولوب آنك يرينه (خلافت عباسيه) قائم اولديغنى يقينده ذكر ايدرمز . ان شاء الله تعالى .

هجرتدن [۱۱۹] نچى يلىنك وقايعى

تركستان محاربىسى .

هجرتدن اوشبو يوز اون طوقز نچى يلىك خراسان واليسى اسد بن عبدالله القسرى عسكرا سلام ايله بلخ دن حركت ايدى رك جيحون نهرينك شمالنده بولنان (ختل) ناھيه سينه واردى . ختل حا كمى درحال ترك خاقانينه خبر كوندردى . خاقان دخى عسكرىنى جمع ايدوب ختل ناھيه سينه يوردى . اسد بن عبدالله خاقاننك كلمكه اولديغنى ايشند يكدن صكره عسكرا سلام ايله بلخ شهرينه قايتدى . قش اورتاسنده خاقان پك كوب عسكرا ايله بلخ شهرينه يوردى . قش كونى اولديغندن اسد بن عبدالله نك ياننده عسكرى آز ايدى . خاقان نك خبر ينى

ایستد یکن صکره اسد بن عبد الله سجدیه واروب الله تعالی دن یاردم ایسته دی. عسکر اسلام دخی اسد ایله برلکده سجدیه واروب الله تعالی دن یاردم طلب قیلدیله .

بونن صکره اسد بن عبد الله یدی ملث عسکر ایله شهرنک طیشار و سینه چیتوب ایکی رکعت نماز او قودی .

وتکرار الله تعالی دن یاردم صورادی . صکره او شبو عسکر ایله خاقان اوزرینه یوردی . اول وقتده خاقان (جوزجان) شهری قریبنده اولوب عسکرینی اطرافه طاغتمش ایدی . یاننده فقط دورت ملث قدر عسکر قالمش ایدی . شول آراده اسد بن عبد الله عسکر اسلام ایله اورایه ایرشوب خاقان نلث عسکرینی برحمله ده تارمار ایلدی .

خاقان قلیچمن قور تیلان بر آرز عسکر ایله اوزینلث مملکتینه قایتوب سمرقندنی محاصره قیلدی ایچون تکرار عسکر جمع ایدی وگه کرشسه ده مقصودینه ایرشه آلامشدر . چونکه ترک قومینلث رئیس لرندن کورصول اسملی بر آدم آنی قتل ایتمشدر . خاقان قتل اولندن قمن صکره ترک قبیله لری بری برینی یغما و غارت قیلمایه باشلامشدر .

بونن صکره اسد بن عبد الله (ختل) ناحیه سینه عسکر کوندروب یغما و غارت قیلدرمشدر . ختل اهالیسی (قطای) مملکتینه قاچمشدر . بویله حج وقتنده خلیفه هشام نلث اوغل لرندن مسله حاجیلره امیر اولمشدر .

هجر تدن [۱۲۰] نچی یلنک وقائی

هجر تدن او شبو یوز یکرمنچی یله خراسان والیسی اسد بن عبد الله القسری وفات اولمشدر . وفاتی قریب اولدقده اوزینلث اورنینه خراسان والی لگینه جعفر بن حنظله البهرانی بی تعیین ایلمش ایدی . دورت آیدن صکره خلیفه هشام جعفر بن حنظله نی عزل ایده رک آنلث بیرینه نصر بن سيار الکنانی بی خراسان ولایتینه والی نصب ایلمشدر .

نصر بن سيار خراسان والی لگینه تعیین اولندن قمن صکره (بلخ) که مسلم بن

عبدالرحمن فی ، (مروالروذ) گه وساج بن بکیرنی ، (هراة) که حرث بن عبداللہ فی ، (نیسابور) گه زیاد بن عبدالرحمن القشیری فی ، (خوارزم) گه ابو حفص بن علی فی ، (سمرقند) که قطن بن قتیبہ فی امیر نصب ایلمشدر . نصر بن سیار عادل و عاقل بر آدم اولوب والی بولندیغی مدتہ حسن ادا رہہ موفق اولمش وزمان ولایتندہ خراسان معمور و آباد اولمشدر .

ینہ بویلدہ خلیفہ عراق والیسی خالک بن عبداللہ القسری فی عزل ایله آنکئیرینه یوسف بن عمر الثقفی فی تعیین ایلمشدر . منکور یوسف بن عمر کوبرہک وقتندہ نماز او قومی ، دعا و تضرع قیلمق و قرآن تلاوت قیلمق ایله مشغول اولسده ظالم و مسرف واحمق ایدی .

ظلمی شول درجہ ده ایدی که برکیمندن عیب تاپسه تگوچیسنی قامچی ایله صوقتورر یا که قولینی کیسدرر ایدی . حالبوکه ظالمزلنک ایلک یوقاری طبقه سنده بولنان حجاج دنده بوندای وحشیلک کورلماشدر .

بویلدہ حج وقتندہ حرمین وطائف امیری محمد بن هشام المخزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

ینہ بویلدہ (تابعین) دن واعظام فقہادن حماد بن سلیمان حضرتلری وفات اولمشدر . منکور حماد حضرتلری امام اعظم ابوحنیفہ (رحمہ اللہ) نلک استاذیدر . وینہ بویلدہ (بنی امیہ) نلک ایلک مشهور قوماندانلرنین اولان مسلمہ بن عبدالملک وفات اولمشدر . بوذات یوقاریده ذکر ایدیلدیکی اوزره (الجزیره) و (ارمینیه) و (آذربایجان) ولایتلرنده والی اولمشدر . و کوبرہک وقتینی روملر و خزرلر ایله محاربه ده کیچرمشدر .

بونلک سلسله نسبی : مسلمہ بن عبدالملک بن مروان بن الحکم بن ابی العاص بن امیہ در . آتاسی عبدالملک ایله باباسی مروان نلک خلافت تختینہ چیققلری یوقاریده ذکر ایدلمشیدی . شاید خاطر یگزرده در .

هجر تدن [۱۲۱] نچی یلنک وقائی

ترکستان محاربه سی .

هجرتنن اوشبو یوزیکرمی برنجی یلدہ خراسان والیسی نصر بن سیار اسلام

دینینە داخل اولان ترکلردن جزیه نی قالدردی . «هرکیم دین اسلامی اختیار قیلسه آنندن جزیه آلنماز» دیومکم قیلدی . چونکه خراسان ننگ بونرغی امیرلری سکسان ملگ قدر مشرکدن جزیه نی قالدروب آنلردن آلنه چق جزیه نی اوتوز ملگ قدر مسلمان ننگ موبیننه قوبمش اییلر .

بوندن صکره نصر بن سیار عسکرایله (شاش) یعنی (تاشکنک) طرفینه کیتدی . نصر ننگ یاننده عرب هسکرندن باشقه بخارا و سمرقند و کش و نسف اهالی سندن جمع ایلمش یگرمی ملگ قدر عسکری دخی وار اییدی . نصر بن سیار شاش نهرینه ایرشیدیکدن صکره اهل اسلام ننگ ایکنگ بیوک دشمانی اولان کورصول اون بش ملگ عسکرایله نهر ننگ دیگر طرفنه توروب نصر نی نهر دن کیچودن منع قیلدی . کیچه اولوب اطرافنی قاراگولق باصدقن صکره کورصول اهل اسلامگه آکسزدن هجوم قیلماقنی قصد ایلوب ترک بهادرلردن قرق نفر آدم ایله نهر ننگ بیرگی طرفینه کیچدی . شول آرا ده اسلام عسکرینک فرقه قوماندانلردن عاصم بن عمیر ترک رئیس لرندن برینی اسیر ایلوب نصر ننگ یانینه کتوردی . قیافتندن واوزینک اقرارندن من کور رئیس ننگ کورصول ایدیکی معلوم اولدی . نصر بن سیار کورصول دن ، «عمرگنه نچه مرتبه غزاده بولدک» دیو صور دقه کورصول : «یتمش ایکی غزاده حاضر اولدم» دیو جواب ویردی ، صکره نصر بن سیار ننگ امریله کورصول قتل اولمشدر .

بوندن صکره نصر بن سیار شاش مملکتینک پادشاهیله مصالحه عقد ایلمشدر . واورایه نیزک بن صالح نی امیر نصب ایدرهک (فرغانه) مملکتینه یورمشدر . فرغانه پادشاهی دخی نصر دن صلح طلب ایدیوگه مجبور اولمشدر . شو صورتله شاش و فرغانه مملکتلری (خلافت اسلامیه) یه ربط اولمشلردر .

بو یلده دخی حج وقتندک حرمین و طائف امیری محمد بن هشام المغزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن [۱۲۲] نچی یلنک وقائی

زید بن علی حضرتلرینک شهادتی .

هجرتدن اوشبو یوز یگرمی ایکنچی یلده (بنی هاشم) دن واولاد علی کرم الله

وجھہ دن زید بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب (رضی اللہ عنہم) حضرتلری شہید اولمشدر . بونگ تفسیلی اولدرکہ :

اوتگان یوزیکرمی برنچی یلکہ زید بن علی حضرتلری برسبب ایله کوفہ بہ گلش ایلی ، برمدت نبری والیلرنن ظلم واذیت چیکمکہ بولنان کوفہ لیلر زید بن علی حضرتلرینگ یانینہ کلوب آکٹابیعیت قیلیمہ باشلادیلر . کوفہ اھالیسندن بیعت ایدنلرنگ مجموعسی قرق مگ نفره ایرشدی . زید حضرتلری آنلرنگ وعده لرینہ اینانوب خلافت دعوی قیلدی .

زید حضرتلرینگ دوستلری : «زنھار کوفہ اھالی سینگ سوزلرینہ اینانماک . آنلر عھدلرنده تورمازلر . آنلر باباک حسین (رضی اللہ عنہ) نی ابتدا مکتوبلر کوندروب کوفہ یسہ دعوت قیلدیلر . صگره عھدلرینی بوزوب (گر بلا) ده آنی شہید ایلدیلر» دیو نصیحت قیلقلرنده زید حضرتلری : «کوفہ اھالی سینگ بیعتلری مینم موینمہ اولدیغندن بگا عھدمگہ وفا قیامق واجب اولدی» دیو جواب ویردی .

ھجرتن اوشبو یوزیکرمی ایکنچى یلکہ صفر آیینگ اولگی کیچہ سنہ کوفہ شھرنن خروج ایلی . تاگ توغانغہ قدر کوفہ اوراملرنده (یامنصور) دیوندا ایدوب یورسہ لردہ زید حضرتلرینگ یانینہ فقط ایکیوز اون سکز آدم کلمشدر حالبوکہ کوفہ اھالیسندن قرق مگ آدم بیعت قیلمش ایلی .

تاگ توغده دن صگره زید حضرتلری عراق والیسی یوسف بن عمر طرفندن کوندرلش شام عسکر یله ھاربه یه کرشدی . کوفہ ده شام عسکری آزا اولدیغندن بو ھاربه ایکی کونگہ تارتیلدی . آخر الامر کیچہ سی زید حضرتلرینگ باشینہ براوق تیمکلہ جانینی اللہ تعالی یه تسلیم ایلمشدر . رحمہ اللہ تھالی . بونن صگره تابعلری زید حضرتلرینگ جسد شریفنی دفن ایلدیلر . دشمانلری طرفندن قازیلوب آلتھاسون ایچون قہرینگ اوستوننن صو آقوز دیلر .

زید حضرتلرینگ (سند) طرفندن آلتھاس برقلی وار ایلی . بوقل عراق والیسی یوسف بن عمرگہ دفن اولنمش یرینی بیلدردی . درحال یوسف ننگ امر یله

زیدمضرتلرینک جسدینی چیقاردیلر . وباشینی کیسوب خلیفه یه کونردیلر .
 وجسدینی دارگه آصدیلر . خلیفه هشامنک وفاتینه قدرجسدی دارده قالمش
 صکره خلیفه ولیدنک امریله داردن توشریلوب اوتقه یاندرلمشدر .
 بویله دخی محمدبن هشام المخزومی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن [۱۲۳] و [۱۲۴] نجی یللر نك وقائی

ترکستان مملکتنده وقوعه کلن فتنه و محاربه لر آراسنده (سمرقند) مملکتینک
 اهالیسنن برچوغی (فرغانه) و (تاشکند) طرفلرینه کوچوب کینمش ایدیلر .
 هجرتدن یوزیکرمی اوچنچی یلده خراسان والیسی نصر بن سیارنک دعوتیله
 بونلر مملکتلرینه کیرو قایتمشلردر .

ینه اوشبو یوزیکرمی اوچنچی یلده بلجین بشر العبسی اندلس والیسی
 عبدالمک بن قطن نی قتل ایدوب آنک ییرینه اندلس مملکتینه والی اولمشدر .
 اون بر آیدن صکره مذکور بلجین بشر وفات اولدیغندن اندلس اهالیسی
 ثعلبه بن سلامة العجلی نی والی نصب ایتمشلردر .

هجرتدن یوزیکرمی اوچنچی یلده خلیفه هشامنک اوغللرندن یزید و یوز
 یکرمی دورتنچیده محمدبن هشام المخزومی حاجیلره امیر اولمشلردر .
 یینه یوز یکرمی اوچنچیده مالک بن دینار الزاهد و یوز یکرمی دورتنچیده محمدبن
 مسلم بن شهاب الزهری حضرتلری وفات اولمشلردر .

وینه هجرتدن یوز یکرمی دورتنچی یلده اولاد عباس دن محمد بن علی بن
 عبدالله عباس (رضی الله عنهم) حضرتلری وفات اولوب اوزینک اورنینه اوغلی
 ابراهیم نی قالدرمشدر . وفاتندن صکره عراق و خراسان طرفلرنده بولنسان
 داعیلری ابراهیم حضرتلرینه بیعت قیلمشلردر . محمد بن علی حضرتلرینک
 اطرافه داعیلر کونردیکنی یوقاریده برنچه اورنده ذکر ایتمشیدم . بونلر نك
 اجتماع و فداکار لقلریله (دولت بنی امیه) منقرض اولوب آنک ییرینه (خلافت -
 عباسیه) قائم اولمشدرکه بونی یقینده تفصیلا ذکر ایدرمز ان شاء الله تعالی .

هجرتدن [۱۲۵] نچى يلىنك وقائى وفات هشام بن عبد الملك .

هجرتدن اوشبو يوزيكرمى بشنچى يلىك ربيع الاوّل نك آلتنچى كوندك اميرالمؤمنين هشام بن عبد الملك (شام) ده (رصافه) بلكه سنده وفات اولوب شول بلكه ده دفن اولنمشدر . وفاتنده ايللى بش ياشنده ايدى . مدت خلافتى اون طوقز يىل و طوقز آي ويكرمى بركوندر .

هشام عاقل، عالم، مُدبّر و مُنصف برآدم ايدى . بونك و فاتندن صكره (بنى اميه) نك قوت و شوكتى زائل اولوب بتون مملكت فتنه ايله طولمشدر . هشام نك سلسله نسبى : هشام بن عبد الملك بن مروان بن الحكم بن ابى العاص بن اميه در .

امارت وليد بن يزيد بن عبد الملك .

هشام وفات اولدقن صكره وليد بن يزيد بن عبد الملك كه بيعت اولندى . مذكور وليد فاسق و فاجر اولوب كيچه و كوندز خمر اچهر ايدى . خليفه اولدقن صكره ده ايسكى حاللرينى اصلاح ايتمىوب هميشه خمر اچمك ايله مشغول اولدى . بونك ايله برابر ضعيفلره شفقتلى ايدى . خليفه اولدقن صكره شام ولايتنده اولان صوقرو آقصاق و چولاقلره و باشقه ضعيف آدملره بيت المالدن معاش تخصيص ايتدى . و بونلردن هر بيرينه بره رخادم تعيين قيلدى .

يحيى بن زيد نك شهادتى .

(بنى هاشم) دن و اولادعلى كرم الله وجهه دن زيد بن على بن حسين بن على بن ابى طالب (رضى الله عنهم) حضرتلرينك كوفه شهرنده قتل اولنديغنى يقينده ذكر ايتميشيم . زيد حضرتلرى شهيد اولدقن صكره اوغلى يحيى خراسان ولايتينه كيدوب اوراده ساكن اولمش ايدى . وياننده يتمش نفر آدم وار ايدى . هجرتدن اوشبو يوز بيكرمى بشنچى يلكه خراسان و ايتسى نصر بن سيار يحيى

حضرت لرینی خراسانن چیقارمق ایچون عسکر کوندردی . بو عسکر (جوزجان) ده یحیی حضرت لرینه یولقوب مهار به یه کرشدیلر . بو مهار به ده یحیی حضرت لر به یاننده بولنان یتیمش نفر شیعه ننگ مجموعسی شهید اولمشلردر . (رحمهم الله تعالی) . بونن صکره یحیی حضرت لریننگ باشی کیسلوب جسد شریفی دارگه آصلمش و ابومسلم خراسانی ننگ ظهورینه قدر دارده قالمشدر . ابومسلم (خراسان) ولایتینی ضبط ایتدیکن صکره جسدینی داردن توشرمش و جنازه نمازینی اوقوب دفن ایتدرمشدر .

هرتورلی خبیرلر

اوشبو یوزیکرمی بشنچی یلکه ابوالخطار حسام بن ضرار الکلبی (اندلس) والیلکینه تعیین اولنمشدر . شام دن اندلس که کلوب ساکن اولان اهل اسلام والیلری ثعلبه بن سلامه ایله برلکله اندلس دن کیرو شام گه قایتیق قصدنده ایدیلر .

ابوالخطار اورایه والی اولوب کلدیکن صکره بونلر نی شام ولایتنده گی شهرلریننگ آب و هوا سینه موافق و مشابه اورنلره کوچردی . مثلاً : (دمشق) دن کلمش اولانلری (بیره) یه ، (خمص) دن کلمش اولانلری (اشبیلیه) یه ، (قنسرین) دن کلنلری (بجیان) گه ، (اردن) دن کلنلری (بریه) یه ، (فلسطین) دن کلنلری (شنونه) یه کوچردی . بونن صکره شامیلر اندلس مملکتینه محبت ایدوب اوراده قالوغه راضی اولدیلر . ینه (مصر) دن کلمش اهالی یه (تدمیر) دن ، (الجزیره) طرفندن کلنلره (مالقه) دن ، (عراق) طرفندن کلنلره شرق جانبندن مناسب اورنلر ویردی .

ینه بویله خلیفه ولید بن یزید مکه مکرمه ومدینه منوره وطائف شهرلریننگ امارتینه یوسف بن محمد بن یوسف الثقفی نی تعیین ایلدی . مذکور یوسف بن محمد بویله حاجیلره امیر اولمشدر .

ینه بویله قراءه ایله مشهور قاسم بن ابی بره وفقهادر سید بن ابی انیسیه الجزری وفات اولمشلردر .

ھجرتدن [۱۲۶] مچى يلىنك وقائى وليد بن يزيدنىڭ قتل اولنديغى

خليفة وليد بن يزيد بن عبد الملك يوقارىدە ذكر ايدىلىكى اوزره فاسق وفاجر ايدى . خليفة اولدقن صكرهده بوزق اش لرنن طيلمادى . فسقنىڭ ھرتورلىسنى قىلدى . شول سببىن شام اھالىسىنن بر جمعيت منكور وليدنى (قصر النعمان) اسلى اورندە قتل ايندىلر . وباشىنى كيسوب سونگوگە قادات (دمشق) شھرنە بورگزدىلر . بو واقعه ھجرتدن اوشبو يوزىكرمى آلتنچى يلدە وجمادى الآخىرەنىڭ يكرمى سكرنچى كوندە اولدى . قتل اولنديغى وقتدە قرق ايكى ياشندە ايدى . مدت خلافتى بريل واچ آيدى .
وليدنىڭ سلسلە نىسبى : وليد بن يزيد بن عبد الملك بن مروان بن الحكم بن ابى العاص بن اميه در .

امارت يزيد بن وليد بن عبد الملك

وليد قتل اولدقن صكره يزيد بن وليد بن عبد الملك كە بيعت اولدى . بونىن اول خليفة اولان وليد عسكرنىڭ وظيفە لرىنى آرتدەرش ايدى . يزيد خليفة اولدقن صكره آنلرنىڭ وظيفە لرىنى كيمتوب ھشام زمانند اغى مقدارغە توشردىكى ايچون (الناقص) لقبىلە تالقيب اولنمشدركە (كىمتكوچى) معناسندە در .
يزيد بن وليد خليفة اولدقن صكره (حمص) و (فلسطين) و (اردن) اھالىلرى آننىڭ خلافتىنى قېول ايتىمىوب مخالفت قىلدىلر . بو خېر خليفة يزيد كە ايرشدىكە ابتدا حمص كە صكره فلسطين ايلە اردن كە عسكر كوندروب عاصىلرنى جبراً بيعت قىلدردى . بونىن صكره حمص كە معاويه بن يزيد بن حسين بن نميرنى فلسطين كە ضبعان بن روح نى واردن كە اوزىنىڭ قرداشى ابراهيم نى والى نصب ايدى .

ينە بويلىك، خليفة يزيد عراق واليسى يوسف بن عمر الثقفى نى عزل ايدەرك

عراق والیگیلگینه منصور بن جمهورنی تعیین ایلدی . اوچ آیدن صکره منصورنی
دخی عزل ایله آنکڭ یرینه عبدالله بن عمر بن عبدالعزیزنی کوندردی .
وینه بویله خراسانده (یمن) عربلریله (حجاز) عربلری آراسنده فتنه چیقوب
بارا بارا بوفتنه قوتله نهرک (دولت بنی امیه) نڭ انقراضینه سبب اولمشدر .
بونڭ تفصیلی یقینده کلوران شاءالله تعالی .

وفات یزید بن ولید بن عبدالملک

هجرتدن اوشبو یوز یکرمی آلتنچی یلده ذوالحجه نڭ یکرمنچی کوننده امیر
المؤمنین یزید بن ولید بن عبدالملک (دمشق) شهرنده وفات اولمشدر . وفاتده
قرق آلتی یاشنده ایدی . مدت خلافتی بش یا که آلتی آیدر .
یزیدنڭ سلسله نسبی : یزید بن ولید بن عبدالملک بن مروان بن
الحکم بن ابی العاص بن امیه در .

امارت ابراهیم بن ولید بن عبدالملک

یزید بن ولید وفات اولدقن صکره قرداشی ابراهیم بن ولید که بیعت اولندی .
لکن چوق اختلاف ظهور ایدرک امر بیعتی تمام اولمادی . بعض وقتده بوڭا
خلافت ایله سلام ویرسه لرده بعض وقتده فقط امارت ایله سلام ویرر ایدیلر .
بعض وقتده خلافت ایله ده امارت ایله ده سلام ویرماس ایدیلر .

هورتورلی خبیرلر

اوشبو یوز یکرمی آلتنچی یلده عبدالرحمن بن حبیب بن ابی عبیده بن عقبه
بن نافع الفهری (افریقیه) ولایتینی ضبط ایتمشدر . بوندن صکره افریقیه نڭ
بورنغی والی سی حنظله بن صفوان الکلبی شام ولایتینه کیتمشدر . عبدالرحمن
بن حبیب وفات اولدقن صکره قرداشی الیاس و آنکڭ وفاتنده اوغلی حبیب
افریقیه امیر اولمش لردر . عبدالرحمن بن حبیب نڭ مدت امارتی اون ییل
وبرنجه آی ، قرداشی الیاس بن حبیب نڭ مدت امارتی بریل و آلتی آی ،
اوغلی حبیب بن عبدالرحمن نڭ مدت اوچ ییلر .

ينه بويلىكده يوسى بن محمد الثقفى مدينه منوره واليلسكندن عزل اولنوب
آنك بربنه عبد العزيز بن عمرو بن عثمان بن عفان تعيين اولمشدر .
بويلىكده حج وقتنده عبد العزيز بن عمر بن عبد العزيز بن مروان حاجيلره
امير اولمشدر .

ينه بويلىكده ابوبكر الصديق رضى الله عنه نك اولادنن عبدالرحمن بن القاسم
وابن عباس رضى الله نك صاحى ابو جمره الضبعى وشاعر مشهور كميت بن
زيد الاسدى وفات اولمش لردر .

هجرتدن [۱۲۷] و [۱۲۸] نچى يىلر نك وقائى

ابراهيم بن وليدنك خلافتدن خلع اولنديغى

هجرتدن يوزيكرمى يىلده (الجزيره) و (ارمينيه) واليسى مروان بن محمد
خلافت دعواسينه قيام ايديب سكسان ملك عسكرايله شام ولايتينه طوغرى حركت
قىلدى . مروان (دمشق) شهرينه يقين كلديكده خليفه ابراهيم يوزيكرمى ملك
عسكرايله سليمان بن هشام نى كونردى . ايكى عسكر ايرتدن ايكندى به قدر
هاربه قىلديلر . آخر الامر مروان غلبه ايدرك دمشق شهرينه كوردى . خليفه
ابراهيم ايله سليمان بن هشام شهردن چيقوب قاچديلر .

ابراهيم بن وليدنك مدت خلافتى دورت آى و بر روايته كوره ايكى آى
واون كوندر .

ابراهيم نك سلسله نسبه : ابراهيم بن وليد بن عبد الملك بن مروان بن الحكم
بن ابى العاص بن اميه در .

امارت مروان بن محمد بن مروان

يوقاريدنه ذكر ايدلديكى اوزره خليفه ابراهيم دمشق دن چيقوب قاچقدن
صكره مروان بن محمد كه بيعت اولندي . بر آز صكره ابراهيم ايله سليمان بن
هشام دى آكا بيعت ايلديلر .

مروان (بنى اميه) خليفه لرينك ايك آخريدركه بونى يقينده آكلارسز .

مروان بن محمد خلیفه اولدندن صکره بتون ممالک اسلام فتنه واختلال ایله طولمشدر . ابتدا (بنی هاشم) دن وجعفر بن ابی طالب رضی الله عنه ننگ اولادنن عبدالله (۱) بن معاویه حضرتلری (کوفه) ده خلافت دعوی ایدرک اهلیدن بیعت ایسته دی . واول طرفه ساکن اولان (شیعه) طائفه سی آکتابیعت قیلدیله . عبدالله بن معاویه عراق والیسی عبدالله بن عمر بن عبدالعزیز ایله برنجه کون محاربه ایلدی . آخر الامر مغلوب اولوب اوزینه تابع اولانلر ایله عراقدن کیده رک (حلوان)، (همدان)، (اصفهان)، (ری) ولایتلرینی ضبط ایلدی . وابومسلم خراسانی ظاهر اولانجه یه قدر اوراده قالدی . صکره توابعسندن برآز آدم ایله (هراة) شهرینه واروب اورایه ابومسلم طرفندن امیرنصب اولنان مالک بن الهیثم الخزاعی یه سلسله نسبینی ذکر ایدرک اوزیننگ (بنی هاشم) قبیله سینه منسوب ایدرکینی بیلمردی . مذکور مالک بن الهیثم عبدالله بن معاویه گه : «رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ اولادنن عبدالله وجعفر اسم لیلریننگ وارلغینی بیلمر لکن معاویه اسملیسی وارلغندن خبرمز یوقدر» دیدیکده عبدالله : «معاویه بن ابی سفیان ننگ طلبی بوینجه بابام عبدالله آتامنی معاویه اسمیله تسمیه قیلمش . معاویه دخی بوننگ مقابلینه بابامغه یوزمنگ درهم ویرمشدر» دیو جواب ویرمشدر . بوگا قارشو مالک بن الهیثم : «بوخبیث اسمنی آز آتجهغه صاتوب آغان ایکانسز، بزنگ بیلموزچه خلافت و امارته سننگ حقلک یوقدر» دیمشدر . صکره ابومسلم ننگ امریله عبدالله بن معاویه حضرتلرینی قتل ایدرک قرداشرلندن حسن ایله یزیدنی آزاد ایلمشدر . عبدالله حضرتلریننگ قبری هراته در . رحمه الله تعالی .

ینه یوز یکرمی یدنچی یلده (حمص) و (غوطة) و (فلسطین) اهلیلری مروان ننگ خلافتینی قبول ایتمیوب محاربه یه حاضرلندیله . بوخبر مروان گه ایرشدیکده ابتدا حمص که واروب عاصیلرنگ کوبره کینی قتل ایدرک شهرنگ سورینی (قورغانینی) بوزردی . بوندن صکره غوطه ایله فلسطین گه عسکر کوندروب عاصیلرنی مغلوب وپریشان قیلدردی .

(۱) بوننگ سلسله نسبی : عبدالله بن معاویه بن عبدالله بن جعفر بن ابی طالب در .

وینه بویلده سایمان بن هشام بن عبدالملک خلافت دعوی ایدهرک عسکر جمع ایلدی. ویتمش مئگ عسکر ایله (قنسرین) گه کلدی. مروان دخی اورایه کلوب آرالرنده هماربه باشلاندى. بومهاربه ده سلیمان نئگ عسکرندن اوتوزمئگ آدم قتل اولندی. آخرالامر سلیمان عراق ولایتینه قاچوب خوارج طائفه سنندن اولان ضحاک بن قیس الشیبانی ایله برلشدی.

مذکور ضحاک بن قیس هجرتندن یوز یکرمی یئنچی یلده خروج ایدهرک عراق ولایتینی ضبط ایتمش ایدی.

هجرتندن یوزیگرمی سکزئچی یله کرل یکده ضحاک بن قیس (موصل) ولایتینی دخی ضبط ایلدی. ضحاک نئگ عسکری یوزمئگ نفره ایرشمش ایدی. سلیمان بن هشام دخی آنئگ ایله برلکده ایدی. شول آراده خلیفه مروان عسکر ایله ضحاک اوزرینه یوردی، و (کفرتونا) جوارنده وقوع بولان قانلی برهماربه ده ضحاک قتل اولندی. بونندن صکره خوارج طائفه سی خیبری یه بیعت ایدهرک تکرار مروان ایله هماربه یه کرشدیلر. بومهاربه ده خیبری دخی قتل اولندیغندن خوارج شیبان بن عبدالعزیز الیشکری یه بیعت ایلدیلر.

مذکور شیبان بن عبدالعزیز اوزینه تابع اولان قرق مئگ قدر عسکر ایله (کفرتونا) دن کیر و موصل گه قایتدی. واول طرف اهل یسی شیبان گه تابع اولدقلرندن عسکری چوغالدى. سلیمان بن هشام دخی اوچ مئگ قدر توابعسیله آنئگ یاننده ایدی. شول آراده خلیفه مروان عسکر ایله موصل گه کلوب شیبان ایله هماربه یه کرشدی. بومهاربه آلتی آیغه تارتیلدی. بومئته مروان برچوق عسکر ایله یزید بن عمر بن هبیره فی عراق ولایتینه کونردی. اول وقتده عراق مثنی بن عمران قولنده ایدی که آنی شیبان اورایه والی نصب ایتمش ایدی. یزید بن عمر خوارج ایله برنچمه کون هماربه قیلدقن صکره آنلره غلبه ایدهرک عراق ولایتینی ضبط قیلدی. و عراق والیسی عبدالله بن عمر بن عبدالعزیزنی طوتوب حبس قیلدی. چونکه عبدالله قننه واختلالنی باصردون عاجز قالدیغندن خوارج طائفه سینئگ بورنغی

رئسی بولنان ضعاك كه بیعت قیلمش اییدی . موصله بولنان شیبان بن عبدالعزیز ایکی دشمان آراسنده قالاچاغینی آکلابوب اوزینه تابع اولانلر ایله برلکه (فارس) ولایتینه کیندی . خلیفه مروان طرفندن کوندلمش عامربن ضبارة المری برچوق عسکر ایله شیبان نك آرقه سنندن کیدراییدی . شیبان فارسه کوب تورمایوب اورادن (کرمان) دیارینه وارارق (جیرفت) اسملی اورنغه کلوب نزول ایلیدی . شول اورنك عامربن ضباره ایرشوب شیبان نك عسکرینی بوزدی . بوندن صکره شیبان بن عبدالعزیز (سجستان) مملکتینه قاچهرق اوراده وفات اولمشدر . وفاتی یوز اوتوزنچی یلده در .

شیبان وفات اولدقن صکره سلیمان بن هشام خاتون وبالالریله برلکه قایقلره منهرک دیگزدن (سند) مملکتینه کیندی . (بنی امیه دولتی) منقرض اولدقن صکره خلفاء عباسیه دن برنجیسی اولان عبدالله (السفاح) نك زمان خلافتنده عراق ولایتینه قایتمش اییدی . خلیفه حضرتلری بوکچوق اکرام ایتمش ایسه ده مؤخرآ آزادلو قیلرندن سدیق نك اغواسیله سلیمان نی قتل ایتمشدر .

مذکور سلیمان (بنی امیه) دن اولوب سلسلهء نسبی: سلیمان بن هشام بن عبدالملک بن مروان بن الحکم بن ابی العاص بن امیه در . هجرتدن یوز یکرمی یدنچی یلک (اندلس) اهالی سی امیرلری ابوالخطار الکلبی نی عزل ایدهرک آنک بیرینه ثوابه بن سلامة الجندامی نی تعیین ایلمیلر . مذکور ثوابه یوز یکرمی طوقنچی یلده وفات اولوب آنک بیرینه یوسف بن عبدالرحمن الفهری امیرنصب اولندی .

ینه یوز یکرمی یدنچی ویوز یکرمی سکرنچی یلدرده حرمین وطائف امیری عبدالعزیز بن عمر بن عبدالعزیز حاجیلره امیر اولمشدر .

ھىجرىتىدىن [۱۲۹] ۋ [۱۳۰] ۋ [۱۳۱] ۋ [۱۳۲] ئىچى يىللىرىنىڭ ۋاقىتى
 مروان بن مۇھەممەد قاتلىنىپ، ئولئوب بىننى ئامىيە دولتىنى مەنقىرىش ئولدىغىنى
 ھىجرىتىدىن يوز يىككىرىمى طوقىزىنچى يىلنىڭ ئاخىرىغىچە قەدىر مەلىكى ئىسلامدە پەيدا ئولان
 قىتتە ۋاھتلاش خەلىپە مرواننىڭ غەيرەتلىك باھادىرى ئىدى. لىكىن (خەراسان) ۋىلايەتتە
 ساكن ئولان (بىنى مۇسر) قەبىلەسى (بىنى ئازد) قەبىلەسى ئاراسىدە باشلانغان نىزاع كىيىك كەچتە
 زورايور ۋوقۇتتە ئورايىدى. بىنى مۇسر قەبىلەسى ئىككى قەبىلەگە ئايرىلۇپ بىر قەسى
 خەراسان ۋالىسى نۇسر بىن سەيار تەرىپىدە ۋەھرىق (بىنى ئامىيە) ھۆكۈمەتتە مۇتەپەننىق ئولدىقلىرى
 كىيىك دىگەر قەسى (ھەرت بىن سەرىج) ئاسمىلى بىر شىخ كە تەبەق ئولۇپ ۋالىگە مەخالفەت
 قىلۇر ئايدىلەر. ئاز قەبىلەسى ئىسە رەئىسلىرىدىن (جەدىع بىن ئالى ئازدى الكەرمەنى)
 تەرىپىدە ئايدىلەر. (رەبىعە) قەبىلەسى (تەغلب) قەبىلەسى ئاز قەبىلەسىگە بىرلىككە ئايدىلەر.
 بونلاردىن ھەرت بىن سەرىج (تەركىستان) مەلىكىگە قەچمەش ئايدى. ۋاون ئىككى
 يىلدىن بىرلىككە ئورادە تەركلەر ئاراسىدە تۇرماقتە ئايدى. جەدىع بىن ئالى الكەرمەنى بى
 خەراسان ۋالىسى نۇسر بىن سەيار ھەبەس قىلدۇرماش ئىسەدە ئازدىلەر ئانى ھەبەسدىن
 چىقارۇپ تەكرار ئاڭ ئابىيەت قىلمەشلىرى ئايدى. نۇسر بىن سەيار كەرمەنىنىڭ قەۋتلىگە ئوندىن
 خەۋىر ئايدىكى كەندە ئامان نامە كەندۇرۇپ ھەرت بىن سەرىجنى تەركىستاندىن خەراسانغا
 قايتارماش ئايدى.

مروان بن مۇھەممەد خەلىپە ئولدىقتىن سەككىز مەنكۈر ھەرت تەكرار عەبىيان ئايدىرك
 ئەسكەر جەم ئايدىگە كەشكىدى. نەھەيت ئوتكان يوز يىككىرىمى سەككىزىنچى يىلگە كەرمەنىنىڭ
 ئەسكەرى تەرىپىدىن قاتلىنىپ ئولدىغىنىدىن مەيداندا نۇسر بىن سەيار ئايدىلەر كەرمەنى قالدى.
 شۇل ئارادە (ئابۇ مۇسەلم الخەراسانى) ئاھەر ئولۇپ ئاھالىنى ئولاد ئعبەس رەزى ئاللە
 غەنىيە بىيەت ئايدىگە ئاشكارە دەۋەت قىلمايە باشلاماش ۋە بونلۇق ھەسەن تەبەبىر ئايدىلەر (بىنى
 ئامىيە) دولتىنى مەنقىرىش ئولۇپ (خەلفەت ئعبەسەيە) ئاھەر ئولمەش. بونلۇق تەفەسىلى ئولدىركە:
 (بىنى ھاشىم) دىن ۋالاد ئعبەس رەزى ئاللە غەنىدىن ئامام مۇھەممەد بىن ئالى بىن ئعبەد ئاللە بىن
 ئعبەس (رەزى ئاللە غەنىم) ھەزرىتىلەرنىڭ ئەھۋالى ۋە خەراسان تەرىپلىرىغە داغىلەر كەندۇر دىكىنى
 يوقارىدا بىر نەچچە ئورنىدا تەكرار ئايتىمىز. سەككىز مەنكۈر مۇھەممەد بىن ئالى ھەزرىتىلەرى
 ۋە ئولۇپ ئانلۇق تەرىپىغە ئوغلى ئامام ئابراھىم قاتۇم ئولدىغىنى دىكى تەكرار ئايتىمىز.

مذکور امام ابراهیم بن محمد حضرتلری اوتکان یوز یکریمی سکزنجی یلده خراسان ولایتنده بولنان داعیلری اوزرینه ابومسلم نی امیرنصب ایلمش ایدی. بونک اسمی (عبد الرحمن) وکنیه سی (ابومسلم) در. ابتداء ظهوری خراسانده اولکیغندن (ابومسلم الخراسانی) دیو مشهور اولمشدر. بودات بهادر و علم حربکه (صوغش علمینه) ماهر و عرب و فارسی لغتلیرینه واقف بر آدم ایدی. اصلینک عرب یاخود عجم اولماقنده اختلاف واردر.

هچرتدن یوز یکریمی طوقزنجی یلده ابومسلم اهالینی ابراهیم بن محمد حضرتلرینه بیعت ایدوگه دعوت ایتمک ایچون (طخارستان)، (بلخ)، (مر و الروذ) (طالقان)، (خوارزم) طرفلرینه داعیلر (اونده گوچیلر) کونردی.

بوندن صکره ابومسلم خراسان ولایتنده گی قریه لردن (سفینج) اسملی قریه گه کلوب اهالینی دعوت قیلمايه باشلادی. اهالی دخی فوج فوج اورایه کلوب ابراهیم بن محمد حضرتلرینک اسمینه بیعت ایتیمه باشلادیلر. حتی بر کیچه ده آلتمش قریه نک اهالیسی کلمشدر. صکره ابومسلم تابعلریله ابراهیم بن محمد حضرتلری طرفندن کوندریلان (ظل) و (سحاب) اسملرنده اولان ایکی بایراقنی (سنجاق) نی آچوب اوستلرینه قارا کییملر کینیمش اولدقلری حالده (عید فطر) نمازینی او قودیلر. (نقیب آل عباس) دن سلیمان بن کثیر الخزاعی امام اولمشدر.

ابومسلم خراسان والیسی نصر بن سیارنی دخی اولاد عباس رضی الله عنه یه بیعت ایدوگه دعوت قیلمشدر. نصر قبول ایتیمه رک اوزینک قلی یزید ایله برآز عسکر کوندرمش ایسه ده ابومسلم طرفندن کوندرلمش مالک بن الهیثم الخزاعی برفرقه عسکر ایله کیده رک نصرنک عسکرینی بوزمش وقومانانلری یزیدنی اسیر ایلمشدر.

شول آراده نصر بن سیار ایله کرمانی (مر و) شهرینک طیشار وسینه چیتقوب محاربه یه کرشمشدر وهر ایکی طرف عسکرلرینک اطرافلرینه خندقلر قازتمشدر. ابومسلم فرصتدن استفاده ایتمک قصدیله اطرافه آدم لر کوندروب عسکر جمع

ايدى. واوشبو عسكرايىلە (سقىندىچ) قىرىھ سىندىن حىركىت ايدىرك نصر بن سيارايىلە كىرمانى نىڭ عىسكىرى آراسىنە كىلۇب نازىل اولدى. ھىرايكى طرف ابوئىسلىم دىن قورقيدىلەر. بوندىن سىڭرە ابوئىسلىم كىرمانى يە ايلچى كوندروب آنى اوزى ايلە اتقاق ايدوگە دعوت قىلدى. كىرمانى دىخى ابوئىسلىم نىڭ دعوتىنى قىبول ايدوب آنىڭ ايلە بىراشدى. نصر بن سيار بونلرنىڭ اتقاقىدىن قورقيدىغىدىن كىرمانى دىن صلح طلب قىلدى. نصرنىڭ بوندىن مقصودى كىرمانى يى ابوئىسلىم دىن آيورمق ايدى. بوندىن سىڭرە كىرمانى نصرايىلە مصلحە نامە يازشمق ايلچون عىسكىرىدىن يوز نفر آطلو ايلە (رىجە) اسملى اورنقە كىلدى. نصر بن سيار فرصتى غنىمىت بيلەرك اوچ يوز نفر آطلو عىسكىر كوندروب كىرمانى يى قىتل ايتدىرمىش و جىسدىنى آصدىرمىشدر.

كىرمانى نىڭ اوغلى على آتاسى قىتل اولدىقدىن سىڭرە ياندىدە اولان عىسكىرىلە ابوئىسلىم نىڭ حضورىنە كىلۇب آڭنا تابع اولمشىدر.

خىراسان والىسى نصر بن سيار ابوئىسلىم نىڭ خىروجىنى و آڭنا تابع اولانلرنىڭ كوبلىكىنى و آنىڭ اولادىعباس دىن ابراهيم بن محمد گە بىعت ايدوگە اھالىنى دعوت قىلدىغىنى خىلىفە مروان گە يازمىشدر. و آندىن عىسكىر صورامىشدر. مكىتوبىدە اوشبو شىرى دىخى يازمىش ايدى:

ارى بين الرماد وميض نار

واخشى ان يكون له ضرام

فان النار بالعودين تذكى

وان الحرب اولها الكلام

فقلت من التعجب ليت شىرى

أيقاظ امية ام نيام

مروان مكىتوبىنى او قودىدىن سىڭرە امام ابراهيم (۱) بن محمدنى طوتىدروب

(۱) امام ابراهيم خىزىرلى شام ولايتىدە (بىلقا) اعمالىدە (حىمىيە) اسملى قىرىدە اقامىت

(حران) شهرنہ حبس قیلد رمشدر . لکن نصر بن سیارگہ یاردم قبیلہ آلمامشدر . چونکہ اول وقتہ مروان (شام) و (الجزیرہ) و (عراق) و (عربستان) طرفلرنہ پیدا اولان فتنہ و اختلال لرنی باصدمرق ایله مشغول ایدی . نصر بن سیار بوندن صکرہ عراق و ایسی یزید بن عمر بن ہبیرہ دن یاردم صورامشدر . اول دخی عراق و فارس و لایتلرینہ هجوم ایدن خوارجنی دفع قیلدق ایله مشغول اولدیغندن یاردم کوندرہ آلمامشدر .

اوشبو یوز یکرمی طوقزنجی یلنک آخرنده مضرور بیعه و آزد قبیلہ لری ابومسلم ایله محاربه قیلدق و آنی اورتادن قالدمرق ایچون نصر بن سیار ایله اتفاق قیلسه لردہ صکرہ دن کرمانی ننگ اوغلی علی ربیعه و ازد قبیلہ لری لہ برلکده ابومسلم گہ تابع اولمشدر .

هچرتدن یوز اوتوزنجی یلدہ ابومسلم ننگ امریلہ کرمانی ننگ اوغلی علی برفرقہ عسکر ایله (مرو) شهرینہ کروب نصر بن سیار ننگ عسکریلہ محاربه یه کرشمشدر . بوننگ آرقه سنندن ابومسلم دخی عسکریلہ مروگہ کروب محاربه نی طوقناتمشدر و خراسان و الیلرینہ مخصوص سراپگہ کلوب نازل اولمشدر . صکرہ (نقیب^(۱) آل عباس) دن طلحه بن زریق نی کوندروب عسکر دن بیعت آلمدمشدر . بوندن صکرہ ابومسلم (نقیب آل عباس) دن لاهز بن قریظنی برنچہ آدم ایله نصر بن سیارگہ کوندروب آنی (کتاب الله) ننگ حکمینہ و رسول الله صلی الله علیه و سلم ننگ آلینہ بیعت ایدوگہ دعوت قیلدمشدر . نصر بن سیار : « بر آزدن صکرہ ابومسلم ننگ حضورینہ واروب بیعت ایدرمن » دیه رک خانه سینہ کرمش و کیچه اولدقن صکرہ اوغلی تمیم و زوجه سی مرزبانہ ایله برلکده مرو دن چیقوب قاچهرق (سرخس) و (طوس) آرقلی (نیسابور) گہ کیتمشدر .

نصر بن سیار قاچدقن صکرہ ابومسلم کرمانی ننگ اوغللرنن علی ایله عثمان نی قتل ایتمدیکندن اول طرفلردہ آنگام مخالفت ایدوچی آدم قالدمشدر . ابومسلم ننگ ظهورندن مقدم (نقیب آل عباس) دن قعطبہ بن شیبذ الطائی

(۱) داعیلر دن اون ابکی آدمنی آل عباس که (نقیب) یعنی (وکیل) تعین ایلد کارینی بو قاریده ذکر ایتمیشیم .

خراسانداڭان امام ابراهيم بن محمد حضرتلارنىڭ حضورىنى كىتىشىمۇ ايدى. ھىجرىتىن
 اوشبو يوز اوتوزنچى يىلدە مەككە قەھىپە امام ابراهيم طرفىدىن وىرلىش بايراقنى
 (سەنجاق) نى آلۇب خراسانگە ابومسلىم يانپىنە كەلمىش. ابومسلىم بىتون خراسان
 ولایتىنى ضبط ايلەپ (سەرقەند) و (طخارستان) و (طەبسىن) طرفلارنى
 اميرلارنىڭ ايتىدىكىن سىڭرە يوقارىدە مەككە قەھىپە بىن شەيبىب حضرتلارنى
 بىر آز عسكەرلە (طوس) شەرىنە كۆندردى. قەھىپەنىڭ عسكىرىنى ابوعون بىن
 بىزىد، خالىق بىن بىرمەك، عثمان بىن نەھىك، خازم بىن خەزىمە كەبى مەشھۇر
 قوماندانلار وارايدى.

قەھىپە اوشبو عسكەرلە ھەرىكەت ايدىرك (ابتدا) (طوس) نى فتح ايلەمىش. بوندىن
 سىڭرە ابومسلىم على بىن مەقەل ايلە قەھىپەنىڭ ياردەمىنە تەكرار اونەڭ عسكىر
 كۆندۈرمىش.

قەھىپە طوسدىن (سۇدقان) گە واروب نصر بىن سيارنىڭ اوغلى تەمىم ايلە ھارەبە
 بەكەرىمىش. بو ھارەبە دە تەمىم بىن نصر قاتل اولدىغى كەبى عسكىرىدىن دەغى
 اوتوزنىڭ آدم قاتل اولدىمىش. قەھىپە سۇدقان نى فتح ايتىدىكىن سىڭرە (نەيسابور) گە
 بۇرمىش. واورادە بولغان نصر بىن سيار (قۇمىس) كە واندىن (جىرجان) گە قاچمىش.
 بو ۋەقتە جىرجاندا عراق واليسى طرفىدىن كۆندۈرلەش نەباتە بىن ھنظەلە
 اقامەت قىلماقتە ايدىكە آنەڭ قوماندانلىق كۆب شام عسكىرى وار
 ايدى. قەھىپە نەيسابوردا ايكى آي قەدر تۇردىقەن سىڭرە جىرجانگە واروب
 نەباتە بىن ھنظەلە نى قاتل ايلەش و آنەڭ قول آستىدە بولغان شام عسكىرىنى تارماق
 ايدەرك جىرجان نى فتح ايلەمىش. بو ھارەبە دە شاملىرىدىن اونەڭ قەدر آدم
 قاتل اولدىمىش. حالبو كە قەھىپەنىڭ عسكىرى شام عسكىرىنە نەسبەتلىك آز ايدى.
 جىرجان فتح اولدىقەن سىڭرە نصر بىن سيار (خوارى) گە قاچمىش و اندىن
 (رى) شەرىنە وارمىش. شول ارادە ھىجرىتىن يوز اوتوزنچى يىل تەمام اولوب
 يوز اوتوز بىرنچى يىلە كۆلمىش. نصر رى دە ايكى كۈن تۇردىقەن سىڭرە رى
 جوارنىڭ بولغان (ساۋە) گە وارمىش. واورادە سەكسان بىش ياشنىڭ اولدىغى ھالىدا
 وفات اولدىمىش. وفاتى اوشبو يوز اوتوز بىرنچى يىلە رەبىع الاولنىڭ اون ايكىنچى

کوننده ایسی . بودات خراسانده اون یل قدر والی اولمشدر .
 هجرتدن یوز اوتوز برنجی یلکه قحطبه بن شیب (ری) نی فتح ایلمشدر .
 بو وقتغه قدر ابومسلم (مرو) شهرنده اقامت قیلور ایسی . قحطبه ری شهرینه
 کردیکن صکره ابومسلم مرودن (نیسابور) گه کلوب اوراده اقامت قیلمشدر .
 قحطبه ری ده اوچ کون توردقن صکره اوغلی حسن فی بر فرقه عسکرایله
 (هماندن) که کوندرمشدر . هماندن ساکن اولان شام عسکری بوخبر فی ایشتمکدن
 (نهایند) که قاجمشدر . حسن هماندننی فتح ایتدیکن صکره نهایند که واروب
 اورابه صغشمش شامیلر نی محاصره آلمشدر .

بوندن صکره قحطبه بن شیب ری دن (اصبهان) شهرینه یورمشدر . وعامر بن
 ضباره المرینی ننگ یوزمکن آشق عسکرینی برحمله ده تارمار ایده رک اصبهان
 شهرینی فتح ایلمشدر . حالبوکه قحطبه ننگ عسکری یکر می مکن آشق توگل
 ایسی . بو محاربه ده عامر بن ضباره دخی قتل اولمشدر .

حسن بن قحطبه ننگ (نهایند) شهرینی محاصره ایلیکنی یوقاریده ذکر ایتمشیم .
 قحطبه اصبهانده یکر می کون توردقن صکره اوزی دخی اوغلی یانینه وارمشدر .
 و اوچ آی قدر محاصره دن صکره نهایندنی فتح ایلمشدر .

وشول مدتده خازم بن خزیمه بر فرقه عسکرایله کیندرک (حلوان) شهرینی
 فتح ایلمشدر .

بوننگ صوکنده قحطبه بن شیب ابوعون بن یزیدنی دورت ملنگ عسکرایله
 (شهر زور) گه کوندرمشدر . ابوعون اول طرفلرده والی بولنان عثمان بن سفیاننی
 قتل ایده رک (موصل) ولایتینی ضبط ایلمشدر . و اوزی عسکرایله شهر زورده
 اقامت قیلمشدر .

ابوعون موصل فی ضبط ایتدیکن صکره قحطبه آننگ یاردمینه تکرار عسکر
 کوندرمشدر .

اوشبو یوز اوتوز برنجی یلنگ آخرنده عراق والیسی یزید بن عمر بن هبیره
 قحطبه بن شیب ایله محاربه قیلدی قصدیله چیکسز عسکر ایله حرکت ایده رک

(جلولاء) که نزول ایلدی . قحطبه دخی خراسان عسکریله (عکبر) به کلوب (دجله) تهرینی کیچهرک (انبار) گه نازل اولدی .

شول آراده هجرتدن یوز اوتوز برنجی یل تمام اولوب یوز اوتوز ایکنچی یله کرلدی . یزید بن عمر بن هبیره قحطبه دن قورقوسندن (کوفه) به قاراب حرکت قیلدیغندن قحطبه آنک آرقه سندن کیندی .

یزید بن عمر (فرات) نهرینک برطرفندن وقحطبه دیگر طرفندن کینتمکه ایکیلر . بر آراق قحطبه بن شیبب یاننده اولان عسکریله فراتدن کیچهرک یزید بن عمرنک عسکرینی بوزوب قاچردی . لکن مهاربه آراسنده قحطبه بن شیبب فرات نهرینه دوشوب غرق اولدیغندن یرینه اوغلی حسن تعیین اولنمشدر . بونندن صکره حسن بن قحطبه خراسان عسکریله اورادن حرکت ایده رک کوفه شهرینه کلدی . و کوفه امیری زیاد بن صالح الحارثی یاننده بولنان شام عسکریله شهردن چیقوب قاچدی .

حسن بن قحطبه ایله خراسان عسکری کوفه به کلدکلرنده (وزیر آل محمد) عنوانیله مشهور اولان ابوسلمه (۱) الحلال فی یاشرنهش اورنندن چیقاروب آنک امرینه اطاعت قیلکیلر .

بونندن صکره ابوسلمه (نخيله) اسملی اورنده عسکرینی قورمشدر . اوراده ایکی کون توردقن صکره (حمام اعین) اسملی اورنغه کوچمشدر . صکره عراق والیسی یزید بن عمر بن هبیره ایله مهاربه قیلماق ایچون حسن بن قحطبه نی برفرقه عسکر ایله (واسط) که وقردashi حمید بن قحطبه نی دخی برفرقه عسکر ایله (مدائن) گه کوندرمشدر . (دیرقنی)، (عین التمر)، (اهواز) طرفلرینه دخی عسکر کوندرمشدر .

(۱) بونک اسمی (حفص بن سلیمان) وکنیه سی (ابوسلمه) در . امام محمد بن علی حضرتلرینک اطرافه داعیلر کوندردیکی وقتده عراق ولایتینه میسره اسملی بر آدمی کوندردیکنی بوقاریده ذکر ایتشیدیم . میسره وفات اولدقن صکره آنک یرینه بکیر بن ماهان تعیین اولنمش ایدی . برآزدن بوذات دخی وفات اولوب آنک یرینه اوشبوا بوسلمه الحلال تعیین اولنمشدر . ابوسلمه گه (امیر آل محمد) دیکاری کبی بوکا (وزیر آل محمد) دیرل ایدی .

اولاد عباس رضی اللہ عنہ دن امام ابراہیم بن محمد حضرت تری بنی خلیفہ مروان طوترو ب حران شہرنہ محبس ایتردیکنی یوقاریدہ ذکر ایتمشیدم . ابراہیم حضرت لری محبس خانہ دہ و باخستہ سیلہ وفات اولمشدر . مؤرخلردن بعضلرینک روایتینہ نظراً : امام جنابلرینی مروان قتل ایترمشدر .

شہید محترم امام ابراہیم بن محمد رحمہ اللہ محبس اولندیغی وقتہ خلافتنی قرداشی ابو(۱)العباس بن محمد کہ طاپشرمش . و آکا اہل بیتیلہ برلککہ (کوفہ) یہ وارماغہ وصیت قیلمش ایدی . ابو العباس حضرت لری دخی قرداشینک وصیتی ہونلر نی اولاد عباس رضی اللہ عنہ دن اون اوچ آدم ایلہ برلککہ کوفہ یہ کلمشدر . ہونلر نی ابوسلمۃ الخلال (بنی ہاشم) نک آزادلولرندن اولان ولید بن سعد نک خانہ سینہ ایندرمشدر . و خلافتنی اولاد علی کرم اللہ وجہہ یہ کوچرمک فکرنہ بولندیغی ایچون ہونلر نک کلک کلرینی خراسان عسکرندہ بولنان رئیس وقوماندنلردن یاشرمشدر . قرق کوندن صکرہ رئیسلردن ابوحمید الحمیری امام ابو العباس نک کوفہ یہ کلدیکنی ایشدوب عسکرگہ خہر ویردیکنن ابوسلمۃ الخلال چار ناچار امام نک آلبنہ واروب آکا خلافتلہ سلام ویرمشدر .

ہجرتدن یوزاوتوز ایکنچی یلدہ ربیع الاول نک اون ایکیسننک جمعہ کونی خراسان عسکری وسائر (شیعۃ بنی العباس) بریبوک جمعیت تشکیل ایدرک امام ابو العباس حضرت لریلہ اہل بیتینی آطلرہ مندروب کمال تعظیم ایلہ ابتدا دارالامارہ (امیرلر نک اقامتینہ مخصوص اولان خانہ) یہ صکرہ مسجد شریفہ کتوردیلر . ابو العباس حضرت لری خطبہ او قوب جمعہ نمازینہ امام اولدی . صکرہ تکرار منبرگہ چیقوب بر بلیغ خطبہ او قودی . و ہونک آرقہ سنن عمی داود بن علی دخی بر بلیغ خطبہ او قودی . ہونن صکرہ امیر المؤمنین ابو العباس السفاح حضرت لری دارالامارہ یہ قایتمشدر . و قرداشی ابو جعفر المنصور کیچہ اولانچہ یہ قدر اہالیدن بیعت آلمشدر .

بوکونن اعتباراً خلافت (بنی امیہ) دن (بنی العباس) کہ کوچمشدر .

(۱) ہونک اسمی (عبد اللہ) کنیہ سی (ابو العباس) لقبی (السفاح) در .

ابوعون بن يزينك (موصل) ولايتىنى ضبطايدوب (شهرزور) ده اقامت قىلىغىنى يوقارىده ذكر ايتمىشىم . بوخبر خليفه مروان گه ايرشدىكى صكره يوزىكرمى ملك عسكر ايله (حران) شهرندن موصل گه حركت ايدىرك (زاب) نهرى كارينه كلوب نزول ايلدىكى اباوعون دى ياننده اولان عسكر ايله شهر زور دن حركت ايدوب زاب نهرىنىڭ ديگر كنارىنه نازل اولمش ايدى .

ابوعون نك ياردمينه ابو سلمة الحلال طوقز ملك و امام ابوالعباس بن محمد حضرتلرى خلافته كىچىكىدىكى صكره آلنى ملك عسكر كوندركلارندن آنك مجموع عسكرى يكرمى ملك ايرشمش ايدى . بوندىن صكره خليفه رسول الله ابوالعباس اوزىنىڭ عمى عبدالله بن على نى اوشبو عسكره قوماندان نصب ايدىرك اباوعون يانينه كوندردى . عبدالله اورايه واردقن صكره عسكر نى اوزىنىڭ قومانداسينه آل مشدر .

هچرتن اوشبو يوز اوتوز ايكىچى يىلد جمادى الاخره نك ايكىچى كوندى عبدالله بن على نك امريله عيينه بن موسى بش ملك عسكر ايله (زاب) نهرىنى كىچىرك مروان نك عسكر ايله محاربه يه كرشى . و كىچى اولدقن صكره عبدالله نك يانينه قايتدى . تاك توغدىن صكره مروان كوپر قوردىروب عسكر نى نهرىنىڭ ايكىچى طرفينه كىچىرىش . صكره عبدالله بن على نك عسكر ينه هچوم ايدىرك ايلك حملة ده فرقه قوماندانلارندن محارق بن غفارىنى اسير ايدوب آنك قومانداسنك بولنان دورت ملك نفر عسكر نى بوزمش ايدى . بوخبر عسكر آراسنك شايى اولماسدن عبدالله بن على ياننده اولان يكرمى ملك قدر عسكر ايله مروان نك يوزىكىدىكى عسكر ينه هچوم ايلدى . مروان نك ياننك بولنان شام عسكرى آقرون آقرون چىكلميه باشلادىلر . شول آرادا عبدالله بن على : «اى خراسان عسكرى امام ابراهيم نك انتقامىنى آلكز» دىوندا ايتدىكىدىكى خراسانلر آرسلانلر كى هچوم ايدىرك محاربه نى قوتلندردىلر . آرادن كوپ وقت اوتمه دى مروان نك عسكرى بوزىلوب قاچدىلر . و كوبره گى قاچاركن زاب نهرىنه دوشوب غرق اولدىلر .

بونن صکره عبدالله بن علی دشمن عسکرینک انہزامینی خلیفہ ابوالعباس کہ یازدی . واوزی عسکریلہ مرواننک آرقہ سننن قووب کیتدی .

مروان عسکری بوزلدقن صکره اوزینہ تابع اولان بر آز آدم ایله (موصل) گه وارمش ایسه ده اہالیسی آنی شہرگه کرتہ دکرنن (حران) گه واروب اورادہ یکرمی کوننن آشق قالمشدر . صکره (حمص) آرقلی (دمشق) کہ و آننن (فلسطین) گه قاچمشدر .

عبدالله بن علی عسکریلہ مرواننک آرقہ سننن کیدرک حران، حمص، دمشق، فلسطین فی فتح ایلمش . صکره قرداشی صالح بن علی فی برفرقہ عسکرایله مرواننک آرقہ سننن کوندرمشدر . مروان صالحنک آلننن قاچوب کیدرک (مصر) اعمالننن (بوصیر) اسملی اورنغہ واروب بر کلیسیاہ قاچانمشدر . صالح بن علی بر آز یوردیکنن صکره ابووعون ایله عامر بن اسماعیل فی بر آز عسکرایله آلنن کوندرمش ایدی . بونلر (عریش) کہ ایرشدیکنن صکره عامر برفرقہ آطلو ایله آلنن کیدرک بوصیرگه واروب خلیفہ مروان فی قتل ایتمشدن . صکره کلیسیاہ کرووب مرواننک خاتون وبالالربینی اسیر ایدرک صالح بن علی گه کوندرمشدر . صالح بونلر فی آزاد ایوب حران گه یوللامشدن .

مروان ہجرتدن اوشبویوز اوتوز ایکنچی یلدہ ذوالحجہنک آخرنن آلتمش ایکی یاشندہ اولدیغی حالده قتل اولنمشدر . مدت خلافتی بش یل، اون آی واون آلتی کوندر . بونک ہلا کیلہ (خلافت بنی امیہ) منقرض اولوب آنک یرینہ (خلافت عباسیہ) قائم اولمشدر . مروان غیرتننن (حمار) لقبیلہ تلقیب اولنمشدر . استاذی جعد بن درہم گه نسبتلہ (جعدی) دیودخی تسمیہ قیلمشلردن . سلسلہ نسبی :

مروان بن محمد بن مروان بن الحکم بن ابی العاص بن امیہدر .